

ΕΛΕΚΤΙΚΗ

Βασικές Αρχές Γενικής Ελεγκτικής

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΙΣΕΩΝ

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΓΕΩΡΓΟΥΔΗΣ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η ανάπτυξη των σύγχρονων επιχειρήσεων υπήρξε στην μεταπολεμική περίοδο ταχύτατη και ποικιλόμορφη .

Η εισαγωγή της ηλεκτρονικής στην πληροφορική επέτρεψε την μεγέθυνση των οικονομικών μονάδων και τη διεθνοποίηση τους.

Η εξέλιξη αυτή όμως συνετέλεσε και στην αύξηση των κινδύνων, από αθέλητα ή ηθελημένα λάθη ή παραλείψεις των οργάνων των επιχειρήσεων και στην μεγιστοποίηση των οικονομικών συνεπειών από αυτά.

Ήταν συνεπώς επόμενο να αναπτυχθεί και να συστηματοποιηθεί ο έλεγχος των διαδικασιών αλλά και των οργάνων των οικονομικών Μονάδων, προκειμένου να αποτραπούν, ή έστω να διαπιστωθούν έγκαιρα και να αντιμετωπισθούν ανάλογα, τυχόν αντικανονικές ενέργειες αυτών.

Οι επιχειρήσεις, που διαχειρίζονται χρήματα, εμπορεύματα , παράγουν και εμπορεύονται είναι ευάλωτες σε εκούσια η ακούσια λάθη των υπαλλήλων τους. Γι' αυτό και από την αρχή της λειτουργίας τους, καθόρισαν συστήματα εσωτερικού ελέγχου των συναλλαγών και των διαδικασιών τους σε καθημερινή βάση και δημιούργησαν και ειδικό σώμα ελεγκτών , τους Οικονομικούς Επιθεωρητές, οι οποίοι επιφορτίστηκαν με το έργο του ελέγχου των πράξεων που διενεργούνται στις Κεντρικές και Περιφερειακές Μονάδες τους .

Όσο περισσότερο εξελίσσονται οι επιχειρήσεις και προστίθονται νέα , πιο σύνθετα ,προϊόντα τόσο περισσότερο συστηματοποιούνταν και οι έλεγχοι και θεσμοθετούνταν, κατάλληλα και ανάλογα με το είδος και την έκταση των εργασιών τους, συστήματα ελέγχου , σ' όλα τα στάδια εξυπηρέτησης της πελατείας και σ' όλες τις μορφές των διαδικασιών τους .

Επειδή όμως οι γενικές αρχές της Ελεγκτικής και εφαρμοζόμενη ελεγκτική μεθοδολογία δεν διαφέρουν βασικά μεταξύ τους , γι' αυτό και για την εννοιολογική πληρότητα των θεμάτων ορισμένοι τρόποι

ελεγκτικής εργασίας χρειάζεται να επαναληφθούν , έστω και περιληπτικά .

Αυτά ισχύουν και για την φορολογική ελεγκτική .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Εισαγωγή στην Ελεγκτική

1.1 Εννοιολογικά της Ελεγκτικής

Με τον όρο ελεγκτική εννοούμε το σύνολο των αρχών που αποσκοπούν στο συστηματικό προσδιορισμό του είδους της έκτασης και του τρόπου διενέργειας του ελέγχου των ενεργειών και ιδιαίτερα των διαχειριστικών , των αρμοδίων οργάνων των οικονομικών μονάδων για την πρόληψη λαθών ή καταχρήσεων ή για την εξακρίβωση της ορθότητας , νομιμότητας και σκοπιμότητας αυτών. Συνεπώς ελεγκτική είναι η διαδικασία άσκησης του ελέγχου και περιλαμβάνει μεθόδους και αρχές που εφαρμόζει ο ελεγκτής κατά την εκτέλεση της εργασίας του.

Έλεγχος καλείται η συστηματική εξέταση των βιβλίων και δικαιολογητικών εγγράφων μιας επιχείρησης για την εξακρίβωση της αλήθειας των γεγονότων που αναφέρονται στην οικονομική κατάσταση αυτής και για την σχετική γνωμάτευση επ' αυτών. Το πρόσωπο που είναι αρμόδιο για την άσκηση του ελέγχου λέγεται ελεγκτής.

Από την εννοιολογική αυτή εξέταση των τριών πιο πάνω όρων προκύπτει ότι απαραίτητο υπόβαθρο της ελεγκτικής είναι η βαθιά

γνώση από τον ελεγκτή της Λογιστικής ,της Οικονομικής των Εκμεταλλεύσεων και του ιδιωτικού και Φορολογικού Δικαίου .

1.2 Ο έλεγχος γενικά

Με τον έλεγχο επιδιώκεται η διαπίστωση της ορθότητας των ενεργειών των ατόμων που διενεργούν πράξεις και λαμβάνουν αποφάσεις , της συμμόρφωσης τους προς τους κανόνες Δικαίου , που διέπουν την οργάνωση, τη λειτουργία και γενικώς τη δράση της επιχείρησης , της προστασίας των διοικούμενων, της τήρησης της εννόμου τάξης και της εξυπηρέτησης του δημοσίου συμφέροντος. Από τα πιο πάνω φαίνεται πόσο γενική , ουσιαστική και εκτεταμένη είναι η έννοια του ελέγχου αφού περιλαμβάνει όλες τις πράξεις, παραλείψεις και ενέργειες των ανθρώπων ,επεκτεινόμενος ακόμη και στον τρόπο ζωής τους .

Θα μπορούσε να λεχθεί , ίσως με μια μικρή δόση υπερβολής, ότι τίποτε δεν γίνεται χωρίς έλεγχο. Έχουμε έλεγχο της οικογένειας , της κοινωνίας , του σχολείου, της αστυνομίας , της κυκλοφορίας , της αγορανομίας , της εφορίας , της μόλυνσης του περιβάλλοντος , της δουλειάς μας , αλλά και της συνείδησης μας.

1.3 Ιστορική επισκόπηση της Ελεγκτικής

Ο έλεγχος , αχώριστος σύντροφος της Λογιστικής , ακολούθησε αυτήν σ' όλες τις εξελικτικές μορφές της από την εποχή που οι άνθρωποι προσπάθησαν να μετρήσουν και να αποτιμήσουν υλικά αγαθά , μέχρι σήμερα .

Φαίνεται πως η Αρχαία Αίγυπτος είναι η ουσιαστική γενέτειρα της Ελεγκτικής και το Δημόσιο Θησαυροφυλάκιο ο δημιουργός της . Στην εποχή των Φαραώ ο έλεγχος της συγκομιδής των σιτηρών ήταν πρωταρχικής σημασίας γι' αυτούς γιατί τα δημητριακά αποτελούσαν την κυριότερη φορολογήσιμη ύλη και την σπουδαιότερη πηγή εσόδων για το τότε Αιγυπτιακό κράτος .

Στους επιστάτες επί των φόρων απονέμονταν ιδιαίτερες τιμές , όταν κατόρθωναν να παρουσιάσουν στον Βασιλέα ευνοϊκούς λογαριασμούς εισπράξεως φόρων .

Η αρχαία Αθήνα είχε και αυτή σύστημα ελέγχου των Δημοσίων Οικονομικών και στο Συνέδριο των Λογιστικών παρέχοντας αυξημένα δικαιώματα ελέγχου της διαχείρισης του Δημοσίου πλούτου . Ο Αριστοφάνης στις Νεφέλες του κατηγορεί τον Περικλή για αόριστη δικαιολόγηση δαπάνης 10 ταλάντων και από τον Πλούταρχο πληροφορούμαστε ότι και ο Φειδίας κατηγορήθηκε για υπεξαίρεση χρυσού όταν έκανε το χρυσελεφάντινο άγαλμα της Αθηνάς Παλλάδος . Στην Ρωμαϊκή εποχή ο έλεγχος του Δημοσίου χρήματος ανατίθετο στους Υπάτους , στους Τιμητές και στους Κήνσορες , οι δε λογαριασμοί υποβάλλονταν για έλεγχο στη Γερουσία .

Στη Γαλλία τον 17^ο αιώνα εφαρμόζονταν μεθοδικά συστήματα λογιστικών ελέγχων , είχε ιδρυθεί το Ελεγκτικό Συνέδριο και η επαλήθευση των λογαριασμών είχε ανατεθεί στον διακεκριμένο μαθηματικό Bareme.

Στη Σκοτία εμφανίζονται την ίδια εποχή οι πρώτοι επαγγελματίες λογιστές .

Οι οικονομικές κρίσεις των ετών 1825 και 1836 ,η ανάπτυξη της βιομηχανίας συνετέλεσαν στη διάδοση των λογιστικών ελέγχων στην Μεγάλη Βρετανία και στη συστηματοποίηση τους .

Γι' αυτό και πατρίδα της σύγχρονης Ελεγκτικής θεωρείται η Αγγλία .

1.4 Η Ελεγκτική σήμερα.

Η Ελεγκτική σήμερα έχει αξιόλογη θέση στην οικονομική ζωή του τόπου , με θεσμοθετημένες νομικές διατάξεις (Ν.3329/55) και με συγκροτημένο σώμα ελεγκτών (ΣΟΛ)για την άσκηση της .

Κρατική Ελεγκτική (Φορολογικός Έλεγχος Επιχ/σεων με Βάση την Α.Υ.Ο ΠΟΛ 1144/98 .

Η γνώμη των ελεγκτών είναι σεβαστή από τις ελεγχόμενες οικονομικές μονάδες και το πιστοποιητικό τους , που συνοδεύει τους ισολογισμούς των ελεγχόμενων εταιρειών , αποτελεί αντικείμενο ιδιαίτερης μελέτης από τους αξιολογητές των στοιχείων των ισολογισμών .

Η ύπαρξή του Σώματος των Ορκωτών Λογιστών και η με συνέπεια και ακρίβεια άσκηση των καθηκόντων τους , διασφαλίζει τους μετόχους των εταιρειών , γιατί τα παρεχόμενα από τους ελεγκτές στοιχεία είναι αξιόπιστα και οι οικονομικές καταστάσεις ειλικρινείς . Συγχρόνως βοηθούνται από τα στοιχεία των ελεγκτών και οι δανείστριες Τράπεζες , στην αξιολόγηση αξιόπιστων πλέων στοιχείων και όχι παραπλανητικών , που μπορεί να οδηγήσουν σε εσφαλμένες αποφάσεις .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Ο Ελεγκτής και το Έργο του

2.1 Προσόντα Ελεγκτών.

Ο ελεγκτής , που είναι το αρμόδιο όργανο για τη διεξαγωγή του ελέγχου , πρέπει να έχει επιλεγεί προσεκτικά και να διαθέτει γενικά και ειδικά προσόντα που θα του επιτρέψουν να ασκήσει το έργο του σωστά και αποτελεσματικά .

Τα γενικά προσόντα του είναι τα απαραίτητα για τη συγκρότηση της προσωπικότητας κάθε ελεγκτή ενώ τα ειδικά είναι τα απαιτούμενα για την άσκηση ενός συγκεκριμένου ελέγχου .

Τα γενικά ή βασικά προσόντα του είναι:

A) Τιμιότητα , εχεμύθεια , διακριτικότητα , ευγένεια , ανιδιοτέλεια

B) Φιλοπονία , καλή φυσική κατάσταση , δυνατότητα προσφοράς υπερεργασίας, ψυχικό σθένος .

Γ) Ικανότητα αναλυτικής σκέψης , για την αναζήτηση και ανεύρεση των αιτίων των διαπιστωθέντων γεγονότων

Δ) Αντικειμενικότητα στις κρίσεις του.

E) Σαφήνεια και απλότητα στον προφορικό και γραπτό λόγο , λαμβάνοντας πάντοτε υπόψη του τις ειδικές γνώσεις αυτού, στον οποίο απευθύνεται.

Στ) Δημιουργική ικανότητα , για την υπόδειξη τρόπων διόρθωσης των λαθών και μεθόδων διασφάλισης της επιχείρησης από

παρενέργειες τυχόν ασθενών σημείων των λειτουργικών διαδικασιών της .

Z) Κατάλληλη επιστημονική κατάρτιση και κυρίως επαρκείς γνώσεις Λογιστικής , Ελεγκτικής , Ιδιωτικής Οικονομικής , Οργάνωσης των Επιχειρήσεων , Οικονομικών Μαθηματικών και Ιδιωτικού και Φορολογικού Δικαίου .

H) Εμπειρία στην άσκηση γενικών και ειδικών ελέγχων.

Η πείρα είναι αναντικατάστατο προσόν και μαζί με την διαίσθηση βοηθά τον ελεγκτή στην αποτελεσματική διενέργεια του έργου του. Τα ειδικά προσόντα δεν είναι δυνατόν να απαριθμηθούν γιατί αυτά εξαρτώνται από τις απαιτήσεις του ελεγχόμενου αντικειμένου ή της ελεγχόμενης επιχείρησης .

Ενδεικτικά θα μπορούσαν να αναφερθούν ότι θα απαιτηθούν ιδιαίτερα προσόντα γνώσεων και εμπειριών για τον έλεγχο διαχειρίσεων αποδοτικότητας , οικονομικής κατάστασης , ειδικών λογαριασμών που ποικίλουν ανάλογα με τη νομική μορφή , τον τύπο , το αντικείμενο , το μέγεθος και την οργάνωση της οικονομικής μονάδας .

2.2 Τρόπος εργασίας ελεγκτή

2.2.1 Προετοιμασία ελέγχου

Ο ελεγκτής , προτού αρχίσει τον έλεγχο μιας οικονομικής μονάδας, πρέπει να κατατοπισθεί πλήρως σχετικά με τη νομοθεσία που διέπει αυτήν , να μελετήσει το καταστατικό και τον εσωτερικό κανονισμό αυτής και να λάβει γνώση του οργανογράμματος της .

Η ενημέρωση του επί της διοικητικής διάρθρωσης των υπηρεσιών της μονάδας και επί των σχέσεων ,εξαρτήσεων και αλληλεπιδράσεων των διαφόρων τμημάτων της καθώς και για το εφαρμοζόμενο λογιστικό σχέδιο αποτελεί πρωταρχική μεριμνά του.

Κατά την μελέτη του λογιστικού σχεδίου θα καταρτίσει πίνακα των τηρουμένων κύριων και βοηθητικών βιβλίων και, προκειμένου περί μηχανογραφημένων λογιστηρίων , θα συντάξει κατάσταση των υπάρχοντων προγραμμάτων , των παραγομένων καταστάσεων και των δυνάμενων να του δοθούν , μηχανογραφικά , πληροφοριών.

Θα ζητήσει να του δοθούν καταστάσεις τηρουμένων εντύπων, υποδείγματα υπογραφών των υπευθύνων προσώπων των διαφόρων τμημάτων καθώς και καταστάσεις προσωπικού και μισθοδοσίας αυτού. Ιδιαίτερα θα πρέπει να ζητήσει, από την αρχή, επιβεβαίωση των καταθέσεων να διαπιστώσει την ύπαρξη των αναφερομένων στα βιβλία αξιόγραφων (επιταγών, συναλλαγματικών, γραμματίων) και χρεογράφων (μετοχών, ομολογιών, repos κλπ).

Η νομική υπηρεσία της μονάδας θα πρέπει να του ετοιμάσει φάκελο των δικών που εκκρεμούν και των δικαστικών απαιτήσεων αυτής, με συνοπτικά σημειώματα για τη θέση που βρίσκεται και τα στάδια που θα ακολουθήσει κάθε μια από αυτές.

Η τεχνική υπηρεσία θα προβεί σε εκτίμηση της πραγματικής αξίας των παγίων στοιχείων της μονάδας (γήπεδα, κτίρια, μηχανολογικός εξοπλισμός κ.τ.λ.), ανεξάρτητα από την αναφερόμενη στα βιβλία της επιχείρησης αναπόσβεστη αξία τους. Θα του δοθούν επίσης τα ασφαλιστήρια συμβόλαια κάλυψης αυτών από διαφόρους κινδύνους. Το λογιστήριο θα κληθεί να ετοιμάσει πίνακες ταμειακών ροών, κίνησης αποθεμάτων, ταχύτητας είσπραξης απαιτήσεων και πίνακες εκκρεμουσών εισπράξεων επιδοτήσεων, απαιτήσεων από το Δημόσιο κ.λ.π., με σχετικά συνοπτικά σημειώματα για την εξέλιξη τους. Από τις Τράπεζες, που έχουν ληφθεί δάνεια, θα ζητηθεί επαλήθευση του υπολοίπου των δανείων και από το λογιστήριο ανάλυση της κίνησης αυτών.

Κατά τη συγκέντρωση των πιο πάνω στοιχείων θα ζητήσει διευκρινιστικές πληροφορίες ή θα λάβει σχετικά σημειώματα που θα του διευκολύνουν στον έλεγχο του.

Επίσης θα ζητήσει εκθέσεις γενικών ή ειδικών ελέγχων, που είχαν γίνει τυχόν στο παρελθόν, ανεξάρτητα από το αντικείμενο που αφορούσαν.

Μετά τη λήψη όλων των στοιχείων που ζήτησε θα προχωρήσει στην αξιολόγηση τους και με βάση τις εμπειρίες και τη διαίσθηση του θα κατατάξει το σχετικό υλικό και θα καταστρώσει **πρόγραμμα εργασίας** που λέγεται και **πρόγραμμα ελέγχου**.

2.2.2 Πρόγραμμα ελέγχου

Το Πρόγραμμα ελέγχου κρίνεται απαραίτητο για την συστηματοποίηση αυτού και για να είναι σε θέση να γνωρίζει , τόσον ο ελεγκτής όσον και κάθε αρμόδιος για την παρακολούθηση του ελέγχου , τι ελέγχθηκε και τι απομένει για έλεγχο.

Το πρόγραμμα πρέπει να είναι αναλυτικό αλλά να μην εξαντλείται σε λεπτομέρειες γιατί τότε υπάρχει κίνδυνος πλατιασμού του ελέγχου και παραλείψεων ερεύνης ουσιωδών στοιχείων της επιχείρησης.

Επίσης αυτό πρέπει να είναι εύκαμπτο και να παρέχει τη δυνατότητα τροποποιήσεων και συμπληρώσεων κατά τη διάρκεια του ελέγχου.

2.2.3 Έκθεση ελέγχου

Μετά το τέλος του ελέγχου συντάσσεται έκθεση στην οποία καταχωρίζονται όλες οι διαπιστώσεις , παρατηρήσεις και υποδείξεις του ελεγκτή.

Για διευκόλυνση αυτών που θα μελετήσουν την έκθεση προηγείται αυτής πίνακας περιεχομένων. Η έκθεση πρέπει να διακρίνεται για την πληρότητα ,τη σαφήνεια και την απλότητα των εκφράσεων να είναι λιτή αλλά και περιεκτική και να καταλήγει σε συμπεράσματα και δημιουργικές υποδείξεις .

Παραστάσεις και διαγράμματα αποτελούν συνήθως παράρτημα του κυρίου σώματος της έκθεσης.

Η έκθεση χωρίζεται σε κεφάλαια , ανάλογα με τις δραστηριότητες και τους λογαριασμούς της ελεγχόμενης μονάδας και μετά την παράθεση των κατά κεφάλαιο παρατηρήσεων σημειώνονται οι υποδείξεις , οι συστάσεις και τα συμπεράσματα του ελεγκτή.

Συνήθους , σε περιπτώσεις πολυσέλιδων εκθέσεων , επισυνάπτεται και συνοπτικό σημείωμα με αναφορές στις αντίστοιχές σελίδες της κυρίως έκθεσης ή των πινάκων του παρατήματος.

2.3 Ψυχολογικά προβλήματα του ελεγκτή

Ο ελεγκτής , ανεξάρτητα από την κατάρτιση του και από την επιθυμία του να ενεργήσει έναν υποδειγματικό έλεγχο, δεν παύει να είναι άνθρωπος και συνεπώς να είναι υποκείμενος σε ψυχολογικές επιδράσεις και σε συναισθηματικές παρορμήσεις.

Τα φυσικά και τα επίκτητα προσόντα του δεν αποτελούν τα μοναδικά στοιχεία και δεν αρκούν για την εξαγωγή ορθών συμπερασμάτων. Ο υποκειμενισμός, που πρέπει να αποφεύγεται, πολλές φορές οδηγεί σε εσφαλμένες κρίσεις, ενώ η μη σωστή αξιολόγηση διαπιστωμένων γεγονότων, αρκετές φορές, συντελεί στην παραμέληση της εξέτασης σοβαρότατων ελεγκτέων στοιχείων.

Γι' αυτό πρέπει από την αρχή να κατατοπισθεί πλήρως για όλα τα στοιχεία και τα γεγονότα, που έχουν σχέση με κάθε ελεγχόμενο αντικείμενο, για το ηθικό των διαχειριστικών και για τους λογαριασμούς που φαινομενικά, δεν προκαλούν υπόνοιες καταχρήσεων (π.χ. ενδιάμεσοι, μεταβατικοί, προσωρινοί κλπ). Στη συνέχεια με ψυχραιμία, αντικειμενικότητα και επιμέλεια θα αξιολογήσει το υλικό που συγκέντρωσε και με περίσκεψη θα συντάξει την έκθεση του και θα καταχωρήσει σ' αυτή τις διαπιστώσεις, τα συμπεράσματα και τις προτάσεις του. Ιδιαίτερη Προσοχή όμως χρειάζεται όταν ο ελεγκτής, διαπιστώνοντας μια σημαντική διαχειριστική ανωμαλία, επικεντρώνει όλη την προσοχή του στην περίπτωση αυτή και θεωρεί όλα τα λοιπά ελεγχόμενα στοιχεία ως υποδεέστερης σημασίας με κίνδυνο να του διαφύγουν της προσοχής και της έρευνας ανωμαλίες μεγαλύτερου εύρους και συνεπειών.

Αλλά και η υπερβολή της σχολαστικής ανάλυσης και εξέτασης και της ελάχιστης ακόμη λεπτομέρειας συντελεί στην κόπωση του και στην αδυναμία κατάταξης των γεγονότων ανάλογα με τη σοβαρότητα τους.

Ένα ακόμα ψυχολογικό πρόβλημα του ελεγκτή είναι ο υποκειμενισμός. Για την καταπολέμηση αυτού χρειάζεται ψυχικό σθένος και ικανότητα διαχωρισμού της ανεπηρέαστης και αντικειμενικής κρίσης γεγονότων από την συναισθηματική διασύνδεση αυτών με το κρινόμενο ή ελεγχόμενο πρόσωπο που προκάλεσε τα εξεταζόμενα γεγονότα.

Πολλές φορές ο ελεγκτής, κατά την άσκηση των καθηκόντων του, έρχεται αντιμέτωπος όχι μόνον με φιλικά ή συγγενικά πρόσωπα αλλά και με τον ίδιο τον εαυτό του, με τα αισθήματα, τις διαθέσεις και τις πεποιθήσεις του.

Το ίδιο συμβαίνει και στην αυτοπαρατήρηση, όταν ο ελεγκτής τοποθετεί τον εαυτό του στη θέση του ελεγχόμενου για να δει πως θα ενεργούσε αυτός εάν βρισκόταν στη θέση εκείνου. Αυτό είναι άτοπο και επικίνδυνο γιατί η κρίση ψυχολογικών συνθηκών είναι σχεδόν αδύνατη αφού είναι δυνατόν να υπήρξαν γεγονότα και καταστάσεις που είναι άγνωστα στο ελεγκτή γνωστά όμως στον ελεγχόμενο.

2.4 Διακρίσεις ελεγκτών.

Οι ελεγκτές διακρίνονται σε εξαρτημένους, ανεξάρτητους και κρατικούς ελεγκτές.

Οι πρώτοι συνδέονται με σύμβαση εργασίας με την οικονομική μονάδα στην οποία προσφέρουν τις υπηρεσίες τους, ενώ οι δεύτεροι είναι ανεξάρτητοι και προσφέρουν τις ελεγκτικές υπηρεσίες τους σ' όποιον τις ζητήσει.

Οι τρίτοι ελέγχουν για λογαριασμό της εφορίας και του κράτους.

Η διάκριση αυτή συμπίπτει και με το διαχωρισμό των ελέγχων σε εσωτερικούς και εξωτερικούς.

Οι εσωτερικοί έλεγχοι είναι αυτοί που γίνονται από όργανα της ίδιας της ελεγχόμενης μονάδας (δηλ. από υπαλλήλους της), ενώ οι εξωτερικοί είναι αυτοί που γίνονται από όργανα του Σώματος Ορκωτών Λογιστών ή από εξειδικευμένες ελεγκτικές εταιρείες.

Συνήθως οι εσωτερικοί έλεγχοι είναι προληπτικοί και αποσκοπούν στο να προλάβουν ή να αποτρέψουν λάθη ή παραλείψεις.

Αντίθετα οι εξωτερικοί γίνονται μετά την εμφάνιση ζημιωγόνων γεγονότων και αποβλέπουν στο να διαπιστώσουν

Τις αιτίες, του υπεύθυνους, την έκταση των ζημιών και να συστήσουν τη λήψη μέτρων για την μη επανάληψη τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Εποπτεία και Έλεγχος

3.1 Η Εποπτεία

Για την παρακολούθηση των οικονομικών πράξεων σε κάθε οικονομική μονάδα καταρτίζεται ένα διάγραμμα λογαριασμών (Λογιστικό Σχέδιο) και ορίζονται, με εγκυκλίους της Διοίκησης, ο τρόπος κίνησης και ενημέρωσης αυτών.

Με την εποπτεία επιτυγχάνεται η έγκαιρη διαπίστωση παρεκκλίσεων, λαθών, καθυστερήσεων κλπ και παρέρχεται η δυνατότητα άμεσης επέμβασης για διόρθωση αυτών ώστε τελικά να πραγματοποιηθεί ο στόχος, που τέθηκε από την αρχή, μέσα στα χρονικά πλαίσια που είχαν προκαθορισθεί.

Η εποπτεία δεν έχει την έννοια της αστυνόμευσης των εργαζομένων αλλά της καθοδήγησης, της παρακίνησης και της υποβοήθησης αυτών, γεγονός που τους κάνει να αισθάνονται πιο ασφαλείς και να γίνονται πιο παραγωγικοί.

3.2 Ο Έλεγχος.

Ο έλεγχος, κατά τον Fayol, συνιστάται στην επιβεβαίωση ότι όλα έγιναν σύμφωνα με τα προγράμματα που καθορίστηκαν, με τις οδηγίες που δόθηκαν και με τις αρχές που θεσπίστηκαν. Αποβλέπει στο να εντοπίσει τις αδυναμίες και τα σφάλματα που παρατηρήθηκαν κατά τη διαδικασία της εκτέλεσης των εργασιών, με σκοπό αυτά να διορθωθούν και να μην επαναληφθούν.

Ορθότερου είναι ο έλεγχος να ενεργείται προληπτικά ώστε έγκαιρα να διαπιστώνονται τυχόν αποκλίσεις και να διορθώνονται αυτές προτού προκαλέσουν ζημίες στην επιχείρηση.

Ο έλεγχος, αν και ποικίλει από επιχείρηση σε επιχείρηση, συνιστά θεμελιώδη δραστηριότητα της διοίκησης σε όλα τα επίπεδα της.

3.3 Βασική διαδικασία ελέγχου

Αυτή περιλαμβάνει:

- A) Τον καθορισμό των προτύπων ελέγχου.
- B) Την μέτρηση της απόδοσης.
- Γ) Την σύγκριση της απόδοσης προς τα πρότυπα.
- Δ) Την ανάλυση των αιτίων των τυχόν αποκλίσεων και τη διόρθωση τους .
- E) Το τελικό συμπέρασμα.

3.3 Οι βασικές προϋποθέσεις του αποτελεσματικού ελέγχου

Για να είναι αποτελεσματικός ο έλεγχος πρέπει να στηρίζεται σε ένα σύστημα που να πληρεί τις πιο κάτω προϋποθέσεις:

- A) Να ανταποκρίνεται στις συγκεκριμένες ανάγκες της επιχείρησης και στην οργανωτική δομή της.
- B) Να είναι προληπτικός , με δυνατότητα προβλέψεων ανεπιθύμητων παρενεργειών των διαδικασιών.
- Γ) Να είναι αντικειμενικός , στις συγκρίσεις και στις κρίσεις.
- Δ) Να παρουσιάζει ευκαμψία , με δυνατότητα κατάρτισης εναλλακτικών προγραμμάτων δράσης.
- E) Να είναι οικονομικός , με την έννοια ότι πρέπει η αναμενόμενη από αυτόν ωφέλεια να αντισταθμίζει το κόστος του
- Στ) Να υποδεικνύει διορθωτικά μέτρα. Δεν αρκεί να διαπιστώνονται μόνον σφάλματα ή λάθη αλλά πρέπει να προτείνονται και άμεσοι τρόποι αντιμετώπισης , εξάλειψης και μη Επανάληψή τους.
- Z) Να είναι αποδεκτός από τους ελεγχόμενους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Μορφές Ελέγχου.

4.1 Διακρίσεις ελέγχων.

Οι έλεγχοι διακρίνονται σε διάφορες κατηγορίες ανάλογα με τη μορφή, την έκταση και την τακτικότητα πραγματοποίησης τους.

Γενικά κατατάσσονται στις ακόλουθες βασικές κατηγορίες:

4.1.1 Εσωτερικός και εξωτερικός έλεγχος.

A) Εσωτερικός έλεγχος, όπως προαναφέρθηκε, είναι αυτός που ενεργείται από όργανα της ίδιας μονάδας. Συνήθως γίνεται κατά την εκτέλεση μιας πράξης (πώληση εμπορεύματος, έκδοση τιμολογίου, έκδοση παραστατικών χρηματικών συναλλαγών, συμπλήρωση συμβάσεων, σύναψη δανείων, δραχμοποίηση συναλλάγματος κλπ) και αποβλέπει στο να προλάβει λάθη κατά την πραγματοποίηση της συναλλαγής, όταν ο πελάτης είναι παρών και συνεπώς η διόρθωση του λάθους άμεση και εύκολη.

Η μορφή αυτή του ελέγχου αποτελεί τον **προληπτικό έλεγχο** και πρέπει να γίνεται από άλλο πρόσωπο από εκείνο που ενεργεί τη συναλλαγή.

Για τις σημαντικές όμως οικονομικές πράξεις ακολουθεί αργότερα και δεύτερος έλεγχος από άλλο εξουσιοδοτημένο πρόσωπο, που ελέγχει τη νομιμότητα, την τυπικότητα και την πληρότητα αυτών. Αυτός ο τρόπος ελέγχου καλείται **κατασταλτικός έλεγχος**.

B) Εξωτερικός έλεγχος, είναι αυτός που γίνεται από ανεξάρτητα από την ελεγχόμενη μονάδα πρόσωπα και αποσκοπεί στο να διαπιστώσει αιτίες, που προκάλεσαν ζημιογόνα γεγονότα ή οργανωτικές αδυναμίες, να ενεργήσει αποτιμήσεις επιχειρήσεων, για εξαγορές και συγχωνεύσεις,

εκτιμήσεις στοιχείων παγίων ενεργητικού και πραγματογνωμοσύνες, να ερευνήσει οικονομικές καταστάσεις επιχειρήσεων, προκειμένου να δανειοδοτηθούν από τράπεζες με μεγάλα ποσά, καθώς και να ελέγξει την ύπαρξη πραγματικών και επαρκών διασφαλίσεων για τα δάνεια που χορηγήθηκαν ή θα χορηγηθούν.

Ο εξωτερικός έλεγχος γίνεται ή από θεσμοθετημένα όργανα όπως είναι το Σώμα Ορκωτών Λογιστών (ΣΟΛ), ή από εξειδικευμένες ελεγκτικές εταιρείες που διαθέτουν την ανάλογη οργάνωση, προσωπικό και εμπειρία στην διενέργεια ειδικών ελέγχων.

Είναι φανερό πως η εξέταση της οικονομικής θέσης μιας τράπεζας είναι διαφορετική από την εξέταση μιας ναυτιλιακής εταιρείας ή μιας βιομηχανικής επιχείρησης.

Στην Ελλάδα, εκτός από το ΣΟΛ, λειτουργούν ήδη και Ελεγκτικές Ανώνυμες Εταιρείες, οι οποίες αναλαμβάνουν ελέγχους, αναλύσεις και πιστοποιήσεις ισολογισμών, αποτιμήσεις εταιρειών κλπ με εξειδικευμένους Ορκωτούς Ελεγκτές.

4.1.2 Τυπικός και ουσιαστικός έλεγχος.

A) Τυπικός είναι ο έλεγχος που εξετάζει στατικά την τυπικότητά μιας πράξης (π.χ. τους χρεωπιστούμενους λογαριασμούς, τα χρησιμοποιηθέντα έντυπα, τη χαρτοσήμανση και τη νομιμότητα των δικαιολογητικών, την ύπαρξη των αναγκαίων υπογραφών κλπ.).

B) Αντίθετα ουσιαστικός είναι ο έλεγχος που υπεισέρχεται στην εξέταση της σκοπιμότητας της πράξης και της αποτελεσματικότητας της. Ελέγχει δηλαδή την ουσία και τη δυναμική της οικονομικής πράξης προκειμένου να κριθεί η αναγκαιότητα και την ωφελιμότητα αυτής, για την οικονομική μονάδα και να αντληθούν συμπεράσματα για την επανάληψη της στο μέλλον.

Στον τυπικό έλεγχο των πράξεων γίνονται συστάσεις για την αποφυγή μελλοντικά όμοιων λαθών, με αυτά που διαπιστώθηκαν, ενώ στον ουσιαστικό εξάγονται συμπεράσματα και γίνονται προτάσεις για περαιτέρω αξιοποίηση των ωφελημάτων από τις διαχειριστικές πράξεις ή ενέργειες.

4.1.3 Τακτικός και έκτακτος έλεγχος.

A) Τακτικός είναι ο έλεγχος που γίνεται κατά τακτά, ημερολογιακά προσδιορισμένα, χρονικά διαστήματα και αφορά την εξέταση των στοιχείων και αποτελεσμάτων μιας εταιρικής χρήσης ή μιας οικονομικής περιόδου.

Ο τακτικός έλεγχος έχει το προτέρημα της συγκρισιμότητας με αντίστοιχες χρονικά, μία ή περισσότερες περιόδους, για την εξαγωγή συμπερασμάτων και για την κατάστρωση μελλοντικών σχεδίων δράσης.

B) Έκτακτος έλεγχος είναι αυτός που διενεργείται οποτεδήποτε προκύψει ανάγκη ή όταν προβλέπεται μεταβίβαση της επιχείρησης ή διαπιστώθηκε διαχειριστική ανωμαλία ή επιβλήθηκε από δικαστική αρχή.

Έχει περιορισμένη σημασία και αποσκοπεί στην εξυπηρέτηση συγκεκριμένης ανάγκης που, πολλές φορές, είναι χρονικά εντοπισμένη. Στις τράπεζες έκτακτοι έλεγχοι διενεργούνται συνήθως μετά την αποκάλυψη διαχειριστικών ανωμαλιών ή για την διαπίστωση της τήρησης των κανόνων της Νομισματικής και Πιστωτικής Πολιτικής της τράπεζας της Ελλάδος.

Και οι δύο κατηγορίες των πιο πάνω ελέγχων μπορεί να γίνουν τόσο από εσωτερικούς ελεγκτές της επιχείρησης όσο και από εξωτερικούς (π.χ. Επιθεωρητές του Δημοσίου ή τις Τράπεζας της Ελλάδος ή από όργανα που θα ορίσουν οι Δικαστικές ή οι ανακριτικές αρχές).

4.1.4 Γενικός και μερικός έλεγχος.

A) Γενικός είναι ο έλεγχος που περιλαμβάνει το σύνολο των δραστηριοτήτων μιας επιχείρησης, χωρίς περιορισμούς χρονικού βάρους ελέγχου και ελεγχόμενων αντικειμένων.

Συνήθως οι εσωτερικοί έλεγχοι είναι γενικοί, ουσιαστικοί και τακτικοί αφού με αυτούς επιδιώκεται η «ακτινογράφιση» της οικονομικής μονάδας, για τη διαπίστωση της νομιμότητας, οικονομικότητας και σκοπιμότητας των οικονομικών πράξεων, της λειτουργικότητας των υπηρεσιών, της επάρκειας ή όχι του προσωπικού, της επιχείρησης, της αποτελεσματικότητας των επιχειρηματικών πρωτοβουλιών, που είχαν αναληφθεί από τους επικεφαλείς της μονάδας και τέλος της συμμόρφωσής του προς τις υποδείξεις προηγούμενων ελέγχων ή προς τις εντολές της Διοίκησης.

B) Μερικός έλεγχος είναι αυτός που αφορά ορισμένες μόνο δραστηριότητες ή όλες αλλά για περιορισμένο χρονικό διάστημα ή τις πράξεις και ενέργειες συγκεκριμένων στελεχών.

Ο έλεγχος αυτός ενεργείται συνήθως αιφνιδιαστικά και αποβλέπει στη διαπίστωση υπεξαირέσεων, καταχρήσεων, παραβάσεων, σοβαρών αντικανονικών ενεργειών, ουσιωδών ζημιογόνων παραλείψεων καθώς και παρεκκλίσεων από σαφείς εντολές και οδηγίες της Διοίκησης.

4.1.5 Αυτοέλεγχος.

Είναι η μορφή του ελέγχου που πραγματοποιεί μια επιχείρηση κατά διαφορά χρονικά διαστήματα, προκειμένου των επιχειρηματικών σχεδίων της, τη λειτουργικότητα του οργανογράμματος της και για να επανεξετάσει τη θέση της στο παρόν και στο μελλοντικό πιθανό περιβάλλον της.

Κατά τον αυτοέλεγχο εκτιμάται η παρούσα κατάσταση, οι επιτευχθέντες στόχοι και οι αποκλείσεις από αυτούς, τα υφιστάμενα προγράμματα και η αναγκαιότητα τυχόν αναθεωρήσεων τους.

Ο αυτοέλεγχος της επιχείρησης διακρίνεται από το γεγονός ότι εκτιμά την ολική απόδοση της όχι στα πλαίσια μόνον των υφισταμένων αλλά και των μελλοντικών στόχων.

4.2 Μέτρα πρόληψης αντικανονικών ενεργειών.

Για την πρόληψη λαθών, απατών, καταχρήσεων κλπ οι επιχειρήσεις και ιδιαίτερα οι Τράπεζες, φροντίζουν να διαθέτουν συστήματα συνεχών εσωτερικών ελέγχων που συνίστανται στην ορθολογική οργάνωση της διαδικασίας της εργασίας και στη σωστή λογιστική απεικόνιση των οικονομικών πράξεων ώστε, σ' όλες τις φάσεις εκτέλεσης αυτών, να εμπλέκονται περισσότερα του ενός άτομα, η εργασία κάθε υπαλλήλου να είναι συμπληρωματική της εργασίας του άλλου και ο έλεγχος να είναι συνεχής και λεπτομερειακός.

Η ανάγκη όμως επιτάχυνσης της εξυπηρέτησης των συναλλασσομένων και μείωσης του λειτουργικού κόστους, δημιούργησε στις Τράπεζες τον κλάδο των ταμείο λογιστών (TELLERS), με αποτέλεσμα οι συνήθεις τραπεζικές συναλλαγές (καταθέσεις, εντολές κλπ) να ενεργούνται από έναν και μόνον υπάλληλο. Συγχρόνως η μηχανογραφική ανάπτυξη των συναλλαγών έδωσε τη δυνατότητα εισόδου στο ηλεκτρονικό αρχείο κάθε μονάδας μεμονωμένων υπαλλήλων και συνεπώς αύξησε τους κινδύνους πιθανών καταχρήσεων.

Για την αντιμετώπιση αυτή της κατάστασης οι Τράπεζες, κυρίως, ενεργούν:

A) Καταμερισμό εργασιών, ώστε κάθε υπάλληλος να ασκεί συγκεκριμένα και σαφώς προκαθορισμένα καθήκοντα και να είναι υπεύθυνος για ορισμένο κύκλο εργασιών.

Αποτελεί σφάλμα όταν από λόγους κακώς εννοούμενης οικονομίας, ανατίθενται πολλαπλά καθήκοντα στο ίδιο πρόσωπο, το οποίο επιφορτίζεται με εκτεταμένα δικαιώματα και ανάληψη πολλαπλών ευθυνών και πρωτοβουλιών.

B) Καθορισμός αρμοδιοτήτων, ώστε κάθε όργανο να γνωρίζει τα σαφή όρια ενεργειών του, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του

και τον βαθμό αλληλεξάρτησης του από τους άλλους υπαλλήλους της επιχείρησης.

Γ) **Εναλλαγή προσωπικού** στις διάφορες θέσεις, περιοδικά, ώστε αφενός μεν να αποκτά ο υπάλληλος πληρέστερη γνώση των εργασιών της οικονομικής Μονάδας και να μην καταλαμβάνεται από το αίσθημα της ρουτίνας, αφετέρου δε να μην του δίνεται ο χρόνος να προετοιμάσει και να εκτελέσει κάποια παράνομη ενέργεια .

Η απάτη, που είναι μια νοσηρή πράξη , χρειάζεται, όπως και η ασθένεια, χρονική περίοδο εκκόλαψης. Η εναλλαγή στην άσκηση των καθηκόντων είναι ένας τρόπος παρεμπόδισης αυτής.

Δ) **Επιλογή προσωπικού**, με προσοχή και μετά από έλεγχο της ικανότητας ,της εντιμότητας, του χαρακτήρα του υποψηφίου και μετά από αξιολόγηση των συστάσεων και πληροφοριών σχετικών ακόμη και με το οικογενειακό του περιβάλλον.

Ε) **Χορήγηση κανονικών αδειών**, υποχρεωτικά με αναπλήρωση των απερχόμενων σε άδεια υπαλλήλων από διαφορετικά , κάθε φορά, πρόσωπα.

Η προσπάθεια κάποιου υπαλλήλου να μην λαμβάνει άδεια επί σειρά ετών πρέπει να προβληματίζει τους επικεφαλείς μιας επιχείρησης και να τους κάνει ιδιαίτερα προσεκτικούς .

Στ) **Λήψη εγγυήσεων** ,από αξιόπιστα πρόσωπα, για άτομα στα οποία προβλέπεται να ανατεθεί χρηματική διαχείριση.

Η λήψη εμπραγμάτων ή χρηματικών εγγυοδοσιών από τους διαχειριστές χρηματικού (ταμείων) αποτελεί συνηθισμένη ενέργεια των Τραπεζών αν και τα τελευταία χρόνια αυτή τείνει να μετατραπεί σε συμβολική πράξη και να μην αποτελεί ουσιαστική διασφάλιση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Εσωτερικό Έλεγχος

5.1 Γενικά

Η σπουδαιότερη και αποτελεσματικότερη μορφή ελέγχου είναι ο εσωτερικός γιατί αυτός είναι συνεχής , γίνεται από όργανα της μονάδας, που γνωρίζουν τις διαδικασίες, το οργανόγραμμα και το λογιστικό σχέδιο αυτής , είναι εύκαμπτος και παρέχει τη δυνατότητα συνεχούς ή περιοδικής ενημέρωσης της διοίκησης επί των παρατηρήσεων και των αποτελεσμάτων του.

5.2 Σκοπιμότητα του εσωτερικού ελέγχου

Η σκοπιμότητα του εσωτερικού ελέγχου έγκειται στο ότι αυτός ενεργεί :

A) Προληπτικά, αφού γίνεται κατά τη διάρκεια εκτέλεσης των οικονομικών πράξεων και προλαβαίνει λάθη, παραλείψεις και αντικανονικές ενέργειες ,που, αν διαπιστώνονταν αργότερα και ιδίως μετά την απομάκρυνση των συναλλασσομένων , θα απαιτούσε η τακτοποίηση τους πρόσθετη και ίσως πολλαπλή απασχόληση διαφόρων οργάνων της μονάδας και ανεπιθύμητα σχόλια για την επιχείρηση.

B) Αποτρεπτικά, αφού γνωρίζοντας οι υπάλληλοι ότι κάθε τους λογιστική ή ταμειακή ενέργεια ελέγχεται, δεν θα αποτολμήσουν καταχρήσεις ή υπεξαιρέσεις.

Στη σύγχρονη όμως οικονομική πρακτική , που το βάρος δίνεται στην ταχύτερη εξυπηρέτηση των συναλλασσομένων, η αποτρεπτική ενέργεια του εσωτερικού ελέγχου γίνεται με την καθιέρωση μηχανογραφικών διασφαλιστικών δικλίδων και με εντατικοποίηση της προσοχής των προϊσταμένων των υπαλλήλων στις ενέργειες κυρίως αυτών που έχουν απευθείας συναλλαγή με τους πελάτες.

Γ) Κατασταλτικά, αφού πραγματοποιείται και δεύτερος έλεγχος των ουσιωδέστερων πράξεων από τον ελεγκτή της μονάδας ή του Προϊστάμενο του Τμήματος, για τη διαπίστωση λαθών που διέφυγαν της προσοχής , συνήθως λόγω φόρτου εργασίας, από το ασκήσαντα τον προληπτικό έλεγχο αρμόδιο όργανο.

Ο εσωτερικός έλεγχος αποβλέπει στο να προλάβει τα από πρόθεση ή αμέλεια λάθη , τις πιθανές απάτες και την εκμετάλλευση των πελατών , για ίδιο όφελος των υπαλλήλων.

Επίσης στο να αντιμετωπίσει άμεσα τα τυχόν παράπονα των συναλλασσομένων, να δώσει λύσεις σε τρέχοντα προβλήματα, να αποσυμφορήσει θέσεις εργασίας από προσωρινή υπερβολική συγκέντρωση πελατών , να ενισχύσει με προσωπικό άλλες θέσεις εργασίας, να καθοδηγήσει υπαλλήλους, που χρειάζονται βοήθεια και γενικά να ενεργήσει έγκαιρα και αποτελεσματικά για την ομαλοποίηση των συναλλαγών και για τη διατήρηση κανονικής, γρήγορης και ασφαλούς ροής των διαδικασιών και εξυπηρέτησης των συναλλασσομένων.

5.3 Συστήματα εσωτερικού ελέγχου

Τα συστήματα των εσωτερικών ελέγχων ποικίλουν ανάλογα με τη μορφή, την έκταση και το αντικείμενο εργασιών κάθε επιχείρησης.

Είναι ευνόητο ότι άλλο σύστημα εσωτερικού ελέγχου πρέπει να έχει μία Τράπεζα, άλλο ένα Σούπερ Μάρκετ και άλλο μια Ασφαλιστική Εταιρία.

Γενικά κάθε manager πρέπει να έχει ένα αποτελεσματικό και επαρκές σύστημα ελέγχου, το οποίο θα του επιτρέπει να γνωρίζει εάν τα γεγονότα συμφωνούν με τους στόχους, με τα πρότυπα και γενικά με τα αναμενόμενα αποτελέσματα.

Στη σημερινή οικονομική πραγματικότητα που οι επιχειρήσεις είναι πολυπρόσωπες, οι παρεχόμενες υπηρεσίες σύνθετες και ποικίλες, οι απαιτήσεις των πελατών ποικιλόμορφες και πολλές φορές εξατομικευμένες και οι συναλλαγές μηχανογραφημένες, δεν μπορεί να εφαρμοσθούν τα κλασσικά συστήματα ελέγχου που στηρίζονταν μόνον στην εξακρίβωση της ορθότητας των διπλογραφικών λογιστικών εγγραφών και στην πληρότητα και εγκυρότητα των δικαιολογητικών των πράξεων. Τα σημερινά συστήματα αποβλέπουν στον προληπτικό έλεγχο, χειρόγραφο ή μηχανογραφημένο, κάθε συναλλαγής κατά τον χρόνο πραγματοποίησής της , στη διασταύρωση στη συνέχεια των

στοιχείων της μηχανογραφικά, στην αποθήκευση αυτών για περαιτέρω έλεγχο, στη λήψη και αξιολόγηση στατιστικών στοιχείων και στην ταξινόμηση των δικαιολογητικών για τον ευχερή, εκ των υστέρων, επανέλεγχος τους.

Από τα πιο πάνω φαίνεται ότι ουσιαστικά ο έλεγχος γίνεται ταυτόχρονα με τη συναλλαγή και γι' αυτό τα διάφορα μηχανογραφικά προγράμματα έχουν αυτόματες διασφαλιστικές δικλείδες, που αποτρέπουν λάθη, ελέγχουν την τήρηση των εντολών της διοίκησης, επαληθεύουν τα στοιχεία των συναλλασσομένων με αυτά του αρχείου, εκδίδουν παραστατικά συγκρίνουν τις υπογραφές των δικαιούχων, εξετάζουν την ύπαρξη δεσμεύσεων ή υποχρεώσεων των πελατών, εντοκίζουν αυτόματα οφειλές ή καταθέσεις, ελέγχουν τη γνησιότητα διαφόρων στοιχείων και γενικά, σε πολύ περιορισμένο χρονικό διάστημα, ενεργούν πράξεις που παλαιότερα απαιτούσαν την απασχόληση αρκετών υπαλλήλων και χρονοβόρες διαδικασίες.

Αλλά ο προληπτικός έλεγχος, χειρόγραφος ή μηχανικός, δεν καταργεί την ύπαρξη και του κατασταλτικού, που γίνεται με διάφορους τρόπους ανάλογα με τη φύση, το μέγεθος και την πολυμορφία των προϊόντων κάθε επιχείρησης.

Στις μεγάλες εμπορικές ή βιομηχανικές επιχειρήσεις ο κατασταλτικός έλεγχος επιμερίζεται σε διάφορα, κατά κατηγορία πελατών ή δραστηριοτήτων, άτομα που αποκτούν έτσι εξειδίκευση και παρακολουθούν συστηματικότερα τα θέματα που τους έχουν ανατεθεί (π.χ. Συμβάσεις μεγάλων πελατών, συμβάσεις με το Δημόσιο κλπ).

Ενδεικτικά πάντως και για την ιστορική πληρότητα σημειώνεται ότι ο έλεγχος γινόταν στο παρελθόν:

A) Με αντιπαραβολή των εγγραφών των λογιστικών βιβλίων μεταξύ τους και προς τα δικαιολογητικά τους ή

B) Με αντιπαραβολή των στοιχείων διαφόρων συγκεντρωτικών καταστάσεων με τα βιβλία.

Η μορφή αυτή των ελέγχων γίνεται σήμερα μόνον σε μικρές επιχειρήσεις που δεν διαθέτουν μηχανογραφική οργάνωση και που η έκταση των εργασιών τους είναι περιορισμένη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

Κατηγορίες Ελέγχων

6.1 Κατηγορίες ελέγχων ανάλογα με τα μέσα.

Στα προηγούμενα κεφάλαια εξετάστηκαν οι μορφές και τα είδη των ελέγχων.

Για την ολοκλήρωση της κατάταξης τους απομένει να εξετασθεί και η διαφοροποίηση τους ανάλογα με τον τρόπο και τα μέσα άσκησης τους. Έτσι κατατάσσονται οι έλεγχοι σε:

Α) Φυσικούς, όταν για ορισμένες πράξεις ή ενέργειες απαιτούνται δύο τουλάχιστον άτομα, π.χ. για το άνοιγμα των χρηματοκιβωτίων χρειάζονται να ενεργήσουν δύο στελέχη που έχουν ιδιαίτερα κλειδιά, για την καταγραφή των αξιών ή χρεογράφων συνεργάζονται και συνυπογράφουν δύο υπάλληλοι, για τη νομική δέσμευση της επιχείρησης συνυπογράφουν δύο στελέχη κ.λ.π.

Β) Μηχανικούς, όταν χρησιμοποιούνται μηχανικά μέσα, όπως μηχανήματα καταμέτρησης χρημάτων, μηχανογραφικής επαλήθευσης τόκων, καταγραφής στοιχείων, προφυλακτικών μέσων για αποφυγή αλλοίωσης ποσών, μικροφωτογράφισης Επαλήθευσης τόκων, καταγραφής στοιχείων, προφυλακτικών μέσων για αποφυγή αλλοίωσης ποσών, μικροφωτογράφισης εγγράφων, διεκπεραίωσης αλληλογραφίας, γραμματοσήμανσης Φακέλων, καταγραφής διευθύνσεων κλπ.

Γ) Διαδικασιών, όταν άλλος υπάλληλος συντάσσει τις καταστάσεις π.χ. τη μισθοδοτική κατάσταση και άλλος ενεργεί τις πληρωμές, άλλος καταχωρεί τα στοιχεία, άλλος ελέγχει την ορθότητα των καταχωρίσεων, άλλος συμφωνεί την ημερήσια κίνηση και το υπόλοιπο του ταμείου και άλλος ενεργεί την καταμέτρηση και τη συμφωνία του με το λογιστήριο. Αλλά και η αναγνώριση από τους πελάτες των υπολοίπων των λογαριασμών τους και η συμφωνία μ' αυτούς αποτελεί μια μορφή ελέγχου της διαδικασίας κίνησης αυτών.

Δ) Περιοριστικούς, όταν εξετάζεται η τήρηση καθορισθέντων ορίων π.χ. το ημερήσιο υπόλοιπο των μετρητών στο ταμείο να μην υπερβαίνει ορισμένο ποσό, η αξία των αποθεμάτων των

εμπορευμάτων να είναι ορισμένου ύψους, οι παρεχόμενες πιστώσεις στο σύνολο τους να μην είναι ανώτερες ορισμένου ποσού και οι κατά πελάτη αντίστοιχες να βρίσκονται στα προκαθορισθέντα, για κάθε έναν, όρια, οι επιταγές, πάνω από κάποιο ποσό, να εκδίδονται ως δίγραμμες, οι αναλήψεις καταθέσεων από τους ταμειολογιστές, όταν υπερβαίνουν ορισμένο ποσό, να υπόκεινται σε έλεγχο από τον Προϊστάμενο του αρμοδίου Τμήματος κλπ.

Όπως είναι αυτονόητο οι πιο πάνω τρόποι εμμέσου ελέγχου έχουν ως σκοπό τη διασφάλιση των συμφερόντων των μονάδων και την αποφυγή ζημιολογών γι' αυτές παρενεργειών, πράξεων ή παραλείψεων οργάνων τους.

6.2 Έλεγχος ολικής απόδοσης της επιχείρησης

Οι μέθοδοι και τα συστήματα ελέγχου επιλέγονται συνήθως από τους διευθύνοντες τις επιχειρήσεις με κριτήριο τον έλεγχο και την αξιολόγηση συγκεκριμένων επιχειρηματικών τομέων.

Είναι συνεπώς μερικοί και αποσπασματικοί. Αντίθετα ο έλεγχος της ολικής απόδοσης μιας επιχείρησης αποβλέπει στην εκτίμηση και στην σύγκριση των ολικών επιτεύξεων προς τις γενικές επιδιώξεις της.

Λόγοι που επιβάλλουν τον έλεγχο της ολικής απόδοσης των επιχειρήσεων είναι:

- A) η ανάγκη του ελέγχου του γενικού προγραμματισμού της επιχειρηματικής δραστηριότητας και
- B) της εκτίμησης της συνολικής απόδοσης του management αυτής. ολικός έλεγχος της αποδοτικότητας της επιχείρησης επιτυγχάνεται μ' έναν από τους ακόλουθους τρόπους

A) Με τον προϋπολογισμό.

B) Με το λογαριασμό Κέρδη και Ζημιές.

Γ) Με την μέτρηση της αποδοτικότητας των επενδύσεων.

Δ) Με τη μέτρηση της αποτελεσματικότητας βασικών τομέων της επιχειρηματικής δραστηριότητας.

Οι τομείς αυτοί, κατά σειρά σπουδαιότητας, είναι:

- 1) Η αποδοτικότητα σε κέρδη.
- 2) Η θέση της επιχείρησης στην αγορά.
- 3) Η παραγωγικότητα των επί μέρους τομέων.
- 4) Η ηγετική θέση του προϊόντος στην αγορά.
- 5) Η ανάπτυξη του προσωπικού.
- 6) Η συμπεριφορά του προσωπικού και
- 7) Η θέση της στην Ευρωπαϊκή αγορά.

6.3 Έλεγχος της Διοίκησης.

Εκτός από τους προαναφερθέντες ελέγχους, που ουσιαστικά αφορούν την οικονομική θέση της επιχείρησης και της μέτρησης της αποτελεσματικότητας και της προσαρμοστικότητας αυτής προς τα προκαθορισμένα σχέδια επίτευξης των στόχων της, υπάρχει και ο Διευθυντικός έλεγχος.

Αυτός αφορά τον έλεγχο της ποιότητας του management και της απόδοσης των managers της οικονομικής μονάδας.

Είναι προφανές ότι αποκλίσεις από τους προκαθορισθέντες στόχους παρουσιάζονται συνήθως όταν οι διοικήσεις είναι ανεπαρκείς στην εκτέλεση των καθηκόντων τους.

Ικανοί και κατάλληλοι managers κάνουν λιγότερα σφάλματα, αντιλαμβάνονται γρηγορότερα τις αποκλίσεις, επενεργούν αποτελεσματικότερα στη διόρθωση της πορείας της επιχείρησης και συμβάλλουν αποτελεσματικά στην επιτυχία αυτής και στην ευνοϊκή εξέλιξη των μεγεθών της.

Συνεπώς απαραίτητος είναι ο έλεγχος της Διοίκησης που μπορεί να είναι και αυτοέλεγχος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

Έλεγχος Διαδικασιών

7.1 Γενικά.

Με τον όρο **διαδικασίες** εννοούμε το σύνολο των εργασιών και ενεργειών που απαιτούνται για την διενέργεια μιας οικονομικής πράξης ή μιας συναλλαγής.

Για να γίνει όμως μια συναλλαγή απαιτείται ένας χώρος (κτίριο καταστήματος), ένας πελάτης, κάποιοι υπάλληλοι και κάποιες διαδικασίες.

Οι έλεγχοι συνεπώς πρέπει να καλύπτουν όλα τα στάδια για την πραγματοποίηση της συναλλαγής και να εξασφαλίζουν την δυνατότητα ασφαλούς διεξαγωγής της.

Γι' αυτό διακρίνουμε τους ελέγχους των μέσων και των διαδικασιών, που θα απαιτηθούν για την εκτέλεση μιας συναλλαγής, στις πιο κάτω κατηγορίες :

- 1) Έλεγχος χώρων συναλλαγών
- 2) Έλεγχος σειράς προτεραιότητας πελατών
- 3) Έλεγχος ταυτοπροσωπίας συναλλασσομένων
- 4) Έλεγχος διαδικασιών συναλλαγής
- 5) Έλεγχος των παρεπόμενων στοιχείων της συναλλαγής
- 6) Έλεγχος υπαλλήλων που εμπλέκονται στην συναλλαγή

Με βάση την πιο πάνω κατάταξη οι έλεγχοι αναλύονται ως ακόλουθα :

7.2 Έλεγχος χώρων συναλλαγών

Οι χώροι συναλλαγών πρέπει να προσφέρουν άνεση στην παραμονή των πελατών, δυνατότητα πρόσβασης στα σημεία που θα γίνουν οι συναλλαγές και ασφάλεια στους πελάτες και στους υπαλλήλους .

Για την ασφάλεια των χώρων τοποθετούνται συνήθως και κυρίως στις Τράπεζες, πόρτες ασφαλείας, κάμερες κλειστού κυκλώματος τηλεόρασης, συστήματα συναγερμού, θωρακισμένα τζάμια, εσωτερικές πόρτες που ανοίγουν με μηχανισμούς, χρηματοκιβώτια με 2 διαφορετικά κλειδιά, φύλακες και εμπόδια για τη μη

προσέγγιση οχημάτων έξω από τις Τράπεζες, συστήματα πυρανίχνευσης και πυρασφάλειας, αυτόματα συστήματα κατάσβεσης πυρκαγιών κλπ.

Για την άνετη παραμονή των πελατών υπάρχουν σαλόνια αναμονής αυτών και για τη διευκόλυνση στην εξυπηρέτησή τους έχουν τοποθετηθεί ενδεικτικές πινακίδες των Γραφείων διενέργειας των συναλλαγών, κατά κατηγορία πελατείας, γραφεία με τηλέφωνα για την εξυπηρέτησή τους έχουν τοποθετηθεί ενδεικτικές πινακίδες των Γραφείων διενέργειας των συναλλαγών, κατά κατηγορία πελατείας, γραφεία με τηλέφωνα για την εξυπηρέτησή τους, καθώς και Γραφεία πληροφοριών, κυρίως στα πολυώροφα κτίρια των μεγάλων Τραπεζών και Εμπορικών Καταστημάτων για την παροχή πληροφοριών, διανομή εντύπων κλπ. Η μετάδοση από μεγάφωνα χαμηλής έντασης ελαφράς μουσικής συντελεί στη δημιουργία ευχάριστου κλίματος αναμονής των πελατών.

Επίσης, καθ' όλη τη διάρκεια των συναλλαγών, ελέγχονται, με διάφορους τρόπους, εσωτερικά και εξωτερικά, τα καταστήματα και καταβάλλεται προσπάθεια αποτροπής ληστειών.

Ένα άλλο μέσο αποφυγής ληστειών, που θέτουν σε κίνδυνο και τη ζωή των πελατών και συνεπώς αποθαρρύνουν αυτούς να προσέρχονται σε Τράπεζες που δεν διαθέτουν επαρκή συστήματα προστασίας, είναι και η χρησιμοποίηση γκισέ με θωρακισμένα υαλοστάσια διαχωρισμού πελατών και υπαλλήλων, που διαχειρίζονται χρήματα, χρηματοκιβώτια και συρτάρια γραφείων που ανοίγουν με χρονοκάθυστερηση και πνευστικά συστήματα αυτόματης μεταφοράς χρημάτων.

Το ότι, παρ' όλα αυτά, γίνονται ληστείες αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι, αρκετές φορές, παραμελούνται τα συστήματα ελέγχου και ασφάλειας των κτιρίων και των συναλλαγών και δεν τηρούνται οι όροι και οι κανονισμοί ασφάλειας, που έχουν προκαθορισθεί από τις αστυνομικές αρχές και που έχουν γίνει δεκτοί από τις διάφορες επιχειρήσεις.

7.3 Ο έλεγχος της σειράς προτεραιότητας.

Είναι γνωστές οι «ουρές» και οι καβγάδες μεταξύ των αγανακτισμένων πελατών των τραπεζών και των μεγάλων Super Market, κατά τη προσέλευση και παραμονή τους για συναλλαγή στα καταστήματα αυτών σχετικά με την προτεραιότητα τους για εξυπηρέτησή τους στα Ταμεία ή στους χώρους πώλησης εμπορευμάτων.

Ήδη με το εφαρμοζόμενο σήμερα, από τις περισσότερες μεγάλες επιχειρήσεις, σύστημα της ελεγχόμενης, με αυτόματα μηχανήματα, προτεραιότητας στην προσέλευση, αποκαταστάθηκε η τάξη, επιταχύνθηκε ο χρόνος εξυπηρέτησης των πελατών, ομαλοποιήθηκε η εργασία και επήλθε ηρεμία στο προσωπικό των επιχειρήσεων, ενώ συγχρόνως υπάρχει η δυνατότητα συγκέντρωσης χρήσιμων στατιστικών στοιχείων για την καλλίτερη οργάνωση της εργασίας.

7.4 Έλεγχος ταυτοπροσωπίας των συναλλασσομένων.

Πρωταρχική μέριμνα και βασικό καθήκον των υπαλλήλων είναι να διαπιστώνουν την ταυτοπροσωπία του πελάτη με τον δικαιούχο, να ελέγχουν τα νομιμοποιητικά έγγραφά του, τα πληρεξούσια ή τις εξουσιοδοτήσεις του καθώς και την ορθότητα των στοιχείων της συναλλαγής που ζητάει να ενεργήσει.

Ο σχολαστικός έλεγχος των πιο πάνω στοιχείων δημιουργεί μια καθυστέρηση στην ολοκλήρωση της συναλλαγής, εξασφαλίζει όμως τον πελάτη και αποτρέπει την πρόκληση λαθών που, η τακτοποίηση τους, θα δημιουργούσε μεγαλύτερες καθυστερήσεις και τάλαιπωρίες.

Ήδη στις Τράπεζες και σε μεγάλες εμπορικές επιχειρήσεις του εξωτερικού καθώς και σε λίγες Τράπεζες που λειτουργούν στην Ελλάδα, εφαρμόζεται η κάρτα συναλλαγών με την οποία πιστοποιείται η ταυτοπροσωπία του συναλλασσόμενου και δεν απαιτείται η επίδειξη της αστυνομικής ταυτότητας ή άλλων νομιμοποιητικών εγγράφων του.

Μερικές από αυτές τις κάρτες έχουν , εκτός από το υπόδειγμα υπογραφής του δικαιούχου και πρόσφατη φωτογραφία του.

Η τάση της σύγχρονης Τραπεζικής πρακτικής κατατείνει στον εφοδιασμό του πελάτη με μια κάρτα με μικροτσίπς, της αποκαλούμενης “έξυπνης κάρτας”, που θα έχει ενσωματωμένα όχι μόνον τα προσωπικά του στοιχεία αλλά και αυτά των κυριότερων λογαριασμών του , ώστε να μπορεί να ενεργεί μόνος του συναλλαγές από αυτόματες ταμειακές μηχανές (ΑΤΜΣ), χωρίς να χρειάζεται να προσέρχεται σε Τραπεζικό κατάστημα (αναλήψεις , καταθέσεις, μεταφορές από λογαριασμό σε λογαριασμό, εντολές, εμβάσματα, πληρωμές λογαριασμών ΔΕΗ, ΟΤΕ, ΕΥΔΑΠ, ενοικίων, φόρων , εισφορών σε Ταμεία κλπ.)

Είναι ευνόητο ότι η χρήση της κάρτας απαιτεί πάντα και τη χρησιμοποίηση ενός προσωπικού κωδικού αριθμού (PIN) που αποτελεί στοιχείο αναγνώρισης του κατόχου και δικαιούχου όλους τους λογαριασμούς του.

7.5 Ο έλεγχος της συναλλαγής

Κατά τη συναλλαγή, μετά τον έλεγχο της ταυτοπροσωπίας του πελάτη και της νομιμοποίησης του για τη συναλλαγή, την πραγματοποίηση της , εκτελείται αυτή με τη συμπλήρωση των εντύπων μηχανογραφικά, λογιστικοποιείται η πράξη αυτόματα, υπογράφει αυτός τα σχετικά παραστατικά της ταμειακής συναλλαγής του , καταθέτει η αναλαμβάνει τα χρήματά του, τα οποία προηγούμενα έχουν καταμετρηθεί με καταμετρητική μηχανή που, μερικές φορές , έχει και τη δυνατότητα ελέγχου της γνησιότητας των χαρτονομισμάτων , παραλαμβάνει το αντίγραφο παραστατικό της συναλλαγής του ή το βιβλιάριο καταθέσεων του , ενημερωμένο με την τελευταία και τις προηγούμενες συναλλαγές του και αποχωρεί.

Με την υπογραφή του στο παραστατικό της κατάθεσης ή της ανάληψης χρημάτων , από λογαριασμό καταθέσεων ή δανείων , βεβαιώνει ο πελάτης τη συναλλαγή και το ποσό των χρημάτων που έδωσε ή έλαβε, ενώ με την αναγραφή του τηλεφώνου του , κάτω από την υπογραφή του , διευκολύνει την Τράπεζα να τον αναζητήσει εύκολα και γρήγορα εάν διαπιστωθεί κάποιο λάθος ‘ ή παράλειψη.

Συνεπώς κατά τη διάρκεια της συναλλαγής πρέπει να ελέγχεται η ταυτοπροσωπία του πελάτη, η ορθότητα της λογιστικής καταχώρησης αυτής, τα διδόμενα ή λαμβανόμενα μετρητά και η αποδοχή της συναλλαγής από τον πελάτη με την υπογραφή του, ενώ συγχρόνως αυτόματα ελέγχεται η ύπαρξη τυχόν δεσμεύσεων στους λογαριασμούς.

7.6 Ο έλεγχος των παρεπόμενων στοιχείων της συναλλαγής.

Ταυτόχρονα με τη συναλλαγή ενημερώνονται μηχανογραφικά τα αρχεία της μονάδας για την ημερήσια συμφωνία των λογαριασμών, τη στατιστική παρακολούθηση της συναλλαγής, του εκτοκισμό των ποσών αυτής, την ενημέρωση των αποτελεσματικών λογαριασμών, όταν κατ’ αυτήν κινούνται λογαριασμοί τόκων, προμηθειών, εξόδων και ενεργείται και η παράλληλη κίνηση και άλλων λογαριασμών που, τυχόν, εμπλέκονται στην συναλλαγή. Όλες αυτές οι εργασίες γίνονται με σύστημα αυτόματου εσωτερικού ελέγχου και διασταυρώσεων στοιχείων , που αν γίνονταν χειρόγραφα θα περιέκλειαν κινδύνους λαθών και παραλείψεων.

Εκτός όμως από τις πιο πάνω ελεγχόμενες και διασταυρούμενες κινήσεις, επανελέγχονται, την ίδια ημέρα ή και αργότερα, τα δικαιολογητικά, που κατατέθηκαν και που ήταν απαραίτητα για την πραγματοποίηση αυτής (τιμολόγια, αποδείξεις, πληρεξούσια, εξουσιοδοτήσεις κλπ.), τα οποία, στη συνέχεια , αρχειοθετούνται κατά τρόπο που να παρέχουν τη δυνατότητα εύκολης ανεύρεσης τους.

Επίσης ελέγχονται τα συμβόλαια που προσκομίσθηκαν, οι συμβάσεις που συνομολογήθηκαν και τα νομιμοποιητικά έγγραφα που κατατέθηκαν. Ομοίως εξετάζεται η επάρκεια και η ποιότητα των διασφαλίσεων που παρασχέθηκαν και των εγγυήσεων που δόθηκαν, η ασφάλιση, κατά παντός κινδύνου, των ακινήτων και των μηχανημάτων που αποκτήθηκαν με το δάνειο ή παραχωρήθηκαν για διασφάλιση αυτού, η εγκυρότητα των υποθηκών ή των προσημειώσεων που γράφηκαν και γενικά εάν τηρήθηκαν οι όροι και οι εντολές της Διοίκησης της Μονάδας και των Νομισματικών Αρχών της πολιτείας.

Όπως είναι ευνόητα με τους ελέγχους αυτούς απασχολούνται διάφορα εξειδικευμένα στελέχη των επιχειρήσεων, συνήθως διαφορετικά για κάθε στάδιο ελέγχου, ώστε τυχόν παραλείψεις του ενός οργάνου να είναι δυνατόν να διαπιστωθούν από το επόμενο ελεγκτικό στέλεχος.

7.7 Έλεγχος των υπαλλήλων που εμπλέκονται στη συναλλαγή

Ένα σύστημα ελέγχου για να είναι αποτελεσματικό πρέπει να καλύπτει όλο το φάσμα των συναλλαγών. Γι' αυτό, εκτός από τον έλεγχο της ασφάλειας του χώρου των συναλλαγών, της ταυτοπροσωπίας και της νόμιμης εκπροσώπησης των πελατών και της διαδικασίας των συναλλαγών, επιβάλλεται αυτό να καλύπτει και τις πράξεις των διενεργούντων ή εμπλεκομένων στις συναλλαγές υπαλλήλων.

Αυτό επιτυγχάνεται πρώτα με τον καταμερισμό της εργασίας σε διάφορους υπαλλήλους και η συνέχεια με την αποτύπωση των στοιχείων του υπαλλήλου σε κάθε έντυπο που χρησιμοποίησε, για την ευχερή διαπίστωση του προσώπου που διενήργησε την πράξη. Η αποτύπωση των στοιχείων γίνεται με μονογραφή ή υπογραφή των παραστατικών της συναλλαγής από τον υπάλληλο και με την τοποθέτηση της σφραγίδας με το ονοματεπώνυμο του κάτω από την υπογραφή του.

Υποδείγματα υπογραφών και μονογραφών όλων των υπαλλήλων υπάρχουν σε ιδιαίτερο βιβλίο που τηρεί η Διεύθυνση, ενώ προκειμένου περί Τραπεζών σε ιδιαίτερους καταλόγους, που βρίσκονται σε όλα τα Καταστήματα της ίδιας Τράπεζας είναι καταχωρημένα τα υποδείγματα των υπογραφών των στελεχών αυτής και η έκταση της χρηματικής ευθύνης του κάθε στελέχους.

Με την εισαγωγή όμως της ηλεκτρονικής στην εξυπηρέτηση των πελατών δεν αρκούν οι υπογραφές και οι σφραγίδες. Με το ON LINE σύστημα υπάρχει η ευχέρεια πρόσβασης στους υπαλλήλους στα αρχεία της Οικονομικής Μονάδας και η δυνατότητα να ενεργούν πράξεις και να αντλούν ποικίλα στοιχεία χωρίς τη σύμπραξη άλλου προσώπου.

Για την αποτροπή συνεπώς πιθανών ανεπιθύμητων πράξεων οι επιχειρήσεις καθορίζουν:

A) Την ύπαρξη ενός, ιδιαίτερου κατά υπάλληλο, κωδικού με τη χρήση του οποίου και μόνον είναι δυνατή η πρόσβαση στα ηλεκτρονικά αρχεία της επιχείρησης,

B) Τα όρια μέσα στα οποία μπορεί να κινηθεί κάθε υπάλληλος και

Γ) Την σύμπραξη και άλλου προσώπου ή την προσυπογραφή του στο παραστατικό όταν υπερβαίνει η συναλλαγή κάποιο προκαθορισμένο ποσό.

Για το άνοιγμα και για το κλείσιμο του ηλεκτρονικού συστήματος συμμετέχει και ο Προϊστάμενος του τμήματος καθώς και για συναλλαγές πάνω από ορισμένο ποσό συμπράττει και αυτός με την εισαγωγή στο σύστημα και του προσωπικού του κωδικού.

Για μεταφορές χρημάτων στις τράπεζες, από κατάσταση σε κατάσταση της ίδιας τράπεζας, χρησιμοποιούνται 'κλειδάριθμοι', που είναι συνδυασμοί γραμμάτων και αριθμών, οι οποίοι αντιστοιχούν στα στοιχεία της συναλλαγής καθώς και αριθμοί συσχέτισης της πράξης.

Συνήθως αυτές γίνονται με ΤΕΛΕΞ και ποτέ με ΦΑΞ και περιέχουν και τα στοιχεία που τηλετύπου, για την αναγνώριση του καταστήματος αποστολής του μηνύματος.

Για τις διαπραπεζικές μεταφορές κεφαλαίων χρησιμοποιείται το σύστημα SWIFT που περιλαμβάνει σειρά διασφαλιστικών δικλίδων και διασταυρώσεων για την εξασφάλιση της συναλλαγής.

Η κίνηση του πιο πάνω συστήματος προϋποθέτει τη σύμπραξη του Διευθυντή της Μονάδας, του Προϊσταμένου του Τμήματος και του υπαλλήλου του ενεργεί τη συναλλαγή. Όλοι τους, με τη χρησιμοποίηση των προσωπικών κωδικών τους και χωριστά ο καθένας μπαίνει στο σύστημα και μεταβιβάζει τις εντολές του κλιμακίου αρμοδιότητας του.

Για εξαιρετικούς σοβαρά θέματα τα μηνύματα αποστέλλονται με συστημένο ταχυδρομείο και είναι κρυπτογραφημένα.

Οι κρυπτογραφικοί κώδικες και οι κλειδάριθμοι τηρούνται, με ευθύνη του Διευθυντή της μονάδας, στο προσωπικό του χρηματοκιβώτιο.

Πέρα από τα πιο πάνω, όπως προλέχθηκε, για την ταμιακή διαχείριση χρησιμοποιούνται ιδιαίτερα θωρακισμένα θησαυροφυλάκια, χρηματοκιβώτια που ανοίγουν με δύο διαφορετικά κλειδιά ή έχουν ηλεκτρονικές κλειδαριές, σάκοι και τσάντες μεταφοράς χρημάτων ειδικών προδιαγραφών, χώροι απομονωμένοι, η είσοδος στους οποίους είναι δυνατή μόνον με τη χρησιμοποίηση ειδικών καρτών και ιδιαιτέρων κωδικών αριθμών κλπ.

Πρόσθετα, συστήματα τηλεοράσεων κλειστού κυκλώματος, παρακολουθούν, μέσα και έξω από τους χώρους των κεντρικών ταμείων, τις κινήσεις του προσωπικού και των τρίτων και ειδικό προσωπικό ασφαλείας είναι έτοιμο να επέμβει εάν παραστεί ανάγκη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

Έλεγχος Διαχειρίσεων

8.1 Γενικά

Με το όρο “Έλεγχος Διαχειρίσεων “ εννοούμε τον Έλεγχο της ύπαρξης χρημάτων, χρεογράφων, αξιογράφων, εμπορευμάτων ή άλλων αντικαταστατών πραγμάτων, που βρίσκονται στην κυριότητα ή στην κατοχή της Οικονομικής μονάδας και στα χρηματοκιβώτια ή στις αποθήκες αυτής.

Διακρίνεται στις ακόλουθες βασικές κατηγορίες:

- A) Έλεγχος ταμιακής διαχείρισης
- B) Έλεγχος διαχείρισης αξιόγραφων και
- Γ) Έλεγχος διαχείρισης προϊόντων.

8.2 Έλεγχος ταμιακής διαχείρισης

Ο Έλεγχος αυτός αφορά στη διαπίστωση της ύπαρξης στα ταμία γενικά των χρημάτων που αναφέρονται ως υπόλοιπο στο Λογαριασμό “Ταμείο”.

Η εξακρίβωση γίνεται με λεπτομερή καταμέτρηση των χρημάτων (χαρτονομισμάτων και κερμάτων), με συνυπολογισμό αυτών που βρίσκονται στο λεγόμενο “μικρό ταμείο” καθώς και της αξίας χαρτοσήμων, γραμματοσήμων και ενσήμων που έχουν προαγορασθεί για της ανάγκες των συναλλαγών και της αλληλογραφίας της οικονομικής μονάδας.

Επίσης στην καταμέτρηση συμπεριλαμβάνονται τα τυχόν “εφθαρμένα” καθώς και οι αποδείξεις των προσωρινών προκαταβολών που δόθηκαν σε όργανα της επιχείρησης, μετά από εντολή και έγκριση της Διεύθυνσης.

Σε περίπτωση που υπάρχουν περισσότερα τον ενός Ταμεία καταμετρείται λεπτομερώς το περιεχόμενο όλων ακόμη και των χρημάτων των ευρισκομένων στα μηχανήματα αυτομάτων συναλλαγών (ATMS) και μαζί μ’ αυτό του κεντρικού Ταμείου αποτελεί το χρηματικό υπόλοιπο που αντικρίζει το λογιστικό υπόλοιπο του ομώνυμου λογαριασμού.

Σημειώνεται πως ποτέ δεν πρέπει να γίνεται καταμέτρηση χαρτονομισμάτων σε δεσμίδες αλλά με "σπάσιμο" αυτών και λεπτομερές μέτρημα του περιεχομένου τους, για να διαπιστωθεί εάν όλη η δεσμίδα έχει χαρτονομίσματα της αυτής κατηγορίας(π.χ. χιλιάρικα, πεντοχίλιαρα, δεκαχίλιαρα κλπ) και εάν το σύνολό τους συμφωνεί με το αναγραφόμενο στο περίβλημα, κάθε δεσμίδας, ποσό.

Στο περίβλημα πρέπει, μετά τη δεσμιδοποίηση, να έχει τεθεί η ημερομηνία και η υπογραφή, με τη σφραγίδα, του ταμιά που ενήργησε την καταμέτρηση της.

Η ίδια εργασία γίνεται και για τα ξένα χαρτονομίσματα, τα οποία χωρίζονται και δεσμιδοποιούνται κατά χώρα, κατηγορία και αξία.

Ειδικά για τα ξένα τραπεζογραμμάτια εξετάζεται επίσης εάν αυτά αφορούν κυκλοφορούντα χαρτονομίσματα ή αποσυρμένα.

Αυτό γίνεται με τη βοήθεια ειδικών βιβλίων που περιέχουν φωτογραφίες και στοιχεία των κυκλοφορούντων, κατά κράτος, χαρτονομισμάτων και των χαρακτηριστικών γνησιότητας τους.

Ο έλεγχος του χρηματικού υπολοίπου, ειδικά στις Τράπεζες, ενεργείται ανελλιπώς κάθε μεσημέρι, μετά το τέλος των συναλλαγών, από ειδικά εντεταλμένα όργανα (Διευθυντής ή Υποδιευθυντής) και προς της ημερήσιας συμφωνίας των λογαριασμών του καταστήματος.

Επίσης, για λόγους ασφάλειας των συναλλαγών, η καταμέτρηση γίνεται προτού ο Ταμίας ενεργήσει τη λογιστική συμφωνία των ταμιακών παραστατικών με το χρηματικό υπόλοιπο του ταμείου του.

8.3 Έλεγχος διαχείρισης αξιόγραφων.

Στο ταμείο, εκτός από μετρητά σε δραχμές και ξένα νομίσματα, φυλάσσονται και αξιόγραφα.

Αξιόγραφο είναι το έγγραφο εκείνο που ενσωματώνει ένα ορισμένο δικαίωμα του οποίου τόσο η χρήση όσο και η μεταβίβαση προϋποθέτει την κατοχή του και το οποίο, με τη γραπτή διατύπωσή του, καθορίζει το περιεχόμενο, τη φύση και

την έκταση των δικαιωμάτων του και τη νομική θέση του κομιστή του.

Μερικά από τα συνηθισμένα είδη αξιόγραφων είναι η συναλλαγματική, το γραμμάτιο σε διαταγή, η επιταγή, η φορτωτική, η μετοχή, η ομολογία, το έντοκο γραμμάτιο, το ομόλογο προθεσμιακής κατάθεσης αλλά και το εισιτήριο του λεωφορείου ή του κινηματογράφου κλπ.

Στο ταμείο είναι δυνατόν να υπάρχουν τριών κατηγοριών αξιόγραφα:

A) Αυτά που δεν έχουν χρησιμοποιηθεί και είναι για χρήση ή διάθεση π.χ. στελέχη επιταγών, φύλλα συναλλαγματικών ή γραμματίων σε διαταγή, δηλώσεις του Ν. 1599/86, περί ατομικής ευθύνης του δηλούντος κλπ.

B) Αυτά που ανήκουν στην επιχείρηση, όπως συναλλαγματικές για είσπραξη, μεταχρονολογημένες επιταγές, τίτλοι του Δημοσίου, μετοχές, ομολογίες κλπ. Και

Γ) Αυτά που της έχουν δοθεί για φύλαξη ή για ενέχυρο απαιτήσεών της.

Ο έλεγχος της πρώτης κατηγορίας γίνεται για τη διαπίστωση της ύπαρξης τους και είναι καθαρά τυπικός.

Αντίθετα ο έλεγχος των αξιόγραφων των άλλων δύο κατηγοριών είναι ουσιαστικός και περιλαμβάνει, εκτός από την εξακρίβωση της ύπαρξης των συγκεκριμένων τίτλων, που αναφέρονται στα βιβλία της επιχείρησης και τη διαπίστωση της εγκυρότητάς τους (κανονική χαρτοσήμανση, υπογραφή κλπ) καθώς και ότι:

- Δεν παραγράφηκαν οι απορρέουσες απ' αυτά αξιώσεις.
- Εισπράχθηκαν τα λήξαντα τοκομερίδια ή οι μερισματαποδείξεις.
- Υπάρχουν τα προσαρτημένα σ' αυτά τοκομερίδια.
- Διαμαρτυρήθηκαν έγκαιρα οι λήξασες συναλλαγματικές.
- Ανανεώθηκαν οι λήξασες προθεσμιακές καταθέσεις κλπ.

Επίσης εξετάζεται, σε περίπτωση λαχειοφόρων ομολογιακών δανείων, εάν εισπράχθηκαν τα τυχόν λαχεία

που κέρδισαν οι τίτλοι και εάν εισπράχθηκε εμπρόθεσμα η αξία των ομολογιών που έληξαν ή κληρώθηκαν.

Ο έλεγχος των τίτλων της δεύτερης κατηγορίας γίνεται για να διαπιστωθεί μήπως από δόλο έχουν αντικατασταθεί κάποιοι τίτλοι ή μήπως από αμέλεια δεν εισπράχθηκαν τα δικαιώματα της επιχείρησης και ζημιώθηκε άμεσα αυτή.

Ο έλεγχος των τίτλων της τρίτης κατηγορίας, εκτός από τα πιο πάνω, αποβλέπει στο να διαπιστωθεί μήπως, από παραλείψεις των εντεταλμένων οργάνων της επιχείρησης, προκλήθηκαν ζημίες σε τρίτους, που τους εμπιστεύθηκαν για φύλαξη τους τίτλους τους, ή μειώθηκε η διασφαλιστική αξία των τίτλων, που αποτελούν ενέχυρο απαιτήσεων της επιχείρησης.

Είναι προφανής και στις δύο περιπτώσεις, η ζημία της Οικονομικής Μονάδας που έχει στην κατοχή της τέτοιους τίτλους.

8.4 Έλεγχος διαχείρισης προϊόντων.

Η κατηγορία αυτή αφορά τον έλεγχο της αποθηκευτικής διαχείρισης των προϊόντων και εξετάζει εάν τα συγκεκριμένα είδη, που παράχθηκαν ή αγοράστηκαν, βρίσκονται στην αποθήκη, είναι σε καλή ποιοτική κατάσταση, είναι ασφαλώς αποθηκευμένα και δεν κινδυνεύουν να καταστραφούν από φυσικές αιτίες, τηρείται η σειρά εισόδου και εξόδου τους, έχουν τις απαιτούμενες ενδείξεις για τον ευχερή έλεγχο τους κλπ.

Προκειμένου περί μεγάλων ποσοτήτων ομοειδών βιομηχανικών προϊόντων π.χ. κονσερβών, γίνεται και δειγματοληπτικός έλεγχος του περιεχομένου τους για να διαπιστωθεί πρώτα η ύπαρξη του και μετά η ποιοτική κατάσταση του.

Ο διαχειριστικός έλεγχος γίνεται τακτικά μεν με το κλείσιμο της διαχειριστικής περιόδου, οπότε ενεργείται απογραφή για τη σύνταξη του ισολογισμού, έκτακτα δε όποτε υπάρχουν υπόνοιες διαχειριστικών ανωμαλιών, ή γίνονται αλλαγές στα πρόσωπα των

διαχειριστών, επίσης από τις Τράπεζες όταν τα προϊόντα αυτά αποτελούν ενέχυρα για κάλυψη σχετικών δανείων .

Σ' όλες τις περιπτώσεις των ελέγχων συντάσσεται, μετά το τέλος τους, σχετικό αναλυτικό πρακτικό, στο οποίο σημειώνονται τα στοιχεία των προϊόντων που ελέγχθηκαν καθώς και οι διαφορές που διαπιστώθηκαν. Αυτό υπογράφεται από τον διαχειριστή της αποθήκης , από τον εντεταλμένο για την παρακολούθηση των αντιστοίχων λογαριασμών υπάλληλο του Λογιστηρίου, από τον ενεργήσαντα τον έλεγχο υπάλληλο και από εκπρόσωπο της Διεύθυνσης της επιχείρησης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9

ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΚΑΙ ΜΗΧΑΝΟΓΡΑΦΗΣΗ

9. ΓΕΝΙΚΑ

Ένα εγχειρίδιο ελεγκτικής δεν μπορεί να καλύψει πλήρως όλες τις πτυχές και την πολυπλοκότητα των συστημάτων μηχανογράφησης μιας επιχείρησης. Ο σκοπός αυτού του κεφαλαίου είναι να κάνει μια γενική παρουσίαση των βασικών στοιχείων ενός συστήματος μηχανογράφησης, να ορίσει κάποιους όρους που χρησιμοποιούνται κατά την διαδικασία ελέγχου μέσα ή έξω από μηχανογραφημένα, λογιστικά και άλλα συστήματα σε μια επιχείρηση, και περιγράφει τις βασικές διαδικασίες μελέτης μελέτης και αξιολόγησης του εσωτερικού ελέγχου μηχανογραφημένων συστημάτων.

9.1 ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΜΗΧΑΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ

Στα χειρόγραφα συστήματα, η καταχώριση των πράξεων μπορεί εύκολα να παρακολουθεί καθόσον αρχίζει από ορατά δικαιολογητικά, όπως τιμολόγια, γραμμάρια εισπράξεως και ένταλμα πληρωμής, καρτέλες κ.λ.π., και συνεχίζει με εξίσου ορατό ίχνος στα βιβλία. Παρόμοια δικαιολογητικά υπάρχουν και σε ένα μηχανογραφημένο σύστημα, αλλά στις περισσότερες περιπτώσεις στη συνέχεια τα αρχεία καταχώρησης τούτων όχι μόνο ανακαλούνται μηχανικά, αλλά και διαβάζονται, άμεσα, μόνο από μηχανήματα και από τέτοια μόνο, επίσης, μπορούν να συμπληρωθούν και να επεξεργαστούν περαιτέρω. Ένα μηχανογραφημένο περιβάλλον περιέχει τα παρακάτω:

- **Hardware.** Τα μηχανήματα και οι συσκευές που συγκροτούν τον ηλεκτρονικό υπολογιστή, όπως η κεντρική μονάδα και τα περιφερειακά, τα πληκτρολόγια, οι εκτυπωτές, οι οθόνες, κλπ.
- **Software.** Περιλαμβάνουν:
 - a. Προγράμματα συστημάτων (utility programs).** Είναι τα προγράμματα που χρησιμοποιούνται για την εκτέλεση γενικών λειτουργιών (το λειτουργικό, όπως λέγεται) και τα οποία

μπορεί να τα προμηθευτεί κανείς, συνήθως, από τον κατασκευαστή, μαζί με τον υπολογιστή.

β. Προγράμματα εφαρμογών (user programs). Συστήματα προγραμμάτων για τον χρήστη τα οποία χρησιμοποιούνται στην επεξεργασία στοιχείων και τα οποία μπορεί να τα προμηθευτεί κανείς και από το ελεύθερο εμπόριο ή να κατασκευαστούν από εσωτερικό προγραμματιστή.

-Τεκμηρίωση (documentation). Περιλαμβάνει την περιγραφή του συστήματος και των ελέγχων του που αφορούν τις εισαγωγές, την επεξεργασία και παραγωγή στοιχείων, τη λογική του συστήματος και τις οδηγίες λειτουργίας του.

-Προσωπικό. Τα άτομα που διαχειρίζονται και λειτουργούν το σύστημα, το σχεδιάζουν, το προγραμματίζουν και ασκούν τον έλεγχο στο όλο σύστημα.

- **Στοιχεία (data).** Πράξεις και άλλα σχετικά με αυτές στοιχεία και πληροφορίες που έχουν εισαχθεί, επεξεργασθεί ή παραχθεί από το σύστημα ή βρίσκονται αποθηκευμένα σ' αυτό.
- **Έλεγχοι (controls)** .Διαδικασίες που έχουν σχεδιαστεί για να εξασφαλίσουν την σωστή καταχώρηση πράξεων και να αποτρέψουν ή να ανακαλύψουν λάθη και ανωμαλίες.
- **Τεκμηρίωση προγραμμάτων.** Λόγω της σημασίας της ύπαρξης τεκμηρίωσης των διαφόρων προγραμμάτων λογιστικών εφαρμογών, θα αναφερθούμε λίγο εκτενέστερα στο θέμα αυτό. Η ύπαρξη επαρκούς τεκμηρίωσης συμβάλλει στην καλή εσωτερική οργάνωση και έλεγχο ενός μηχανογραφημένου συστήματος. Όσον αφορά στον ελεγκτή, η τεκμηρίωση αποτελεί τη βάση για την κατανόηση της λειτουργίας του συστήματος και το πρώτο βήμα στην αξιολόγηση της δυνατότητας της διοίκησης (και ειδικά του λογιστηρίου) να ελέγξει την μηχανογράφηση. Τα παρακάτω είναι μια σειρά από τυπικά στοιχεία που απαντώνται σε όλες περίπου τις τεκμηριώσεις μηχανογραφημένων συστημάτων. Μια πλήρης παρουσίαση και συζήτηση του θέματος τεκμηρίωσης

- ηχανογραφημένων συστημάτων είναι έξω από τις δυνατότητες αλλά και τον σκοπό του βοηθήματος τούτου.
- **Ορισμός του προβλήματος.**(problem definition). Στο τμήμα αυτό της τεκμηρίωσης περιγράφεται και εξηγείται η αναγκαιότητα και οι στόχοι ενός συγκεκριμένου προγράμματος. Η έγκριση της αντίστοιχης εφαρμογής πρέπει κανονικά να φαίνεται στην τεκμηρίωση.
- **Τεκμηρίωση συστημάτων.**(systems documentation). Στην τεκμηρίωση των συστημάτων περιλαμβάνονται τα διαγράμματα ροής (flowcharts), στα οποία φαίνονται τα στάδια της διαδικασίας εκτέλεσης του προγράμματος. Παραστατικά εισαγωγής / εξαγωγής στο σύστημα και οι έλεγχοι / ασφάλειες εφαρμογής επίσης εμφανίζονται. Η τεκμηρίωση περιλαμβάνει ακόμη την περιγραφή των αρχείων, καθώς και τις απαιτήσεις σε μηχανήματα.

Τεκμηρίωση προγράμματος (program documentation).

Η τεκμηρίωση του προγράμματος χρησιμεύει σαν βάση για την εξάσκηση ελέγχου αναφορικά με μεταβολές που μπορούν να γίνουν στο πρόγραμμα και στηρίζεται σε διαγράμματα ροής, στην περιγραφή και παρουσίαση αρχείων, καθώς και στις οδηγίες λειτουργίας του προγράμματος.

Τεκμηρίωση λειτουργιών (operations documentation). Στο τμήμα αυτό της τεκμηρίωσης παρουσιάζονται λεπτομερείς οδηγίες για την λειτουργία του υπολογιστή και οι οποίες αναφέρονται στην εγκατάσταση και “τρέξιμο” του προγράμματος, κωδικούς και εντολές για λάθη ή διακοπή του προγράμματος, επανέναρξη, περιγραφή αρχείων με στοιχεία, καθώς και σε προγράμματα που θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν και στα στοιχεία εισαγωγής / εξαγωγής τούτων.

Η ευθύνη του ελεγκτή είναι να μελετήσει και να αξιολογήσει τους υπάρχοντες ελέγχους και ασφάλειες του συστήματος, ενώ το όλο σύστημα είναι ευθύνη της διοίκησης, όπως ευθύνη της είναι να έχει στη διάθεση των ελεγκτών επαρκή

τεκμηρίωση τούτου, καθώς και το ανάλογο και κατάλληλο προσωπικό το οποίο θα βοηθήσει τους ελεγκτές να μελετήσουν και να ελέγξουν το σύστημα.

9.2 Τρόποι ελέγχου μηχανογραφημένων συστημάτων

9.2.1. Έλεγχος γύρω από τον υπολογιστή

Όταν άρχισε η μηχανογράφηση των λογιστηρίων στις επιχειρήσεις, δύο νέοι όροι χρησιμοποιήθηκαν για να περιγράψουν τον τρόπο ελέγχου τους, (1) έλεγχος γύρω από τον υπολογιστή και (2) έλεγχος μέσα από τον υπολογιστή. Έλεγχος γύρω από τον υπολογιστή σήμαινε ότι ο ελεγκτής επιχειρούσε να αγνοήσει τον υπολογιστή και να επαληθεύσει τα ελεγχόμενα μεγέθη ακολουθώντας αντίστροφα την κλασική μέθοδο καταχώρησής τους μέχρι τα πρωτότυπα δικαιολογητικά, ή και κανονικά, παρακολουθώντας τούτα από τα δικαιολογητικά μέχρι την λογιστική κατάσταση στην οποία εμφανίζονται. Όσο το computer χρησιμοποιούνταν σαν ένας απλός μεγάλος και γρήγορος υπολογιστής, η μέθοδος αυτή επαρκούσε και μπορεί κανείς να πει ότι είναι και σήμερα ικανοποιητική υπό τις ίδιες προϋποθέσεις χρησιμοποίησης του υπολογιστή.

Καθώς όμως τα μηχανογραφημένα συστήματα γίνονται όλο και πιο πολύπλοκα και αναλαμβάνουν περισσότερες λειτουργίες και επεξεργασίες στοιχείων (χωρίς να είναι εύκολα εμφανείς όλες οι ενδιάμεσες φάσεις αυτών των λειτουργιών) ο έλεγχος γύρω από τον υπολογιστή αποτελεί λάθος μέθοδο όταν χρησιμοποιείται, επειδή ο ελεγκτής δεν έχει την απαραίτητη εξειδίκευση σχετικά με την λειτουργία των υπολογιστών.

9.2.2. Έλεγχος μέσα από τον υπολογιστή

Ο άλλος όρος, έλεγχος μέσα από τον υπολογιστή, αναφέρεται στην πραγματική αξιολόγηση του μηχανογραφικού

συστήματος, μηχανικού μέρους και προγραμμάτων , για την διαπίστωση της αξιοπιστίας των λειτουργιών εκείνων οι οποίες δεν είναι ορατές με το ανθρώπινο μάτι. Καθώς, όπως παρατηρούμε, τα μηχανογραφημένα συστήματα αναπόφευκτα στην εξέλιξή τους αναλαμβάνουν περισσότερες λειτουργίες και εκτοπίζουν τον ανθρώπινο, χειρόγραφο τρόπο, ο έλεγχος μέσα από τον υπολογιστή είναι επιβεβλημένος. Διαφορετικά αναλαμβάνουμε τον κίνδυνο να αγνοούμε σημαντικές πλευρές της εσωτερικής οργάνωσης και ελέγχου του λογιστικού συστήματος. Με την εξέλιξη, οι παραπάνω παλαιοί όροι έχουν αντικατασταθεί στην διεθνή ορολογία, αναφορικά με τον έλεγχο μηχανογραφημένων συστημάτων, από τους όρους (1) έλεγχος (μηχανογραφημένων πλέον συστημάτων) χωρίς την βοήθεια του υπολογιστή και (2) έλεγχος με τη βοήθεια του υπολογιστή, αντιστοίχως. Απαραίτητη προϋπόθεση για έλεγχο χωρίς τη βοήθεια του υπολογιστή είναι η ύπαρξη έντυπων λογιστικών και άλλων καταστάσεων και βιβλίων / λογαριασμών που θα μπορούν να χρησιμοποιηθούν στη θέση των κλασικών χειρόγραφων βιβλίων και αρχείων . Από την άλλη μεριά, ο έλεγχος με τον υπολογιστή έχει δύο διαστάσεις. Η μία είναι να χρησιμοποιηθεί το μηχανογραφικό σύστημα με πραγματικά ή υποθετικά στοιχεία για την δοκιμή της λειτουργίας και των απ' αυτό παραγόμενων στοιχείων και καταστάσεων, όπως τούτο λειτουργεί καθημερινά, και η άλλη διάσταση είναι να χρησιμοποιηθεί το σύστημα του υπολογιστή με ειδικά προγράμματα , στην εκτέλεση και διενέργεια του ιδίου του ελέγχου και όλων των επιμέρους διαδικασιών .Στην τελευταία αυτή περίπτωση μιλάμε πλέον και για μηχανογραφημένο έλεγχο. Στην περίπτωση αυτή τα προγράμματα που χρησιμοποιούνται είναι συνήθως:

- Στατιστική επιλογή δειγμάτων για λεπτομερή έλεγχο
- Υπολογισμός των αποτελεσμάτων και των κριτηρίων των στατιστικών επαληθεύσεων

-Επιβεβαίωση (αποστολή επιστολών) υπολοίπων πελατών κλπ.

-Εκτέλεση υποθετικών λογιστικών διαδικασιών

-Σύγκριση και διασταύρωση ομοειδών αρχείων και υποσυνόλων με σύνολα (π.χ. δευτεροβάθμιοι- πρωτοβάθμιοι λογαριασμοί, πελάτες- πωλήσεις, κλπ.)

-Επαλήθευση πράξεων στα λογιστικά βιβλία (συνόλων κλπ.)

Αναφορικά με το γεγονός ότι στα αναπτυγμένα συστήματα online / realtime, ήδη αρχίζει να μην αποτυπώνεται το ίχνος μιας πράξεως και ενός γεγονότος, καθόσον τούτο καταγράφεται αυτομάτως και εισέρχεται στο σύστημα άμα τη γενέσει του (π.χ. η μεταφορά χρημάτων από λογαριασμό σε λογαριασμό τρίτων μέσω online δικτύων ή το “χτύπημα” της κάρτας προσέλευσης του προσωπικού με κωδικό του ονόματός του σε –sensor- μηχανήμα καταγραφής) μπορούμε να πούμε ότι ο ελεγκτής αντιμετωπίζει την όχι και τόσο ευχάριστη κατάσταση να ικανοποιείται με την διαπίστωση /έλεγχο της σωστής λειτουργίας του συστήματος αφού δεν θα μπορεί να ελέγξει τα μεγέθη των πράξεων στα κλασικά πρωτότυπα παραστατικά που δεν θα εκδίδονται πλέον . Και ο έλεγχος μέσα από τον υπολογιστή θα είναι πλέον αναπόφευκτος.

9.3. Μελέτη και αξιολόγηση εσωτερικού ελέγχου (internal control) μηχανογραφημένων συστημάτων

9.3.1. Εσωτερικός έλεγχος μηχανογραφημένου συστήματος

Ανεξάρτητα με το αν ο ελεγκτής αντιμετωπίζει ένα χειρόγραφο ή ένα μηχανογραφημένο σύστημα, οι αντικειμενικοί στόχοι του ελέγχου παραμένουν οι ίδιοι, δηλαδή η διαπίστωση αν σύστημα έχει σχεδιαστεί κατά τρόπο που να προστατεύει επαρκώς τα περιουσιακά στοιχεία του πελάτη και να παράγει αξιόπιστα οικονομικά στοιχεία και

πληροφορίες. Η χρήση , όμως , ηλεκτρονικών υπολογιστών στην λειτουργία του συστήματος πληροφόρησης μιας μονάδας , επηρεάζει τις βασικές αρχές οι οποίες συνιστούν το κλασικό μοντέλο εσωτερικού ελέγχου που περιγράφεται στο αντίστοιχο κεφάλαιο και αναφέρεται στο γενικό χειρόγραφο σύστημα. Συνεπώς , η ελεγκτική διαδικασία θα πρέπει να προσαρμοστεί αναλόγως, έτσι ώστε ο ελεγκτής και ο έλεγχος που τούτος θα διενεργήσει να μπορέσει να αντιμετωπίσει και να αντεπεξέλθει στις ιδιαίτερες συνθήκες και απαιτήσεις αλλά και κινδύνους που περικλείει ένα μηχανογραφημένο σύστημα.

Το Σώμα Ορκωτών Λογιστών των ΗΠΑ αναφέρεται στις εξής κατηγορίες εσωτερικού ελέγχου μηχανογραφημένου λογιστικού συστήματος.

1.Γενικοί έλεγχοι

- Το οργανόγραμμα και το εγχειρίδιο διαδικασιών και λειτουργιών του τμήματος μηχανογράφησης.
 - Οι διαδικασίες τεκμηρίωσης, αξιολόγησης, έγκρισης νέων εφαρμογών και μεταβολών, και λειτουργίας και ασφάλειας του συστήματος και των επιμέρους προγραμμάτων.
 - Έλεγχοι και ασφάλειες ενσωματωμένες στην κεντρική μονάδα από τον κατασκευαστή.
 - Ασφάλειες για την πρόσβαση στον υπολογιστή και τα αρχεία του.
 - Άλλες ασφάλειες που αφορούν γενικά το σύστημα.
- Ερωτήσεις που θα μπορούσε να κάνει ο ελεγκτής στο πλαίσιο αξιολόγησης των γενικών ελέγχων είναι και οι παρακάτω:
- Ποιες διαδικασίες εξασφαλίζουν τον έλεγχο στην συντήρηση και επάρκεια του συστήματος και των προγραμμάτων του;

- Πώς η οργάνωση του τμήματος μηχανογράφησης εξασφαλίζει επαρκή εποπτεία και κατανομή καθηκόντων μέσα στο τμήμα και μεταξύ τμήματος και χρηστών τούτου;
- Ποιες διαδικασίες εξασφαλίζουν τον έλεγχο στην ανάπτυξη του συστήματος και την πρόσβαση στην τεκμηρίωση τούτου;
- Ποιες διαδικασίες εξασφαλίζουν τον έλεγχο στην λειτουργία του υπολογιστή και την πρόσβαση στα αρχεία και τα προγράμματα του;
- Ποιες διαδικασίες εξασφαλίζουν ότι κατά την περίοδο διενέργειας του ελέγχου δεν γίνεται παρέμβαση και αλλοίωση των αρχείων και στοιχείων σ' αυτά;
- Σε ποιόν βαθμό οι εσωτερικοί ελεγκτές ενεργούν τακτικό έλεγχο και αξιολόγηση του μηχανογραφημένου συστήματος και της λειτουργίας του;

Αυτόματοι έλεγχοι του υπολογιστή. Όλοι οι υπολογιστές έχουν ενσωματωμένους από τον κατασκευαστή ορισμένους ελέγχους της ακρίβειας και της αξιοπιστίας τους σαν επεξεργαστές / μηχανήματα . Οι συνηθέστεροι εξ αυτών είναι:

Α. Διάβασμα μετά από την καταχώρηση. Ο υπολογιστής διαβάζει και εμφανίζει στην οθόνη αυτά που έχουν καταχωρηθεί στη μνήμη του.

Β. Ηχώ . Ο έλεγχος με τη μέθοδο της ηχούς συνεπάγεται την μετάδοση στοιχείων που ελήφθησαν πίσω στην πηγή τους για σύγκριση με το αρχικό αρχείο / παραστατικό.

Γ. Αντίστροφος πολλαπλασιασμός. Στη μέθοδο αυτή οι ρόλοι του αρχικού πολλαπλασιαστή και πολλαπλασιαστέου αντιστρέφονται και το γινόμενο συγκρίνεται με το αρχικό.

2. Έλεγχοι εφαρμογών

Στους ελέγχους εφαρμογών περιλαμβάνονται οι:

- Έλεγχοι εισαγωγής στοιχείων
- Έλεγχοι επεξεργασίας στοιχείων
- Έλεγχοι παραγωγής στοιχείων.

Ερωτήσεις που θα μπορούσε να κάνει ο ελεγκτής στο πλαίσιο αξιολόγησης των γενικών ελέγχων είναι και οι παρακάτω:

- Με ποιόν τρόπο οι έλεγχοι και οι ασφάλειες λογιστικών εφαρμογών και επεξεργασίας στοιχείων εξασφαλίζουν την εκτέλεση της επεξεργασίας των στοιχείων μιας συγκεκριμένης εφαρμογής όπως προβλέπεται; (Δηλαδή ότι όλες οι πράξεις καταχωρούνται και επεξεργάζονται από το σύστημα όπως έχουν εγκριθεί, ότι δεν εισέρχονται στο σύστημα μη εγκεκριμένες πράξεις, αλλά ούτε και παραλείπονται εγκεκριμένες τέτοιες).

- Πώς οι έλεγχοι και οι ασφάλειες του συστήματος εξασφαλίζουν επαρκή βεβαιότητα ότι στοιχεία που έχουν παραληφθεί για καταχώρηση από το τμήμα μηχανογράφησης έχουν την απαραίτητη έγκριση, έχουν στη συνέχεια καταχωρηθεί σωστά και ταξινομηθεί σύμφωνα με τη λογιστική δεοντολογία και ότι τέτοια στοιχεία δεν έχουν, κατά την διαδικασία, χαθεί, αλλοιωθεί ή παραποιηθεί;
- Με ποιόν τρόπο έλεγχοι στην παραγωγή στοιχείων και καταστάσεων από το μηχανογραφικό σύστημα εξασφαλίζουν την ακρίβεια του αποτελέσματος, καθώς και ότι τέτοιες καταστάσεις και στοιχεία δεν διανέμονται παρά μόνο σε εξουσιοδοτημένα πρόσωπα της επιχείρησης;

Έλεγχοι προγραμμάτων εφαρμογών. Ένας ικανός αριθμός ελέγχων των προγραμμάτων που χρησιμοποιούνται μπορούν να ενσωματωθούν σ' αυτά για την εξασφάλιση της αξιοπιστίας και ακρίβειας της επεξεργασίας των στοιχείων, όπως:

A. Μέτρηση εγγραφών. Απαρίθμηση των εγγραφών που πρόκειται να καταχωρηθούν.

B. Έλεγχος συνόλων. Το εκ των προτέρων γνωστό σύνολο μιας ομάδας ομοειδών καταχωρήσεων συγκρίνεται με αυτό που δίνει ο υπολογιστής μετά την καταχώρηση (π.χ. συνολική αξία τιμολογίων).

Γ. Σύνολα τυχαίων αντικειμένων .Ο έλεγχος αυτός είναι όπως και ο προηγούμενος, με τη διαφορά, ότι το σύνολο των αντικειμένων που επιλέγεται να επαληθευθεί δεν έχει, συνήθως, καμιά ιδιαίτερη σημασία, αλλά επιλέγεται τυχαία για την ευκολία που παρέχει στην επαλήθευσή του, π.χ. το σύνολο των τιμολογίων που εκδόθηκαν ή το ύψος των προαριθμησμένων τιμολογίων στο οποίο φθάνει κάθε φορά η τιμολόγηση.

Δ. Έλεγχος ταυτότητας. Στη μέθοδο αυτή γίνεται σύγκριση των ιδιαίτερων αναγνωριστικών στοιχείων κάθε παραστατικού προς καταχώρηση, όπως ονόματα πελατών, εργατών, αριθμοί φορολογικών μητρώων κλπ. με αυτά που υπάρχουν καταχωρημένα στο βασικό αρχείο τούτων.

Ε. Έλεγχος ορίων. Ελέγχεται η εύλογη διάσταση ενός πεδίου στοιχείων, δεδομένης της μέγιστης ή ελάχιστης χωρητικότητας τούτου.

Στ. Έλεγχος τύπου χαρακτήρων. Επαληθεύει αν όλοι οι χαρακτήρες μέσα σε ένα πεδίο είναι αριθμητικοί, αλφαβητοαριθμητικοί ή αλφαβητικοί, όπως κατά περίπτωση απαιτείται.

Ζ. Ετικέτες αρχείων. Ετικέτες που χρησιμοποιούνται για να εξασφαλίσουν ότι το κατάλληλο κεντρικό ή άλλο αρχείο χρησιμοποιείται σε μια επεξεργασία. Ο υπολογιστής θα πρέπει να διαβάσει στην αρχή του αρχείου το όνομα του αρχείου που η εντολή υπέδειξε ή το πρόγραμμα απαιτεί.

Η. Ισχύς σημείου ή προσήμου . Ελέγχει ορθότητα του υπάρχοντος σημείου σε μια εγγραφή, π.χ. χρέωση ή πίστωση, αρνητικό ή θετικό.

Αναλυτικότερη αναφορά στους παραπάνω ελέγχου μπορεί να βρει κανείς σε ειδικά εγχειρίδια ελέγχου μηχανογραφημένων συστημάτων. Οι έλεγχοι που γράφονται στο κεφάλαιο αυτό αναφέρονται σε απλό σύστημα μηχανογράφησης, το οποίο όλη η επεξεργασία των στοιχείων λαμβάνει χώρα σε μια κεντρική μονάδα και κατά κατηγορία πράξεων ή αρχείων που πρέπει να ενημερωθούν (batch method). Έτσι για παράδειγμα,

η μισθοδοσία καταχωρείται χωριστά σε όλη μαζί, την τιμολόγηση των πωλήσεων γίνεται χωριστά κ.ο.κ. Αντίθετα στο αναπτυγμένο σύστημα (”online” και ”realtime” συστήματα και δίκτυα) μπορούν να γίνονται πολλές και διαφορετικές λειτουργίες ταυτοχρόνως και σε επίπεδο εταιρείας από απόψεως βάσης στοιχείων και από πολλά σημεία ταυτοχρόνως. Σ’ ένα αναπτυγμένο σύστημα είναι μάλλον δύσκολο να εφαρμόσει κανείς τις παραδοσιακές ελεγκτικές μεθόδους και διαδικασίες και απαιτείται ο ελεγκτής να είναι ειδικά εκπαιδευμένος για έναν τέτοιο έλεγχο ή να υπάρχει ένας τέτοιος ειδικός στην ελεγκτική ομάδα. **SAS NO. 3** του Σώματος Ορκωτών Λογιστών των ΗΠΑ προτείνει την παρακάτω, κατά σειρά, μελέτη και αξιολόγηση εσωτερικού ελέγχου μηχανογραφημένων συστημάτων.

1. Προκαταρκτική εξέταση
2. Αξιολόγηση προκαταρκτικής εξέτασης
3. Λεπτομερής εξέταση
4. Αξιολόγηση λεπτομερούς εξέτασης
5. Δοκιμές του συστήματος
6. Συνολική αξιολόγηση του συστήματος.

Η μελέτη και αξιολόγηση του εσωτερικού ελέγχου (internal control) ενός μηχανογραφημένου λογιστικού αρχίζει με μια προκαταρκτική εξέταση. Η εξέταση αυτή έχει σαν πρωταρχικό σκοπό να δώσει την δυνατότητα στην ομάδα ελέγχου να καταλάβει την ροή των συναλλαγών του πελάτη και συγκεκριμένα:

1. Πώς τηρούνται και ενημερώνονται τα βιβλία σε ένα μηχανογραφημένο σύστημα.
2. Τον βαθμό στον οποίο ο υπολογιστής χρησιμοποιείται στην εκτέλεση μιας συγκεκριμένης λογιστικής διαδικασίας και ποιες είναι οι σημαντικές αυτές λογιστικές διαδικασίες που έχουν μηχανογραφηθεί.

3. Τη βασική δομή και αλληλοδιάρθρωση χειρόγραφων και μηχανογραφημένων ελέγχων στο όλο σύστημα.

Μέσα περιγραφής του συστήματος. Όπως περίπου και στην μελέτη του εσωτερικού συστήματος ελέγχου χειρόγραφων συστημάτων, έτσι και εδώ χρησιμοποιούνται παρόμοια μέσα όπως:

- Ερωτηματολόγια
- Διαγράμματα ροής (flowcharts)
- Πίνακες αποφάσεων (μήτρες)
- Περιγραφές και υπομνήματα.

Η προκαταρκτική εξέταση αρχίζει με ερωτήσεις στον προϊστάμενο της μηχανογράφησης. Και εδώ γίνεται χρήση των γνωστών ερωτηματολογίων, παραδείγματα των οποίων παρουσιάζονται παρακάτω. Ο εντοπισμός και η περιγραφή των διαφόρων χειρόγραφων ελέγχων και παρεμβάσεων στην παραγωγική λειτουργία (εφαρμογές) του συστήματος γίνονται στη φάση αυτή, οι οποίοι όμως έλεγχοι θα πρέπει να αντιμετωπίζονται σαν ενταγμένοι στο συνολικό και ευρύτερο λογιστικό σύστημα και σαν μέρος του συστήματος αυτού.

Η προκαταρκτική εξέταση προμηθεύει τα πρώτα αποδεικτικά στοιχεία για την προφανή αξιοπιστία των γενικών ελέγχων και ασφαλειών στη λειτουργία και τις διάφορες εφαρμογές του συστήματος. Αν ο ελεγκτής αποφασίσει να βασιστεί σε ολόκληρο ή σε μέρη του συστήματος, τότε θα πρέπει να ολοκληρώσει την μελέτη και αξιολόγηση του συστήματος εσωτερικού ελέγχου εκτελώντας και κάποιους ελέγχους δοκιμαστικούς (με υποθετικά ή και πραγματικά στοιχεία) σχετικά με τους ελέγχους και τις ασφάλειες του συστήματος πάνω στις οποίες προτίθεται να βασιστεί. Η λογική αυτών των δοκιμαστικών ελέγχων είναι η ίδια όπως και κατά την αξιολόγηση του εσωτερικού ελέγχου χειρόγραφων συστημάτων.

Μετά την αξιολόγηση της προκαταρκτικής εξέτασης του εσωτερικού ελέγχου του συστήματος ο ελεγκτής θα προχωρήσει στη λεπτομερέστερη μελέτη του συστήματος για να μπορέσει να κατανοήσει την λειτουργία τούτου. Σοβαρό κριτήριο για να προχωρήσει ή όχι στην λεπτομερή μελέτη του συστήματος θα αποτελέσει, πέρα από και αφού είχε θετική την αίσθηση που απέκτησε από την προκαταρκτική μελέτη, και η απόφαση ή η αναγκαιότητα να διεξάγει τον έλεγχο μέσα από τον υπολογιστή , καθώς και το είδος (όρια, βάθος, κλπ.) του ελέγχου.

9.4. Παράδειγμα ερωτηματολογίου αξιολόγησης εσωτερικού ελέγχου μηχανογραφημένου συστήματος

Γενικά

1. Πού βρίσκεται εγκαταστημένος ο υπολογιστής;
2. Δώστε σύντομη αλλά ακριβή περιγραφή του μηχανήματος (τύπος, κατασκευαστής, μνήμη, δυνατότητες, περιφερειακά, online / realtime ή απλό σύστημα καταχώρησης κατά ομάδες ομοειδών στοιχείων κλπ.)
3. Εφαρμογές.

Α. Τιμολόγηση	**
Β. Μισθοδοσία	**
Γ. Πελάτες	**
Δ. Βιβλίο παγίων	**
Ε. Αποθήκες	**
Στ. Κοστολόγηση	**
Κλπ.	

Οργάνωση

4. Ζήτησε ή κατασκεύασε ο ίδιος λεπτομερές οργανόγραμμα του τμήματος μηχανογράφησης.

5. Εκτελούνται οι παρακάτω λειτουργίες από διαφορετικά πρόσωπα έτσι ώστε να επιτυγχάνεται ο απαραίτητος διαχωρισμός καθηκόντων;

Ναι Όχι

A. Προγράμματα εφαρμογών και έλεγχος λειτουργίας του υπολογιστή, καθώς και των αρχείων των στοιχείων.

** **

B. Προγράμματα εφαρμογών και έλεγχος και συμφωνία εισαγόμενων / εξαγόμενων.

** **

Γ. Προσωπικό της μηχανογράφησης και χρήστες οι οποίοι κάνουν συναλλαγές και εκτελούν και αλλαγές στα βασικά αρχεία.

** **

6. Εναλλάσσονται στα καθήκοντά τους άτομα τα οποία εκτελούν συγκεκριμένες λειτουργίες;

** **

7. Παίρνουν κανονικά τις άδειές τους τα άτομα που χειρίζονται τον υπολογιστή;

** **

8. Υπάρχουν γραπτές οδηγίες για την λειτουργία του υπολογιστή για εισαγωγή στοιχείων;

** **

9. Είναι αδύνατη η πρόσβαση στα προγράμματα ατόμων που χειρίζονται τον υπολογιστή;

** **

10. Απαιτείται σε συστήματα online η χρήση συνθηματικού κωδικού για την είσοδο στο κύκλωμα;	**	**	
11. Υπάρχει χρονολογικός πίνακας παραγωγής εκτύπωσης των διαφόρων λογιστικών και άλλων MIS καταστάσεων;	**	**	και
12. Υπάρχει ονομαστικός πίνακας των ατόμων που μπορούν να παίρνουν συγκεκριμένες καταστάσεις;	**	**	
13. Υπάρχει πρόσωπο σύγχρονης και επαρκούς εκπαίδευσης στους υπολογιστές ως υπεύθυνος της μηχανογράφησης;	**	**	
14. Υπάρχει τεκμηρίωση των προγραμμάτων της οποίας η επάρκεια, καθώς και αυτή του όλου συστήματος, επιβεβαιώνεται κατά καιρούς από εξωτερικό μηχανογραφικό σύμβουλο και με τη συμμετοχή των υπευθύνων μηχανογράφησης αλλά και των άλλων τμημάτων / πελατών της εταιρείας;	**	**	
15. Είναι περιορισμένη η πρόσβαση στον υπολογιστή μόνο σε εξουσιοδοτημένα άτομα;	**	**	
16. Υπάρχουν ετικέτες στις δισκέτες με τις οποίες αναγνωρίζονται τα διάφορα αρχεία και υποαρχεία;	**	**	
17. Προμηθεύεται η εταιρεία τα μηχανήματα τα προγράμματα από εταιρεία σοβαρή και ικανή να την καλύψει σε περίπτωση προβλήματος;	**	**	και

Έλεγχοι

18. Υπάρχει άτομο ή ομάδα επιφορτισμένη με την ευθύνη του ελέγχου γενικώς στο τμήμα της μηχανογράφησης (με καθήκοντα όπως παρακάτω). ** **
- α. Έλεγχος παραλαμβανόμενων στοιχείων για τις απαραίτητες ασφάλειες (υπογραφές, εγκρίσεις, κλπ.). ** **
- β. Έλεγχος χρόνου παραλαβής. ** **
- γ. Συμφωνία μεταξύ συνόλων εισερχόμενων στοιχείων και εξερχόμενων / επεξεργασθέντων κατά ομάδα ή αρχείο. ** **
- δ. Έλεγχος διανομής παραγωγής. ** **
- ε. Έλεγχος και διόρθωση λαθών. ** **
19. Εγκρίνονται οι αλλαγές βασικών προγραμμάτων από τα τμήματα που ζητούν τούτες; ** **
20. Ενημερώνονται τα τμήματα για τις αλλαγές είχαν ζητήσει να γίνουν; ** ** που
21. Κρατούνται αντίγραφα (back-up) για όλες τις εργασίες που εκτελούνται; ** **
22. Τηρείται ημερολόγιο λειτουργιών του τμήματος μηχανογράφησης μέσω του υπολογιστή; ** **
23. Γίνεται περιοδική αξιολόγηση από εξωτερικό σύμβουλο της απόδοσης των διαφόρων θέσεων της μηχανογράφησης (ατομ/χρόνος, όγκος στοιχείων, κλπ.); ** **

24. Έχουν τα διάφορα τμήματα / πελάτες της μηχανογράφησης εγκαταστήσει τους δικούς τους ελέγχους για τα στοιχεία που στέλνουν και παραλαμβάνουν από την μηχανογράφηση; ** **
25. Ελέγχονται οι παραγόμενες καταστάσεις από άτομο άλλο απ' αυτό που έκανε την κατά-χώρηση και την επεξεργασία; ** **

μερος δευτερο

φορολογικος ελεγχος επιχ/σεων

μερος δευτερο

φορολογικος ελεγχος επιχ/σεων

ΚΡΑΤΙΚΗ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ .

- Σ'** αυτή περιλαμβάνονται όλοι οι έλεγχοι που εξασκούν και διενεργούν διάφοροι κρατικοί και ημικρατικοί φορείς. Οι σημαντικότεροι έλεγχοι αυτού του είδους είναι ο φορολογικός έλεγχος που διενεργείται από την εφορία και αφορά στην αναζήτηση ή επαλήθευση του φορολογητέου εισοδήματος των υποκείμενων σε φορολογία φυσικών και νομικών προσώπων, ο έλεγχος από την Τράπεζα της Ελλάδος που αφορά σε νομισματικά και πιστωτικά θέματα , και ο έλεγχος από το Ελεγκτικό Συνέδριο του κράτους που αφορά στους λογαριασμούς στον δημόσιο τομέα , στον ειδικό λογαριασμό εγγυήσεων γεωργικών προϊόντων και στις δαπάνες που πραγματοποιούνται με ενίσχυση από πόρους της Ευρωπαϊκής Κοινότητας , καθώς και τους δήμους και κοινότητες.
- Η** Κρατική Ελεγκτική είναι συνήθως αρκετά πιο συνοπτική από την εξωτερική και διαφέρει απ' αυτήν στο ότι δεν ακολουθεί γενικός παράδειγμα λογιστικά και ελεγκτικά standards. Και οι δύο μορφές ελέγχου, όμως, αναζητούν τεκμήρια και προβαίνουν σε επαληθεύσεις μεγεθών ή διαδικασιών. Περιττών , βεβαίως , να πούμε ότι η κρατική ελεγκτική θα μπορούσε κάλλιστα να αντικατασταθεί από την εξωτερική ελεγκτική και εσωτερικά από σύστημα εσωτερικών ελεγκτών.

ΕΛΕΓΧΟΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΗΝ Α.Υ.Ο. ΠΟΛ.1144/98

ΓΕΝΙΚΑ ΠΕΡΙ ΤΗΣ Α.Υ.Ο ΠΟΛ. 1144/98 (ΠΟΛ. 1168/01 , 1250/02)

Στο κεφάλαιο αυτό, τα όσα γράφονται έχουν σκοπό να δώσουν , με συγκεκριμένα παραδείγματα στην πράξη, τα αποτελέσματα του φορολογικού ελέγχου με βάση την Α.Υ.Ο. πολ. 1144/98.

Η **Α.Υ.Ο. πολ. 1144/98** έχει όλα τα χαρακτηριστικά στοιχεία του τακτικού ελέγχου. Η **διαφορά** μεταξύ της πολ. 1144/98 και του τακτικού ελέγχου εντοπίζεται κυρίως στο γεγονός ότι η πολ. 1144/98 είναι απόφαση αντικειμενικού ελέγχου και ενεργοποιούνται συγκεκριμένες μόνο ελεγκτικές επαληθεύσεις.

Στην ελεγκτική διαδικασία με βάση την πολ. 1144/98 υπάγονται όλες οι επαγγελματικές δραστηριότητες από τον έλεγχο αυτό.

Υποθέσεις που εξαιρούνται από τον έλεγχο με την πολ. 1144/98

Εξαιρούνται από την διαδικασία ελέγχου της πολ. 1144/98 οι παρακάτω υποθέσεις (Α.Υ.Ο. 1063790/πολ. 1168/2.7.01):

Α) Υποθέσεις, που ο τακτικός έλεγχος ανατίθεται στο Εθνικό Ελεγκτικό Κέντρο (ΕΘ.Ε.Κ.).

Β) Υποθέσεις για τις οποίες υπάρχουν **κατασχεθέντα** ανεπίσημα βιβλία και στοιχεία.

Γ) Υποθέσεις με **πλαστά** και **εικονικά** φορολογικά στοιχεία, δηλαδή υποθέσεις με στοιχεία για φοροδιαφυγή.

Δ) Υποθέσεις φορολογίας **πλοίων**.

Ε) Υποθέσεις **τεχνικών** και **γεωργικών** επιχειρήσεων.

Στ) Υποθέσεις που έκλεισαν με βάση το άρθρο 6 παρ. 2 του Ν. 2753/99 (τριετίες για χρήσεις 1999 και μετά), δηλαδή για επιχειρήσεις εμπορίας - μεταποίησης με βιβλία β' κατηγορίας του Κ.Β.Σ. ή παροχής υπηρεσιών με βιβλία β' ή προαιρετικά γ' κατηγορίας του Κ.Β.Σ. ή μικτές επιχειρήσεις που τηρούν βιβλία β' κατηγορίας (όχι μικτές με γ' κατηγορίας βιβλία του Κ.Β.Σ.)

Αν μια επιχείρηση δεν αποδέχεται τα 'αποτελέσματα του ελέγχου με βάση την πολ. 1144/98 , τότε εφαρμόζονται οι γενικές διατάξεις, δηλαδή γίνεται **τακτικός έλεγχος**.

ΓΕΝΙΚΕΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΕΣ ΕΠΑΛΗΘΕΥΣΕΙΣ (άρθρο 3 Α.Υ.Ο. πολ. 1144/98)

Ανεξάρτητα από την κατηγορία τήρησης βιβλίων, με βάση την πολ. 1144/98 γίνονται γενικές ελεγκτικές επαληθεύσεις που αναφέρονται σε όλες τις δραστηριότητες και οι οποίες αναφέρονται στα παρακάτω γεγονότα :

Α) Αν τηρήθηκαν τα βιβλία και στοιχεία που προβλέπονται από τον Κ.Β.Σ., για το κεντρικό και τα υποκαταστήματα.

Β) Αν τα βιβλία (και τα πρόσθετα βιβλία) του κεντρικού και των υποκαταστημάτων τηρήθηκαν σύμφωνα με τον Κ.Β.Σ.

Γ) Αν εφαρμόστηκε ο προβλεπόμενος σε κάθε χρήση συντελεστής καθαρού κέρδους πάνω στις αγορές ή στα ακαθάριστα έσοδα και αν προσδιορίστηκαν σωστά τα καθαρά κέρδη.

Δ) Αν υπάρχει νόμιμο καταστατικό και νομότυπες τροποποιήσεις που αφορούν Ο.Ε., Ε.Ε., Ε.Π.Ε., Α.Ε. κλπ.

Ε) Αν τηρήθηκαν σωστά οι όροι και οι προϋποθέσεις για τις παραγωγικές επενδύσεις και τις αφορολόγητες κρατήσεις (δηλαδή για τους αναπτυξιακούς νόμους).

ΣΤ) Αν τα δεδομένα από τις φ.τ.μ. συμφωνούν με τις αντίστοιχες καταχωρίσεις στα τηρούμενα βιβλία .

Ζ) Αν υπάρχουν υπερτιμολογήσεις – υποτιμολογήσεις σύμφωνα με το άρθρο 39 του Ν.2238/94.

Η) Αν υπάρχουν παραβάσεις του Κ.Β.Σ. ή άλλα έγγραφα από τα οποία να προκύπτει φοροδιαφυγή ή να επηρεάζεται το κύρος των βιβλίων και στοιχείων.

Θ) Γίνεται αξιοποίηση τυχόν στοιχείων ελεγκτικών επαληθεύσεων ή διασταυρώσεων που έχουν αποσταλεί στις Δ.Ο.Υ. , δελτίων πληροφοριών, καταστάσεων ΚΕΠΥΟ και λοιπών στοιχείων από

Οργανισμούς , τράπεζες , συνεταιριστικές και λοιπές υπηρεσίες ή αρχές.

Ι)Γίνεται έλεγχος για τυχόν έκδοση πλαστών ή εικονικών ή λήψη εικονικών φορολογικών στοιχείων.

ΣΗΜ.:Α) Για τα **κατασχεθέντα βιβλία και στοιχεία** κρίνει ο προϊστάμενος της Δ.Ο.Υ. και ο οικονομικός επιθεωρητής αν επαρκούν οι ελεγκτικές επαληθεύσεις της Α.Υ.Ο. πολ. 1144/98 ή αν επιβάλλεται εκτενέστερος έλεγχος (άρθρο 6 πολ. 1144/98).

Β)Τα φορολογικά στοιχεία που αναφέρονται στις διαχειριστικές χρήσεις , οι οποίες έχουν κλείσει με την Α.Υ.Ο. πολ. 1144/98, μπορούν να καταστραφούν, εφόσον έχουν καταβληθεί οι κάθε είδους φόροι που έχουν προκύψει από τον έλεγχο της απόφασης αυτής (άρθρο 13 πολ. 1144/98).

Γ) Όταν ο φόρος που προκύπτει από την πολ. 1144/98 **καταβάλλεται εφάπαξ**, τότε γίνεται έκπτωση 5% στο ποσό που καταβάλλεται (Εγκ. Πολ. 1183/25.6.98).

ΠΡΟΣΑΥΞΗΣΗ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΑΝΑΚΡΙΒΕΙΑΣ (ΜΕ ΤΗΝ Α.Υ.Ο. 1144/98)

- 1) Σε περίπτωση που τα βιβλία και στοιχεία κρίνονται **ανακριβή, το ποσοστό προσαύξησης** των ακαθάριστων εσόδων ή αγορών, κατά περίπτωση , ορίζεται σε **10%**(Α.Υ.Ο. 1075331/πολ. 1231/31.8.00). Δηλαδή, στις περιπτώσεις που ελέγχονται τα βιβλία με τις διατάξεις της πολ. 1144/98, προστίθενται πρώτα τα αποκριβέντα έσοδα στα ακαθάριστα έσοδα που δηλώνονται στα βιβλία και στη συνέχεια, προσαυξάνεται το άθροισμα αυτό των ακαθάριστων εσόδων με το ποσοστό 10%(άρθρο 7 παρ. 3 Α.Υ.Ο. 1061203/πολ. 1144/20.5.98.). Αν πρόκειται για βιβλίο αγορών, τότε οι αποκρυβείσες αγορές προστίθενται πρώτα σ' αυτές που

προκύπτουν από τα βιβλία και στη συνέχεια, το προκύπτον άθροισμα προσαυξάνεται με το ποσοστό 10% (πολ. 1144/98 άρθρο 7 παρ. Α. 3, πολ. 1231/31.8.00.).

2) Το παραπάνω ποσοστό προσαύξησης **διπλασιάζεται** και γίνεται 20%, όταν η **ανακρίβεια** οφείλεται σε έναν τουλάχιστον από τους πιο κάτω λόγους (άρθρο 7 παρ.Α3γ πολ. 1144/98, πολ.1231/31.8.00):

Α) Στην έκδοση **πλαστών ή εικονικών** ή στη λήψη εικονικών ή στη νόθευση φορολογικών στοιχείων.

Β) Στη μη έκδοση **στοιχείου** αξίας ή διακίνηση του Κ.Β.Σ.(π.χ. τιμολογίου ,δελτίου αποστολής κλπ.) **περισσότερες από μία φορές** μέσα στην ίδια χρήση . Η διακίνηση αγαθών χωρίς το προβλεπόμενο συνοδευτικό στοιχείο, θεωρείται ως μη έκδοση του στοιχείου (πολ. 1144/98 άρθρο 7). Θεωρείται ότι διαπράχθηκαν μέσα στην ίδια χρήση περισσότερες από μία παραβάσεις μη έκδοσης στοιχείου αξίας ή διακίνησης , όταν οι παραβάσεις αυτές διαπιστώνονται από **διαφορετικούς ελέγχους** (Εγκ. Πολ. 1219/6.8.98).

Γ) Στην μη **προσκόμιση – επίδειξη** βιβλίων και στοιχείων για τον έλεγχο με βάση τις διατάξεις της απόφασης πολ. 1144/98.

Δ) Στην **απόκρυψη φορολογητέας ύλης** που υπερβαίνει το 10% της δηλωθείσας.

Προσοχή: **Συγκρίνονται** πρώτα τα ακαθάριστα έσοδα που προκύπτουν μετά από την **προσαύξηση λόγω ανακρίβειας** με εκείνα που προκύπτουν από τη **συνάφεια** και στη συνέχεια όποια είναι **μεγαλύτερα**, αυτά παίρνονται ως “ακαθάριστα έσοδα” τα οποία μετά συγκρίνονται με τα ακαθάριστα έσοδα που δηλώνονται για να προκύψει έτσι η διαφορά που μερίζεται ισομερώς στα έτη που ελέγχονται (άρθρο 7 παρ. 5 πολ. 1144/98).

3) Όταν γίνεται **συμβιβασμός** σε υποθέσεις που ελέγχονται από τις **Δ.Ο.Υ.**, τότε η παραπάνω προσαύξηση 10% ή 20% μειώνεται αυτόματα κατά 50% και γίνεται αντίστοιχα 5% ή 10%, χωρίς όμως τη δυνατότητα να μειωθεί επιπλέον (άρθρο 7 παρ.1 πολ. 1168/2.7.01, άρθρο 10 πολ. 1144/98). Αντίθετα , η

παραπάνω προσαύξηση 10% και 20% (λόγω ανακρίβειας), σε υποθέσεις που ελέγχονται από **ΤΕΚ ή ΠΕΚ** μειώνεται κατά το στάδιο του συμβιβασμού, όχι όμως και κάτω από το 1/2 του αρχικού ποσοστού, δηλαδή όχι κάτω από το 5% ή από το 10% αντίστοιχα. Αυτό σημαίνει ότι, αν μια υπόθεση ελέγχεται από τα ΤΕΚ ή ΠΕΚ, τότε η οροσαύξηση από 10% ή 20% μπορεί να γίνει 5% ή 10% αντίστοιχα, μόνο μετά από “πειστικότητα” του προϊσταμένου του οικείου ελεγκτικού κέντρου, ότι πράγματι πρέπει να γίνει αυτή η μείωση, γιατί αλλιώς, αντί να διαμορφωθεί η προσαύξηση π.χ. Στο 5% μπορεί να διαμορφωθεί στο 8% κλπ.

ΣΗΜ.:Α) Όταν τα αποτελέσματα εξάγονται με **λογιστικό τρόπο** και οι παραβάσεις εκείνες που καθιστούν τα βιβλία και στοιχεία ανακριβή αφορούν αποκλειστικά **δαπάνες ή έξοδα** που συγκαταλέγονται στις ομάδες 1 και 6 του Γ.Λ.Σ., τότε τα ακαθάριστα έσοδα που δηλώνονται στα βιβλία **δεν προσαυξάνονται** λόγω της ανακρίβειας αυτής, με την προϋπόθεση όμως ότι δεν υπερβαίνουν το 5% του συνόλου από τις δαπάνες και έξοδα των πιο πάνω ομάδων 1 και 6 της ίδιας χρήσης (Α.Υ.Ο. πολ. 1231/31.8.00). Φυσικά επιβάλλονται τα πρόστιμα του Κ.Β.Σ. και οι λοιπές κυρώσεις σε όλες τις περιπτώσεις κανονικά.

Β) Στις **μικτές επιχειρήσεις**, όταν οι παραβάσεις που επισύρουν σε ανακρίβεια τα βιβλία και στοιχεία της επιχείρησης αφορούν **μόνο τη μία** από τις δραστηριότητες (εμπορία & μεταποίηση ή παροχή υπηρεσιών), τότε προσαυξάνονται τα ακαθάριστα έσοδα **μόνο της δραστηριότητας αυτής** που σχετίζεται με την παράβαση της ανακρίβειας (Α.Υ.Ο. 1231/31.8.00). Αν δεν προκύπτει με σαφήνεια σε ποια από τις δύο δραστηριότητες αφορούν οι παραβάσεις, τότε προσαυξάνονται τα ακαθάριστα έσοδα στο σύνολό τους και από τις δύο δραστηριότητες (Εγκ. Πολ. 1291/7.12.00). Τα ίδια ισχύουν και για τους **ελεύθερους επαγγελματίες** που ασκούν συγχρόνως και άλλη δραστηριότητα (π.χ. εμπορική κλπ.) (Εγκ. Πολ. 1291/7.12.00). **Προσοχή:** Η εμπορία και η μεταποίηση θεωρούνται ως μία δραστηριότητα, ενώ η παροχή υπηρεσιών ως άλλη δραστηριότητα.

Γ)Ειδικά όμως για τις επιχειρήσεις που πουλάνε **υγρά καύσιμα** (βενζινάδικα κλπ.) ή **καπνοβιομηχανικά προϊόντα**, όταν έχουν και άλλη δραστηριότητα εμπορική ή παραγωγής, δεν προσαυξάνονται τα ακαθάριστα έσοδα από την πώληση των υγρών καυσίμων ή των καπνοβιομηχανικών προϊόντων, όταν οι παραβάσεις που έκριναν τα βιβλία ως ανακριβή, δε σχετίζονται με την δραστηριότητα της εμπορίας των υγρών καυσίμων ή των καπνοβιομηχανικών προϊόντων (Α.Υ.Ο. πολ. 1231/31.8.00). Αντίθετα, αν οι παραβάσεις που έκριναν τα βιβλία ως ανακριβή σχετίζονται με την δραστηριότητα της εμπορίας των υγρών καυσίμων ή των καπνοβιομηχανικών προϊόντων, τότε προσαυξάνονται στο σύνολο τους τα ακαθάριστα έσοδα απ' όλες τις δραστηριότητες.

ΠΡΟΣΑΥΞΗΣΗ ΤΟΥ ΜΟΝΑΔΙΚΟΥ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗ ΚΑΘΑΡΟΥ ΚΕΡΔΟΥΣ (Μ.Σ.Κ.Κ.) ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΑΝΑΚΡΙΒΕΙΑΣ (Α.Υ.Ο. 144/98)

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 32 του Ν.2238/94, όπως τροποποιήθηκε με τις διατάξεις του άρθρου 4 του Ν.2873/00, όταν πρόκειται για ανακρίβειες, ο **Μ.Σ.Κ.Κ.** προσαυξάνεται κατά το **50%** σε όλες τις περιπτώσεις ανακρίβειες και κατά **100%** στις παρακάτω περιπτώσεις:

- Όταν εκδίδονται **πλαστά** ή **βιβλία** τιμολόγια.
- Όταν τηρούνται **ανεπίσημα βιβλία** παράλληλα με τα επίσημα βιβλία που πρέπει να τηρούνται υποχρεωτικά.
- Όταν **δεν εκδίδονται φορολογικά στοιχεία αξίας** (τιμολόγια κλπ.) σε περισσότερες από μία περιπτώσεις μέσα στην ίδια χρήση και διαπιστώνονται από διαφορετικούς ελέγχους, καθώς και όταν εκδίδεται το προβλεπόμενο στοιχείο (δελτίο αποστολής κλπ.) του Κ.Β.Σ.
- Όταν δεν διαφυλάσσονται τα βιβλία – στοιχεία ή όταν **δεν επιδεικνύονται**.

- Όταν γίνεται απόκρυψη της φορολογητέας ύλης που υπερβαίνει το 5% της δηλωθείσης και εφόσον υπερβαίνει τα 2.950 ευρώ.
- Όταν το επάγγελμα ασκείται χωρίς να έχει εκδοθεί η σχετική άδεια από τη Δ.Ο.Υ. ή όταν το επάγγελμα ασκείται σε διαφορετική διεύθυνση από αυτή που δηλώθηκε.
- Όταν αλλοιώνονται τα δεδομένα από τη φορολογική ταμειακή μηχανή (φ.τ.μ.).

Σε όλες τις παραπάνω περιπτώσεις η προσαύξηση του Μ.Σ.Κ.Κ. μειώνεται στο $\frac{1}{2}$ και γίνεται 25% ή 50% αντίστοιχα , μετά από **συμβιβασμό**.

ΣΗΜ.:Α) Στις **μικτές επιχειρήσεις**, δηλαδή στις επιχειρήσεις που έχουν δραστηριότητα πώλησης ή μεταποίησης (θεωρείται μία δραστηριότητα) και συγχρόνως δραστηριότητα παροχής υπηρεσιών , ακόμα και όταν οι παραβάσεις που επισύρουν σε ανακρίβεια τα βιβλία και στοιχεία της επιχείρησης αφορούν αποκλειστικά και μόνο τη μία από τις πιο πάνω δύο δραστηριότητες , **προσαυξάνονται οι Μ.Σ.Κ.Κ. και για τις δύο δραστηριότητες** , προκειμένου να προσδιοριστούν τα καθαρά κέρδη (Α.Υ.Ο. πολ. 1231/31.8.00).

Β) Όταν δεν τηρούνται τα βιβλία του **υποκαταστήματος**, αλλά οι πρωτογενείς όμως εγγραφές με βάση τα στοιχεία καταχωρούνται απευθείας στα βιβλία του κεντρικού , δεν προσαυξάνεται ο Μ.Σ.Κ.Κ. Αν όμως προηγήθηκε υπόδειξη ή γνωστοποίηση από τη φορολογική αρχή για τη μη τήρηση βιβλίων στο υποκατάστημα και δε συμμορφώθηκε ο υπόχρεος μέσα σε εύλογο χρόνο , τότε προσαυξάνεται ο Μ.Σ.Κ.Κ. (Α.Υ.Ο. πολ. 1231/31.8.00).

Γ) Μέσα σε **5 μέρες** από την **επίδοση του ειδικού σημειώματος ελέγχου**, ο υπόχρεος μπορεί , αν αμφισβητεί το περιεχόμενό του , να υποβάλλει αίτηση στη Δ.Ο.Υ. με “πρόταση επίλυσης των φορολογικών διαφορών”, υποβάλλοντος φυσικά και τα σχετικά αποδεικτικά στοιχεία (άρθρο 10 πολ. 1144/98).Ο συμβιβασμός και

η επίλυση της διαφοράς ολοκληρώνεται μέσα σε 30 μέρες από την ημέρα επίδοσης του ειδικού σημειώματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

ΕΛΕΓΧΟΣ ΣΤΑ ΒΙΒΛΙΑ Α΄ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΤΟΥ Κ.Β.Σ.(ΠΟΛ. 1144/98)

ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΠΑΛΗΘΕΥΣΕΙΣ ΣΕ Α΄ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΒΙΒΛΙΑ

Στις επιχειρήσεις που τηρούν βιβλία Α΄ κατηγορίας γίνονται , εκτός από τις επαληθεύσεις της σελίδας 59 και οι παρακάτω ειδικές επαληθεύσεις (άρθρο 4B πολ. 1144/98):

- 1) Γίνεται ο έλεγχος στις αθροίσεις του βιβλία αγορών.
- 2) Ελέγχεται , αν τα δεδομένα από το βιβλίο αγορών (δηλαδή οι αγορές και οι δαπάνες) μεταφέρθηκαν σωστά στο Ε3, στο Ε1,στις δηλώσεις Φ.Π.Α. και στις λοιπές δηλώσεις της φορολογίας εισοδήματος.
- 3) Ερευνάται, αν υπάρχει ή όχι συνάφεια σε όλες τις ελεγχόμενες χρήσεις.

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΣΤΑ ΒΙΒΛΙΑ Α ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ (ΠΟΛ1144/98)

- 1) Αθροίζονται οι αγορές (εκτός από εκείνες των αγορών παγίων) όλων των ετών που ελέγχονται ((Α.Υ.Ο. πολ. 1192/9.7.02).στις αγορές προστίθεται και η απογραφή έναρξης της πρώτης ελεγχόμενης χρήσης στην περίπτωση που στην αμέσως προηγούμενη χρήση τηρούνταν βιβλία γ' κατηγορίας του Κ.Β.Σ και στη συνέχεια αφαιρείται η απογραφή λήξης της τελευταίας ελεγχόμενης χρήσης επίσης στην περίπτωση που κατά την επόμενη από αυτήν χρήση τηρούνται γ' κατηγορίας του Κ.Β.Σ.(Α.Υ.Ο. πολ. 1192/9.7.02). Δηλαδή , αν τηρείται βιβλίο αγορών σε όλες τις ελεγχόμενες χρήσεις και στην τελευταία χρήση που είναι πριν από αυτές τις ελεγχόμενες χρήσεις καθώς και στην επόμενη από τις ελεγχόμενες χρήσεις τηρούνταν επίσης βιβλίο αγορών , τότε κανένα ποσό δεν προστίθεται ούτε και αφαιρείται ως απογραφή έναρξης ή λήξης για τον προσδιορισμό των εσόδων της συνάφειας , διότι το σύνολο των αγορών , με βάση τις διατάξεις της φορολογίας εισοδήματος, φορολογούνται στη χρήση που ανάγονται.
- 2) Προστίθεται στις αγορές το σύνολο των πραγματικών δαπανών.
- 3) Το άθροισμα των παραπάνω παραγόντων (1+2), δηλαδή το άθροισμα των αγορών και δαπανών πολλαπλασιάζεται με το ποσοστό απόσβεσης 1%, αν πρόκειται για επιχειρήσεις πώλησης εμπορευμάτων ή με το ποσοστό απόσβεσης 3% αν πρόκειται για μεταποιητικές επιχειρήσεις. Όταν υπάρχουν περισσότεροι κλάδοι, τότε ως ποσοστό για τον υπολογισμό των αποσβέσεων παίρνεται το 3% όταν τα δηλωμένα **ακαθάριστα έσοδα** από τον κλάδο της μεταποίησης , συνολικά για όλες τις ελεγχόμενες χρήσεις, αποτελούν τουλάχιστον το 50% του συνόλου των ακαθάριστων εσόδων, από όλους τους κλάδους δραστηριότητας, για τις ίδιες χρήσεις (Α.Υ.Ο. πολ.

1192/9.7.02). Στα **βενζινάδικα**, το 1% εφαρμόζεται πάνω στα λιπαντικά, αξεσουάρ, αμοιβές προσωπικού και λοιπά έξοδα που βαρύνουν τις υπόλοιπες δραστηριότητες και ποτέ πάνω στις αγορές βενζίνης και πετρελαίου (Εγκ. Πολ. 1045/16.2.99).

- 4) Προστίθενται οι παραπάνω παράγοντες (1+2+3) και στη συνέχεια, πολλαπλασιάζεται το άθροισμά τους με τον προβλεπόμενο μοναδικό συντελεστή καθαρού κέρδους (Μ.Σ.Κ.Κ.) και έτσι προκύπτει το **καθαρό κέρδος**. Αν υπάρχουν περισσότεροι από Μ.Σ.Κ.Κ., τότε πολλαπλασιάζεται το παραπάνω άθροισμα με το μέσο σταθμικό συντελεστή που προκύπτει από τη διαίρεση των συνολικών καθαρών κερδών με βάση τους προβλεπόμενους Μ.Σ.Κ.Κ., για όλες τις ελεγχόμενες χρήσεις με τα συνολικά δηλωθέντα ακαθάριστα έσοδα των ίδιων χρήσεων (Α.Υ.Ο. 1192/02). Το άθροισμα των πιο πάνω παραγόντων δίνει τα ακαθάριστα έσοδα που προκύπτουν από τη **συνάφεια**. Τα **κέρδη** στα βενζινάδικα (από βενζίνες) προκύπτουν από τον πολλαπλασιασμό των αγορών με το συντελεστή 1,20% (Κ.Α. 44214, πολ. 1192/02).

Παράδειγμα προσδιορισμού του μέσου σταθμικού Μ.Σ.Κ.Κ. για τη συνάφεια:

Στην ατομική εμπορική επιχείρηση του Α. Βαρδή, για την τριετία 2000- 2002, δίνονται τα εξής στοιχεία:

Έσοδα κατά Μ.Σ.Κ.Κ.	Μ.Σ.Κ.Κ.	2000	2001	2002
Ακαθάριστα έσοδα	15%	30.000.000	35.000.000	40.000.000
Ακαθάριστα έσοδα	20%	10.000.000	15.000.000	30.000.000
Σύνολο ακαθάριστων εσόδων		40.000.000	50.000.000	70.000.000

Με βάση τα παραπάνω δεδομένα, ο **μέσος σταθμικός Μ.Σ.Κ.Κ.**, ανά έτος χωριστά, προσδιορίζεται ως εξής:

2000	2001	2002
$30.000.000 * 15\% = 4.500.000$	$35.000.000 * 15\% = 5.250.000$	$4.000.000 * 15\% = 6.000.000$
$\frac{10.000.000 * 20\% = 2.000.000}{40.000.000}$	$\frac{15.000.000 * 20\% = 3.000.000}{50.000.000}$	$\frac{30.000.000 * 20\% = 3.000.000}{34.000.000}$
6.500.000	8.250.000	9.000.000
$M.Σ.K.K. = \frac{6.500.000}{40.000.000} = 16,25\%$	$M.Σ.K.K. = \frac{8.250.000}{50.000.000} = 16,50\%$	$M.Σ.K.K. = \frac{12.000.000}{70.000.000} = 17,14\%$
ή με στρογ/ση 16%	ή με στρογ/ση 17%	ή με στρογ/ση 17%

- 5) Στη συνέχεια, οι δηλούμενες συνολικά σε όλες τις ελεγχόμενες χρήσεις αγορές αναγόμενες σε πωλήσεις συγκρίνονται με το άθροισμα των ακαθάριστων εσόδων που προκύπτουν από τη συνάφεια και αν η **συνάφεια** δίνει περισσότερα έσοδα, τότε η διαφορά των εσόδων προστίθεται **ισομερώς** στις χρήσεις που ελέγχονται (βλέπε παράδειγμα 2). Στη συνέχεια, η διαφορά των εσόδων ανάγεται σε αγορές, για ν' αυξηθούν έτσι οι δηλωμένες αντίστοιχες αγορές (Α.Υ.Ο. πολ. 1192/02).
- 6) Στις επιχειρήσεις **πώλησης εμπορευμάτων** με α' κατηγορίας βιβλία του Κ.Β.Σ., η συνολική διαφορά που προκύπτει από τη συνάφεια ανάγεται πρώτα σε αγορές με βάση τον τύπο $M.Σ.K.K. \text{ επί πωλήσεων} / M.Σ.K.K. \text{ επί αγορών}$ και στη συνέχεια, το ποσό που προκύπτει κατανέμεται **ισομερώς** σε όλες τις ελεγχόμενες χρήσεις (Εγκ. πολ. 1183 /25. 6. 98). Αν υπάρχει κλάδος εμπορίας και κλάδος μεταποίησης, τότε η συνολική διαφορά επιμερίζεται πρώτα σε αγορές και σε ακαθάριστα έσοδα, ανάλογα με τη συμμετοχή του κάθε κλάδου και στη συνέχεια, τα ποσά που προκύπτουν κατανέμονται **ισομερώς** σε όλες τις ελεγχόμενες χρήσεις (Εγκ. διατ. Πολ. 1183 /98).

ΣΗΜ.: Α) Ανάγονται οι αγορές σε πωλήσεις, πολλαπλασιαζόμενες με το κλάσμα $M.Σ.K.K. \text{ επί αγορών} / M.Σ.K.K. \text{ επί πωλήσεων}$ (Εγκ. πολ. 1219 / 6. 8. 98). Αν στα ενδιαμέσα έτη του ελέγχου έχει αλλάξει ο $M.Σ.K.K.$, ή όταν

υπάρχουν περισσότεροι από έναν Μ.Σ.Κ.Κ., τότε παίρνεται ο μέσος σταθμικός συντελεστής (βλέπε παράδειγμα στη σελίδα 67-68).

Β) Για τις επιχειρήσεις που **απαλλάσσονται** από την τήρηση βιβλίων, ελέγχεται το γεγονός αν πράγματι δεν έπρεπε να τηρούνται βιβλία και ελέγχονται επίσης τα δικαιολογητικά των αγορών και των δαπανών αν είναι πραγματικά, καθώς επίσης και αν ορθά μεταφέρθηκαν οι αγορές και οι δαπάνες στα συμπληρωματικά στοιχεία των δηλώσεων φορολογίας εισοδήματος (Ε3, Ε2, Ε1 κλπ.) (άρθρο 4 παρ. Α1 & 2 πολ. 1144 / 98).

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

1^ο ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ: ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΗ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ ΜΕ ΒΙΒΛΙΑ Α΄ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΤΟΥ Κ.Β.Σ. (ΠΟΛ 1144 / 98)

Ο Α. Δελής ασχολείται με το λιανικό εμπόριο υφασμάτων και τηρεί α΄ κατηγορίας βιβλία του Κ.Β.Σ. Ελέγχεται για τα προηγούμενα 5 έτη. Για τις χρήσεις αυτές, δήλωσε συνολικά τα παρακάτω ακαθάριστα έσοδα, αγορές και δαπάνες, ως εξής:

Δηλωμένα ακαθάριστα έσοδα στην 5ετία του ελέγχου 750.000 ευρώ.

Δηλωμένες αγορές σ' ολόκληρη την 5ετία του ελέγχου 500.000 ευρώ.

Δηλωμένες δαπάνες καθ' όλη την 5ετία του ελέγχου 100.000 ευρώ.

Αμοιβές προσωπικού	50.000
Παροχές τρίτων	35.000
Διάφορα έξοδα	<u>15.000</u>
Συνολικές δαπάνες	100.000

Για το λιανικό εμπόριο υφασμάτων οι προβλεπόμενοι Μ.Σ.Κ.Κ είναι: επί πωλήσεων 15% και επί αγορών 18%.

Ζητείται: Να διαπιστωθεί αν υπάρχει ή δεν υπάρχει συνάφεια.

Λύση:

1) Έσοδα της 5ετίας με βάση τη συνάφεια.

Συνολικές αγορές της 5ετίας	500.000 ευρώ
Συνολικές δαπάνες της 5ετίας	<u>100.000</u> ευρώ
Σύνολο	600.000 ευρώ
Αποσβέσεις(600.000*1%)	<u>6.000</u> ευρώ
Νέο σύνολο	606.000 ευρώ
Κέρδη(606.000*15%=90.900)	<u>90.900</u> ευρώ
Συνολικά ακαθάριστα έσοδα στην 5ετία	696.900 ευρώ

2) Συνολικά έσοδα με βάση τους Μ.Σ.Κ.Κ.

Ανάγονται οι συνολικές αγορές της 5ετίας σε πωλήσεις, με την εφαρμογή των Μ.Σ.Κ.Κ. της κύριας δραστηριότητας (εδώ είναι μία μόνο δραστηριότητα), ως εξής:

Αγορές $500.000 * 18 / 15 = 600.000$ ευρώ = ακαθάριστα έσοδα.

Συμπέρασμα: Τα ακαθάριστα έσοδα με την εφαρμογή των συντελεστών πάνω στις αγορές ανέρχονται σε 600.000 ευρώ. Τα έσοδα που έπρεπε να δηλωθούν συνολικά, λόγω συνάφειας, ανέρχονται στο ποσό 696.900 ευρώ.

Παρόλα αυτά δεν τον "πιάνει" η συνάφεια, δηλαδή βρίσκεται η επιχείρηση σε συνάφεια, διότι δήλωσε μέσα στην 5ετία συνολικά ακαθάριστα έσοδα 750.000 ευρώ, που είναι περισσότερα από εκείνα της συνάφειας 696.900 ευρώ (π.χ. λόγω εφαρμογής των πραγματικών μικτών συντελεστών που ήταν μεγαλύτεροι από εκείνους που προκύπτουν με την εφαρμογή των Μ.Σ.Κ.Κ. κλπ.). Κατά συνέπεια, για τη συγκεκριμένη επαλήθευση δεν γίνεται καμία άλλη ενέργεια, διότι ο φορολογούμενος είναι ειλικρινής.

2^ο ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ: ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΗ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ ΜΕ ΒΙΒΛΙΟ ΑΓΟΡΩΝ ΚΑΙ ΜΕ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΝ ΕΜΠΟΡΙΑ – ΛΙΑΝΙΚΗ ΠΩΛΗΣΗ ΨΙΛΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΛΙΑΝΙΚΗ ΠΩΛΗΣΗ ΚΑΠΝΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ (ΠΟΛ. 1144 / 98).

Η επιχείρηση "Α" τηρεί πάντα βιβλίο αγορών και έχει ως αντικείμενο δραστηριότητας την εμπορία – λιανική πώληση (18% στις αγορές, 15% στις πωλήσεις, Κ.Α.Ε. 6325), καθώς και με τη λιανική πώληση προϊόντων καπνοβιομηχανίας (5,5% στις αγορές, 5% στις πωλήσεις, Κ.Α.Ε. 5403). Ελέγχεται για τις 5 προηγούμενες χρήσεις. Από τις δηλώσεις εισοδήματος των πιο πάνω 5 ανέλεγκτων χρήσεων, προκύπτει ότι **δηλώθηκαν** τα εξής ποσά συνολικά (μαζί και για τις 5 χρήσεις):

Αγορές ψιλικών (συνολικά και για τις 5 χρήσεις)	400.000 ευρώ
Αγορές καπνοβιομηχανικών προϊόντων	<u>1.500.000 ευρώ</u>
Σύνολο αγορών εμπορευμάτων	1.900.000 ευρώ
Δαπάνες (συνολικά και για τις 5 χρήσεις)	100.000 ευρώ

Παροχές τρίτων (ενοίκια)	70.000
Διάφορα έξοδα	<u>30.000</u>
Συνολικές δαπάνες	100.000

Ζητείται: Με βάση τα παραπάνω δεδομένα, να προσδιοριστεί η τυχόν συνάφεια που προκύπτει κατά τον φορολογικό έλεγχο.

Λύση

1) Ακαθάριστα έσοδα με αναγωγή του συνόλου των αγορών

Οι συνολικές αγορές ανάγονται σε πωλήσεις με την εφαρμογή των συντελεστών, ως εξής:

Αγορές ψιλικών	$400.000 \cdot 18/15 = 480.000$	ευρώ = ακαθ. έσοδα από ψιλικά
Αγορές καπν/κών	$\underline{1.500.000} \cdot 5,5/5 = \underline{1.650.000}$	ευρώ = ακαθ. Έσοδα από καπν/κά
Σύνολα	1.900.000	2.050.000 ευρώ = συν. Ακαθ. Έσοδα δηλωμ.

2) Ακαθάριστα έσοδα με βάση τη συνάφεια

Συνολικές αγορές (για όλη την 5ετία)	1.900.000
Πλέον συνολικές δαπάνες	<u>100.000</u>
Σύνολο	2.000.000
Πλέον αποσβέσεις (2.000.000 * 1%)	<u>20.000</u>
Νέο σύνολο	2.020.000

Πλέον καθαρά κέρδη ($2.020.000 \cdot 7,25\% - 146.450$ ευρώ) 146.450

Ακαθάριστα έσοδα από ψιλικά:	$480.000 \cdot 15\% =$	72.000
Ακαθάριστα έσοδα από καπν/κά:	$1.650.000 \cdot 5\% =$	<u>82.500</u>
ΣΥΝΟΛΑ	$2.130.000 \cdot 7,25\% =$	154.500
(1) $154.500 / 2.130.000 = 7,25\% =$ μέσος σταθμικός συντελεστής		

Συνολικά ακαθάριστα έσοδα με τη συνάφεια 2.166.450

Επειδή, με τη συνάφεια προκύπτουν περισσότερα ακαθάριστα έσοδα, η διαφορά που είναι **116.450 ευρώ** ($2.166.450 - 2.050.000 = 116.450$), θα κατανεμηθεί στα 5 ελεγχόμενα έτη, ως εξής:
 $116.450 / 5 \text{ έτη} = \mathbf{23.290 \text{ ευρώ}}$ = προσαύξηση εσόδων κατ' έτος (άρθρο 7 παρ. 4 πολ. 1144 / 98, άρθρο 1 παρ. 3δ πολ. 1192 / 9.7.02).

3° ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ: ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΥΣ Σ.Κ.Κ ΚΑΙ ΜΕ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ- ΒΙΒΛΙΟ ΑΓΟΡΩΝ (ΠΟΛ. 1144 / 98).

Η επιχείρηση "Κ" ελέγχεται για 5 χρήσεις. Σε όλες αυτές τις χρήσεις τηρούσε βιβλίο αγορών και είχε ως αντικείμενο εργασιών κατά τις δύο πρώτες χρήσεις, το εμπόριο ανδρικών υφασμάτων – πώληση λιανική (**18% στις αγορές, 15% στις πωλήσεις, Κ.Α.Ε. 6307**) και κατά τις επόμενες τρεις χρήσεις την κατασκευή παιδικών ενδυμάτων - πώληση λιανική, τηρούσε βιβλίο εσόδων – εξόδων και είχε δηλώσει αγορές **25.000 ευρώ** και δεν υπήρχε απογραφή λήξης στη χρήση αυτή. Κατά τη χρήση που αρχίζει μετά από τις χρήσεις του ελέγχου τηρείται επίσης βιβλίο αγορών.

Από τις δηλώσεις που έχουν υποβληθεί για τις πιο πάνω ανέλεγκτες χρήσεις, προκύπτουν συνολικά και για τις 5 αυτές χρήσεις, τα παρακάτω δηλωθέντα ποσά:

Δηλωμένες αγορές συνολικές (εμπορευμάτων, α' & β' υλών κλπ.)	380.000
Δηλωμένες δαπάνες (συνολικές για όλες τις χρήσεις)	142.500

Αμοιβές προσωπικού	80.000
Παροχές τρίτων	40.000
Διάφορα έξοδα	<u>22.500</u>
Σύνολο	142.500

Στις ίδιες δηλώσεις της πενταετίας που ελέγχεται έχουν δηλωθεί και τα εξής ποσά (συνολικά για όλες τις ελεγχόμενες χρήσεις):

Δηλωμένες αγορές εμπορ/των (συνολικά για όλες τις χρήσεις)	100.00 ευ
Ακαθάριστα έσοδα (συνολικά από μεταποίηση, Ε3)	400.000 ευ

Ζητείται: Να προσδιοριστεί η συνάφεια της επιχείρησης για όλα αυτά τα 5 έτη που ελέγχεται.

Λύση

1) Πωλήσεις από αναγωγή και από δηλώσεις συνολικά

Πωλήσεις από αναγωγή αγορών (Αγορές $100.000 * 18/15 = 120.000$ ευρώ)	120.000
Πωλήσεις από δηλώσεις (συνολικά)	<u>400.000</u>
Σύνολο πωλήσεων που δηλώθηκαν	520.000

2) Ακαθάριστα έσοδα από συνάφεια

Αγορές από όλες τις χρήσεις (συνολικά από εμπορεύματα, ά & β' ύλες κλπ.)
380.000

Δαπάνες από όλες τις χρήσεις συνολικά	142.500
Πλέον απογραφή αρχής ελέγχου ($25.000 * 10\% = 2.500$ ευρώ)	<u>2.500</u>
Μερικό σύνολο	525.000

Πλέον αποσβέσεις
($525.000 * 3\% = 15.750$ ευρώ)
(παίρνεται ποσοστό 3%, διότι τα έσοδα από μεταποίηση είναι πάνω από το 50% των συνολικών εσόδων, αλλιώς θα παίρνονταν το ποσοστό 1%)

ΝΕΟ ΜΕΡΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ **540.750**

Πλέον καθαρό κέρδος ($540.750 * 15,77\% = 85.276$ ευρώ)	85.276
Πωλήσεις εμπορευμάτων $120.000 * 15\% = 18.000$ ευρώ κέρδη	
Πωλήσεις από μεταποίηση $400.000 * 16\% = 64.000$ ευρώ κέρδη	
Σύνολα $520.000 * 15,77\% = 82.000$ ευρώ κέρδη	

(1) $82.000 / 520.000 = 15,77\%$ μέσος σταθμικός συντελεστής, πολ. 1192 / 02

ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΑ ΕΣΟΔΑ (λόγω συνάφειας) **626.026**

Επειδή, δηλώθηκαν λιγότερα ακαθάριστα έσοδα (520.000 ευρώ), απ' ότι έπρεπε να δηλωθούν (626.026), η διαφορά, που είναι **106.026 ευρώ (626.026 – 520.000 = 106.026** ευρώ θα πρέπει να κατανεμηθεί στα έτη που ελέγχονται, διότι η επιχείρηση δεν βρίσκεται σε συνάφεια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄ ΕΛΕΓΧΟΣ ΣΤΑ ΒΙΒΛΙΑ Β΄ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΤΟΥ Κ.Β.Σ.(ΠΟΛ. 1144/98)

ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΠΑΛΗΘΕΥΣΕΙΣ ΣΕ Β΄ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΒΙΒΛΙΑ

Στις επιχειρήσεις που τηρούν βιβλία β΄ κατηγορίας του Κ.Β.Σ. γίνονται, εκτός από τις επαληθεύσεις της και οι παρακάτω ειδικές επαληθεύσεις (άρθρο πολ. 1144/98):

Προσοχή: Με διάφορες Α.Υ.Ο. μπορεί να γίνονται και στο μήνα με τα μικρότερα ακαθάριστα έσοδα ή και σε άλλους μήνες, που για τους λογιστές είναι θέμα καθαρά τυπικό.

1) Ελέγχονται οι αθροίσεις στο βιβλίο εσόδων – εξόδων στο μήνα Ιούλιο ή Δεκέμβριο με τα μεγαλύτερα ακαθάριστα έσοδα (άρθρο 4 παρ. Γ. ΑΥ.Ο. 1144/98, πολ. 1250/13.11.02)

2) Για το μήνα Ιούλιο ή Δεκέμβριο με τα μεγαλύτερα έσοδα ελέγχονται τα φορολογικά στοιχεία (τιμολόγια, δελτία αποστολής κλπ.), αν αυτά εκδόθηκαν σύμφωνα με τον Κ.Β.Σ.(άρθρο 3 παρ. Κ.Β.Σ.).

3) Ελέγχονται ουσιαστικά και με αντιπαραβολή οι εγγραφές που έχουν γίνει στα πρόσθετα βιβλία του άρθρου 10 παρ. 5 του Κ.Β.Σ., στο μήνα Ιούλιο ή Δεκέμβριο με τα περισσότερα ακαθάριστα έσοδα (άρθρο 4 παρ. Γ3 πολ. 1144 / 98).

4) Γίνεται έλεγχος, αν μεταφέρθηκαν σωστά οι αξίες από τα φορολογικά στοιχεία (τιμολόγια, αποδείξεις κλπ.) στο βιβλίο εσόδων – εξόδων, για το μήνα Ιούλιο ή Δεκέμβριο με τα

μεγαλύτερα ακαθάριστα έσοδα (άρθρο 4 παρ. Γ4 πολ. 1144/98). Επί πλέον, στους συμβολαιογράφους ελέγχεται και η ορθή μεταφορά της αμοιβής από τα συμβόλαια στο βιβλίο εσόδων – εξόδων (άρθρο 4 Δ2 πολ. 1144/98, πολ. 1250/13. 11. 02).

- 5) Ελέγχεται, αν καταχωρήθηκαν σωστά στο βιβλίο εσόδων – εξόδων, οι αξίες από τα ληφθέντα στοιχεία αγορών (εμπορευμάτων, α΄ & β΄ υλών κλπ.) που πραγματοποιήθηκαν μέσα στο μήνα Ιούλιο ή Δεκέμβριο με τις μεγαλύτερες αγορές (άρθρο 4 παρ. Γ5 πολ. 1144 / 98, πολ. 1250 / 02).
- 6) Ελέγχεται, αν τα ποσά από τις **φ.τ.μ.** συμφωνούν με τα αντίστοιχα ακαθάριστα έσοδα που έχουν καταχωρηθεί στα τηρούμενα βιβλία (Α.Υ.Ο. πολ. 1250 / 13. 11. 02).
- 7) Γίνεται έλεγχος, αν τα ποσά που καταχωρήθηκαν στο βιβλίο εσόδων – εξόδων μεταφέρθηκαν σωστά στις δηλώσεις φορολογίας εισοδήματος και Φ.Π.Α. (Ε3, Ε5, Ε1 κλπ.).
- 8) Διενεργείται υποχρεωτικά **κλειστή αποθήκη** για ένα τουλάχιστον είδος, εφόσον η επιχείρηση τηρεί βιβλίο απογραφών και πουλάει μόνο χονδρικά. Αν όμως είναι δυνατόν, διενεργείται κλειστή αποθήκη και στις επιχειρήσεις που πουλάνε χονδρικά και λιανικά ή μόνο λιανικά (άρθρο 4 παρ. Γ.8 πολ. 1144 / 98, πολ. 1250 / 02) (βλέπε παράδειγμα).
- 9) Ελέγχεται, αν εφαρμόστηκε ο σωστός τρόπος προσδιορισμού των καθαρών κερδών (μέσω του έντυπου Ε3).
- 10) Ελέγχονται όλες οι **δαπάνες**, ανεξάρτητα από το ποσό, που αφορούν έξοδα ταξιδίων, υποδοχής και φιλοξενίας καθώς και οι δαπάνες που αφορούν επιβατικά αυτοκίνητα. Από τις υπόλοιπες δαπάνες, ελέγχονται όσες υπερβαίνουν τις 100.000 δρχ. ή τα 293 ευρώ.

Στους **ελεύθερους επαγγελματίες** ελέγχονται γενικά όλες οι δαπάνες που υπερβαίνουν τις 30.000 δρχ. ή τα 88 ευρώ ανεξαρτήτως ποσού. Στους **συμβολαιογράφους** δεν αναγνωρίζονται μικροδαπάνες χωρίς νόμιμα παραστατικά (π.χ. αμοιβές καθαρίστριας, έξοδα ταξί, έξοδα κυλικείου κλπ.) ούτε και αποσβέσεις για επισφαλείς πελάτες (π.χ. 10% πάνω στα

ακαθάριστα έσοδα χωρίς δικαιολογητικά κλπ.) (Εγκ. πολ 1291/7. 12. 00).

11) Ελέγχεται, αν για δαπάνες αξίας μεγαλύτερης από τις 100.000 δρχ. (293 ευρώ) ή από τις 30.000 δρχ.(88 ευρώ), για τις οποίες έχει εκπέσει το Φ.Π.Α., αν υπάρχουν τα νόμιμα δικαιολογητικά και αν πράγματι έπρεπε να εκπέσει ο Φ.Π.Α. (Πολ. 1250/02).

12) Ελέγχεται, αν η επιχείρηση βρίσκεται σε **συνάφεια** (βλέπε περισσότερα στις σελίδες).

ΣΗΜ.: Α) Δεν γίνεται ο παραπάνω έλεγχος για τις δαπάνες που αφορούν τις **τεχνικές επιχειρήσεις**, στις περιπτώσεις που τα κέρδη τους προσδιορίζονται μόνο εξωλογιστικά με την εφαρμογή του Μ.Σ.Κ.Κ. (βλέπε περισσότερα στο βιβλίο "ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ – ΦΟΡΟΤΕΧΝΙΚΑ – ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΕΣ ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΠΡΑΞΗ" του καθ. ΔΗΜ. Ι. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ).

Β) Στους **αρχιτέκτονες και μηχανικού**, αν υπάρχει δυσαναλογία ανάμεσα στις τεκμαρτές και πραγματικές δαπάνες, τότε προσαυξάνεται ο συντελεστής κέρδους κατά 20%. Π.χ. αν οι ακαθάριστες αμοιβές από επίβλεψη κτιρίων είναι 30.000 ευρώ και οι δαπάνες 6.600 ευρώ καταχωρημένα στο βιβλίο εσόδων – εξόδων και ο Σ.Κ.Κ. 38%, τότε έχουμε:

Ακαθάριστα έσοδα	30.000 ευρώ
Καθαρά κέρδη $30.000 * 38\%$	<u>-11.400 ευρώ</u>
Τεκμαρτές δαπάνες	18.600 ευρώ

Διαφορά δαπανών = $18.600 - 6.600 = 12.000$ ευρώ.

Επειδή $18.600 * 20\% = 3.720 < 12.000$, προσαυξάνεται ο Σ.Κ.Κ. και γίνεται $38 * 1,20 = 45,60\%$.

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΣΤΑ ΒΙΒΛΙΑ Β΄ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ (ΠΟΛ. 1144/98)

Ως **συνάφεια**, λέγεται η έρευνα με την οποία διαπιστώνεται αν το σύνολο των ακαθάριστων εσόδων που δηλώθηκαν μέσα σε όλες τις χρήσεις, ισούται ή είναι μεγαλύτερο από το άθροισμα των παρακάτω παραγόντων:

A) Προστίθενται τα αρχικά αποθέματα της πρώτης ελεγχόμενης χρήσης και αν δεν υπάρχει απογραφή προστίθεται το 10% των αγορών της αμέσως προηγούμενης χρήσης και αφαιρούνται τα τελικά αποθέματα της τελευταίας ελεγχόμενης χρήσης και αν δεν υπάρχει απογραφή, τότε αφαιρείται το 10% των αγορών της χρήσης αυτής (άρθρο 3^α πολ. 1192/9. 7. 02). Δεν αφαιρείται το 10% των αγορών της προηγούμενης χρήσης, όταν τη χρονιά αυτή έγινε αλλαγή κατηγορίας βιβλίων (από Α' σε Β' κατηγορίας βιβλία, πολ. 1144/98). Επίσης, δεν λαμβάνονται υπόψη οι απογραφές που έγιναν προαιρετικά από τις επιχειρήσεις (οπότε στις περιπτώσεις αυτές, παίρνεται ως απογραφή το 10% των αντίστοιχων αγορών) (Εγκ. πολ. 1242/7. 10. 98, 1100/27. 4. 99). Όταν γίνεται **οριστική παύση** εργασιών, τότε δε λαμβάνεται υπόψη κανένα ποσό ως τελικό απόθεμα, ούτε δηλαδή και το 10% των αγορών της τελευταίας αυτής χρήσης. Επίσης, αν ο έλεγχος αρχίζει από τη χρήση εκείνη που κάνει έναρξη λειτουργίας η επιχείρηση, τότε δεν υπολογίζονται αποθέματα έναρξης.

B) Προστίθενται όλες οι πραγματικές δαπάνες των χρήσεων που ελέγχονται και που είναι γραμμένες στο βιβλίο εσόδων – εξόδων. Αν όμως από τον έλεγχο προκύπτουν διαφορετικά δεδουλευμένα ποσά από εκείνα του βιβλίου, τότε παίρνονται τα ποσά δαπανών που προκύπτουν από τον έλεγχο και όχι τα ποσά εκείνα που είναι γραμμένα στο βιβλίο εσόδων – εξόδων. Δεν προστίθενται τα ποσά που καταβάλλουν για να ασφαλιστούν οι επιχειρηματίες (ποσά ΤΕΒΕ, ΤΑΕ κλπ.), ούτε και το τεκμαρτό ενοίκιο από ιδιόχρηση ακινήτου (καταστήματος, γραφείου κλπ.) διότι δεν είναι πραγματικά ποσά δαπανών.

Γ) Προστίθεται ως **αποσβέσεις** το ποσοστό 1% (αν είναι εμπορική η επιχείρηση) ή το 3% (αν είναι μεταποιητική η επιχείρηση) πάνω στο σύνολο των πιο πάνω παραγόντων (α) + (β). Σε επιχειρήσεις ή **ελευθέρια επαγγέλματα** που προβλέπεται να προσδιορίζονται με λογιστικό τρόπο τα' αποτελέσματα, ως αποσβέσεις λαμβάνονται αυτές που είναι γραμμένες στα βιβλία ή στα έντυπα Ε3, μόνο στην περίπτωση που αυτές είναι μικρότερες από εκείνες που προκύπτουν με την εφαρμογή του ποσοστού 1% πάνω στους προαναφερόμενους παράγοντες (α) + (β) (πολ. 1192/02). Όταν η επιχείρηση έχει περισσότερους από έναν κλάδους ή είναι μικτή επιχείρηση, τότε παίρνεται το ποσοστό 1% αν τα έσοδα από εμπορία είναι περισσότερα (**κύρια δραστηριότητα**) ή το 3% αν τα έσοδα από μεταποίηση είναι περισσότερα (50% και πάνω), συνολικά για όλες τις ελεγχόμενες χρήσεις. Στα **βενζινάδικα**, για να υπολογιστούν οι αποσβέσεις, το ποσοστό 1% εφαρμόζεται πάνω στις λοιπές αγορές (δηλαδή πάνω στις αγορές από λιπαντικά, αξεσουάρ κλπ.) και πάνω σ' όλες τις δαπάνες και δεν εφαρμόζεται ποτέ πάνω στις αγορές από βενζίνες και πετρέλαια (Εγκ. πολ. 1100/27. 4. 99, Α.Υ.Ο. πολ. 1192/9. 7. 02 παρ. 2γ).

Δ) Προστίθενται τα **καθαρά κέρδη** που προσδιορίζονται με τον πολλαπλασιασμό του προβλεπόμενου μοναδικού συντελεστή καθαρού κέρδους (Μ.Κ.Σ.Κ.Κ.) πάνω στο άθροισμα των πιο πάνω παραγόντων α+β+γ. Σε περίπτωση που υπάρχουν περισσότεροι από ένας Μ.Σ.Κ.Κ., Τότε για να βρεθούν τα καθαρά κέρδη, πολλαπλασιάζεται με το άθροισμα των πιο πάνω παραγόντων (α+β+γ) ο μέσος σταθμικός συντελεστής που προκύπτει από τη διαίρεση των συνολικών καθαρών κερδών προέρχονται από την εφαρμογή των Μ.Σ.Κ.Κ., για όλες τις ελεγχόμενες χρήσεις με τα συνολικά δηλωθέντα ακαθάριστα έσοδα των ίδιων χρήσεων (Α.Υ.Ο. πολ. 1192/9.7.02).

Ε) Στα **ελευθέρια επαγγέλματα**, ως καθαρά κέρδη παίρνονται αυτά αυτά που προκύπτουν από την εφαρμογή του συντελεστή καθαρών κερδών που ισχύει για το ασκούμενο επάγγελμα πάνω στα

δηλωμένα ακαθάριστα έσοδα όλων των ελεγχόμενων χρήσεων.
Ειδικά στους γιατρούς που συνεργάζονται με **Διαγνωστικά Κέντρα** , για τον προσδιορισμό της συνάφειας, ως ακαθάριστο έσοδο παίρνεται το 40% των εσόδων που εισέπραξε ο **γιατρός** από ασθενείς (πελάτες) του Διαγνωστικού Κέντρου (Α.Υ.Ο. 1250/13.11.02 άρθρο 1 παρ. 6, άρθρο 4 παρ. Γ \ \ στ πολ. 1144/98).

Στ) Στις επιχειρήσεις εμπορίας υγρών καυσίμων (πρατήρια – βιβλίο αγορών) τα καθαρά κέρδη υπολογίζονται με τον πολλαπλασιασμό του συνόλου των αγορών που δηλώθηκαν για όλες τις ελεγχόμενες χρήσεις με το Μ.Σ.Κ.Κ. 1,20% (Κ.Α. 44214, πολ. 1192/9.7.02).

ΣΗΜ: **α)** Όταν δηλώνονται **διαφορετικά ποσά στα έντυπα Ε3** απ' ότι στο βιβλίο **εσόδων – εξόδων**, τότε παίρνονται τα μεγαλύτερα ποσά μεταξύ αυτών των δύο (Ε3 και βιβλίου εσόδων- εξόδων) και στην συνέχεια, τα μεγαλύτερα αυτά ποσά συγκρίνονται με τα αντίστοιχα έσοδα που προκύπτουν από τη συνάφεια.

Β) Σε επιχειρήσεις πώλησης εμπορευμάτων ή μεταποίησης ή σε μικτές επιχειρήσεις με συνολικά ακαθάριστα έσοδα από τη δραστηριότητα πώλησης αγαθών για όλες τις ελεγχόμενες χρήσεις μεγαλύτερα του 50% του συνόλου των ακαθάριστων εσόδων από όλες τις δραστηριότητες, για τις ίδιες χρήσεις , όταν στα ελεγχόμενα έτη υπάρχουν και έτη αδράνειας (πολ. 1222/18.8.99), τότε η διαφορά που προκύπτει από τη συνάφεια κατανέμεται ισομερώς μόνο στις χρήσεις που είναι **εκτός της αδράνειας** (πολ. 1192/02), δηλαδή μόνο στις χρήσεις που υπάρχουν αγορές ή πωλήσεις εμπορεύσιμων αγαθών. Φυσικά , για να θεωρείται αδράνεια, θα πρέπει να έχει γίνει γνωστοποίηση με δήλωση μεταβολών κλπ. Για τις επιχειρήσεις όμως **παροχής υπηρεσιών** και για τα **ελευθέρα επαγγέλματα** καθώς και για της μικτές επιχειρήσεις με πωλήσεις αγαθών κάτω του 50% των συνολικών εσόδων δεν αναγνωρίζεται αδράνεια και έτσι η τυχόν διαφορά της συνάφειας κατανέμεται ισομερώς σε όλες τις ελεγχόμενες χρήσεις (συμπεριλαμβανομένων και των χρήσεων που είναι σε αδράνεια).

Γ) Στα **βενζινάδικα** , στα **περίπτερα** κλπ., όταν ασκούν και δεύτερη δραστηριότητα και τηρούν παράλληλα βιβλίο αγορών και βιβλίο

εσόδων – εξόδων , τότε οι αγορές από το βιβλίο αγορών μετατρέπονται πρώτα σε πωλήσεις και στη συνέχεια οι τεκμαρτές αυτές πωλήσεις προστίθεται στις άλλες πωλήσεις που είναι δηλωμένες στο και βιβλίο εσόδων – εξόδων και έτσι τα συνολικά αυτά έσοδα συγκρίνονται στη συνέχεια με τα έσοδα της συνάφειας για να προσδιοριστούν έτσι οι τυχόν **διαφορές** που προκύπτουν από τη συνάφεια. Αν οι διαφορές αυτές είναι μέχρι 20.000 δρχ./340,75=58,69 ευρώ, ανά χρήση, δεν προστίθεται στα δηλωμένα ακαθάριστα έσοδα ή στις αγορές ούτε και υπολογίζεται Φ.Π.Α. ή άλλος φόρος λόγω συνάφειας (Α.Υ.Ο. πολ. 1222/18.8.98).

Δ) Στα **εξουσιοδοτημένα συνεργεία** επισκευής καινούργιων αυτοκινήτων, δεν θεωρούνται ως ακαθάριστα έσοδα, για την συνάφεια, οι πωλήσεις ανταλλακτικών που καλύπτονται από την εγγύηση, διότι δεν προκύπτει κέρδος (Εγκ. πολ. 1291/7.12.00)

Ε) Όταν ελέγχονται π.χ. 5 χρήσεις, από τις οποίες οι **δύο πρώτες** ήταν με **βιβλίο αγορών** και οι υπόλοιπες με βιβλίο **εσόδων – εξόδων**, τότε ελέγχονται χωριστά οι χρήσεις με βιβλίο αγορών και χωριστά οι χρήσεις με βιβλίο εσόδων – εξόδων (βλέπε και παράδειγμα στη σελ).

Στ) Αν κάποια επιχείρηση έχει **περισσότερα από ένα εμπορεύσιμα είδη** ή **περισσότερους από έναν κλάδους** με διαφορετικούς συντελεστές καθαρού κέρδους, τότε η **διαφορά** που προκύπτει από τη **συνάφεια** επιμερίζεται πρώτα, ανάλογα με τη συμμετοχή του κάθε είδους ή κλάδου στα συνολικά ακαθάριστα έσοδα, και στη συνέχεια τα ποσά αυτά που προκύπτουν από τον επιμερισμό προσαυξάνουν τα δηλωθέντα ακαθάριστα έσοδα αντίστοιχα του κάθε είδους ή του κλάδου (Εγκ. πολ. 1183/25. 6. 98) (βλέπε και παράδειγμα στη σελίδα 86).

Ζ) Ειδικά, σε ότι αφορά το Φ.Π.Α., όταν πρόκειται για επιχειρήσεις που υπάγονται στη συνάφεια της 3ετίας , τα κατανεμόμενα σε κάθε χρήση ποσά από διαφορές ακαθάριστων εσόδων επιμερίζονται ανάλογα με τις εκροές που αντίστοιχα έχουν δηλωθεί και σε εκροές απαλλασσόμενες με δικαίωμα έκπτωσης του Φ.Π.Α. εισροών, με την προϋπόθεση όμως να μην υπάρχει **ανακρίβεια** στα βιβλία και στοιχεία της οικείας χρήσης

(πολ. 1192/02). Σε όλες τις άλλες περιπτώσεις εφαρμόζονται κανονικά οι διατάξεις της (πολ. 1144/98).

Περιπτώσεις που μειώνεται η αρνητική διαφορά πριν την κατανομή (άρθρο 1 παρ. 7 πολ. 1192/9. 7. 02)

Η τυχόν αρνητική διαφορά που προκύπτει, **μειώνεται κατά 10%** πριν κατανεμηθεί ισομερώς στις χρήσεις που αφορά, στις παρακάτω περιπτώσεις:

Α) Όταν η επιχείρηση τελούσε σε αδράνεια για χρονικό διάστημα πάνω από μία διαχειριστική περίοδο. Δεν ισχύει για επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών και για ελεύθερους επαγγελματίες.

Β) Όταν από γεγονότα ανωτέρας βίας επηρεάστηκε αρνητικά η λειτουργία της επιχείρησης. Τέτοιες περιπτώσεις είναι π.χ. ο σεισμός, η πυρκαγιά, η πλημμύρα και γενικά κάθε φυσικό φαινόμενο που επιφέρει απώλειες ή καταστροφές.

Γ) Όταν ειδικοί λόγοι ή ιδιαίτερες συνθήκες επηρέασαν αρνητικά τη λειτουργία της επιχείρησης για πάνω από μία από τις ελεγχόμενες χρήσεις (όπως π.χ. το μετρό ή άλλα δημόσια έργα μεγάλης διάρκειας κλπ.).

Δ) Όταν πρόκειται για επιχειρήσεις: **1) του κλάδου γουνοποιίας , 2) βιβλιοπωλεία**, εφόσον τα ακαθάριστα έσοδα από πωλήσεις βιβλίων , συνολικά για όλες τις ελεγχόμενες χρήσεις, αποτελούν τουλάχιστον το 70% του συνόλου των ακαθάριστων εσόδων των ίδιων χρήσεων και **3) γιατρούς που συστεγάζονται με εταιρίες ιατρικών υπηρεσιών – διαγνωστικά κέντρα.**

1ο ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ: ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ ΜΕ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ

Η ατομική εμπορική επιχείρηση του Α. Στεργίου με Μ.Σ.Κ.Κ. επί αγορών 14% και επί πωλήσεων 11% ελέγχεται για 5 χρήσεις. Στις 2

πρώτες χρήσεις, όπως και στην τελευταία χρήση πριν από τον έλεγχο, τηρούσε βιβλίο αγορών, ενώ για 3 τελευταίες χρήσεις του ελέγχου τηρούσε βιβλίο εσόδων – εξόδων. Από τη χρήση που αρχίζει μετά από έλεγχο, η επιχείρηση τηρεί βιβλία γ' κατηγορίας του Κ.Β.Σ. με απογραφή έναρξης 52.000 ευρώ.

Από τα βιβλία που τηρούσε η επιχείρηση προκύπτουν τα εξής :

Βιβλίο αγορών

Ακαθάριστα έσοδα συνολικά στα 2 χρόνια	220.000 ευρώ
Αγορές συνολικά στα 2 χρόνια	180.000 ευρώ
Δαπάνες συνολικά	50.000 ευρώ

Βιβλίο εσόδων – εξόδων

Ακαθάριστα έσοδα συνολικά στα 3 χρόνια	900.000 ευρώ
Αγορές συνολικά στα 3 χρόνια	602.000 ευρώ
Δαπάνες συνολικά στα 3 χρόνια	200.000 ευρώ

Ζητείται: Να προσδιοριστεί η συνάφεια της επιχείρησης.

Λύση

Η συνάφεια θα προσδιοριστεί ξεχωριστά στο βιβλίο αγορών και ξεχωριστά στο βιβλίο εσόδων – εξόδων, ως εξής:

A) Βιβλίο αγορών

Αγορές $180.000 * 14\% / 11\% = 229.091$ ευρώ = ακαθάριστα έσοδα

Αγορές συνολικές στις 2 χρήσεις	180.000 ευρώ
Δαπάνες συνολικές στις 2 χρήσεις	50.000 ευρώ
Απογραφή έναρξης του ελέγχου (με βιβλίο αγορών)	<u> @</u>
Μερικό σύνολο	230.000 ευρώ
-Απογραφή λήξης του ελέγχου (με βιβλίο αγορών)	<u> @</u>
Υπόλοιπο	230.000 ευρώ
Αποσβέσεις ($230.000 * 1\% = 2.300$ ευρώ)	<u> 2.300 ευρώ</u>

Μερικό σύνολο	232.300ευρώ
Πλέον:καθαρά κέρδη ($232.300 \cdot 11\% = 25.553$ ευρώ)	<u>25.553ευρώ</u>
Σύνολο (ακαθάριστα έσοδα συνάφειας)	257.853ευρώ
Μείων: ακαθάριστα έσοδα που δηλώθηκαν	<u>-220.000ευρώ</u>
Διαφορά (έλλειψη συνάφειας)	37.853ευρώ

Δηλαδή, η έλλειψη συνάφειας ανά χρήση είναι:
 $37.853/2 \text{ έτη} = \underline{18.296,50}$ ευρώ

B) Βιβλίο εσόδων – εξόδων

Αγορές συνολικά και για τις 3 χρήσεις	602.000ευρώ
Απογραφή έναρξης με β' κατηγ.Βιβλία (λόγω βιβλίου αγορών)	<u>@</u>
Σύνολο αγορών τριετίας	602.000
-Απογραφή λήξης (λόγω έναρξης βιβλίων γ' κατηγ.)	<u>-52.000</u>
Υπόλοιπο	550.000
Δαπάνες συνολικά και για τις 3 χρήσεις	<u>200.000</u>
Μερικό σύνολο	750.000
Αποσβέσεις ($75.000 \cdot 1\% = 7.500$ ευρώ)	<u>7.500</u>
Νέο μερικό σύνολο	757.500
Καθαρά κέρδη ($757.500 \cdot 11\% = 83.325$ ευρώ)	<u>83.325</u>
Ακαθάριστα έσοδα λόγω συνάφειας	<u>840.825</u>

Επειδή, ακαθάριστα έσοδα δήλωσης 900.000ευρώ > 840.825ευρώ, δεν τον "πιάνει η συνάφεια" και δεν γίνεται καμία περαιτέρω έρευνα.

2° ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ: ΕΛΕΓΧΟΣ ΣΕ ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΑ

Ο γιατρός Α. Ευαγγέλου ελέγχεται για τις χρήσεις 1994 – 2001. Έχει Μ.Σ.Κ.Κ. 50% και από το βιβλίο εσόδων – εξόδων του προκύπτουν συνολικά για όλες τις χρήσεις τα εξής ποσά:

Ακαθάριστα έσοδα	3.000.000ευρώ
Μισθοί – Εργοδοτικές εισφορές	1.400.000ευρώ
Ενοίκια	400.000ευρώ
Αποσβέσεις	100.000ευρώ
Λοιπές δαπάνες	600.000ευρώ
Καθαρά κέρδη	500.000ευρώ

Κατά τον φορολογικό έλεγχο προέκυψαν οι εξής διαφορές:

A) διαπιστώθηκαν δαπάνες εικονικές που δεν καλύπτονται από τον Κ.Β.Σ. που ανέρχονται στο ποσό 300.000ευρώ.

B) Προέκυψαν λογιστικές διαφορές 400.000ευρώ.

Ζητείται : Να προσδιοριστεί η συνάφεια και τα κέρδη που θα πρέπει να φορολογηθούν.

Λύση

1) Ακαθάριστα έσοδα συνάφειας

Μισθοί – εργοδοτικές εισφορές	1.400.000ευρώ
Ενοίκια	400.000ευρώ
Λοιπές δαπάνες (600.000 – 300.000 εικονικές = 300.000)	<u>300.000ευρώ</u>
Μερικό σύνολο	2.100.000ευρώ

Πλέον: Αποσβέσεις

2.100.000* 1% = **21.000ευρώ**

Επειδή, στα βιβλία δηλώνονται αποσβέσεις 100.000ευρώ που είναι μεγαλύτερες από τα 21.000ευρώ, παίρνονται οι μικρότερες (πολ. 1192/02)

21.000

Νέο μερικό σύνολο	2.121.000
Πλέον: Καθαρά κέρδη (3.000.000* 50% = 1.500.000ευρώ)	<u>1.500.000</u>
Συνολικά ακαθάριστα έσοδα (συνάφειας)	<u>3.621.000</u>

2) Προσδιορισμός της διαφοράς από τη συνάφεια

Ακαθάριστα έσοδα συνάφειας	3.621.000
-Ακαθάριστα έσοδα βάση δηλώσεων	<u>-3.000.000</u>
Διαφορά (έλλειψη συνάφειας)	<u>621.000</u>
Εικονικές δαπάνες	300.000
Λογιστικές διαφορές	400.000
-Διαφορά αποσβέσεων	<u>-79.000</u>
Σύνολο διαφοράς	621.000

Στη συνέχεια , η έλλειψη συνάφειας 621.000ευρώ κατανέμεται στις χρήσεις που ελέγχονται και προστίθεται στα κέρδη της κάθε χρήσης κατά το ποσό που προκύπτει από την κατανομή. Δηλαδή, η κάθε χρήση θα επιβαρυνθεί με πρόσθετα κέρδη που είναι: 621.000/8 έτη = **77.625ευρώ**.

Αν οι λογιστικές διαφορές ήταν π.χ. 800.000ευρώ, δηλαδή μεγαλύτερες από το ποσό 621.000ευρώ, τότε ο γιατρός αυτός θα φορολογούνταν για τα κέρδη που θα προέκυπταν από το λογιστικό προσδιορισμό.

ΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑ ΚΛΕΙΣΤΗΣ ΑΠΟΘΗΚΗΣ

Ενδείκνυται να διενεργείται από τον φορολογικό ελεγκτή “κλειστή αποθήκη” συνήθως στην αρχή ή στο τέλος της κάθε χρήσης, εφόσον φυσικά η επιχείρηση συντάσσει απογραφή στο τέλος της κάθε χρήσης και εφόσον προσδιορίζεται με σαφήνεια και με ακρίβεια η ταυτότητα του κάθε είδους από αυτά που διενεργείται η κλειστή αποθήκη. Μπορεί φυσικά να γίνει “κλειστή αποθήκη” για ορισμένα είδη, για την ποσοτική διακίνησή τους σε ολόκληρη τη χρήση και όχι μόνο στην αρχή ή στο τέλος της κάθε χρήσης. Η διενέργεια της κλειστής

αποθήκης προτιμάται, κυρίως στις επιχειρήσεις που τηρούν βιβλίο αποθήκης, διότι στις περιπτώσεις αυτές διευκολύνεται πάρα πολύ ο έλεγχος και δίνει συγκεκριμένα και αναμφισβήτητα αποτελέσματα.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ: ΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑ ΚΛΕΙΣΤΗΣ ΑΠΟΘΗΚΗΣ (ΠΟΛ. 1144/98)

Ο φορολογικός ελεγκτής επιθυμεί με 1.4.03 να διενεργήσει “κλειστή αποθήκη” στην ατομική επιχείρηση του Α. Μπαλή που έχει ως αντικείμενο εργασιών την εμπορία ψυγείων και τηλεοράσεων. Η κλειστή αποθήκη διενεργείται π.χ. στο είδος “ψυγεία τύπου Α”, για τα οποία προσδιόρισε τα εξής στοιχεία:

A) Απογραφή με 31.12.02	80τεμ.
B) Αγορές από 1.1.-31.3.03	160τεμ.
Γ) Πωλήσεις από 1.1. – 31.3.03	140τεμ.
Δ) Καταμέτρηση (απογραφή) με 31.3.03	67τεμ.

Ζητείται: Να προσδιοριστεί αν υπάρχει ανακρίβεια που να προκύπτει από την “κλειστή αποθήκη”.

Λύση

Αποθέματα με 31.12.02	80τεμ.
Αγορές από 1.1. – 31.3.03	<u>160τεμ.</u>
Σύνολο	240τεμ.
-Πωλήσεις από 1.1.-31.3.03	<u>-140τεμ.</u>
Υπόλοιπο	100τεμ.
-Καταμέτρηση (απογραφή) με 31.3.03	<u>-67τεμ.</u>
Διαφορά	33τεμ.

Υπάρχει **σοβαρή ανακρίβεια**, διότι από τους πιο πάνω υπολογισμούς προκύπτει ότι 33τεμάχια από τα “ψυγεία τύπου Α” πωλήθηκαν χωρίς τιμολόγια ή 33 τεμάχια “από τα ψυγεία τύπου Α”

αγοράστηκαν με εικονικό τιμολόγιο , δηλαδή χωρίς να γίνει πραγματική αγορά .Αν στην καταμέτρηση βρίσκονταν π.χ. 133 τεμάχια (αντί 67 τεμ.), τότε η διαφορά 33 τεμάχια θα μαρτυρούσε ότι αγοράστηκαν 33 τεμάχια από τα “ψυγεία τύπου Α΄” χωρίς τιμολόγιο.

3ο ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ: ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΝΑΚΡΙΒΕΙΕΣ – ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΜΕ Β΄ΚΑΤ. ΒΙΒΛΙΑ (ΠΟΛ. 1144/98)

Η εταιρία “Α. Γαλής & Σία” Ο.Ε. ελέγχεται συνολικά για 5 χρήσεις (1997 – 2001).

Είναι βιοτεχνία με 2 αντικείμενα δραστηριότητας, το ένα με Μ.Σ.Κ.Κ. 16% και το άλλο με 12%. Υπάρχουν παραβάσεις στις χρήσεις 1998 και 2001 και τηρούνται βιβλία β΄ κατηγορίας του Κ.Β.Σ. σε όλες τις ελεγχόμενες χρήσεις 1997/2001 καθώς και στην εσόδων – εξόδων και από τις δηλώσεις έχουν ως εξής:

Αγορές χρήσης 1996 400.000ευρώ. Απογραφή της τελευταίας χρήσης 2001 που ελέγχεται 150.000ευρώ.

<u>Ελεγχόμενες χρήσεις</u>	<u>1997</u>	<u>1998</u>	<u>1999</u>	<u>2000</u>	<u>2001</u>	<u>Σύνολα</u>
Ακαθ. Έσοδα με Μ.Σ.Κ.Κ. 16%	420.000	420.000	330.000	600.000	350.000	2.120.000
Ακαθ. Έσοδα με Μ.Σ.Κ.Κ. 12%	180.000	280.000	220.000	150.000	150.000	980.000
Συνολικά ακαθ. Έσοδα δηλωθέντα	600.000	700.000	550.000	750.000	500.000	3.100.000
Αγορές (πλήν παγίων) (συνολικά ανά χρήση)	550.000	450.000	400.000	600.000	700.000	2.700.000
Μισθοί – εργοδοτικές εισφορές	50.000	60.000	80.000	110.000	120.000	420.000
Ενοίκια	10.000	15.000	15.000	20.000	20.000	80.000
Λοιπές δαπάνες	50.000	55.000	75.000	100.000	60.000	340.000

Κατά τον έλεγχο διαπιστώθηκε ότι υπάρχουν τρεις παραβάσεις μη έκδοσης τιμολογίων κατά τη χρήση 1998 συνολικής αξίας 20.000ευρώ και δύο παραβάσεις μη έκδοσης τιμολογίων κατά τη χρήση 2001 συνολικής αξίας 5.000ευρώ.

Ζητείται: Να προσδιοριστούν τα' ακαθάριστα έσοδα που θα φορολογηθούν.

Λύση

1) Ακαθάριστα έσοδα λόγω συνάφειας

Ελεγχόμενες χρήσεις	1997	1998	1999	2000	2001	Σύνολα
Αγορές ανά χρήση	550.000	450.000	400.000	600.000	700.000	2.700.000
Πλέον απογραφή λήξης με 31.12.96 (αγορές 400.000 *10% = 40.000)						40.000
Μείον απογραφή λήξης χρήσης με 31.12.01						<u>-150.000</u>
Σύνολο						2.590.000
Μισθοί – εργοδοτικές εισφορές						420.000
Ενοίκια (συνολικά για τις 5 χρήσεις)						80.000
Λοιπές δαπάνες (συνολικά για τις 5 χρήσεις)						<u>340.000</u>
Νέο σύνολο						3.430.000
Πλέον αποσβέσεις (3.430.000*3% βιοτεχνίας = 102.900 ευρώ)						<u>102.900</u>
Νέο σύνολο						3.532.900
Πλέον καθαρά κέρδη (3.532.900*14,73% = 520.396ευρώ)						520.000
Ακαθάρ. Έσοδα $2.120.000*16\% = 339.200$ ευρώ= καθαρά κέρδη						
Ακαθάρ. Έσοδα $980.000*12\% = 117.600$ ευρώ = καθαρά κέρδη						
Σύνολα $3.100.000*14,73\% = 456.800$ ευρώ						

$$\frac{456.800}{(1) 3.100.000} = 14,73\%$$

Ακαθάριστα έσοδα συνάφειας

4.053.296

2) Διαφορά ακαθάριστων εσόδων λόγω συνάφειας

Ακαθάριστα έσοδα από συνάφεια	4.053.296
-Ακαθάριστα έσοδα από δηλώσεις	<u>-3.100.000</u>
Διαφορά ακαθάριστων εσόδων	<u>953.296</u>

3) Ακαθάριστα έσοδα λόγω συνάφειας – κατανομή

Η παραπάνω διαφορά που είναι 953.296ευρώ κατανέμεται στις 5 ελεγχόμενες χρήσεις ισόποσα, ως εξής:

953.296 = 190.659 ευρώ διαφορά συνάφειας ανά έτος. Οπότε τα'

5 χρήσεις

έσοδα λόγω συνάφειας διαμορφώνονται ως εξής :

<u>Ελεγχόμενες χρήσεις</u>	<u>1997</u>	<u>1998</u>	<u>1999</u>	<u>2000</u>	<u>2001</u>	<u>Σύνολα</u>
Δηλωθέντα ακαθάριστα έσοδα	600.000	700.000	550.000	750.000	500.000	3.100.000
<u>Διαφορά από έλλειψη συνάφειας</u>	<u>190.659</u>	<u>190.659</u>	<u>190.659</u>	<u>190.659</u>	<u>190.659</u>	<u>953.296</u>
Συνολικά ακαθάριστα έσοδα	790.659	890.659	740.659	940.659	690.660	4.053.296

4) Ακαθάριστα έσοδα λόγω παραβάσεων

Επειδή, στις χρήσεις 1998 και 2001 υπάρχουν παραβάσεις λόγω μη έκδοσης τιμολογίων (βλέπε παράδειγμα 3 σελ 86 – 87), τα ακαθάριστα έσοδα των παραπάνω 1997 – 2001 που ελέγχονται διαμορφώνονται ως εξής:

<u>Ελεγχόμενες χρήσεις</u>	<u>1997</u>	<u>1998</u>	<u>1999</u>	<u>2000</u>	<u>2001</u>	<u>Σύνολα</u>
Ακαθάριστα έσοδα	600.000	700.000	550.000	750.000	500.000	3.100.000
<u>Ποσά ανακρίβειας</u>	<u>-</u>	<u>20.000</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>5.000</u>	<u>25.000</u>
Σύνολα	600.000	720.000	550.000	750.000	505.000	3.125.000
<u>Προσαύξ. 20% λόγω ανακρίβειας</u>	<u>-</u>	<u>144.000</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>101.000</u>	<u>245.000</u>
Σύνολα	600.000	864.000	550.000	750.000	606.000	3.370.000

5) Συγκρίνονται τα ακαθάριστα έσοδα, που προκύπτουν από τη συνάφεια και από την ανακρίβεια και όποια είναι μεγαλύτερα αυτά φορολογούνται, ως εξής:

<u>Ελεγχόμενες χρήσεις</u>	<u>1997</u>	<u>1998</u>	<u>1999</u>	<u>2000</u>	<u>2001</u>	<u>Σύνολα</u>
Έσοδα λόγω συνάφειας	790.659	890.659	740.659	940.659	690.660	4.053.296
<u>Έσοδα λόγω ανακρίβειας</u>	<u>600.000</u>	<u>864.000</u>	<u>550.000</u>	<u>750.000</u>	<u>606.000</u>	<u>3.370.000</u>
Έσοδα που θα φορολογηθούν	790.659	890.659	740.659	940.659	690.660	4.053.296

Από την παραπάνω σύγκριση προκύπτει ότι σε όλες τις χρήσεις θα ληφθούν υπόψη για φορολογία τα ακαθάριστα έσοδα λόγω συνάφειας που είναι μεγαλύτερα (όποια είναι μεγαλύτερα ανά έτος αυτά παίρνονται για φορολογία). Δηλαδή, οι ανακρίβειες δεν επέφεραν καμία πρόσθετη επιβάρυνση στην επιχείρηση, διότι, τα αντίστοιχα έσοδα λόγω συνάφειας είναι μεγαλύτερα. Βλέπε τα σχετικά έντυπα της πολ. 1144/98 συμπληρωμένα ως εξής (σελ. 90 – 95).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄

ΕΛΕΓΧΟΣ ΣΤΑ ΒΙΒΛΙΑ Γ΄ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΤΟΥ Κ.Β.Σ. (ΠΟΛ. 1144/98)

Στα γ΄ κατηγορίας βιβλία , ο έλεγχος με βάση την πολ. 1144/98 και ο τακτικός έλεγχος δεν έχουν μεγάλες διαφορές. Για το λόγο αυτό, δίνονται αμέσως παρακάτω οι απαραίτητες πληροφορίες που αφορούν τον έλεγχο με την πολ. 1144/98, αλλά περισσότερες πληροφορίες και ιδίως για τις λογιστικές διαφορές δίνονται αναλυτικά στο κεφάλαιο (ΤΑΚΤΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΣΕ ΒΙΒΛΙΑ Γ΄ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΤΟΥ Κ.Β.Σ.)(ΕΛΕΓΚΤΙΚΕΣ ΕΠΑΛΛΗΘΕΥΣΕΙΣ ΣΤΑ ΒΙΒΛΙΑ Γ΄ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΤΟΥ Κ.Β.Σ.).

ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΠΑΛΛΗΘΕΥΣΕΙΣ ΣΕ ΒΙΒΛΙΑ Γ΄ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΤΟΥ Κ.Β.Σ.

Στις επιχειρήσεις που τηρούν βιβλία Γ΄ κατηγορίας του Κ.Β.Σ., γίνονται εκτός από τις επαληθεύσεις της σελίδας () και οι παρακάτω ειδικές επαληθεύσεις (άρθρο 4 Ε απόφ. πολ. 1144/98):

Προσοχή: Οι παρακάτω επαληθεύσεις 2 – 5 διενεργούνται κατ΄ αρχήν στις 3 πιο πρόσφατες ελεγχόμενες χρήσεις αν αυτές είναι πάνω από 3 (ή στις 2 αν αυτές είναι μέχρι 3) και μόνο αν από τη διενέργεια των επαληθεύσεων αυτών προκύψουν διαφορές ή έστω και σε μία από αυτές προκύπτουν παραβάσεις που επισύρουν ανεπάρκεια ή ανακρίβεια των βιβλίων, τότε γίνονται οι ελεγκτικές αυτές επαληθεύσεις και σε όλες τις άλλες ελεγχόμενες χρήσεις (Α.Υ.Ο. πολ 1250/13. 11. 02). Επίσης, με διάφορες Α.Υ.Ο. μπορεί οι επαληθεύσεις να γίνονται και στο μήνα με τα μικρότερα ακαθάριστα έσοδα ή και σε άλλους μήνες, πράγμα που δεν αφορά όμως άμεσα τους λογιστές.

- 1) Ελέγχεται, αν το άθροισμα από τις κινήσεις των ημερολογίων είναι ίσο με τα σύνολα των κινήσεων του γενικού καθολικού και του ισοζυγίου (άρθρο 4 παρ. Ε, πολ. 1144/98).

- 2) Γίνεται έλεγχος στις τελευταίες 5 μέρες (ή από 16-20) του μήνα με τα μεγαλύτερα ακαθάριστα έσοδα , αν τα φορολογικά στοιχεία (τιμολόγια κλπ.) εκδόθηκαν σύμφωνα με τον Κ.Β.Σ. (άρθρο 4 παρ. Ε2 πολ. 1144/98).
- 3) Γίνεται έλεγχος στις τελευταίες 5 μέρες του μήνα με τα μεγαλύτερα ακαθάριστα έσοδα, αν για τις καταχωρήσεις που έγιναν στα τυχόν τηρούμενα πρόσθετα βιβλία εκδόθηκαν αντίστοιχα φορολογικά στοιχεία του Κ.Β.Σ. (τιμολόγια κλπ.)
- 4) Ελέγχεται αν τα έσοδα, οι αγορές και οι δαπάνες που αφορούν τις δύο τελευταίες μέρες του μήνα ή τις δύο πρώτες ημέρες του β' 15νθημέρου του μήνα με τα μεγαλύτερα ακαθάριστα έσοδα έχουν καταχωρηθεί σωστά στα τηρούμενα βιβλία. Για ορισμένα έτη ελέγχου έχουν αλλάξει οι μέρες αυτές του ελέγχου.
- 5) Ελέγχεται, αν για τα δελτία αποστολής που έχουν εκδοθεί από την επιχείρηση μέσα στις τελευταίες **5 μέρες** του Δεκεμβρίου (ή του Ιουνίου αν η επιχείρηση κλείνει ισολογισμό τον Ιούνιο), έχουν εκδοθεί τα αντίστοιχα τιμολόγια κλπ. Σύμφωνα πάντα με τον Κ.Β.Σ.(αντί τις τελευταίες 5 μέρες μπορεί ο έλεγχος να γίνει π.χ. από 16-20 Δεκεμβρίου κλπ.).
- 6) Ελέγχονται επιλεκτικά για **3 είδη**, αν τα ποσοτικά υπόλοιπα και οι αξίες από τις καρτέλες του βιβλίου αποθήκης συμφωνούν με τις αντίστοιχες ποσότητες που έχουν καταχωρηθεί στο βιβλίο απογραφών στο τέλος της κάθε χρήσης.
- 7) Ελέγχεται η διακίνηση της ποσότητας για ένα τουλάχιστον είδος (**κλειστή αποθήκη**), υποχρεωτικά για όσους πωλούν αποκλειστικά χονδρικώς και προαιρετικά για όσους πωλούν χονδρικώς και λιανικώς ή αποκλειστικά λιανικώς (άρθρο 4 παρ. Ε7 πολ. 1144/98).
- 8) Ελέγχεται, αν έγινε σωστά η αποτίμηση στο τέλος της χρήσης για **δύο είδη** χωριστά για κάθε αποθηκευτικό χώρο, εφόσον τηρείται πλήρης αποθήκη και για **ένα είδος** στις λοιπές περιπτώσεις. Αν προκύψουν διαφορές ο έλεγχος επεκτείνεται και σε άλλα είδη (άρθρο 4 παρ. Ε8 ΠΟΛ. 1144/98).

- 9) Ελέγχονται οι δαπάνες που είναι πάνω από 300.000 δρχ.
Ελέγχονται ανεξάρτητα ποσού, τα έξοδα ταξιδίων, υποδοχής και φιλοξενίας, οι δαπάνες που αφορούν επιβατικά αυτοκίνητα καθώς και οι αποσβέσεις (Εγκ. πολ. 1219/6.8.98).
- 10) Ελέγχονται στις **τεχνικές επιχειρήσεις**, αν εφαρμόστηκαν σωστά οι προβλεπόμενοι Σ.Κ.Κ. και αν οι δαπάνες κατασκευής βρίσκονται σε προφανή δυσαναλογία με το πραγματικό κόστος (διαφορά πάνω από το 20% του κόστους κατασκευής). Π.χ. αν μία επιχείρηση που ανεγείρει οικοδομές (Σ.Κ.Κ. 15%) παρουσιάζει δαπάνες στα βιβλία 1.000.000ευρώ, ενώ το πραγματικό κόστος κατασκευής προσδιορίζεται στα 4.000.000ευρώ, τότε έχουμε:
Πραγματικό κόστος 4.000.000 - δαπάνες δηλωμένες 1.000.000= **3.000.000ευρώ** διαφορά, $4.000.000 * 20\% =$ **800.000ευρώ**. Επειδή, $3.000.000 > 800.000$ ευρώ, ο Σ.Κ.Κ. 15% αυξάνεται μέχρι 60% δηλαδή μέχρι 24% ($15 * 1,60\% = 24\%$). Με άλλα λόγια, μπορεί ν' αυξηθεί ο συντελεστής από 1% -60% κατά την κρίση του ελεγκτή και όχι απευθείας 60%. Επίσης, για ισολογισμούς με 31. 12. 97 και μετά, ελέγχεται και ο επαναπροσδιορισμός των καθαρών κερδών, με την προσαύξηση δηλαδή των τεκμαρτών κερδών κατά το ποσοστό 40% της διαφοράς μεταξύ πραγματικών και τεκμαρτών κερδών, όταν τα πραγματικά κέρδη είναι μεγαλύτερα από τα αντίστοιχα τεκμαρτά κέρδη .
- 11) Ελέγχεται, με βάση τα τιμολόγια αγοράς και πώλησης, το πραγματικό **μικτό κέρδος** για τις εμπορικές και μεταποιητικές επιχειρήσεις (όταν αυτό είναι εφικτό) και η τυχόν απόκλιση από έτος σε έτος.
- 12) Συνεκτιμούνται στον έλεγχο οι τυχόν παρατηρήσεις από ορκωτούς ελεγκτές.
- 13) Για τις επιχειρήσεις που τηρούν βιβλίο **παραγωγής – κοστολογίου**, ελέγχονται δύο είδη από τα παραγόμενα, όσον αφορά τις αποκλίσεις μεταξύ **τεχνικών προδιαγραφών** και **παραγωγής** (Απόφ. πολ. 1144/13.7.99).

- 14) Ελέγχεται η τυχόν αύξηση του εταιρικού κεφαλαίου, αν ολοκληρώθηκε, όταν αυτή είναι υποχρεωτική ή αν καλύπτεται από το “πόθεν έσχες” αν αυτή είναι προαιρετική (για χρήσεις από 1.1.103 και μετά καταργείται ο έλεγχος αυτός).
- 15) Ελέγχεται σε βάθος ο Φ.Π.Α., όπως π.χ. ο Φ.Π.Α. που εκπίπτει, το **πιστωτικό υπόλοιπο του Φ.Π.Α.** (παραγραφή κλπ.), γίνεται έλεγχος στα ακαθάριστα έσοδα που εμφανίζονται ανά συντελεστή Φ.Π.Α., ελέγχονται οι ενδοκοινοτικές συναλλαγές κλπ.

ΣΗΜ: Όταν οι επιχειρήσεις ελέγχονται από τα ΠΕΚ, τότε μπορεί ο ελεγκτής να ελέγξει περισσότερα από 2 είδη και μάλιστα για τη διακίνηση σε ολόκληρη τη χρήση (πλήρη επαλήθευση), ανεξάρτητα αν τηρείται βιβλίο αποθήκης ή όχι (Απόφ. 1231/31.8.00, άρθρο 1 παρ. 3).

ΕΛΕΓΧΟΣ ΜΙΚΤΟΥ ΚΕΡΔΟΥΣ

Σε όλους τους φορολογικούς ελέγχους και με βάση τα πραγματικά στοιχεία της κάθε επιχείρησης προσδιορίζεται από το φορολογικό ελεγκτή το **μικτό κέρδος** της επιχείρησης. Με το μικτό κέρδος ελέγχεται η ακρίβεια και η επάρκεια στα βιβλία και στοιχεία της επιχείρησης.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ: ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΜΙΚΤΟΥ ΚΕΡΔΟΥΣ

Η εταιρία “ΑΛΦΑ & ΣΙΑ “Ο.Ε. τηρεί βιβλία γ’ κατηγορίας του Κ.Β.Σ. και έχει ως αντικείμενο εργασιών τη χονδρική πώληση από κουβέρτες. Για τις χρήσεις που ελέγχονται π.χ. για τις χρήσεις 1997 – 2002 προκύπτουν τα παρακάτω στοιχεία:

Απογραφή με 31.12.96	ευρώ 10.000
Αγορές χρήσεων 1997 – 2002	ευρώ 7.000.000

Απογραφή με 31.12.2002	ευρώ	16.000
Ακαθάριστα έσοδα λογιστικών βιβλίων	ευρώ	8.000.000

Ο φορολογικός ελεγκτής συντάσσει κατάσταση με τους Συντελεστές Μικτού Κέρδους (Σ.Μ.Κ.), όπως αυτοί προκύπτουν με βάση τις τιμές αγοράς και πώλησης από τα πιο αντιπροσωπευτικά είδη. Δηλαδή, γράφει ο ελεγκτής σε μια στήλη της κατάσταση τις τιμές πώλησης, σε άλλη στήλη τις αντίστοιχες τιμές αγοράς και σε άλλη στήλη το αντίστοιχο ποσοστό μικτού κέρδους που προκύπτει ως εξής: π.χ. για ένα συγκεκριμένο εμπορεύσιμο είδος τιμή πώλησης 130ευρώ, τιμή αγοράς 100ευρώ, οπότε Σ.Μ.Κ. $(130 - 100)/100 = 30\%$ κ.ο.κ Έστω λοιπόν, ότι ο ελεγκτής προσδιορίζει, με βάση τους πιο πάνω υπολογισμούς, ότι η επιχείρηση λειτουργεί με Σ.Μ.Κ. που κυμαίνονται μεταξύ 28% - 38%.

ΖΗΤΕΪΤΑΙ: Με βάση τα πιο πάνω δεδομένα, αν προκύπτουν διαφορές και αν υπάρχει απόκρυψη στα ακαθάριστα έσοδα.

Λύση

Επειδή, ο λογιστής της επιχείρησης δεν μπορεί να αμφισβητήσει τα πιο πάνω ποσοστά Σ.Μ.Κ. με στοιχεία που να προκύπτουν από τιμολόγια αγοράς και πώλησης και για να μην υπάρχει καμία απολύτως αμφισβήτηση, ο φορολογικός ελεγκτής αποδέχεται στην πράξη τον μικρότερο Σ.Μ.Κ. που είναι ο συντελεστής 28%. Έτσι, ο φορολογικός ελεγκτής προβαίνει στους πιο κάτω υπολογισμούς:

Απογραφή με 31.12.96	10.000ευρώ
Αγορές χρήσεων 1997 – 2002	<u>7.000.000ευρώ</u>
Σύνολο	7.010.000ευρώ
<u>Μείον: απογραφή με 31.12.02</u>	-16.000ευρώ
<u>Κόστος πωλήσεων</u>	<u>6.994.000ευρώ</u>

6.994.000*1,28 =	8.952.320ευρώ ακαθάριστα έσοδα
	<u>-8.000.000ευρώ ακαθάριστα έσοδα</u>
δηλώσεων	
___ Διαφορά	952.320ευρώ απόκρυψη εσόδων

Δηλαδή, από τους πιο πάνω υπολογισμούς προκύπτει ότι έγινε απόκρυψη εσόδων (δεν εκδόθηκαν τιμολόγια) για ποσό 952.320 ευρώ, που βαρύνει ισομερώς τις χρήσεις 1997 – 2002. **Προσοχή:** Ο φορολογούμενος δεν βρίσκει δίκαιο για τέτοιες περιπτώσεις ούτε και στα φορολογικά δικαστήρια.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΥΠΟΛΟΙΠΟΥ ΑΠΟ ΤΟ Φ.Π.Α. – ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

Με βάση το 34 του Ν. 2859/00 (Εγκ. πολ. 1292/29. 12. 92, πολ. 1183/25. 6. 98) το πιστωτικό υπόλοιπο του Φ.Π.Α. που προκύπτει από τις εκκαθαριστικές δηλώσεις, παραγράφεται μετά από τρία χρόνια μετρούμενα από 1.1. του επόμενου έτους από εκείνου που υποβάλλεται η εκκαθαριστική δήλωση του Φ.Π.Α.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ: ΠΑΡΑΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΥΠΟΛΟΙΠΟΥ ΑΠΟ ΤΟ Φ.Π.Α.

Με 31. 12. 2001 προκύπτει πιστωτικό υπόλοιπο για συμψηφισμό 100.000 ευρώ. Η εκκαθαριστική δήλωση της χρήσης 2001 υποβάλλεται μέσα στο 2002, οπότε η παραγραφή του πιστωτικού αυτού υπολοίπου αρχίζει από 1.1.03 και τελειώνει στις 31.12.05, δηλαδή από 1.1.06 και μετά δεν συμψηφίζεται το πιστωτικό αυτό υπόλοιπο των 100.000ευρώ με κανένα απολύτως ποσό Φ.Π.Α. εκροών ούτε και επιστρέφεται. Φυσικά, για να μην παραγραφεί το πιστωτικό υπόλοιπο του Φ.Π.Α., από το Φ.Π.Α. εκροών των χρήσεων 2003 –

2005, πρώτα συμψηφίζεται το Φ.Π.Α. του πιστωτικού υπολοίπου και ύστερα το Φ.Π.Α. των εισροών. Δηλαδή, αν μέσα στο έτος 2003 ο Φ.Π.Α. των εκροών είναι 500.000ευρώ και ο Φ.Π.Α. των εισροών 300.000ευρώ, τότε έχουμε:

Φ.Π.Α. εκροών	500.000
-Πιστωτικό υπόλοιπο	<u>-100.000</u>
Υπόλοιπο	400.000

Αυτό σημαίνει ότι συμψηφίστηκε το πιστωτικό υπόλοιπο ολόκληρο από το Φ.Π.Α. εκροών και δεν υπάρχει παραγραφή. Αν μέσα στην τριετία της παραγραφής, υποβληθεί αίτηση για επιστροφή (ανά έτος και μία αίτηση επιστροφής), τότε αρχίζει νέα τριετία μετρούμενη μετά 6 μήνες από την υποβολή της παραπάνω αίτησης (Εγκ. πολ. 1292/29.12.92). Ο Φ.Π.Α. που ζητείται να επιστραφεί δεν μπορεί να μεταφερθεί στην επόμενη φορολογική περίοδο για συμψηφισμό, εκτός αν ανακληθεί εγγράφως η αίτηση της επιστροφής (Εγκ. πολ. 1292/29.12.92).

ΕΛΕΓΧΟΣ ΜΕ ΤΗΝ ΠΟΛ. 1144/98 , ΟΤΑΝ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΙ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ Φ.Π.Α. – ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

Στις επιχειρήσεις που έχουν δύο ή και περισσότερους συντελεστές Φ.Π.Α. (π.χ. πωλήσεις με 8% και με 18% κλπ.) (όπως ταβέρνες ,μπαρ, καφετέριες κλπ.), παρατηρείται συνήθως το φαινόμενο, να παρουσιάζονται τα έσοδα με το χαμηλό συντελεστή Φ.Π.Α. πολύ αυξημένα σε βάρος των εσόδων με τον κανονικό συντελεστή Φ.Π.Α. και φυσικά δυσανάλογα με τις αντίστοιχες αγορές. Σε αυτές τις περιπτώσεις, η επιχείρηση φτάνει σε σημείο να μην αποδίδει ποτέ Φ.Π.Α. και πολλές φορές να έχει ακόμα και απαίτηση για επιστροφή πιστωτικού υπολοίπου Φ.Π.Α.

Στις περιπτώσεις αυτές, ερευνάται αν η ποσοστιαία αναλογία των εκροών από πωλήσεις εμπορεύσιμων αγαθών με τον μεγαλύτερο συντελεστή Φ.Π.Α. ως προς τις συνολικές πωλήσεις εμπορεύσιμων αγαθών για κάθε χρήση χωριστά, είναι τουλάχιστον ίση με την ποσοστιαία αναλογία των πωλήσεων εμπορεύσιμων αγαθών με τον ίδιο συντελεστή για όλες τις ελεγχόμενες χρήσεις, ως προς τις συνολικές αγορές εμπορεύσιμων αγαθών των ίδιων χρήσεων (πολ. 1242/7.10.98)

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ:ΕΛΕΓΧΟΣ ΔΥΣΑΝΑΛΟΓΙΑΣ ΜΕΤΑΞΥ ΑΓΟΡΩΝ ΚΑΙ ΠΩΛΗΣΕΩΝ

Μέσα σε μια ελεγχόμενη χρήση προκύπτουν από τα λογιστικά βιβλία τα εξής ποσά:

Αγορές με Φ.Π.Α. 8%	20.000ευρώ
Αγορές με Φ.Π.Α. 18%	180.000ευρώ
Ακαθάριστα έσοδα με Φ.Π.Α. 8%	80.000ευρώ
Ακαθάριστα έσοδα με Φ.Π.Α. 18%	50.000ευρώ

Όπως προκύπτει από τα παραπάνω δεδομένα, υπάρχει εμφανής δυσαναλογία μεταξύ αγορών και πωλήσεων που υπολογίζεται ως εξής:

$80.000+50.000=130.000$ ευρώ =συνολικές πωλήσεις

$50.000/130.000=38,46\%$ =ποσοστό στις πωλήσεις με το

μεγαλύτερο συντ/στη Φ.Π.Α.

$20.000+180.000=200.000$ ευρώ=συνολικές αγορές

Δηλαδή, το ποσοστό 38,46% πάνω στις πωλήσεις θα έπρεπε να είναι ίσο ή μεγαλύτερο του 90% που είναι το ποσοστό στις αντίστοιχες αγορές. Το σωστό είναι, το ποσοστό 90% να προκύπτει από τις συνολικές αγορές όλων των ελεγχόμενες χρήσεων και όχι μόνο μιας χρήσης, ενώ το ποσοστό 38,46% των πωλήσεων να προκύπτει από τις πωλήσεις της κάθε χρήσης χωριστά.

Έτσι, ο φορολογικός ελεγκτής θα αυξήσει ανάλογα τα ακαθάριστα έσοδα με 18% και θα μειώσει τα ακαθάριστα έσοδα

με 8% . Με αυτές τις ενέργειες θ' αυξηθεί το Φ.Π.Α, προς απόδοση, με τις σχετικές προσαυξήσεις κλπ.

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΑΠΟ ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΑΝΑ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗ Φ.Π.Α. – ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

Σύμφωνα με την απόφαση πολ. 1144/98, όταν υπάρχουν διαφορετικοί συντελεστές Φ.Π.Α., τότε το συνολικό ποσό που θα προκύψει λόγω έλλειψης συνάφειας θα κατανεμηθεί στα έσοδα των βιβλίων ανά συντελεστή Φ.Π.Α. χωριστά, όπως φαίνεται και στο αμέσως παρακάτω παράδειγμα.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ:ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΑΠΟ ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΑΝΑ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗ Φ.Π.Α.

Η εταιρία “ΑΛΦΑ & ΣΙΑ”Ο.Ε. ελέγχεται για τις χρήσεις 1997 – 2001 και παρουσιάζει στα βιβλία γ' κατηγορίας που τηρεί εξής ακαθάριστα έσοδα:

ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΑ ΕΣΟΔΑ ΚΑΤΑ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗ Φ.Π.Α.

Χρήσεις	Συνολικά Έσοδα	Απαλλαγές - εξαγωγές	Ποσο- στο	Με 8%	Ποσο- στο	Με 18%	Ποσο- στό
1997	100.000	10.000	10%	50.000	50%	40.000	40%
1998	150.000			75.000	50%	75.000	50%
1999	520.000			130.000	25%	390.000	75%
2000	500.000	75.000	15%	425.000	85%	-	-
2001	675.000			135.000	20%	540.000	80%
ΣΥΝΟΛΑ	1.945.000	85.000	-	815.000	-	1.045.000	-

Από το φορολογικό έλεγχο που έγινε με βάση την Α.Υ.Ο. πολ. 1144/98, προέκυψε έλλειψη συνάφειας συνολικά για όλα τα έτη που έφτασε στο ποσό **60.000ευρώ**.

Ζητείται: Με βάση τα πιο πάνω δεδομένα, να γίνει η κατανομή του ποσού 60.000 ευρώ από την έλλειψη συνάφειας τόσο στα ελεγχόμενα έτη όσο και κατά συντελεστή Φ.Π.Α.

Λύση

Το ποσό 60.000 ευρώ είναι ακαθάριστο έσοδο και θα κατανεμηθεί ισομερώς στα 5 έτη που ελέγχονται. Δηλαδή, $60.000/5$ έτη = **12.000 ευρώ** ακαθάριστα έσοδα ανά έτος. Στη συνέχεια, το ποσό 12.000 ευρώ κατανέμεται στις επιμέρους κατηγορίες εσόδων με βάση τα αντίστοιχα ποσοστά, όπως απεικονίζεται αναλυτικά στον παρακάτω πίνακα, ως εξής:

ΠΙΝΑΚΑΣ ΚΑΤΑΝΟΜΗΣ ΤΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΑΠΟ ΣΥΝΑΦΕΙΑ (12.000 ΕΥΡΩ) ΣΤΑ ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΑ ΕΤΗ

Χρήσεις	Συνολικά Έσοδα	Απαλλαγές - εξαγωγές	Ποσο- στο	Με 8% Φ.Π.Α	Ποσο- στο	Με 18% Φ.Π.Α.	Ποσο- στό
1997	12.000	1.200(1)	10%	6.000(2)	50%	4.800	40%
1998	12.000	-	-	6.000	50%	6.000	50%
1999	12.000	-	-	3.000	25%	9.000	75%
2000	12.000	1.800	15%	10.200	85%	-	-
2001	12.000	-	-	2.400	20%	9.600	80%
ΣΥΝΟΛΑ	60.000	3.000	-	27.600	-	29.400	-

(1) $12.000 * 10\% = 1.200$

(2) $12.000 * 50\% = 6.000$ Κ.Ο.Κ.

ΑΝΑΚΡΙΒΕΙΑ – ΑΝΕΠΑΡΚΕΙΑ

Από τον έλεγχο που θα κάνει ο φορολογικός έλεγχος μπορεί να χαρακτηρίσει τα βιβλία ως ανεπαρκή ή ως ανακριβή, οπότε τα αποτελέσματα προσδιορίζονται εξωλογιστικά.

Ανεπαρκή βιβλία

Όταν τα βιβλία χαρακτηρίζονται ανεπαρκή, τότε τα αποτελέσματα προσδιορίζονται εξωλογιστικά, χωρίς όμως να προσαυξάνονται τα ακαθάριστα έσοδα ούτε και ο Σ.Κ.Κ.

Ανακριβή βιβλία

Όταν τα βιβλία χαρακτηρίζονται ανακριβή, τότε προσαυξάνονται συνήθως τα ακαθάριστα έσοδα και στη συνέχεια προσδιορίζονται τα καθαρά κέρδη αφού πρώτα προσαυξηθεί και ο Σ.Κ.Κ., ως εξής:

A) Όταν η ανακρίβεια αναφέρεται στις δαπάνες των ομάδων 1 και 6 του Γ.Λ.Σ. και είναι κάτω από το ποσοστό 5% του ύψους των ομάδων αυτών και δεν υπάρχουν πλαστά ή εικονικά ή νοθευμένα στοιχεία, τότε δεν προσαυξάνονται τα ακαθάριστα έσοδα, αλλά μόνο ο Σ.Κ.Κ. Αν όμως η ανακρίβεια είναι πάνω από το 5% του ύψους των ομάδων αυτών (1 και 6) ή πρόκειται για πλαστά – εικονικά στοιχεία, τότε προσαυξάνονται και τα ακαθάριστα έσοδα και ο Σ.Κ.Κ.

B) Όταν η επιχείρηση έχει πολλούς κλάδους δραστηριότητας και εφόσον η ανακρίβεια αναφέρεται αναμφισβήτητα σε συγκεκριμένο κλάδο δραστηριότητας, τότε προσαυξάνονται μόνο τα έσοδα του κλάδου αυτού (και όχι των υπολοίπων κλάδων).

ΓΕΝΙΚΑ ΤΑΚΤΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΤΑΚΤΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Οι επιχειρήσεις που δεν αποδέχονται τα αποτελέσματα του συνοπτικού ελέγχου με βάση την Α.Υ.Ο. πολ. 1144/98, ελέγχονται υποχρεωτικά με τις γενικές διατάξεις της φορολογίας εισοδήματος, δηλαδή υπόκεινται σε τακτικό έλεγχο, ο οποίος περιγράφεται ανά κατηγορία τήρησης λογιστικών βιβλίων, στα αμέσως παρακάτω κεφάλαια Α, Β και Γ.

ΚΛΑΣΣΙΚΟΙ ΤΡΟΠΟΙ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ

Σήμερα οι κλασσικοί τρόποι φοροδιαφυγής που συναντιέται στην πράξη, είναι οι εξής:

1. Αγορά εμπορευμάτων χωρίς τιμολόγιο: Την ποσότητα αυτή όμως θα πρέπει να την πωλήσει, αυτός που την αγοράζει, χωρίς τιμολόγιο, για να είναι καλυμμένος ποσοτικά.

Μ' αυτόν τον τρόπο, η επιχείρηση αυτή επιτυγχάνει: α) να γλιτώνει το φόρο που θα πλήρωνε για το κέρδος που θα πραγματοποιούσε από την πώληση των ποσοτήτων αυτών και β) να πουλάει σε τιμές χαμηλότερες από εκείνες που ορίζουν οι ανταγωνιστές του και να κερδίζει την πελατεία.

Σε περίπτωση που η αγορά χωρίς τιμολόγιο αφορά α' ύλη, τότε θα πρέπει, η ποσότητα του προϊόντος που παράγεται από την ύλη αυτή, να πωληθεί χωρίς τιμολόγιο, για να ολοκληρωθεί η φοροδιαφυγή. Στην περίπτωση αυτή όμως θα πρέπει να γίνεται ταυτόχρονα αγορά α' ύλης χωρίς τιμολόγιο και για τα άλλα είδη α' υλών που συνθέτουν την παραγωγή του προϊόντος αυτού που θα

πωληθεί χωρίς τιμολόγιο. Δεν πρέπει να αναγράφονται στα επίσημα βιβλία οι ποσότητες αυτές των α` υλών και έτοιμων προϊόντων, αν υπάρχουν κατά την απογραφή τέλους χρήσης. Στις περιπτώσεις αυτές, αυτές το υπουργείο Οικονομικών μπορεί να αντιδράσει κυρίως με τον προκλητικό έλεγχο που κάνει η Σ.Δ.Ο.Ε. Η υπηρεσία αυτή (Σ.Δ.Ο.Ε.) παρακολουθεί από κοντά τις μεταφορές των εμπορεύσιμων αγαθών. Επίσης κάνει αιφνιδιαστικούς ελέγχους στις υπογραφές τέλους χρήσης για τα αποθέματα. Μ' αυτό των τρόπο, οι αγορές που είναι χωρίς τιμολόγιο θ' αυξάνουν τα πραγματικά αποθέματα, σε σχέση μ' αυτά που δείχνουν τα τιμολόγια αγοράς, με αποτέλεσμα ν' αποκαλυφθεί το μέγεθος της φοροδιαφυγής.

2. Η προηγούμενη περίπτωση φοροδιαφυγής, όταν γίνεται από επιχειρήσεις που πουλάνε **μόνο χονδρικά** και **δεν είναι υποχρεωμένες να τηρούν θεωρημένο βιβλίο αποθήκης**, αν δεν γίνει με μεγάλη επιμέλεια, τότε μπορώ να πιαστεί έστω και μετά από 2 ή 3 χρόνια, όταν δηλαδή γίνει τακτικός φορολογικός έλεγχος και χρησιμοποιηθεί φυσικά η μέθοδος της “κλειστής αποθήκης”.

Με τη μέθοδο αυτή, ο φορολογικός ελεγκτής της Δ.Ο.Υ. ελέγχει την ποσοτική κίνηση ενός και μόνο συγκεκριμένου είδους μέσα σ' ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Τέτοιο διάστημα παίρνεται κυρίως ο πρώτος ή ο τελευταίος μήνας του έτους που ελέγχεται (ίσως και δίμηνο ή τρίμηνο ή και ολόκληρο το έτος). Σύμφωνα με την Εγκ. 1021520/15.2.96, ο έλεγχος της “κλειστής αποθήκης” θα πρέπει ν' αφορά τουλάχιστον τρία βασικά είδη της δραστηριότητας της επιχείρησης, που το ένα από αυτά θα είναι εκείνο που έχει το υψηλότερο κόστος απόκτησης ή παραγωγής.

Για το χρονικό αυτό διάστημα (μήνα κλπ.), ο ελεγκτής συντάσσει μια κατάσταση, στην οποία αναγράφει τις αγορές και πωλήσεις που έγιναν αναλυτικά κατά ημερομηνία, για το είδος αυτό που ελέγχει.

Π.χ. η επιχείρηση αγοράζει και μεταπωλεί **χονδρικά** εκτός των άλλων και **κουβέρτες μάλλινες**.

Ο ελεγκτής, με βάση τα τιμολόγια αγορών και πωλήσεων και για το διαχειριστικό έτος 2002 συντάσσει τις παρακάτω δύο καταστάσεις αγορών και πωλήσεων.

Α) Για τον πρώτο μήνα του έτους 2002 συντάσσει την παρακάτω κατάσταση:

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΟΣΟΤΙΚΗΣ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗΣ ΚΟΥΒΕΡΤΑΣ ΣΤΟ ΜΗΝΑ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟ 2002

ΗΜΕΡΟ-ΜΗΝΙΑ	ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΑ	ΑΓΟΡΕΣ (σε τεμάχια)	ΠΩΛΗΣΕΙΣ (σε τεμάχια)	ΥΠΟΛΟΙΠΟ (σε τεμάχια)
	Απογραφή 31.12.01	1.000		1.000
10.1.02	Αγορά ως τιμ. Νο...	2.000		3.000
20.1.02	Πώληση ως τιμ. Νο...		1.000	2.000
22.1.02	Αγορά ως Δ.Α. Νο...	3.000		5.000
25.1.02	Πώληση ως τιμ. Νο...		6.000	-1.000

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ: Η παραπάνω κατάσταση δείχνει ότι μέχρι 22.1.02 η ποσοτική κίνηση πηγαίνει καλά. Στις 25.1.02 όμως δείχνει ότι πωλήθηκαν περισσότερα απ' ότι αγοράστηκαν. Αυτό σημαίνει ότι έγινε απόκρυψη ποσότητας στην απογραφή με 31.12.01, ή ότι έγινε λάθος που πρέπει να δικαιολογηθεί κλπ.

Β) Για τον τελευταίο μήνα του έτους 2002 συντάσσει την παρακάτω κατάσταση:

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΟΣΟΤΙΚΗΣ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗΣ ΚΟΥΒΕΡΤΑΣ ΣΤΟ ΜΗΝΑ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟ 2002

ΗΜΕΡΟ-ΜΗΝΙΑ	ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΑ	ΑΓΟΡΕΣ (σε τεμάχια)	ΠΩΛΗΣΕΙΣ (σε τεμάχια)	ΥΠΟΛΟΙΠΟ (σε τεμάχια)
10.12.02	Αγορά ως τιμ. Νο...	1.000	-	1.000
12.12.02	Αγορά ως τιμ. Νο...	2.000	-	3.000
15.12.02	Πώληση ως τιμ. Νο...	-	2.500	500
20.12.02	Αγορά ως τιμ. Νο...	5.500	-	6.000

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ: Στην απογραφή με 31.12.02 θα πρέπει να γραφεί ποσότητα 6.000 τεμάχια προσαυξημένο φυσικά και με το τυχόν υπόλοιπο της 30.11.02.

Αν γραφεί ποσότητα μικρότερη από 6.000 τεμάχια, η διαφορά θεωρείται απόκρυψη ποσότητας στην απογραφή και θεωρούνται ανακριβή τα βιβλία της επιχείρησης (εκτός αν δικαιολογηθεί).

- 3 Αν η παραπάνω επιχείρηση πουλάει **χονδρικά και λιανικά** (ή μόνο λιανικά), τότε οι λιανικές πωλήσεις του είδους αυτού μετατρέπονται σε τεμάχια, ως εξής:
Διαιρούνται οι λιανικές πωλήσεις με τη μέση τιμή πώλησης λιανικά και αυτό που βρίσκεται, είναι τα τεμάχια που πωλήθηκαν λιανικά. Στη συνέχεια συντάσσονται οι ίδιες παραπάνω καταστάσεις και με τον ίδιο τρόπο βγαίνουν τα συμπεράσματα.
- 4 Έστω ότι μια βιοτεχνία, που ασχολείται με την παραγωγή και πώληση **κουβέρτας**, δεν είναι υποχρεωμένη να τηρεί θεωρημένο βιβλίο αποθήκης. Στην περίπτωση αυτή, ο λογιστής για να μη πέσει σε καμία φορολογική παγίδα (είτε επιδιώκει, είτε δεν επιδιώκει φοροδιαφυγή) θα πρέπει να γράψει τις τεχνικές προδιαγραφές παραγωγής μιας κουβέρτας σε μια απλή αθεώρητη κόλλα χαρτιού, ως εξής:

Τεχνικές προδιαγραφές παραγωγής μιας κουβέρτας

	Κιλά	σε ποσοστά
Μαλλία Νέας Ζηλανδίας	3	75%
Στυμόνο σε νήμα (αγοράζεται έτοιμο)	<u>1</u>	<u>25%</u>
<u>Σύνολο</u>	<u>4</u>	<u>100%</u>

Το μαλλί της Νέας Ζηλανδίας παράγεται πρώτα σε νήμα από την ίδια τη βιοτεχνία με ποσοστό φύρας 20% . Το ποσοστό αυτό είχε προσδιοριστεί από επιτροπή η οποία είχε σχηματιστεί μετά από σχετική αίτηση της επιχείρησης προς τη Δ.Ο.Υ . Ο χρόνος παραγωγής από μαλλί σε κουβέρτα διαρκεί 5 ημέρες.

Στην περίπτωση αυτή ο ελεγκτής θα κάνει την εξής κατάσταση:

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΟΣΟΤΙΚΗΣ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗΣ ΠΑΡΑΓΟΜΕΝΗΣ ΚΟΥΒΕΡΤΑΣ

ΗΜΕΡΟ- ΜΗΝΙΑ	ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΑ	ΑΓΟΡΕΣ ΜΑΛΛΙΩΝ Ν. ΖΗΛΑΝΔΙ- ΑΣ	ΚΟΥΒΕΡΤΕΣ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΠΑΡΑΧΘΕΙ ΜΕ ΒΑΣΗ	ΚΟΥΒΕΡΤ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΠΩΛΗΘΕΙ	ΥΠΟΛΟΙΠΟ
-----------------	------------	--	---	---------------------------------	----------

		ΤΙΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ			
		(σε κιλά)	(σε τεμάχια)	(σε τεμάχια)	(σε τεμάχια)
	Απογραφή 31.12.01	1.000	1.066		1.066
10.1.02	Αγορά ως τιμ. Ν0...	2.000	2.133		3.199
12.1.02	Αγορά ως τιμ. Ν0...	4.000	4.266		7.465
15.1.02	Πώληση ως τιμ. Νο	-	-	1.000	6.465
20.1.02	Αγορά ως τιμ. Νο	3.000	3.200		9.665
21.1.02	Πώληση ως τιμ. Νο..	-	-	8.000	1.665

(1) 100% - 20% (φύρα)= 80% -> 1.000*80% = 800 -> 800/0,75 = 1.066 τεμ.
 Ίδιοι υπολογισμοί γίνονται και για τα 2.000, 4.000 και 3.000 κιλά.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Από πρώτη άποψη φαίνεται ότι όλα πάνε καλά. Αλλά αν προσέξουμε όμως ότι η αγορά με 20.1.02 δεν πρόλαβε να γίνει έτοιμο προϊόν και να πωληθεί, τότε τα πράγματα είναι ανησυχητικά.

Γιατί, ποσότης 1.535 τεμάχια κουβέρτας (8.000-6.465) που πωλήθηκε δεν ανταποκρίνεται στις ποσότητες α' υλών (μαλλί Νέας Ζηλανδίας) που έχουν αγοραστεί.

Αυτό σημαίνει ότι αγοράστηκαν α' ύλες χωρίς τιμολόγια, ή ότι έγινε απόκρυψη ποσότητας μαλλιού Νέας Ζηλανδίας στην απογραφή με 31.12.01 κλπ.

5. Έστω ότι η προηγούμενη βιοτεχνία είναι υποχρεωμένη να τηρεί **βιβλίο αποθήκης**. Η βιοτεχνία αυτή ασχολείται, όπως προαναφέραμε, με την παραγωγή και πώληση της κουβέρτας.

Οι τεχνικές προδιαγραφές, όπως αυτές προσδιορίζονται από τον υπάλληλο της Δ.Ο.Υ, με βάση τα στοιχεία που του δίνουν οι τεχνικοί της επιχείρησης είναι:

Τεχνικές προδιαγραφές παραγωγής μιας κουβέρτας

Νήμα Νέας Ζηλανδίας	3 κιλά
Στυμόνι	<u>1 κιλό</u>
<u>Σύνολο</u>	<u>3 κιλά φύρα 5%</u>

Έστω ότι μέσα στο έτος 2002 παράχθηκαν 5.000 τεμάχια κουβέρτας και αναλώθηκαν οι παρακάτω ποσότητες α' υλών (όπως αποδεικνύεται και από το βιβλίο αποθήκης). Παίρνονται δύο περιπτώσεις ανάλωσης ως εξής :

Α' ύλες που Αναλώθηκαν	Πραγματικές αναλώσεις α' υλών (παρμένες από το βιβλίο αποθήκης)		Αναλώσεις α' υλών βάσει των τεχνικών προδιαγραφών
	1 ^η περίπτωση	2 ^η περίπτωση	
Νήμα Ν. Ζηλανδίας	14.500 κιλά	17.000 κιλά	15.750 κιλά
Στιμόνι	<u>3.800</u> κιλά	<u>6.000</u> κιλά	<u>5.167</u> κιλά
Σύνολο	18.300 κιλά	23.000 κιλά	20.917 κιλά
- Φύρα	<u>-600</u> κιλά	<u>-1.500</u> κιλά	<u>-1.000</u> κιλά
Υπόλοιπο	17.700 κιλά	21.500 κιλά	19.917 κιλά

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

1^η περίπτωση

Οι πραγματικές αναλώσεις α' υλών είναι **μικρότερες** από τις αντίστοιχες εκείνες α' ύλες που χρειάζονται με βάση τις τεχνικές προδιαγραφές. Δηλαδή έχουμε:

	Πραγματική Ανάλωση βάσει Βιβλίου αποθήκης	Ανάλωση βάσει τεχνικών προδιαγραφών	Διαφορές
Νήμα Νέας Ζηλανδίας	14.500	- 15.750 =	- 1.250 κιλά
Στιμόνι	<u>3.800</u>	<u>- 5.167 =</u>	<u>- 1.367 κιλά</u>
ΣΥΝΟΛΟ	<u>18.300</u>	<u>-20.917 =</u>	<u>-2.617 ΚΙΛΑ</u>

Αυτό σημαίνει ότι η επιχείρηση αγόρασε α' ύλες χωρίς τιμολόγια ή ότι ένα μέρος από τις ποσότητες α' υλών που πράγματι αναλώθηκαν, τις εμφάνισε ως απόθεμα α' υλών ή ότι το ποσοστό φύρας ήταν μικρότερο από το φυσιολογικό. Οι διαφορές αυτές είναι αρκετά μεγάλες που αν δεν δικαιολογηθούν χαρακτηρίζουν τα βιβλία ανακριβή.

2^η περίπτωση

Οι πραγματικές αναλώσεις α' υλών είναι μεγαλύτερες από τις αντίστοιχες εκείνες α' ύλες που χρειάζονται με βάση τις τεχνικές προδιαγραφές. Δηλαδή έχουμε:

	Πραγματική Ανάλωση βάσει Βιβλίου αποθήκη	Ανάλωση βάσει τεχνικών προδιαγραφών	Διαφορές
Νήμα Ν. Ζηλανδίας	17.600	-15.750 =	1.850 κιλά
Στυμόνι	<u>6.000</u>	<u>-5.167 =</u>	<u>833 κιλά</u>
Σύνολο	<u>23.600</u>	<u>20.917</u>	<u>2.683 κιλά</u>

Αυτό σημαίνει ότι η επιχείρηση ή πούλησε μια ποσότητα από τα νήματα χωρίς τιμολόγιο ή ότι δεν τα εμφάνισε στην απογραφή λήξης ή ότι απέκρυψε ένα μέρος από τα προϊόντα που έχουν παραχθεί με σκοπό να τα πωλήσει αργότερα χωρίς τιμολόγιο.

Το αποτέλεσμα είναι και πάλι τα βιβλία να θεωρηθούν ανακριβή, αν δε μπορέσει η επιχείρηση να δικαιολογήσει τις διαφορές αυτές. 6. Σύμφωνα με τον Κ.Β.Σ. ο προμηθευτής μαζί με τα εμπορεύματα αποστέλλει συνήθως δελτίο αποστολής εμπορευμάτων. Στη συνέχεια, ο αγοραστής φοροφυγός μετά την παραλαβή των εμπορευμάτων αποστέλλει ταχυδρομικώς στον προμηθευτή των παραπάνω εμπορευμάτων, δελτίο αποστολής (**εικονικό**), στο οποίο να εμφανίζεται ότι οι ποσότητες των παραπάνω εμπορευμάτων που αγοράστηκαν επιστράφηκαν (ως ακατάλληλες κλπ.). Στην συνέχεια, αν ο προμηθευτής είχε εκδόση τιμολόγιο για τα εμπορεύματα που απέστειλε στον φοροφυγά, εκδίδει ένα πιστωτικό τιμολόγιο, ή διαφορετικά, συσχετίζει και ακυρώνει το δελτίο αποστολής του με το δελτίο αποστολής του φοροφυγά κλπ.

7. Ένας άλλος τρόπος φοροδιαφυγής πραγματώνεται από **υπερτιμολόγηση** εμπορευμάτων που εισάγονται από το εξωτερικό π.χ. έστω ότι εισάγονται κρέατα αξίας 4\$ το κιλό. Ο φοροφυγιάς συμφωνεί με τον οίκο του εξωτερικού ν' αναγράφεται στο τιμολόγιο ότι η αξία κάθε κιλού είναι 5 \$. Επομένως πουλά ακριβότερα και με μεγαλύτερα περιθώρια κέρδους, ενώ στην πραγματικότητα φορολογείται για μικρότερα κέρδη, σε σύγκριση μ' εκείνα που θα έπρεπε να φορολογηθεί. Στις περιπτώσεις αυτές επιτυγχάνεται συγχρόνως και λαθραία εξαγωγή συναλλάγματος.

8. Ένας άλλος τρόπος φοροδιαφυγής είναι και ο παρακάτω. Για την κατανόηση του αναφέρεται το παρακάτω παράδειγμα.

Αγοράζει ο φοροφυγιάς π.χ. 1.000 τεμάχια εμπορεύματα αντί 2.000 ευρώ και στο τιμολόγιο αναγράφονται μόνο 700 τεμάχια εμπορεύματα με αξία πάλι 2.000 ευρώ. Μ' αυτόν τον τρόπο, μπορεί ο φοροφυγιάς να πουλήσει χωρίς τιμολόγιο 300 τεμάχια και επί πλέον μπορεί να τα πουλήσει και πιο ακριβά, αν η τιμή πώλησης καθορίζεται με ποσοστό κέρδους πάνω την τιμολογιακή αξία αγοράς του εμπορεύματος. Στην περίπτωση αυτή, σε ενδεχόμενο έλεγχο από τη Δ.Ο.Υ., αν η τιμή των εμφανιζομένων στο τιμολόγιο 700 τεμάχια είναι πολύ μεγαλύτερη από την πραγματική τιμή που διαμορφώνεται στην αγορά, τότε θα πρέπει να προκαλέσει την προσοχή του ελεγκτή και ν' αρχίσει να ερευνά για την πάταξη της φοροδιαφυγής αυτής.

9. Να λαμβάνει ο φοροφυγιάς εικονικά τιμολόγια από προμηθευτές ή από άλλες επιχειρήσεις, στα οποία να αναγράφονται **εικονικές αγορές αγαθών που αυξάνουν το πάγιο ενεργητικό ή τα γενικά έξοδα**. Με τον τρόπο αυτό αυξάνονται οι δαπάνες χρήσης είτε μέσω αποσβέσεων (όσον αφορά τ' αγορασμένα πάγια περιουσιακά στοιχεία), είτε μέσω γενικών εξόδων και επομένως να εμφανίζονται μειωμένα καθαρά κέρδη. Τον τρόπο αυτό προτιμά (προς όφελος του φοροφυγιά) κυρίως ο διευθυντής που ελέγχει το ταμείο της επιχείρησης, γιατί έτσι μπορεί να εκταμιεύει ποσά από τα ταμεία και προς όφελος. Στις περιπτώσεις αυτές, αγοράζονται υλικά κυρίως σε είδη που δεν μπορούν να προσδιορισθούν κατ' αξίαν επακριβώς σ' έναν ενδεχόμενο έλεγχο. Γι' αυτό θα πρέπει ο υπάλληλος της Δ.Ο.Υ., κατά τον έλεγχο των βιβλίων της επιχείρησης, να είναι πολύ

προσεκτικός σε είδη που εκ πρώτης όψης φαίνονται ασήμαντα για την επιχείρηση.

10. Οι επιχειρήσεις του Υπουργείου Οικονομικών, για να μπορέσουν να περιορίσουν την φοροδιαφυγή, εφαρμόζουν σε μεγάλη κλίμακα τον **προληπτικό έλεγχο**. Δηλαδή ελέγχουν τις ποσότητες των αγαθών που μεταφέρονται με φορτηγά μέσα, για να διαπιστώσουν αν υπάρχει συμφωνία μεταξύ των ανωτέρω ποσοτήτων και των παραστατικών στοιχείων (δελτίων αποστολής ή τιμολογίων) στα οποία αναγράφονται οι μεταφερόμενες ποσότητες. Αυτός είναι ο καλύτερος έλεγχος που μπορεί να γίνει. Συνήθως όμως, ο προληπτικός έλεγχος εξασθενεί κατά τις αργίες, πράγμα που το εκμεταλλεύονται σε μεγάλο βαθμό οι φοροφυγάδες.

ΚΕΡΔΗ ΠΟΥ ΔΕΝ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΝΤΑΙ ΛΟΓΩ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ

1^η περίπτωση: Αφορά εμπορικές επιχειρήσεις

α. Αν μια εμπορική επιχείρηση εμφανίζει κανονικά τις αγορές της και μειώνει τα έσοδα από τις πωλήσεις της (λόγω μη έκδοσης τιμολογίων ή λόγω υποτιμολόγησης πωλήσεων κλπ.), το **κέρδος** που επιτυγχάνει με τον τρόπο αυτό της φοροδιαφυγής είναι **ίσο με την αξία των πωλήσεων χωρίς τιμολόγιο** και γενικά ίσο με τη μείωση του ύψους των εσόδων της.

Δηλαδή, αν οι πωλήσεις που έγιναν χωρίς τιμολόγιο είναι 10.000ευρώ, τότε και το κέρδος που διαφεύγει της φορολογίας (λόγω φοροδιαφυγής) θα είναι 10.000ευρώ.

Στην περίπτωση αυτή όμως οι πιθανότητες να αποκαλυφτεί η φοροδιαφυγή είναι μεγάλες και κυρίως αυτό γίνεται με την **κλειστή αποθήκη** ή με τον έλεγχο στα επί μέρους τιμολόγια αγορών και πωλήσεων από όπου μπορεί να προσδιοριστεί το μικτό κέρδος πωλήσεων και το ύψος της φοροδιαφυγής. Εδώ βασικό ρόλο παίζει το μικτό κέρδος πάνω στις αγορές και το μικτό κέρδος πάνω στις πωλήσεις. Τα ποσοστά αυτά δεν πρέπει να έχουν μεγάλα ανοίγματα

και να είναι οπωσδήποτε ικανοποιητικά. Το ίδιο σημαίνει και με τα αντίστοιχα ποσοστά καθαρών κερδών πάνω στις αγορές και πάνω στις πωλήσεις.

Β. Αν μια εμπορική επιχείρηση αγοράζει χωρίς τιμολόγια και τις αντίστοιχες ποσότητες τις πουλάει στη συνέχεια χωρίς τιμολόγια ή αποδείξεις λιανικής πώλησης, τότε στην περίπτωση αυτή το **καθαρό κέρδος** που επιτυγχάνεται από την φοροδιαφυγή είναι ίσο με το **μικτό κέρδος** που έχουν οι αγορές που πραγματοποιήθηκαν χωρίς τιμολόγιο και που πωλήθηκαν μετά επίσης χωρίς τιμολόγιο.

2^η περίπτωση: Αφορά βιοτεχνικές και βιομηχανικές επιχειρήσεις

Η φοροδιαφυγή που κάπως δύσκολα σήμερα μπορεί ν' αποκαλυφτεί είναι η αγορά α' υλών χωρίς τιμολόγιο και η απόκρυψη της αντίστοιχης παραγωγής που στη συνέχεια πωλείται χωρίς τιμολόγιο.

Αν οι τεχνικές προδιαγραφές απαιτούν την ανάλωση δύο ή περισσότερων α' υλών για την παραγωγή ενός συγκεκριμένου προϊόντος, τότε και πάλι δεν αποκαλύπτεται εύκολα η φοροδιαφυγή αυτή αν οι αγορές α' υλών χωρίς τιμολόγια είναι κατ' αναλογία συμμετοχής τους στις τεχνικές προδιαγραφές.

Με τον τρόπο αυτό επιτυγχάνεται **απόκρυψη καθαρού κέρδους** τόσου, όσο θα ήταν το **μικτό κέρδος**, αν η επιχείρηση δεν επεδίωκε φοροδιαφυγή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

ΤΑΚΤΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΣΕ ΒΙΒΛΙΑ Α΄ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΤΟΥ Κ.Β.Σ.

ΕΛΕΓΚΤΙΚΕΣ ΕΠΑΛΗΘΕΥΣΕΙΣ ΣΤΑ Α΄ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΒΙΒΛΙΑ ΤΟΥ Κ.Β.Σ.

Στις επιχειρήσεις με α΄ κατηγορίας βιβλία, δηλαδή στις επιχειρήσεις που τηρούν βιβλίο αγορών, όταν διενεργείται τακτικός έλεγχος, για να είναι ολοκληρωμένος, θα πρέπει να γίνονται τουλάχιστον οι παρακάτω λογιστικές επαληθεύσεις :

- 1) Επαληθεύονται οι αθροίσεις του βιβλίου αγορών, όταν αυτό τηρείται χειρόγραφα.
- 2) Ελέγχεται, αν καταχωρήθηκαν σωστά στο βιβλίο αγορών τα τιμολόγια αγοράς και αν τα ποσά αυτά μεταφέρθηκαν σωστά από το βιβλίο αγορών στις περιοδικές και εκκαθαριστικές δηλώσεις του Φ.Π.Α. καθώς και στα έντυπα φορολογίας εισοδήματος (Ε3,Ε5 κλπ.).
- 3) Φυσικά, ελέγχεται αν τηρήθηκαν και εκδόθηκαν τα προβλεπόμενα από τον Κ.Β.Σ. βιβλία και στοιχεία, τόσο από το Κεντρικό και από τα τυχόν υποκαταστήματα της επιχείρησης και τα διάφορα άλλα τυπικά της έναρξης, της θεώρησης βιβλίων και στοιχείων κλπ.

Προσδιορισμός του μικτού κέρδους για επιχειρήσεις που τηρούν βιβλίο αγορών

Όταν τηρείται βιβλίο αγορών, για τον προσδιορισμό του **μικτού κέρδους**, γίνεται σύγκριση των τιμών αγορών και πωλήσεων και βρίσκεται ο συντελεστής μικτού κέρδους επί αγορών. Στη συνέχεια, ο συντελεστής αυτός συγκρίνεται με το συντελεστή μικτού κέρδους που προκύπτει με την

εφαρμογή των μοναδικών συντελεστών καθαρού κέρδους (μοναδικό Σ.Κ.Κ. επί αγορών / μοναδικό Σ.Κ.Κ. επί πωλήσεων) και όποιος από τους συντελεστές αυτούς του μικτού κέρδους είναι **μεγαλύτερος** αυτός πολλαπλασιάζεται στη συνέχεια με τις αγορές που είναι καταχωρημένες στο βιβλίο αγορών και έτσι βρίσκεται το μικτό κέρδος. Το **μικτό κέρδος προστίθεται στις αγορές** και το άθροισμα που προκύπτει αποτελεί τα **ακαθάριστα έσοδα**. Πάνω στ' ακαθάριστα έσοδα, που προσδιορίζονται μ' αυτό τον τρόπο, εφαρμόζεται ο συντελεστής καθαρού κέρδους επί πωλήσεων και έτσι προκύπτει το καθαρό κέρδος. Το ίδιο κέρδος προκύπτει και από τον πολλαπλασιασμό των αγορών με το συντελεστή καθαρού κέρδους επί αγορών.

Παράδειγμα προσδιορισμού μικτού κέρδους όταν υπάρχει ένα μόνο είδος και οι πωλήσεις γίνονται μόνο λιανικά

Η επιχείρηση Α που τηρεί βιβλίο αγορών, ασχολείται με την αγοραπωλησία ενός μονάχα είδους και έχει πραγματοποιήσει μέσα σε μια χρήση αγορές εμπορεύσιμων αγαθών συνολικής αξίας 28.000 ευρώ και ειδικά έξοδα αγορών όπως π.χ. μεταφορικά αγορών (χωρίς το Φ.Π.Α.) 2.000 ευρώ, σύνολο 30.000 ευρώ. Οι πωλήσεις που πραγματοποιεί η επιχείρηση Α είναι μόνο λιανικές. Η μέση τιμή αγοράς (προσαυξημένη και με τα ειδικά έξοδα αγορών) του είδους αυτού είναι 20 ευρώ και η μέση τιμή πώλησης (λιανική τιμή) είναι 30 ευρώ.

Οι μοναδικοί συντελεστές καθαρού κέρδους για την επιχείρηση Α είναι επί αγορών 20% και επί πωλήσεων 14%, αντίστοιχα.

Στην προκειμένη περίπτωση το μικτό κέρδος υπολογίζεται ως εξής:

A) Με βάση τα πραγματικά στοιχεία του βιβλίου αγορών:

$$(30 - 20)/20 = 10/20 = 0,50 \text{ ή } 50\% = \text{μικτό κέρδος επί αγορών}$$

$$(30 - 20)/30 = 10/30 = 0,33 \text{ ή } 33\% = \text{μικτό κέρδος επί πωλήσεων}$$

B) Με βάση τους μοναδικούς συντελεστές $20/14 = 1,42$ ή **42%** = **μικτό κέρδος επί αγορών**. Επειδή **50% > 42%**, ως συντελεστής μικτού κέρδους παίρνεται ο μεγαλύτερος συντελεστής που είναι 50%. Έτσι έχουμε:

$$30.000 * 1,50 = 45.000 \text{ ευρώ} = \text{ακαθάριστα έσοδα}$$

Παράδειγμα προσδιορισμού του μικτού και των ακαθάριστων εσόδων με βιβλίο αγορών , όταν υπάρχουν πολλά είδη και η επιχείρηση πουλάει συγχρόνως λιανικά και χονδρικά

Δίδονται, για μια συγκεκριμένη χρήση, τα παρακάτω στοιχεία:

	Μέσες τιμές αγορών	Αξία αγορών
Είδος Α	20	2.000
Είδος Β	10	10.000
Είδος Γ	5	2.500
<u>Σύνολο</u>		<u>14.500</u>

Μέσα στη χρήση αυτή πραγματοποιήθηκαν και χονδρικές πωλήσεις από το είδος Β ύψους **3.000 ευρώ**.

Τα παραπάνω είδη θεωρείται από το νόμο ότι έχουν πουληθεί (ανεξάρτητα αν αυτό έχει συμβεί στην πραγματικότητα ή όχι) με τις εξής τιμές και με τα εξής ποσοστά:

	Τιμές Χονδρικής Πώλησης	Τιμές λιανικής Πώλησης	Ποσοστά χονδρικής πώλησης	Ποσοστά λιανικής πώλησης
Είδος Α	30	40	30%	70%
Είδος Β	15	20	80%	20%
Είδος Γ	8	9	80%	20%

Ως “τιμές χονδρικής” και ως “τιμές λιανικής πώλησης” θεωρούνται οι αντίστοιχες πραγματικές τιμές πώλησης, που προκύπτουν συνήθως από τιμοκατάλογο της συγκεκριμένης επιχείρησης. Επίσης, ως “ποσοστά χονδρικής πώλησης” και ως “ποσοστά λιανικής πώλησης” θεωρούνται τα αντίστοιχα εκείνα ποσοστά που προκύπτουν από το σύνολο των ετήσιων πωλήσεων της συγκεκριμένης αυτής χρήσης.

Οι μοναδικοί συντελεστές καθαρού κέρδους για την επιχείρηση αυτή που προβλέπονται από το Υπουργείο Οικονομικών είναι αντίστοιχα επί αγορών 18% και επί πωλήσεων 15%.

Ζητείται: Να προσδιοριστεί ο συντελεστής μικτού κέρδους και τα ακαθάριστα έσοδα της χρήσης αυτής.

Λύση

1) Προσδιορισμός των πραγματικών μέσων τιμών πώλησης

Είδος Α	Είδος Β	Είδος Γ
Χονδρικά $30 \cdot 30\% = 9$	$15 \cdot 80\% = 12$	$8 \cdot 80\% = 6,40$
Λιανικά $40 \cdot 70\% = 28$	$20 \cdot 20\% = 4$	$9 \cdot 20\% = 1,80$
Μέση τιμή πώλησης = 37	Μέση τιμή πώλησης = 16	Μέση τιμή πώλησης = 8,20

2) Προσδιορισμός του πραγματικού ποσοστού μικτού κέρδους από τις πωλήσεις

	Αξία αγορών	Μέσες Τιμές Αγορών	Μέσες τιμές πωλήσεων	Ποσοστό μικτού κέρδους πάνω στις αγορές	Μικτό κέρδος από πωλήσεις
Είδος Α	2.000	20	37	$(37-20)/20=0,85$ ή 85%	$2.000*85%=1.700$
Είδος Β	10.000	10	16	$(16-10)/10=0,60$ ή 60%	$10.000*60%=6.000$
Είδος Γ	2.500	5	8,20	$(8,20-5)/5=0,64$ ή 64%	$2.500*64%=1.600$
	14.500				9.300

Γενικό ποσοστό πραγματικού μικτού κέρδους πάνω στις αγορές:
 $9.300/14.500 = 64,14\%$

3) Προσδιορισμός του μικτού κέρδους με βάση τους μοναδικούς συντελεστές καθαρού κέρδους

$$\frac{\text{Μ.Σ.Κ.Κ. επί αγορών}}{\text{Μ.Σ.Κ.Κ. επί πωλήσεων}} = \frac{18}{15} = 1,20 \text{ ή } 20\% = \text{συντελεστής μικτού κέρδους πάνω στις Αγορές}$$

Επειδή $64,14\% > 20\%$, ως συντελεστής μικτού κέρδους παίρνεται το μεγαλύτερο ποσοστό που είναι $64,14\%$.

4) Αγορές που έγιναν χονδρικές πωλήσεις

Μέσα στη χρήση αυτή πραγματοποιήθηκαν και χονδρικές πωλήσεις από το είδος Β που ανήλθαν στο ποσό των 3.000 ευρώ. Ο συντελεστής μικτού κέρδους είναι 64.14%. Έτσι, οι αγορές που έγιναν χονδρικές πωλήσεις υπολογίζονται ως εξής:

$$\frac{3000}{1,6414} = 1.827,71 \text{ ευρώ} = \text{αγορές από το είδος Β που έγιναν χονδρικές πωλήσεις}$$

Οι αγορές λοιπόν από το είδος Β που έγιναν λιανικές πωλήσεις προσδιορίζονται ως εξής:

Συνολικές αγορές είδους Β	10.000
-Αγορές είδους Β που έγιναν χονδρικές πωλήσεις	-1.827,71
Υπόλοιπο αγορών που έγιναν λιανικές πωλήσεις	8.172,29

5) Προσδιορισμός των ακαθάριστων εσόδων από λιανικές πωλήσεις

Οι αγορές που έγιναν λιανικές πωλήσεις είναι **12.672,29ευρώ** (14.500 – 1,827,71 = 12.672,29ευρώ). Ο συντελεστής μικτού κέρδους είναι **64,14%**. Έτσι έχουμε:

$$12.672,29 * 1,6414 = \mathbf{20.800,30\text{ευρώ}} = \text{λιανικές πωλήσεις}$$

6) Προσδιορισμός των συνολικών ακαθάριστων εσόδων

Πωλήσεις χονδρικές	3.000
Πωλήσεις λιανικές	<u>20.800,30</u>
Συνολικές πωλήσεις (ακαθάριστα έσοδα)	23.800,30

ΣΗΜ.: Αν από έτος σε έτος δεν υπάρχουν ουσιώδεις διαφορές από άποψη είδους και περιθωρίων κέρδους στα είδη αυτά που αγοράζονται, τότε θα παίρνεται το ίδιο ποσοστό μικτού κέρδους πάνω στις αγορές και για τα επόμενα έτη και επομένως δεν θα γίνεται η παραπάνω διαδικασία κάθε χρόνο, αλλά θα παίρνεται το σύνολο των αγορών και θα πολλαπλασιάζεται με το ίδιο ποσοστό μικτού κέρδους (π.χ. με 64,14%) και έτσι, με τον τρόπο αυτό, θα υπολογίζεται το συνολικό ποσό του μικτού κέρδους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

ΤΑΚΤΙΚΟΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΣΕ ΒΙΒΛΙΑ Β΄ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΤΟΥ Κ.Β.Σ.

ΕΛΕΓΚΤΙΚΕΣ ΕΠΑΛΛΗΘΕΥΣΕΙΣ ΣΤΑ Β΄ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΒΙΒΛΙΑ ΤΟΥ Κ.Β.Σ.

Στις επιχειρήσεις με Β΄ κατηγορίας βιβλία του Κ.Β.Σ., δηλαδή στις επιχειρήσεις που τηρούν βιβλίο εσόδων – εξόδων, όταν διενεργείται τακτικός έλεγχος, για να είναι ολοκληρωμένος, θα πρέπει να γίνονται τουλάχιστον οι παρακάτω λογιστικές επαληθεύσεις:

- 1) Επαληθεύονται οι αθροίσεις στο βιβλίο εσόδων – εξόδων, κυρίως όταν αυτό τηρείται χειρόγραφα.
- 2) Ελέγχεται, αν τα φορολογικά στοιχεία εκδόθηκαν σύμφωνα με τις διατάξεις του Κ.Β.Σ.
- 3) Ελέγχεται, αν καταχωρήθηκαν σωστά στο βιβλίο εσόδων – εξόδων τα τιμολόγια αγοράς και πώλησης και αν τα ποσά αυτά μεταφέρθηκαν σωστά από το βιβλίο εσόδων – εξόδων στις περιοδικές και εκκαθαριστικές δηλώσεις του Φ.Π.Α. καθώς και στα έντυπα φορολογίας εισοδήματος (Ε3, Ε5 κλπ.).
- 4) Ελέγχεται, αν για τα δελτία αποστολής που έχουν εκδοθεί από την ελεγχόμενη επιχείρηση, έχουν εκδοθεί τα αντίστοιχα φορολογικά στοιχεία αξίας (τιμολόγια πώλησης κλπ.).
- 5) Στις επιχειρήσεις που διενεργείται απογραφή πραγματοποιείται "κλειστή αποθήκη" σε όσα είδη κρίνει σκόπιμο ο ελεγκτής. Προτιμάται η "κλειστή αποθήκη" στις επιχειρήσεις που είναι "χονδρικής πώλησης" ή "κυρίως χονδρικής πώλησης".

- 6) Ελέγχεται, αν τα κέρδη με το λογιστικό τρόπο προσδιορίστηκαν σωστά, εφόσον εφαρμόζεται και αυτός ο τρόπος προσδιορισμού των κερδών.
- 7) Ελέγχονται όλες οι δαπάνες με βαρύτητα στις δαπάνες που αφορούν έξοδα ταξιδίων, υποδοχής και φιλοξενίας καθώς και στις δαπάνες που αφορούν επιβατικά αυτοκίνητα, για να προσδιοριστεί έτσι επακριβώς το ποσό που θα προστεθεί ως λογιστική διαφορά στα δηλωμένα κέρδη.
- 8) Ελέγχεται στους αρχιτέκτονες και μηχανικούς, αν οι τεκμαρτές δαπάνες βρίσκονται σε προφανή δυσαναλογία με τις δαπάνες της χρήσης.
- 9) Ελέγχονται οι συντελεστές μικτού και καθαρού κέρδους, αν αυτοί βρίσκονται σε αρμονία από έτος σε έτος, καθώς και αν ανταποκρίνονται στους αντίστοιχους πραγματικούς συντελεστές που προκύπτουν από τα βιβλία και στοιχεία της επιχείρησης (βλέπε το παράδειγμα στη σελίδα 99).

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ: ΤΑΚΤΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΣΕ ΒΙΒΛΙΑ Β΄ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΤΟΥ Κ.Β.Σ.

(Αφορά εμπορία και επισκευές σε ωρολόγια και κοσμήματα)

Γενικά

Ο Γρηγόρης Μαχλάς του Γεωργίου διατηρεί επιχείρηση με έδρα τη Θεσ/νίκης Τσιμισκή 22 με αντικείμενο εργασιών την εμπορία και την επισκευή σε ωρολόγια και σε κοσμήματα (μικτή δραστηριότητα).

Ελέγχεται για τις χρήσεις 2001 και 2002. Τηρεί βιβλία β΄ κατηγορίας του Π.Δ. 186/92 Κ.Β.Σ. (δηλαδή βιβλίο εσόδων – εξόδων και βιβλίο απογραφών), τα οποία βρέθηκαν ενημερωμένα την πρώτη ημέρα του ελέγχου (10.9.04) και θεωρήθηκαν κάτω από την τελευταία εγγραφή.

Οι πωλήσεις πραγματοποιούνται αποκλειστικά λιανικά και οι Αποδείξεις Λιανικής Πώλησης (Α.Λ.Π.) εκδίδονται από φορολογική

ταμειακή μηχανή (φ.τ.μ.) και σε περίπτωση διακοπής ρεύματος, βλάβης της φ.τ.μ. κλπ. Εκδίδονται από χειρόγραφο στέλεχος.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ

Από τα βιβλία και στοιχεία της ελεγχόμενης ατομικής επιχείρησης , προκύπτουν τα παρακάτω αριθμητικά δεδομένα για τις διαχειριστικές χρήσεις 2001 και 2002.

Δεδομένα από τις δηλώσεις	Χρήση 2001	Χρήση 2002
Πωλήσεις από ωρολόγια λιανικώς	70.000	78.000
Πωλήσεις από κοσμήματα λιανικώς	50.000	59.000
Έσοδα από επισκευές	-	2.000
Σύνολο ακαθάριστων εσόδων	120.000	139.000
Αγορές εμπορευμάτων	90.000	98.000
Παροχές τρίτων	6.800	7.000
<u>Διάφορα έξοδα</u>	<u>2.500</u>	<u>3.000</u>
Απογραφή έναρξης	2.000	2.500
<u>Απογραφή λήξης</u>	<u>3.500</u>	<u>4.500</u>
Λογιστικά καθαρά κέρδη	22.200	33.000

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΛΕΓΧΟΥ

- 1) Η ελεγχόμενη ατομική επιχείρηση υπέβαλε εμπρόθεσμα τη **συγκεντρωτική κατάσταση** των πελατών και προμηθευτών για τη χρήση 2001 , ενώ για τη χρήση 2002 εκπρόθεσμα (επεβλήθη και πρόστιμο του Κ.Β.Σ.)
- 2) Αλλοιώθηκαν οι αναγραφόμενες ποσότητες αριθμητικώς και ολογράφως στα στελέχη των δελτίων αποστολής που εκδόθηκαν σε διάφορα συνεργεία (φασών) που συνεργάζεται ο Γρηγόρης Μαχλάς για τις επισκευές σε ωρολόγια και κοσμήματα.

Συγκεκριμένα:α) Στο δελτίο αποστολής Νο 136/14.1.01, που εκδόθηκε στο όνομα του Κ. Ζήνδρου επισκευαστή , η αρχική

αναγραφόμενη ποσότητα αριθμητικά και ολογράφως ήταν 108 τεμ. Κοσμήματα τύπου Α και διορθώθηκε στη συνέχεια σε 188 τεμάχια.
β) Στο δελτίο αποστολής Ν. 230/20.6.01, που εκδόθηκε στο όνομα της επισκευάστριας εταιρίας “Α. Ζέγρος & Σία Ο.Ε.”, η αρχική αναγραφόμενη ποσότητα ωρολογίων αριθμητικά και ολογράφως ήταν 520 ωρολόγια και στη συνέχεια διορθώθηκε σε 20 ωρολόγια (παράβαση άρθρου 11 παρ. 5^ε Κ.Β.Σ.)

3) Κατά τη χρήση 2001 το βιβλίο εσόδων – εξόδων τηρούνταν χειρόγραφα, ενώ από 1. 1. 2002 και μετά το βιβλίο εσόδων – εξόδων τηρείται μέσω Η/Υ. Για τη χρήση 2001 που τηρούνταν το βιβλίο χειρόγραφα, έγινε έλεγχος στα ακαθάριστα έσοδα και διαπιστώθηκε ότι η ελεγχόμενη δεν έκανε σωστή άθροιση, με αποτέλεσμα να δηλωθούν ακαθάριστα έσοδα λιγότερα κατά το ποσό **4.330 ευρώ, κατά παράβαση των άρθρων 6 παρ. 5, 6 παρ. 1β, 30 παρ. 7 και 32 παρ. 1 του Π.Δ. 186/92.**

4) Συγκρίνονται τα “Ζ” της ταμειακής μηχανής και προκύπτουν τα εξής συμπεράσματα:

Α) για τη χρήση 2001

Από «Ζ» ταμειακής μηχανής με ημερομηνία 31.12.01	262.161
Από «Ζ» ταμειακής μηχανής με ημερομηνία 31.12.00	<u>-117.952</u>
Διαφορά εσόδων με Φ.Π.Α. σε ευρώ	144.209
Πλέον πωλήσεις με Α.Λ.Π. χειρόγραφες με Φ.Π.Α.	<u>2.500</u>
Σύνολο πωλήσεων με Φ.Π.Α. σε ευρώ	146.709

Ο συντελεστής Φ.Π.Α. για όλα τα είναι 18% , οπότε έχουμε:

Καθαρές πωλήσεις από τα «Ζ»	124.330
(146.709/1,18=124.330ευρώ)	
-Καθαρές πωλήσεις που δηλώθηκαν	<u>-120.000</u>
Διαφορά εσόδων από πωλήσεις σε ευρώ	<u>4.330</u>

B) για τη χρήση 2002

1) Από «Ζ» ταμειακής μηχανής με ημερομηνία 31.12.02	423.883
Από «Ζ» ταμειακής μηχανής με ημερομηνία 31.12.01	-262.161
Διαφορά εσόδων με Φ.Π.Α. σε ευρώ	161.722
Πλέον πωλήσεις με χειρόγραφες ΑΛΠ με Φ.Π.Α.	<u>2.300</u>
Σύνολο πωλήσεων με Φ.Π.Α. σε ευρώ	164.022

Ο συντελεστής Φ.Π.Α. για όλα τα είδη και στη χρήση 2002 ήταν 18%. Οπότε έχουμε:

Καθαρές πωλήσεις από τα "Ζ"	139.002
(164.022/1,18 = 139.002 ευρώ)	
- Καθαρές πωλήσεις που δηλώθηκαν	<u>-139.000</u>
Διαφορά εσόδων από πωλήσεις σε ευρώ	<u>2</u>

Το ποσό 2 ευρώ θεωρείται αμελητέα διαφορά και προέρχεται κυρίως από τις στρογγυλοποιήσεις.

- 2) Στο δελτίο αποστολής Νο 135/10. 3. 02, που εκδόθηκε στο όνομα του επισκευαστή κοσμημάτων Κ. Ζήνδρο, η αρχική αναγραφόμενη ποσότητα αριθμητικά και ολογράφως ήταν 300τεμ κοσμήματα τύπου Α και στη συνέχεια διορθώθηκε σε 200 τεμ. Επίσης, στο δελτίο αποστολής Ν. 285/20. 9. 02, που εκδόθηκε στο όνομα της επισκευάστριας "Α. Ζέγρος & Σία Ο.Ε.", η αρχική αναγραφόμενη ποσότητα ωρολογίων (για εργασίες φασόν) μόνο αριθμητικά ήταν 200 ωρολόγια και στη συνέχεια διορθώθηκε σε 2 ωρολόγια (παράβαση διατάξεων άρθρου 11 παρ. 5 ε' Π. Δ. 186/92).

**ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ ΜΙΚΤΟΥ ΚΕΡΔΟΥΣ (Σ.Μ.Κ.) ΠΑΝΩ
ΣΤΟ ΚΟΣΤΟΣ**

Ο Σ.Μ.Κ. πάνω στο κόστος για τα ωρολόγια κυμαίνεται από 50% - 60%, ενώ στα κοσμήματα κυμαίνεται από 90% - 150%.

Ενδεικτικά αναφέρονται τα παρακάτω παραδείγματα:

A) Ωρολόγιο χειρός τύπου A

Αξία πώλησης χωρίς Φ.Π.Α.	1.1000 ευρώ
-Αξία αγοράς χωρίς Φ.Π.Α.	<u>-690 ευρώ</u>
Διαφορά	410 ευρώ

$$\frac{410}{690} = 59,42\% = \text{ποσοστό Μ.Κ. πάνω στο κόστος}$$

B) Ωρολόγια τοίχου τύπου Z

Αξία πώλησης χωρίς Φ.Π.Α.	120ευρώ
-Αξία αγοράς χωρίς Φ.Π.Α.	<u>- 78ευρώ</u>
Διαφορά	42ευρώ

$$\frac{42}{78} = 53,84\% = \text{ποσοστό Μ.Κ. πάνω στο κόστος}$$

Το ποσοστό Μ.Κ. πάνω στο κόστος, όσον αφορά τα ωρολόγια, δεν παρουσιάζει μεγάλα ανοίγματα, διότι υπάρχει περιορισμός όσον αφορά την ανωτάτη τιμή πώλησης από τις εταιρίες που προμηθεύονται τα ωρολόγια αυτά.

Γ) Βραχιόλι χρυσό τύπου K

Αξία πώλησης χωρίς Φ.Π.Α.	920ευρώ
-Αξίας αγοράς χωρίς Φ.Π.Α.	<u>-450ευρώ</u>

Διαφορά 470ευρώ

Δ) Χειροποίητο βραχιόλι τύπου Λ (35gr., 18 καρατιών)

Αξίας πώλησης χωρίς Φ.Π.Α.	1.700ευρώ
-Κόστος κατασκευής	<u>-875ευρώ</u>
Κόστος ανά γραμμάριο = 22ευρώ + επεξεργασίας 3ευρώ = 25ευρώ	
25ευρώ * 35gr = 875ευρώ = κόστος	
Διαφορά	825ευρώ

$\frac{825}{875} = 94,28\% =$ ποσοστό Μ.Κ. πάνω στο κόστος

ΠΑΡΑΒΑΣΕΙΣ ΤΟΥ Κ.Β.Σ.

1) Διαχειριστικό έτος 2001

Α) Στο βιβλίο εσόδων – εξόδων παρουσιάζονται αθροιστικά λάθη 4.330ευρώ, κατά παράβαση του Κ.Β.Σ. (άρθρα 6,30 και 32 του Κ.Β.Σ.).

Β) Από σχετική έκθεση του ΣΔΟΕ (αρ.πρωτ. 380/03) προκύπτει ότι κατασχέθηκαν τα βιβλία της ελεγχόμενης ατομικής επιχείρησης χρήσης 2001 και από τον έλεγχο που έγινε στα ανεπίσημα βιβλία και στοιχεία που κατασχέθηκαν προέκυψε ότι: **(1)** Δεν ζήτησε και δεν πήρε και κατά συνέπεια δεν καταχώρησε 8 Αποδείξεις Παροχής Υπηρεσιών (Α.Π.Υ.) συνολικής αξίας **800ευρώ**, για υπηρεσίες που δέχθηκε από ελεύθερο επαγγελματία (λογιστή) (παράβαση άρθρου 18 παρ. 3,32,33,13 παρ. 2,12 παρ. 1 και 15 Π.Δ. 186/92) και **(2)** καταχωρήθηκαν αγορές επίπλων με 3 τιμολόγια (αναφέρονται αναλυτικά στην έκθεση ελέγχου), χωρίς να έχουν πραγματοποιηθεί οι αγορές αυτές (εικονικά τιμολόγια) που είναι συνολικής αξίας **11.600ευρώ**.

2) Διαχειριστικό έτος 2002

Από σχετική έκθεση του ΣΔΟΕ (αριθμ. Πρωτ. 380/03) προκύπτει ότι κατασχέθηκαν τα βιβλία της ελεγχόμενης ατομικής επιχείρησης χρήσης 2002 και από τον έλεγχο που έγινε στα ανεπίσημα βιβλία και στοιχεία που κατασχέθηκαν προέκυψε ότι: Δεν ζήτησε και δεν πήρε 5 Αποδείξεις Παροχής Υπηρεσιών (Α.Π.Υ.) από ελεύθερο επαγγελματία (λογιστή), ενώ υποχρεούται να ζητήσει, και κατά συνέπεια δεν καταχώρησε στο βιβλίο εσόδων – εξόδων το συνολικό ποσό **500ευρώ**, για υπηρεσίες που δέχθηκε από το λογιστή (παράβαση άρθρων 18 παρ.3,13 παρ.2,12 παρ.1&15,2 παρ. 1,32 και 33 του Π.Δ. 186/92 Κ.Β.Σ.).

ΠΟΡΙΣΜΑ ΕΛΕΓΧΟΥ

Μετά από όλα αυτά που έχουν εκτεθεί πιο πάνω, ο έλεγχος κρίνει τα βιβλία και στοιχεία της ατομικής επιχείρησης του Γρηγόρη Μαχλά ως **Ανακριβή και ανεπαρκή** και απορρίπτει τα δεδομένα αυτών. Έτσι, προβαίνει στον προσδιορισμό των αποτελεσμάτων χρήσης **εξωλογιστικά** (άρθρο 32 και 33 Ν. 2238/94). Έχοντας υπόψη και τις διατάξεις του άρθρου 30 παρ. 3γ του Κ.Β.Σ., δηλαδή τα αθροιστικά λάθη (4.330ευρώ, χρήση 2001), τη μη ζήτηση και λήψη και επομένως τη μη καταχώρηση εξόδων (800ευρώ χρήση 2001 και 500ευρώ χρήση 2002), καθώς και την αλλοίωση της ποσότητας σε 4 δελτία αποστολής για εργασίες φασόν, για όλες τις παραπάνω περιπτώσεις ο έλεγχος προσδίδει πρόθεση στην ελεγχόμενη ατομική επιχείρηση και τούτο διότι οι περιπτώσεις ειδικά της μη ζήτησης του νόμιμου φορολογικού στοιχείου είναι συχνή και καθ' υποτροπή (καλός είναι να γράφονται αναλυτικά τα επί μέρους χρονικά διαστήματα που αφορούν οι αποδείξεις αυτές). Η καθ' υποτροπή (επανάληψη) παράλειψης μιας πράξης μπορεί να θεωρηθεί ως πρόθεση του επιτηδευματίας (άρθρο 30 παρ. 7 Π.Δ. 186/92 Κ.Β.Σ.). Επίσης, στην Εγκ. 1118148/

πολ. 3/24. 11. 92 ορίζεται το εξής: "όταν όμως υφίσταται πρόθεση του επιτηδευματία για απόκρυψη φορολογητέας ύλης, τότε δε γίνεται λόγος για **κρίση και σύγκριση** των πράξεων ή παραλείψεων με τα οικονομικά μεγέθη των βιβλίων. Έτσι, η πρόθεση και μόνο του επιτηδευματία είναι αρκετή ώστε να κριθούν τα βιβλία και στοιχεία του ως ανακριβή". Επίσης, η καταχώρηση εικονικών τιμολογίων που αφορούν αγορά πάγιων στοιχείων αξίας 11.000ευρώ είχε σκοπό μέσω αποσβέσεων να μειώσει τα κέρδη των επόμενων χρήσεων. Όλες λοιπόν οι πιο πάνω προϋποθέσεις συντρέχουν για την ατομική επιχείρηση του Γρηγόρη Μαχλά, έτσι ώστε τα βιβλία του να κριθούν ως **ανακριβή και ανεπαρκή**.

ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ

Α) Η επιχείρηση άρχισε να λειτουργεί από 15.1.1998. Οι αγορές και οι πωλήσεις στα έτη από το 1998μέχρι και το έτος 2003, όπως δηλώθηκαν από την επιχείρηση έχουν ως εξής :Όσο περισσότερες χρήσεις λαμβάνονται υπόψη στους υπολογισμούς, τόσο πιο σωστά αποτελέσματα επιτυγχάνονται.

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΜΕ ΤΙΣ ΑΓΟΡΕΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΠΩΛΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΕΤΗ 1998 – 2003

<u>Χρήσεις</u>	<u>Αγορές δηλωμένες</u>	<u>Πωλήσεις δηλωμένες</u>
1998	53.085	63.420
1999	62.397	70.821
2000	96.588	116.352
2001	90.000	120.000
2002	98.000	139.000
2003	100.180	128.407
Σύνολα	500.250	638.000
Μείον:απογραφή 31.12.03	<u>-140.250</u>	
Καθαρές αγορές	360.000	

Καθαρές αγορές των ετών 1998 – 2003	360.000
Σ.Μ.Κ. (μέσος όρος 90% τουλάχιστο, βλέπε σελ.128)	<u>324.000</u>
Σύνολο	684.000
-Μείον:ακαθάριστα έσοδα που δηλώθηκαν	<u>-638.000</u>
Διαφορά σε ευρώ	46.000

Ποσοστό στις αγορές χρήσης 2001

Αγορές χρήσης 2001 $\frac{90.000}{500.250} = 17,99\%$ =ποσοστό αγορών 2001
 Συνολικές αγορές 1998-2003 500.250

Ποσοστό στις αγορές χρήσης 2002

Αγορές χρήσης 2002 $\frac{98.000}{500.250} = 19,59\%$ =ποσοστό αγορών 2002
 Συνολικές αγορές 1998-2003 500.250

Ποσοστά στις πωλήσεις 2001

Ποσοστά

Πωλήσεις ωρολογίων	70.000	58,33%
Πωλήσεις κοσμημάτων	<u>50.000</u>	<u>41,67%</u>
Σύνολο εσόδων	120.000	100%

Ποσοστά στις πωλήσεις 2002

Ποσοστά

Πωλήσεις ωρολογίων	78.000	56,12%
Πωλήσεις κοσμημάτων	59.000	42,45%
Έσοδα από επισκευές	<u>2.000</u>	<u>1,43%</u>
Σύνολο εσόδων	139.000	100%

Με βάση τα παραπάνω ποσοστά, η διαφορά στα έσοδα που είναι **46.000ευρώ**, κατανέμεται στα επιμέρους έσοδα της κάθε μιας από τις ελεγχόμενες χρήσεις, ως εξής:

1) Διαχειριστική χρήση 2001

A) Πωλήσεις ωρολογίων δηλωμένες	70.000
Διαφορά ($46.000 * 17,99\% * 58,33\% = 4.827$ ευρώ)	<u>4.827</u>
Σύνολο εσόδων από πωλήσεις ωρολογίων	74.827
B) Πωλήσεις κοσμημάτων δηλωμένες	50.000
Διαφορά ($46.000 * 17,99\% * 41,67\% = 3.448$ ευρώ)	<u>3.448</u>
Σύνολο εσόδων από πωλήσεις κοσμημάτων	53.448

2) Διαχειριστική χρήση 2002

A) Πωλήσεις ωρολογίων δηλωμένες	78.000
Διαφορά ($46.000 * 19,59\% * 56,12\% = 5.057$ ευρώ)	<u>5.057</u>
Σύνολο εσόδων από πωλήσεις ωρολογίων	83.057
B) Πωλήσεις κοσμημάτων δηλωμένες	59.000
Διαφορά ($46.000 * 19,59\% * 42,45\% = 3.825$ ευρώ)	<u>3.825</u>
Σύνολο εσόδων από πωλήσεις κοσμημάτων	62.825
Γ) Έσοδα από επισκευές δηλωμένα	2.000
Διαφορά ($46.000 * 19,59\% * 1,43\% = 129$ ευρώ)	<u>129</u>
Σύνολο εσόδων από επισκευές	2.129

B) Ο έλεγχος λαμβάνοντας υπόψη: **α)** το είδος του ασκούμενου επαγγέλματος (κοσμήματα – ωρολόγια), **β)** το ύψος των αγορών .**γ)** το ότι δεν απασχολεί προσωπικό και **δ)** τις συνθήκες λειτουργίας ομοειδών επιχειρήσεων, που το ποσοστό Σ.Κ.Κ. πάνω στο κόστος όσον αφορά τα ωρολόγια ανέρχεται σε ποσοστό 40% - 50% (ενώ στην ελεγχόμενη επιχείρηση 50%-60% βλέπε σελ 127 – 128), και όσον αφορά τα κοσμήματα 150% - 160% (ενώ στην ελεγχόμενη επιχείρηση 90% - 150%, βλέπε σελ. 127 – 128), τα παραπάνω συνολικά έσοδα της κάθε περίπτωσης χωριστά, τα διαμορφώνει ως εξής:

1) Διαχειριστική χρήση 2001

Συνολικά έσοδα από πωλήσεις ωρολογίων	75.000ευρώ
Συνολικά έσοδα από πωλήσεις κοσμημάτων	<u>55.000ευρώ</u>
Συνολικά ακαθάριστα έσοδα χρήσης 2001	130.000ευρώ

2) Διαχειριστική χρήση 2002

Συνολικά έσοδα από πωλήσεις ωρολογίων	84.000ευρώ
Συνολικά έσοδα από πωλήσεις κοσμημάτων	64.000ευρώ
Συνολικά έσοδα από επισκευές	<u>2.000ευρώ</u>
Συνολικά ακαθάριστα έσοδα χρήσης 2002	150.000ευρώ

Τα παραπάνω ακαθάριστα έσοδα, κατά την κρίση του ελέγχου, δεν απέχουν και πολύ από τα δεδομένα της κοινής πείρας, βάσει των διατάξεων του άρθρου 30 παρ.3 του Ν. 2238/94.

ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΘΑΡΩΝ ΚΕΡΔΩΝ – Μ.Σ.Κ.Κ.**A) Συντελεστές Καθαρού Κέρδους**

Επειδή, τα βιβλία και στοιχεία της ελεγχόμενης ατομικής επιχείρησης του Γρηγόρη Μαχλά κρίθηκαν από τον έλεγχο ως **ανακριβή**, ο Μοναδικός Συντελεστής Καθαρού Κέρδους (Μ.Σ.Κ.Κ.) προσαυξάνεται κατά 50% (άρθρο 32 παρ. 2^ε εδάφ. 2 Ν. 2238/94).

Οι συντελεστές Κ.Κ. είναι (Κ.Α. 2338) **16%** για τα ωρολόγια, (Κ.Α. 1301) **20%** για τα κοσμήματα και (Κ.Α. 8205) **43%** για τις επισκευές.

Έτσι έχουμε:

Συντελεστές Καθαρού Κέρδους (Κ.Κ.) μετά την προσαύξηση 50%

<u>Ωρολόγια:</u>	$16\% * 50\% = 8\%$	\rightarrow	$16\% + 8\% = 24\%$
<u>Κοσμήματα:</u>	$20\% * 50\% = 10\%$	\rightarrow	$20\% + 10\% = 30\%$
<u>Επισκευές:</u>	$43\% * 50\% = 21,50\%$	\rightarrow	$43\% + 21,50\% = 64,50\%$

B) Προσδιορισμός καθαρών κερδών

Πολλαπλασιάζονται τα ακαθάριστα έσοδα της επιχείρησης με τους πιο πάνω ειδικούς κατά γενικές κατηγορίες Μοναδικούς Συντελεστές Καθαρού Κέρδους, προσαυξημένους κατά **50%** λόγω **ανακρίβειας** (άρθρο 32 παρ. 1 Ν. 2238/94) και έτσι βρίσκονται τα καθαρά κέρδη, ως εξής:

Διαχειριστική χρήση 2001

Ακαθ/στα έσοδα από ωρολόγια	$84.000 * 24\% =$	20.160ευρώ καθαρά κέρδη
Ακαθ/στα έσοδα από κοσμήματα	$64.000 * 30\% =$	19.200ευρώ καθαρά κέρδη
Ακαθ/στα έσοδα από επισκευές	$2.000 * 64,50\% =$	<u>1.290ευρώ καθαρά κέρδη</u>
Σύνολα	150.000	40.650ευρώ καθαρά κέρδη

ΣΗΜ.: Α) Στα Κ.Κ. του εξωλογιστικού προσδιορισμού προστίθενται, αν υπάρχουν, οι τόκοι από συναλλακτικές πράξεις, τα κέρδη από πώληση παγίων της επιχείρησης, τα ποσά που έχουν εισπραχθεί από πελάτες που έχουν αποσβεστεί καθώς και τα ποσά που έχουν εισπραχθεί από φόρους, τέλη και εισφορές που είχαν καταβληθεί χωρίς να οφείλονται (άρθρο 32 παρ. 1β Ν. 2238/94).

Β) Από τα Κ.Κ. του εξωλογιστικού προσδιορισμού της ατομικής επιχείρησης αφαιρούνται πρώτα οι εκπτώσεις του άρθρου 8 και το υπόλοιπο φορολογείται με την κλίμακα του άρθρου 9 του Ν. 2238/94. Από το φόρο που προκύπτει αφαιρείται ο φόρος που έχει καταβληθεί και το υπόλοιπο αυξημένο και με τις προσαυξήσεις αποτελεί το ποσό που πρέπει να καταβληθεί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄

ΤΑΚΤΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΣΕ ΒΙΒΛΙΑ Γ΄ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΤΟΥ Κ.Β.Σ.

ΕΛΕΚΤΗΚΕΣ ΕΠΑΛΛΗΘΕΥΣΕΙΣ ΣΤΑ ΒΙΒΛΙΑ Γ΄ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΤΟΥ Κ.Β.Σ.

Στις επιχειρήσεις με Γ κατηγορίας βιβλία του Κ.Β.Κ. δηλαδή στις επιχειρήσεις που τηρούν βιβλία με διπλογραφικό σύστημα, όταν ενεργείται τακτικός έλεγχος, για να είναι ολοκληρωμένος, θα πρέπει να γίνονται τουλάχιστον οι παρακάτω λογιστικές επαληθεύσεις:

- 1) Ελέγχεται, αν τα δεδομένα από τα ημερολόγια μεταφέρθηκαν σωστά στα καθολικά και αν τα αναλυτικά καθολικά συμφωνούν με το γενικό καθολικό.
- 2) Ελέγχεται, αν τα φορολογικά στοιχεία (τιμολόγια κλπ.) εκδόθηκαν σύμφωνα με τον Κ.Β.Σ.
- 3) Ελέγχεται, αν για τις καταχωρήσεις που έγιναν στα τυχόν πρόσθετα τηρούμενα βιβλία εκδόθηκαν τα αντίστοιχα φορολογικά στοιχεία του Κ.Β.Σ.(αποδείξεις παροχής υπηρεσιών κλπ.).
- 4) Ελέγχεται, αν τα έσοδα, οι αγορές και οι δαπάνες έχουν καταχωρηθεί σωστά στα τηρούμενα βιβλία.
- 5) Ελέγχεται, αν για τα δελτία αποστολής που έχουν εκδοθεί από την επιχείρηση έχουν εκδοθεί και τα αντίστοιχα τιμολόγια πώλησης κλπ.
- 6) Ελέγχεται, αν τα ποσοτικά υπόλοιπα και οι αξίες από τις καρτέλες του βιβλίου αποθήκης συμφωνούν με τις ποσότητες που έχουν καταχωρηθεί στο βιβλίο απογραφών στο τέλος της κάθε χρήσης. Είναι απαραίτητο να συμφωνούν τα λογιστικά

υπόλοιπα από τις μερίδες (καρτέλες) αποθήκης με αυτά που απογράφονται στο τέλος κάθε χρήσης. Π.χ. αν, στην καρτέλα αποθήκης του είδους “ψυγεία τύπου Α” με ημερομηνία 31.12.03 εμφανίζεται υπόλοιπο 100 τεμάχια, ενώ στην απογραφή με ίδια ημερομηνία 31.12.03 εμφανίζεται υπόλοιπο “ψυγείων τύπου Α” 90 τεμάχια, τότε θα πρέπει να ερευνηθεί η διαφορά που είναι 10 τεμάχια, και αν η διαφορά αυτή δικαιολογείται έχει καλώς, αλλιώς η επιχείρηση μπαίνει σε περιπέτειες. Θα πρέπει επίσης, η ονομασία “ψυγεία τύπου Α” να είναι η ίδια και στην καρτέλα αποθήκης αλλά και στο βιβλίο απογραφών.

- 7) Ελέγχεται η διακίνηση της ποσότητας, για όσα είδη κρίνει απαραίτητα ο ελεγκτής, και εφόσον φυσικά η λειτουργία της επιχείρησης και η διακίνηση το επιτρέπουν αυτό. Δηλαδή, γίνεται η λεγόμενη “κλειστή αποθήκη”. Π.χ. στις 20.2.04 ενεργείται “**κλειστή αποθήκη**” σε ένα συγκεκριμένο είδος. Την ημέρα αυτή, η μερίδα (καρτέλα) αποθήκης του είδους αυτού εμφανίζει υπόλοιπο 190 κιλά. Η διαφορά που είναι 10 κιλά, αν δεν μπορεί να δικαιολογηθεί, θεωρείται ανακρίβεια.
- 8) Ελέγχεται, αν έγινε σωστά η αποτίμηση του κάθε είδους χωριστά στο τέλος της χρήσης και αν εφαρμόστηκε η ίδια μέθοδος αποτίμησης από έτος σε έτος. Πάντως, τονίζεται ότι η αποτίμηση των ειδών που απογράφονται στο τέλος της χρήσης διενεργείται με τη μικρότερη τιμή μεταξύ της τιμής απόκτησης και της τιμής διάθεσης (πώλησης). Δηλαδή, αν το είδος «Α» κοστίζει στην επιχείρηση 20ευρώ, και η τιμή διάθεσης κατά την ημέρα της απογραφής είναι 18ευρώ, τότε το είδος «Α» απογράφεται με την τιμή των 18ευρώ που είναι η μικρότερη μεταξύ των δύο αυτών τιμών.
- 9) Ελέγχονται οι **τεχνικές προδιαγραφές** όπου υπάρχουν. Σύμφωνα με τον Κ.Β.Σ., βιβλίο τεχνικών προδιαγραφών υποχρεούνται να τηρούν οι επιχειρήσεις που είναι μεταποιητικές και εφόσον υποχρεωτικά τηρούν βιβλίο αποθήκης κατ’ είδος, ποσότητα και αξία ως προς την εισαγωγή και την εξαγωγή. Οι τεχνικές προδιαγραφές καταχωρούνται

στο βιβλίο «τεχνικών προδιαγραφών» πριν αρχίσει η αντίστοιχη παραγωγική διαδικασία. Στο τέλος της χρήσης, στο βιβλίο «παραγωγής και κοστολογίων» καταχωρείται το κόστος που προκύπτει με βάση τις τεχνικές προδιαγραφές καθώς και το πραγματικό κόστος που προκύπτει με βάση τα πραγματικά δεδομένα της επιχείρησης, χωριστά για υλικά, εργατικά και λοιπά στοιχεία κόστους. Η διαφορά που προκύπτει είναι η λεγόμενη **απόκλιση** και αν αυτή είναι μέσα στην προβλεπόμενη από τις τεχνικές προδιαγραφές απόκλιση, έχει καλώς, αλλιώς αν δεν δικαιολογείται με πραγματικά στοιχεία, θεωρείται λόγος δεδομένα της παραγωγικής διαδικασίας της επιχείρησης συντάσσει τις τεχνικές προδιαγραφές και τις καταχωρεί στο βιβλίο «τεχνικών προδιαγραφών» στην αρχή της διαχειριστικής χρήσης. Στο τέλος όμως της ίδιας χρήσης και στο βιβλίο «παραγωγής και κοστολογίων» θα πρέπει ο λογιστής να καταχωρήσει το προϋπολογισμένο κόστος που προκύπτει με βάση τις τεχνικές προδιαγραφές και το πραγματικό κόστος καθώς και τις αποκλίσεις για κάθε είδος παραγόμενου αγαθού χωριστά.

- 10) Ελέγχονται οι δαπάνες της επιχείρησης, με περισσότερη έμφαση στα έξοδα ταξιδιών, υποδοχής και φιλοξενίας, στα έξοδα συντήρησης και κίνησης των ΙΧΕ αυτοκινήτων και στις αποσβέσεις.
- 11) Ελέγχεται στις **τεχνικές επιχειρήσεις**, αν εφαρμόστηκαν σωστά οι προβλεπόμενοι Σ.Κ.Κ. και αν οι δαπάνες κατασκευής βρίσκονται σε προφανή δυσαναλογία με το πραγματικό κόστος κατασκευής (διαφορά πάνω από το 20% του κόστους κατασκευής). Επίσης ελέγχεται για επιχειρήσεις με γ' κατηγορίας βιβλία του Κ.Β.Σ. για τα κέρδη από ισολογισμούς με 31.12.97 και μετά, αν εφαρμόστηκαν οι διατάξεις του άρθρου 7 του Ν. 2579/98, δηλαδή αν προστέθηκε στα τεκμαρτά κέρδη να φορολογηθεί το 40% της διαφοράς μεταξύ πραγματικών και τεκμαρτών κερδών, όταν τα πραγματικά κέρδη είναι μεγαλύτερα από τα τεκμαρτά.

- 12) Ελέγχεται, με βάση τα τιμολόγια αγοράς και πώλησης, αν το **πραγματικό μικτό κέρδος** (προτιμάται κυρίως για τις εμπορικές και μεταποιητικές επιχειρήσεις και εφόσον αυτό είναι εφικτό) είναι διαφορετικό από έτος σε έτος. Είναι πράγματι βασικό και κυρίαρχο στοιχείο για τον έλεγχο, ο επιτυγχανόμενος Συντελεστής Μικτού Κέρδους (Σ.Μ.Κ.). Δηλαδή, σε κάθε περίπτωση ερευνάται σε βάθος, αν ο επιτυγχανόμενος Σ.Μ.Κ. συμφωνεί ή εν πάσει περιπτώσει, δεν έχει σοβαρή απόκλιση από αυτόν που εμφανίζουν τα βιβλία.
- 13) Ελέγχεται ο **Συντελεστής Καθαρού Κέρδους** (Σ.Κ.Κ.) από έτος σε έτος. Δηλαδή, γίνεται σύγκριση των Σ.Κ.Κ. από έτος σε έτος και αν προκύπτουν αποκλίσεις θα πρέπει να δικαιολογούνται (βλέπετε το παρακάτω παράδειγμα).
- 14) Ελέγχονται οι **δοσοληπτικοί λογαριασμοί**, διότι ενδεχόμενα μπορούν να προκύψουν και άλλες φορολογικές υποχρεώσεις για την επιχείρηση.
- 15) Ελέγχεται το πιστωτικό υπόλοιπο του Φ.Π.Α.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΙΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ

Έστω ότι για κάποιο συγκεκριμένο είδος «Α» προέκυψαν τα εξής:

Προϋπολογιστικό κόστος υλικών – εργατικών και Γ.Β.Ε.(είδους «Α»)	1.000ευρώ
Πραγματικό κόστος υλικών – εργατικών και Γ.Β.Ε. (είδους «Α»)	<u>1.200ευρώ</u>
Απόκλιση (διαφορά) 20% ($200/1.000 = 20\%$)	200ευρώ

Αν η φυσιολογική απόκλιση που προβλέπεται και από τις τεχνικές προδιαγραφές είναι π.χ. μέχρι 3% , τότε επειδή η απόκλιση που προέκυψε είναι μεγαλύτερη από τη φυσιολογική, αν αυτή δε μπορεί να δικαιολογηθεί από άλλα απρόβλεπτα πραγματικά στοιχεία, θεωρείται ως λόγος ανακρίβειας με τις γνωστές συνέπειες για τα βιβλία της επιχείρησης.

Η απόκλιση της φύρας πάνω από τις τεχνικές προδιαγραφές θεωρείται συνήθως ως λογιστική διαφορά, αν δε μπορεί να δικαιολογηθεί από τις συνθήκες λειτουργίας της επιχείρησης. Στην περίπτωση αυτή, **μετατρέπεται η φύρα σε ποσότητα** και στη συνέχεια η ποσότητα σε αξία με τιμές κόστους και το ποσό που προκύπτει προστίθεται ως λογιστική διαφορά, εφόσον φυσικά δεν αποδεικνύεται απόκρυψη πωλήσεων. Αν όμως αποδεικνύεται απόκρυψη πωλήσεων σε μεγάλο ποσό ή σε ποσοστό, τότε τα βιβλία θεωρούνται ως **ανακριβή**.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΗΤΕΩΝ ΚΕΡΔΩΝ ΣΕ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Η τεχνική εταιρία “ΑΛΦΑ & ΣΙΑ Ο.Ε. με γ’ κατηγορίας βιβλία του Κ.Β.Σ., παρουσιάζει στη χρήση 2000, ακαθάριστα έσοδα 4.000.000ευρώ, ο Σ.Κ.Κ. είναι 10% και τα πραγματικά λογιστικά της κέρδη είναι 500.000ευρώ. Με τα δεδομένα αυτά τα κέρδη που φορολογούνται υπολογίζονται ως εξής:

Πραγματικά (λογιστικά κέρδη)	500.000
-Τεκμαρτά κέρδη (4.000.000*10%)	<u>-400.000</u>
Διαφορά κερδών	100.000

Κέρδη που φορολογούνται

Τεκμαρτά κέρδη	400.000
Διαφορά κερδών (100.000 * 40%)	<u>40.000</u>
Σύνολο κερδών που φορολογούνται	440.000

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗ ΜΙΚΤΟΥ ΚΕΡΔΟΥΣ

Στην επιχείρηση "ΑΛΦΑ" Ε.Π.Ε. που έχει ως αντικείμενο εργασιών την "χονδρική πώληση ψυγείων τύπου Α", για τη χρήση 2001 παρουσιάζονται από τα βιβλία τα εξής ποσά: Πωλήσεις 4.400.000ευρώ και κόστος πωλήσεων 4.000.000ευρώ. Το κάθε ένα από τα ψυγεία αυτά πωλείται κατά μέσο όρο στην τιμή 500ευρώ και αγοράζεται κατά μέσο όρο στην τιμή 400ευρώ. Με βάση τα δεδομένα αυτά ζητείται να ερευνηθεί αν ο Σ.Μ.Κ. της επιχείρησης είναι μέσα στα φυσιολογικά πλαίσια ή όχι.

Λύση

Α) Συντελεστής Μικτού Κέρδους που προκύπτει από τα βιβλία

Πωλήσεις	4.400.000	
-Κόστος πωλήσεις	<u>-4.000.000</u>	
Διαφορά	400.000	$\frac{400.000}{4.000.000} = 10\% = \text{Σ.Μ.Κ.}$

Β) Συντελεστής Μικτού Κέρδους που προκύπτει από τα τιμολόγια

Τιμή πώλησης ανά ψυγείο	500	
Τιμή αγοράς ανά ψυγείο	<u>400</u>	$\frac{100}{400} = 25\% = \text{Σ.Μ.Κ.}$
Διαφορά	100	400

Συμπέρασμα: Επειδή, από τα βιβλία προκύπτει Σ.Μ.Κ. 10% δηλαδή πολύ μικρότερος από τον Σ.Μ.Κ. 25% που προκύπτει από τη σύγκριση των τιμολογίων, γίνεται από το φορολογικό

ελεγκτή έρευνα πάνω στις αγορές, στις πωλήσεις και στις απογραφές, οπότε από κάπου θα προκύψουν στοιχεία που ίσως να μη μπορεί να τα δικαιολογήσει η επιχείρηση, με όχι καλές συνέπειες.

Προσοχή: Ο Σ.Μ.Κ. θα πρέπει να μη διαφέρει και από έτος σε έτος, ή αν διαφέρει, τουλάχιστον θα πρέπει να δικαιολογείται. Στο παραπάνω παράδειγμα έχουμε απόκρυψη πωλήσεων κατά το ποσό που αντιστοιχεί στο ποσοστό του Μ.Κ. **15%** ($25\% - 10\% = 15\%$). Δηλαδή, οι παραπάνω πωλήσεις γίνονται **5.060.000ευρώ** ($4.400.000 * 1,15 = 5.060.000$ ευρώ) και η περίπτωση θεωρείται ανακριβής (απόρριψη βιβλίων). Με άλλα λόγια, αν ο Σ.Μ.Κ. διαφέρει από έτος σε έτος χωρίς να υπάρχει διαφοροποίηση στις τιμές, τότε τεκμαίρεται ότι υπάρχει ανακρίβεια κάπου στην απογραφή ή στις ποσότητες που πωλήθηκαν ή στις τιμές. Το ίδιο ισχύει και για τους Σ.Κ.Κ.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΣΥΓΚΡΙΣΗΣ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΩΝ ΚΑΘΑΡΟΥ ΚΕΡΔΟΥΣ (Σ.Κ.Κ.)

Η επιχείρηση “ΑΛΦΑ & ΣΙΑ Ε.Π.Ε., με ίδιο αντικείμενο δραστηριότητας σε όλες τις ελεγχόμενες χρήσεις και με τις ίδιες συνθήκες λειτουργίας, εμφανίζει στα αντίστοιχα έτη (όπως προκύπτει και από το έντυπο Ε3 της κάθε χρήσης) τους εξής αντίστοιχους Σ.Κ.Κ.:4%, 10%, 5%, 1%.**Ζητείται:** Να αναφερθούν σε γενικές γραμμές οι επόμενες κινήσεις του φορολογικού ελεγκτή.

Λύση

Επειδή, από χρήση σε χρήση, οι Σ.Κ.Κ. διαφέρουν κατά πολύ, ο λογιστής της επιχείρησης οφείλει να εξηγήσει στο φορολογικό ελεγκτή και να δικαιολογήσει τις αποκλίσεις αυτές. Αν ο λογιστής δε μπορέσει να δικαιολογήσει με πραγματικά στοιχεία τις αποκλίσεις αυτές, τότε ο φορολογικός ελεγκτής προβαίνει σε έλεγχο του κύκλου δραστηριότητας, στη σταθερότητα, στην αύξηση ή στη μείωση των

δαπανών, στον ανταγωνισμό κλπ., πάντα όμως και με τον συνδυασμό με το γεγονός αν υπάρχει σοβαρή απόκλιση στο Σ.Μ.Κ. ή όχι.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΔΟΣΟΛΗΠΤΙΚΩΝ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ

Έστω ότι η εταιρία “Α. Γαλής & Σία Ο.Ε. πήρε δάνειο από την τράπεζα ύψους 5.000.000ευρώ με ημερομηνία 10.3.99 και όπως προκύπτει από τα βιβλία, με ημερομηνία 12.3.99 το δάνεισε το ποσό αυτό (ολόκληρο) στον εταίρο «Α» χωρίς αυτός να το επιστρέψει στην επιχείρηση μέχρι 31.12.01 που γίνεται ο έλεγχος. Στην περίπτωση αυτή, ο φορολογικός ελεγκτής προβαίνει στις εξής ενέργειες:

α) Δεν αναγνωρίζει τους τόκους του δανείου αυτού ως δαπάνη και κατά συνέπεια, οι αντίστοιχοι τόκοι που καταχωρήθηκαν στα έτη 99,00 και 01 προστίθενται στα έτη αυτά ως λογιστικές διαφορές και προσαυξάνουν τα αντίστοιχα φορολογητέα κέρδη. Αυτό γίνεται, διότι αποδεικνύεται άμεσα, ότι το δάνειο αυτό δε χρησιμοποιήθηκε για τις ανάγκες της επιχείρησης.

β) Υπολογίζεται χαρτόσημο δανείου 2,40% (άρθρα 13 και 15 παρ. 1^α, 5γ Κ.Τ.Χ., που υπολογίζεται πάνω στο ποσό των 5.000.000ευρώ που δάνεισε η εταιρία στον εταίρο «Α»).

Περιπτώσεις φορολογικού ελέγχου που δεν επιδεικνύονται τα βιβλία και στοιχεία – Ενέργειες φορολογικού ελέγχου

Ο φορολογικός έλεγχος, σε περίπτωση που δεν προσκομίζονται τα βιβλία και στοιχεία για να διενεργήσει τον καθιερωμένο φορολογικό έλεγχο, για τον υπολογισμό του φόρου εισοδήματος που οφείλει να πληρώσει ο επιτηδευματίας αυτός, προβαίνει συνοπτικά στις παρακάτω ενέργειες:

- 1) Από τα έντυπα Ε3, εκκαθαριστική δήλωση του Φ.Π.Α. και από τα άλλα συμπληρωματικά στοιχεία που έχουν

- υποβληθεί στη Δ.Ο.Υ., προσδιορίζει τα αντίστοιχα οικονομικά δεδομένα.
- 2) Λογιστική διαφορά δεν προσδιορίζει, διότι δεν του προσκομίστηκαν τα βιβλία και στοιχεία.
 - 3) Προβαίνει στις ανάλογες νόμιμες διαδικασίες για την τυχόν προσκόμιση στον έλεγχο των βιβλίων και στοιχείων (π.χ. κοινοποιήσεις με σχετικά έγγραφα της Δ.Ο.Υ. κλπ.).
 - 4) Αξιολογεί τις τυχόν παραβάσεις που υπάρχουν στη διάθεσή του (π.χ. από ΣΔΟΕ κλπ.).
 - 5) Στη συνέχεια ο φορολογικός ελεγκτής λαμβάνει υπόψη του:
 - α) το είδος του ασκούμενου επαγγέλματος, β) το ύψος του επενδεδυμένου κεφαλαίου, γ) τις συνθήκες λειτουργίας ομοειδών επιχειρήσεων, δ) το ύψος των δεδομένων στοιχείων (αγορών – πωλήσεων – δαπανών κλπ.) που προκύπτουν από τα έντυπα Ε3 κλπ., ε) τις παραβάσεις του Κ.Β.Σ. κλπ και με τα δεδομένα αυτά προσδιορίζει τα ακαθάριστα έσοδα **εξωλογιστικά**.
 - 6) Επειδή τα βιβλία και στοιχεία κρίνονται ως **ανακριβή**, τα καθαρά κέρδη υπολογίζονται όπως εκείνα .

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

- 1) **Απόκρυψη** στις αγορές δεν διαπιστώθηκε.
- 2) **Οι εξαγωγές** καλύπτονται με αθεώρητα τιμολόγια, δελτία αποστολής θεωρημένα και με διασαφήσεις εξαγωγών.
- 3) **Κατά** την πρώτη ημέρα του ελέγχου δια πιστώθηκε ότι τα βιβλία που τηρούνταν **ενημερώνονταν εμπρόθεσμα**.
- 4) **Το βιβλίο αποθήκης** και το **βιβλίο παραγωγής – κοστολογίου** ενημερώνονταν σύμφωνα με τον Κ.Β.Σ.
- 5) **Η αποτίμηση** των α΄ & β΄ υλών – υλικών συσκευασίας, ειδών συσκευασίας, αναλώσιμων υλικών και έτοιμων προϊόντων έγινε με την παγίως ακολουθούμενη μέθοδο του **σταθμικού μέσου όρου**.

- 6) Από την “κλειστή αποθήκη” που διενεργήθηκε δειγματοληπτικά για ορισμένα είδη, δεν διαπιστώθηκε καμία απολύτως παρατυπία. Πάντως δε μπορεί να πραγματοποιηθεί “κλειστή αποθήκη” σε πολλά είδη γιατί οι πωλήσεις πραγματοποιούνται και χονδρικά και λιανικά.
- 7) Οι **αποσβέσεις** ενεργήθηκαν κανονικά και σύμφωνα με το Π.Δ. 100/98.
- 8) Για τους **μισθούς και τα ημερομίσθια** καταβλήθηκαν οι εισφορές στα αντίστοιχα ταμεία ασφάλισης και αποδόθηκε κανονικά το Φ.Μ.Υ.
- 9) Οι **δαπάνες εξαγωγών** χωρίς δικαιολογητικά υπολογίστηκαν σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 31 του Ν.2238/94, και μάλιστα για το ποσό που υπολογίστηκε επιπλέον συμπεριλήφτηκε στις λογιστικές διαφορές.
- 10) Οι **συγκεντρωτικές καταστάσεις** για πελάτες και προμηθευτές υποβλήθηκαν εμπρόθεσμα και τα αθροίσματα αυτών συμφωνούν με τα δεδομένα των βιβλίων και στοιχείων και με τις σχετικές δηλώσεις της Α.Ε.
- 11) Ο έλεγχος έχει ελέγξει τον **φασιονίστα** Κ. Ζέρβα, όσον αφορά την απογραφή, τα Δ.Α. λήψης και έκδοσης και δε διαπίστωσε καμία διαφορά. Τα προϊόντα που βρίσκονται με 31.12.02 σε χείρας τρίτων(φασιονίστες), απογράφηκαν σε τιμές κόστους και ανάλογα με το στάδιο τελειοποίησης τους (για ράψιμο ή σίδερο κλπ.).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Η στρατηγική των επιχειρήσεων και των επιχειρηματιών έχουν πάντα την σκέψη τους στο κέρδος και ένα μέρος στην απόκρυψη φορολογητέας ύλης ΚΕΡΔΟΣΚΩΠΙΚΑ.

Ο ελεγκτής και ειδικά ο φορολογικός προσπαθεί να συλλάβει τα λάθαι και τοις παραλήψεις προς όφελος του κράτους για να αυξηθεί η φορολογητέα ύλη και ενάντια των Κερδοσκόπων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΝΙΚΟΣ ΔΗΜΟΥ
ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΟΣ

ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ
Βασικές Αρχές Γενικής
Κ Τραπεζικής Ελεγκτικής
ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΕΛΛΗΝ»

ΚΩΝ. ΚΑΝΤΖΥΟ, MBA, PHD
Επ. Καθηγητού Πανεπιστημίου
Αιγαίου Καθηγητού Τ.Ε.Ι
ΠΕΙΡΑΙΑ

ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ
Θεωρία και Πρακτική
ΕΚΔΟΣΕΙΣ
«Α. ΣΤΑΜΟΥΛΗΣ»

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Ι. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗΣ
Καθηγητού Λογιστικής –
Κοστολόγησης

ΑΦΟΡΟΛΟΓΗΤΑ
ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ
ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΚΑΘΕ ΤΡΙΑ ΧΡΟΝΙΑ
ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΕΠΙΧ.
ΣΕΩΝ (ΤΑΚΤΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ –
ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ
(ΠΟΛ. 1144/98) ΑΠΟΡΡΙΨΗ
ΒΙΒΛΙΩΝ- ΛΟΓΙΣΤΙΚΕΣ
ΔΙΑΦΟΡΕΣ- ΔΑΠΑΝΕΣ
3^η ΕΚΔΟΣΗ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2003
www.Karagiannisd.gr

ΕΞΗΠΡΕΣ

ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙ-
ΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ:
ΟΜΙΛΟΣ ΚΑΛΟΦΩΛΙΑ Α.Ε

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Εισαγωγή στην Ελεγκτική	σελ.	2
1.1 Εννοιολογικά της Ελεγκτικής	//	3
1.2 Ο έλεγχος γενικά	//	4
1.3 Ιστορική επισκόπηση της Ελεγκτικής	//	4
1.4 Η Ελεγκτική σήμερα	//	5

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Ο Ελεγκτής και το Έργο του		
2.1 Προσόντα ελεγκτών	//	6
2.2 Τρόπος εργασίας ελεγκτή	//	7
2.2.1 Προετοιμασία ελέγχου	//	7
2.2.2 Πρόγραμμα ελέγχου	//	8- 9
2.2.3 Έκθεση ελέγχου	//	9
2.3 Ψυχολογικά προβλήματα του ελεγκτή	//	9
2.4 Διακρίσεις ελεγκτών	//	11

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Εποπτεία και Έλεγχος	//	12
3.1 Η Εποπτεία	//	12
3.2 Ο Έλεγχος	//	12
3.3 Βασική διαδικασία ελέγχου	//	-13
3.4 Οι Βασικές προϋποθέσεις του αποτελεσματικού ελέγχου	//	13

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Μορφές Ελέγχου		
4.1 Διακρίσεις ελέγχων	//	14
4.1.1 Έσωτερικός και εξωτερικός έλεγχος	//	14
4.1.2 Τυπικός και ουσιαστικός έλεγχος	//	15
4.1.3 Τακτικός και έκτακτος έλεγχος	//	16

4.1.4 Γενικός και μερικός έλεγχος	//	16
4.1.5 Αυτοέλεγχος	//	17
4.2 Μέτρα πρόληψης αντικανονικών ενεργειών	//	18

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Εσωτερικός Έλεγχος

5.1 Γενικά	//	20
5.2 Σκοπιμότητα του εσωτερικού ελέγχου	//	20
5.3 Συστήματα εσωτερικού ελέγχου	//	21

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

Κατηγορίες Ελέγχων

6.1 Κατηγορίες ελέγχων ανάλογα με τα μέσα	//	23
6.2 Έλεγχος ολικής απόδοσης της επιχείρησης	//	24
6.3 Έλεγχος της Διοίκησης	//	25

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

Έλεγχος Διαδικασιών

7.1 Γενικά	//	26
7.2 Έλεγχος χώρων συναλλαγών	//	26-27
7.3 Ο Έλεγχος της σειράς προτεραιότητας	//	28
7.4 Έλεγχος ταυτοπροσωπίας των συναλλασσομένων	//	28
7.5 Ο Έλεγχος της συναλλαγής	//	29
7.6 Ο Έλεγχος των παρεπόμενων στοιχείων της συναλλαγής	//	30
7.7 Έλεγχος των υπαλλήλων που εμπλέκονται στη συναλλαγή	//	31

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

Έλεγχος Διαχειρίσεων

8.1 Γενικά	//	34
8.2 Έλεγχος ταμιακής διαχείρισης	//	34
8.3 Έλεγχος διαχείρισης αξιόγραφων	//	35
8.4 Έλεγχος διαχείρισης προϊόντων	//	37

ΚΕΦΑΚΑΙΟ 9

Ελεγκτική και Μηχανογράφηση

9.1 Γενικά	// 39
9.2 Στοιχεία μηχανογραφημένων συστημάτων	// 39
9.2.1 Έλεγχος γύρω από των υπολογιστή	// 42
9.2.2 Έλεγχος μέσα από των υπολογιστή	// 42
9.3 Μελέτη και αξιολόγηση εσωτερικού ελέγχου (internet control) μηχανογραφήσεων συστημάτων	// 44
9.3.1 Εσωτερικός έλεγχος μηχανογραφημένου συστήματος	// 44
1.Γενικοί έλεγχοι	// 45
2.Έλεγχοι εφαρμογών	// 46
Παράδειγμα ερωτηματολογίου αξιολόγησης εσωτερικού ελέγχου μηχανογραφημένου συστήματος	// 51

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ

Κρατική ελεγκτική	// 57
Έλεγχος με βάση την Α.Υ.Ο. πολ. 1144/98	// 58
Γενικά περι της Α.Υ.Ο. πολ. 1144/98 (πολ.1168/01 1250/02)	// 58
Γενικές ελεγκτικές επαληθεύσεις (άρθρο 3 Α.Υ.Ο. πολ.1144/98)	// 59
Προσαύξηση ακαθάριστων εσόδων σε περίπτωση ανακρίβειας (με την Α.Υ.Ο. 1144/98)	// 60
Προσαύξηση του μοναδικού συντελεστή καθαρού κέρδους (Μ.Σ.Κ.Κ.) σε περίπτωση ανακρίβειας (Α.Υ.Ο. 1144/98)	// 63

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

Έλεγχος στα βιβλία Α΄ Κατηγορίας του Κ.Β.Σ.
(Πολ.1144/98)

Ειδικές επαληθεύσεις σε Α΄ κατηγορίας βιβλία	// 65
Συνάφεια στα βιβλία Α΄ κατηγορίας (πολ.1144/98)	// 66

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β

**Έλεγχος στα βιβλία Β΄ κατηγορίας του Κ.Β.Σ.
(πολ.1144/98)**

Ειδικές επαληθεύσεις σε Β΄ κατηγορίας βιβλία	// 75
Συνάφεια στα βιβλία Β΄ κατηγορίας (πολ. 1144/98)	// 77
Διενέργεια κλειστής αποθήκης	// 86

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄

**Έλεγχος στα βιβλία Γ΄ κατηγορίας του Κ.Β.Σ
(ΠΟΛ.1144/98)**

Ειδικές επαληθεύσεις σε βιβλία Γ΄ κατηγορίας του Κ.Β.Σ.	// 97
Έλεγχος μικτού κέρδους	// 100
Παραγραφή του πιστωτικού υπολοίπου από το Φ.Π.Α	// 102
Ανακρίβεια – Ανεπάρκεια	// 106
Ανεπαρκή βιβλία	/106-107
Ανακριβή βιβλία	// 107

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

Γενικά τακτικός έλεγχος επιχειρήσεων	
Τακτικός έλεγχος επιχειρήσεων	// 108
Κλασικοί τρόποι φοροδιαφυγής	// 108
Κέρδη που δεν φορολογούνται λόγω φοροδιαφυγής	// 116

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

Τακτικός έλεγχος σε βιβλία Α΄ κατηγορίας του Κ.Β.Σ.		
Ελεγκτικές επαληθεύσεις στα Α΄ κατηγορίας βιβλία του Κ.Β.Σ.	//	117-118
Προσδιορισμός του μικτού κέρδους για επιχειρήσεις που τηρούν βιβλίο αγορών	//	118
Παράδειγμα προσδιορισμού μικτού κέρδους όταν Υπάρχει ένα μόνο είδος και οι πωλήσεις γίνονται Μόνο λιανικά	//	119
Παράδειγμα προσδιορισμού του μικτού και των Ακαθάριστων εσόδων με βιβλίο αγορών, όταν υπάρχουν πολλά είδη και η επιχείρηση πουλάει συγχρόνως λιανικά και χονδρικά	//	120

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

Τακτικός φορολογικός έλεγχος σε βιβλία Β΄ κατηγορίας του Κ.Β.Σ.		
Ελεγκτικές επαληθεύσεις στα Β΄ κατηγορίας βιβλία του Κ.Β.Σ.	//	124
Παράδειγμα:		
Γενικά	//	125
Οικονομικά Δεδομένα (παρατηρήσεις ελέγχου)	//	126
Συντελεστές μικτού κέρδους (Σ.Μ.Κ.) πάνω στο κόστος	//	128
Παραβάσεις του Κ.Β.Σ.	//	130
Πόρισμα ελέγχου	//	131
Προσδιορισμός ακαθάριστων εσόδων	//	132
Προσδιορισμός καθαρών κερδών Μ.Σ.Κ.Κ.	//	135

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄

Τακτικός έλεγχος σε βιβλία Γ΄ κατηγορίας του Κ.Β.Σ.	//	137
Ελεγκτικές επαληθεύσεις στα βιβλία Γ΄ κατηγορίας του Κ.Β.Σ.	//	137
Παράδειγμα ελέγχου με βάση τις τεχνικές προδιαγραφές	//	140
Παράδειγμα προσδιορισμού των φορολογητέων κερδών σε τεχνικές επιχειρήσεις	//	141
Παράδειγμα προσδιορισμού του συντελεστή μικτού κέρδους	//	142
Παράδειγμα σύγκρισης συντελεστών καθαρού κέρδους (Σ.Κ.Κ.)	//	143
Παράδειγμα ελέγχου δοσοληπτικών λογαριασμών	//	144
Περιπτώσεις φορολογικού ελέγχου που δεν επιδεικνύονται τα βιβλία και στοιχεία – Ενέργειες φορολογικού ελέγχου	//	144
Παρατηρήσεις φορολογικού ελέγχου	//	145
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ	//	147

**ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
ΙΔΡΥΜΑ
Τ.Ε.Ι ΗΠΕΙΡΟΥ**

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΣΧΟΛΗ: ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ: ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ**

**ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ
ΘΕΜΑ**

**ΕΛΕΚΤΙΚΗ
Βασικές Αρχές Γενικής Ελεγκτικής
ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΙΣΕΩΝ**

**ΤΟΥ ΣΠΟΥΔΑΣΤΗ
ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΓΕΩΡΓΟΥΔΗ**

**ΥΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ
ΜΑΡΓΩΝΗΣ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ**

**ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
ΙΔΡΥΜΑ**
Τ.Ε.Ι ΗΠΕΙΡΟΥ

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΣΧΟΛΗ:ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ:ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ**

**ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ
ΘΕΜΑ**

**ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ
Βασικές Αρχές Γενικής Ελεγκτικής
ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΙΣΕΩΝ**

**ΤΟΥ ΣΠΟΥΔΑΣΤΗ
ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΓΕΩΡΓΟΥΔΗ**

**ΥΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ
ΜΑΡΓΩΝΗΣ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ**

(1)

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η ανάπτυξη των σύγχρονων επιχειρήσεων υπήρξε στην μεταπολεμική περίοδο ταχύτατη και ποικιλόμορφη.

Η εισαγωγή της ηλεκτρονικής στην πληροφορική επέτρεψε την μεγέθυνση των οικονομικών μονάδων και τη διεθνοποίηση τους.

Η εξέλιξη αυτή όμως συνετέλεσε και στην αύξηση των κινδύνων, από αθέλητα ή ηθελημένα λάθη ή παραλείψεις των οργάνων των επιχειρήσεων και στην μεγιστοποίηση των οικονομικών συνεπειών από αυτά.

Ήταν συνεπώς επόμενο να αναπτυχθεί και να συστηματοποιηθεί ο έλεγχος των διαδικασιών αλλά και των οργάνων των Οικονομικών Μονάδων, προκειμένου να αποτραπούν, ή έστω να διαπιστωθούν έγκαιρα και να αντιμετωπισθούν ανάλογα, τυχόν αντικανονικές ενέργειες αυτών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ

1.1 ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ

Ελεγκτική είναι η διαδικασία άσκησης του ελέγχου και περιλαμβάνει μεθόδους και αρχές που εφαρμόζει ο ελεγκτής κατά την εκτέλεση της εργασίας του.

Έλεγχος καλείται η συστηματική εξέταση των βιβλίων και δικαιολογητικών εγγράφων μιας επιχείρησης για την εξακρίβωση της αλήθειας των γεγονότων που αναφέρονται στην οικονομική κατάσταση αυτής και για τη σχετική γνωμάτευση επ' αυτών.

Το πρόσωπο που είναι αρμόδιο για την άσκηση του ελέγχου λέγεται ελεγκτής.

Από την εννοιολογική αυτή εξέταση των τριών πιο πάνω ορών προκύπτει ότι απαραίτητο υπόβαθρο της ελεγκτικής είναι η βαθιά γνώση από τον ελεγκτή της Λογιστικής, της Οικονομικής των Εκμεταλλεύσεων και του Ιδιωτικού και Φορολογικού Δικαίου.

1.2 Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΓΕΝΙΚΑ

Με τον έλεγχο επιδιώκεται η διαπίστωση της ορθότητας των ενεργειών των ατόμων που διενεργούν πράξεις και λαμβάνουν αποφάσεις, της συμμόρφωσης του προς τους κανόνες Δικαίου, που διέπουν την οργάνωση, τη λειτουργία και γενικώς τη δράση της επιχείρησης της προστασίας των διοικούμενων, της τήρησης της εννόμου τάξης και της εξυπηρέτησης του δημοσίου συμφέροντος.

Θα μπορούσε να λεχθεί, ίσως με μια μικρή δόση υπερβολής, ότι τίποτε δεν γίνεται χωρίς έλεγχο.

1.3 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ

Ο έλεγχος, αχώριστος σύντροφος της Λογιστικής, ακολούθησε αυτήν σ' όλες τις εξελικτικές μορφές της, από την εποχή που οι άνθρωποι προσπάθησαν να μετρήσουν και να αποτιμήσουν υλικά αγαθά, μέχρι σήμερα.

Φαίνεται πως η Αρχαία Αίγυπτος είναι η ουσιαστική γενέτειρα της Ελεγκτικής.

Στην εποχή των Φαραώ ο έλεγχος της συγκομιδής των σιτηρών ήταν πρωταρχικής σημασίας γι' αυτούς γιατί τα δημητριακά αποτελούσαν την κυριότερη φορολογήσιμη ύλη και την σπουδαιότερη πηγή εσόδων για το τότε Αιγυπτιακό κράτος.

Στους επιστάτες επί των φόρων απονέμονταν ιδιαίτερες τιμές, όταν κατόρθωσαν να παρουσιάσουν στον Βασιλέα ευνοϊκού λογαριασμούς εισπράξεως φόρων.

Η ανάπτυξη της βιοτεχνίας, η ανακάλυψη του ατμού και η ενίσχυση της βιομηχανίας συνετέλεσαν στη διάδοση των λογιστικών ελέγχων στη Μεγάλη Βρετανία και στη συστηματοποίηση του.

Γι' αυτό και πατρίδα της σύγχρονη Ελεγκτικής θεωρείται η Αγγλία.

1.4 Η ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΣΗΜΕΡΑ

Η Ελεγκτική σήμερα έχει αξιόλογη θέση στην οικονομική ζωή του τόπου, με θεσμοθετημένες νομικές διατάξεις (Ν. 3329/55) και με συγκροτημένο σώμα ελεγκτών (ΣΟΛ)για την άσκηση της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. **Ο ΕΛΕΓΚΤΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ**

2.1 ΠΡΟΣΟΝΤΑ ΕΛΕΓΚΤΩΝ

Ο Ελεγκτής πρέπει να έχει επιλεγεί προσεκτικά και να διαθέτει γενικά και ειδικά προσόντα.

Τα γενικά ή βασικά προσόντα είναι:

- A) Τιμιότητα, εχεμύθεια, διακριτικότητα, ευγένεια, ανιδιοτέλεια**
- B) Φιλοπονία, καλή φυσική κατάσταση, δυνατότητα προσφοράς υπέρ' εργασίας, ψυχικό σθένος.**
- Γ) Ικανότητα αναλυτικής σκέψης, για την αναζήτηση και ανεύρεση των αιτίων των διαπιστωθέντων γεγονότων.**
- Δ) Αντικειμενικότητα στις κρίσεις του.**
- Ε) Σαφήνεια και απλότητα στον προφορικό και γραπτό λόγο.**
- Στ) Δημιουργική ικανότητα, για την υπόδειξη τρόπου διόρθωσης των λαθών και μεθόδων διασφάλισης της επιχείρησης από παρενέργειες τυχόν ασθενών σημείων των λειτουργικών διαδικασιών της.**
- Ζ) Κατάλληλη επιστημονική κατάρτιση και κυρίως επαρκείς γνώσεις Λογιστικής, Ελεγκτικής, Ιδιωτικής Οικονομικής, Οργάνωση των Επιχειρήσεων, Οικονομικών Μαθηματικών και Ιδιωτικού και Φορολογικού Δικαίου.**
- Η) Εμπειρία στην άσκηση γενικών και ειδικών ελέγχων και μαζί με την διαίσθηση βοηθά τον ελεγκτή στην αποτελεσματική διενέργεια του έργου του.**

Τα ειδικά προσόντα δεν είναι δυνατόν να απαριθμηθούν γιατί αυτά εξαρτώνται από τις απαιτήσεις του ελεγχόμενου αντικειμένου ή τις ελεγχόμενης επιχείρησης.

2.2 ΤΡΟΠΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΛΕΓΚΤΗ

2.2.1 Προετοιμασία ελέγχου

Ο ελεγκτής, προτού αρχίσει τον έλεγχο μιας οικονομικής μονάδας, πρέπει να κατατοπισθεί πλήρως σχετικά με τη νομοθεσία που διέπει αυτήν, να μελετήσει το καταστατικό και τον εσωτερικό κανονισμό αυτής και να λάβει γνώση του οργανογράμματος της.

Η ενημέρωση του επί της διοικητικής διάρθρωσης των υπηρεσιών

(5)

της μονάδας.

Κατά την μελέτη του λογιστικού σχεδίου θα καταρτίσει πίνακα των τηρουμένων κύριων και βοηθητικών βιβλίων θα ζητήσει να του δοθούν κατάσταση των υπαρχόντων προγραμμάτων, προκειμένου περί μηχανογραφημένων λογιστηρίων, καταστάσεις τηρουμένων εντύπων, προσωπικού και μισθοδοσίας, υποδείγματα υπογραφών.

Ενημέρωση από την Νομική υπηρεσία για Δίκες.

Ενημέρωση από την Τεχνική υπηρεσία για την πραγματική αξία των παγίων στοιχείων.

Ενημέρωση από το λογιστήριο πίνακες ταμειακών ροών, κίνησης αποθεμάτων, είσπραξης, απαιτήσεις από το Δημόσιο, Δάνεια από Τράπεζες κλπ.

Επίσης θα ζητήσει εκθέσεις γενικών η ειδικών ελέγχων του παρελθόντος.

Μετά την αξιολόγηση των στοιχείων θα κατατάξει το σχετικό υλικό και θα καταστρώσει πρόγραμμα εργασίας που λέγεται και πρόγραμμα ελέγχου.

2.2.2 Πρόγραμμα ελέγχου

Το Πρόγραμμα ελέγχου κρίνεται απαραίτητο.

Το Πρόγραμμα πρέπει να είναι αναλυτικό αλλά να μην εξαντλείται σε λεπτομέρειες.

Επίσης αυτό πρέπει να είναι εύκαμπτο, με την δυνατότητα τροποποιήσεων και συμπληρώσεων κατά του ελέγχου.

2.2.3 Έκθεση ελέγχου

Μετά το τέλος του ελέγχου συντάσσεται έκθεση στην οποία καταχωρίζονται όλες οι διαπιστώσεις , παρατηρήσεις και υποδείξεις του ελεγκτή.

2.3 ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΕΛΕΓΚΤΗ

Ανεξάρτητα από την κατάρτιση του και από την επιθυμία του να ενεργήσει έναν υποδειγματικό έλεγχο, δεν παύει να είναι άνθρωπος και συνεπώς να είναι υποκείμενος σε ψυχολογικές επιδράσεις και σε συναισθηματικές παρορμήσεις.

(6)

2.4 ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΕΛΕΓΚΤΩΝ

Οι ελεγκτές διακρίνονται σε εξαρτημένους και ανεξάρτητους .

Η διάκριση αυτή συμπίπτει και με το διαχωρισμό των ελέγχων σε εσωτερικούς και εξωτερικούς.

Οι εσωτερικοί έλεγχοι είναι αυτοί που γίνονται από όργανα της ίδιας της ελεγχόμενης μονάδας, ενώ οι εξωτερικοί είναι αυτοί που γίνονται από όργανα του Σώματος Ορκωτών Λογιστών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΣ

3.1 ΕΠΟΠΤΕΙΑ

Με την εποπτεία επιτυγχάνεται η έγκαιρη διαπίστωση παρεκκλίσεων, λαθών, καθυστερήσεων κλπ. Και παρέχεται η δυνατότητα άμεσης επέμβασης για διόρθωση αυτών.

Η εποπτεία δεν έχει την έννοια της αστυνόμευσης των εργαζομένων αλλά της καθοδήγησης, της παρακίνησης και της υποβοήθησης αυτών.

3.2 Ο ΕΛΕΓΧΟΣ

Ο έλεγχος, κατά τον Fayol, συνιστάται στην επιβεβαίωση ότι όλα έγιναν σύμφωνα με τα προγράμματα που καθ' ορίστηκαν, με τις οδηγίες που δόθηκαν και με τις αρχές που θεσπίστηκαν. Αποβλέπει στο να εντοπίσει τις αδυναμίες και τα σφάλματα που παρατηρήθηκαν κατά τη διαδικασία της εκτέλεσης των εργασιών με σκοπό αυτά να διορθωθούν και να μην επαναληφθούν.

3.3 ΒΑΣΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ

Αυτή περιλαμβάνει

- α) Τον καθορισμό των προτύπων ελέγχου
- β) Την μέτρηση της απόδοσης
- γ) Την σύγκριση της απόδοσης προς τα πρότυπα
- δ) Την ανάλυση των αιτίων των τυχόν αποκλίσεων και τη διόρθωση τους
- ε) Το τελικό συμπέρασμα

3.4 ΟΙ ΒΑΣΙΚΕΣ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Για να είναι αποτελεσματικός ο έλεγχος πρέπει να στηρίζεται σε ένα σύστημα που να πληροί τις πιο κάτω προϋποθέσεις:

- A) Να ανταποκρίνεται στις συγκεκριμένες ανάγκες της επιχείρησης και στην οργανωτική δομή της.
- B) Να είναι προληπτικός, με δυνατότητα προβλέψεων ανεπιθύμητων

(8)

παρενεργειών των διαδικασιών.

Γ) Να είναι αντικειμενικός, στις συγκρίσεις και στις κρίσεις.

Δ) Να παρουσιάζει ευκαμψία, με δυνατότητα κατάρτισης εναλλακτικών προγραμμάτων δράσης.

Ε) Να είναι οικονομικός, με την έννοια ότι πρέπει η αναμενόμενη από αυτόν ωφέλεια να αντισταθμίζει το κόστος του

Στ) Να είναι αποδεκτός από τους ελεγχόμενους

Ζ) Να υποδεικνύει διορθωτικά μέτρα. Δεν αρκεί να διαπιστώνονται μόνο σφάλματα ή λάθη αλλά πρέπει να προτείνονται και άμεσοι τρόποι αντιμετώπισης, εξάλειψης και μη επανάληψης τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ΜΟΡΦΕΣ ΕΛΕΓΧΟΥ

4.1 ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΕΛΕΓΧΩΝ

Οι έλεγχοι διακρίνονται σε διάφορες κατηγορίες ανάλογα με τη μορφή, την έκταση και την τακτικότητα πραγματοποίησης τους.

4.1.1 Εσωτερικός και εξωτερικός έλεγχος

α) Εσωτερικός έλεγχος, όπως προαναφέρθηκε, είναι αυτός που ενεργείται από όργανα της ίδιας μονάδας.

Η μορφή αυτή του ελέγχου αποτελεί τον προληπτικό έλεγχο και πρέπει να γίνεται από άλλο πρόσωπο από εκείνο που ενεργεί τη συναλλαγή.

β) Εξωτερικός έλεγχος, είναι αυτός που γίνεται από ανεξάρτητα από την ελεγχόμενη μονάδα πρόσωπα και αποσκοπεί στο να διαπιστώσει αιτίες, που προκάλεσαν ζημιογόνα γεγονότα.

Ο εξωτερικός έλεγχος γίνεται η από θεσμοθετημένα όργανα, όπως είναι το Σώμα Ορκωτών Λογιστών (ΣΟΛ).

4.1.2 Τυπικός και ουσιαστικός έλεγχος

α) Τυπικός είναι ο έλεγχος που εξετάζει στατικά την τυπικότητα μίας πράξης (π.χ. τους Χρεωπιστούμενους λογαριασμούς, τη νομιμότητα των δικαιολογητικών, την ύπαρξη των αναγκαίων υπογραφών κλπ.).

β) Αντίθετα ουσιαστικός είναι ο έλεγχος που υπεισέρχεται στην εξέταση της σκοπιμότητας της πράξης και της αποτελεσματικότητας της.

4.1.3 Τακτικός και έκτακτος έλεγχος

α) Τακτικός είναι ο έλεγχος που γίνεται κατά τακτά, ημερολογιακά προσδιορισμένα, χρονικά διαστήματα

β) Έκτακτος έλεγχος είναι αυτός που διενεργείται αποτεδήποτε προκύψει ανάγκη.

4.1.4 Γενικός και μερικός έλεγχος

α) Γενικός είναι ο έλεγχος που περιλαμβάνει το σύνολο των δραστηριοτήτων μιας επιχείρησης, χωρίς περιορισμούς χρονικού

(10)

βάθους ελέγχου και ελεγχομένων αντικειμένων.

B)Μερικός έλεγχος είναι αυτός που αφορά ορισμένες μόνο δραστηριότητες η όλες αλλά για περιορισμένο χρονικό διάστημα η τις πράξεις και ενεργείται συνήθως αιφνιδιαστικά.

4.1.5 Αυτοέλεγχος

Είναι η μορφή του ελέγχου που πραγματοποιεί μια επιχείρηση, κατά διάφορα χρονικά διαστήματα.

Κατά τον αυτό έλεγχο εκτιμάται η παρούσα κατάσταση, οι επιτευχθέντες στόχοι και οι αποκλίσεις από αυτούς.

4.2 ΜΕΤΡΑ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΑΝΤΙΚΑΝΟΝΙΚΩΝ ΕΝΕΡΓΕΙΩΝ

Για την πρόληψη λαθών, απατών, καταχρήσεων κλπ. Οι επιχειρήσεις και ιδιαίτερα οι Τράπεζες, φροντίζουν να διαθέτουν συστήματα συνεχών εσωτερικών ελέγχων.

Για την αντιμετώπιση αυτής της κατάστασης ενεργούν:

A) Καταμερισμό εργασιών.

B) Καθορισμός αρμοδιοτήτων.

Γ) Εναλλαγή προσωπικού στις διάφορες θέσεις

Δ) Επιλογή προσωπικού (ικανότητα, εντιμότητα).

E) Χορήγηση κανονικών αδειών, υποχρεωτικά και αναπλήρωση των σε άδεια υπάλληλο από διαφορετικά, κάθε φορά, πρόσωπα.

Στ) Λήψη εγγυήσεων.

4.3 ΕΙΔΗ ΕΛΕΓΧΩΝ

Μια άλλη μορφή ταξινόμησης των ελέγχων, ανάλογα με τα αντικείμενα, την χρονική έκταση των ελέγχων, είναι:

4.3.1 Από άποψη προγράμματος ελέγχων διακρίνονται σε:

α) Ελέγχους ισολογισμών

β) Ελέγχους λεπτομερείς η πλήρεις

γ) Ελέγχους ειδικών σημείων

4.3.2 Από άποψη έκτασης ελέγχων διακρίνονται σε:

α) Ολοκληρωτικούς

β) Ελέγχους βολιδοσκοπήσεων

(11)

4.3.3 Από άποψη τρόπων ελέγχων διακρίνονται σε:

- α) Διαρκείς ελέγχους**
- β) Εφάπαξ ελέγχους**
- γ) Ελέγχους τέλους χρήσης**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ

5.1 ΓΕΝΙΚΑ

Η σπουδαιότερη και αποτελεσματικότερη μορφή ελέγχου είναι ο εσωτερικός γιατί αυτός είναι συνεχής, γίνεται από όργανα της μονάδας (που γνωρίζουν τις διαδικασίες, οργανόγραμμα και το λογιστικό σχέδιο αυτής).

5.2 ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Η σκοπιμότητα του εσωτερικού ελέγχου έγκειται στο ότι αυτός ενεργεί:

- A) Προληπτικά
- B) Αποτρεπτικά
- Γ) Κατασταλτικά

Ο εσωτερικός έλεγχος αποβλέπει στο να προλάβει τα από πρόθεση η αμέλεια λάθη, τις πιθανές απάτες και την εκμετάλλευση των πελατών, για ίδιο όφελος των υπαλλήλων.

5.3 ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Τα συστήματα των εσωτερικών ελέγχων ποικίλουν ανάλογα με τη μορφή, την έκταση και το αντικείμενο εργασιών κάθε επιχείρησης.

Άλλο σύστημα εσωτερικού ελέγχου έχει μία Τράπεζα, άλλο ένα Σούπερ Μάρκετ και άλλο μια Ασφαλιστική Εταιρία.

Τα σημερινά συστήματα αποβλέπουν στον προληπτικό έλεγχο, χειρόγραφο ή μηχανογραφημένο, κάθε συναλλαγής κατά τον χρόνο πραγματοποίησής της, στη διασταύρωση στη συνέχεια των στοιχείων της μηχανογραφικά, στην αποθήκευση αυτών για περαιτέρω έλεγχο, στη λήψη και αξιολόγηση στατιστικών στοιχείων και στην ταξινόμηση των δικαιολογητικών για την ευχερή, εκ των υστέρων, επανέλεγχο τους.

Από τα πιο πάνω φαίνεται ότι ουσιαστικά ο έλεγχος γίνεται ταυτόχρονα με τη συναλλαγή και γι' αυτό τα διάφορα μηχανογραφικά προγράμματα έχουν αυτόματες ασφαλιστικές δικλείδες.

Αλλά ο προληπτικός έλεγχος, χειρόγραφος η μηχανικός, δεν καταργεί την ύπαρξη και του κατασταλτικού, που γίνεται με διάφορους τρόπους.

Στις μεγάλες εμπορικές η βιομηχανικές επιχειρήσεις ο κατασταλτικός έλεγχος επιμερίζεται σε διάφορά, άτομα που αποκτούν έτσι εξειδίκευση και παρακολουθούν συστηματικότερα τα θέματα που τους έχουν ανατεθεί (π.χ. Συμβάσεις μεγάλων πελατών, συμβάσεις με Δημόσιο κλπ.)

Ενδεικτικά πάντως και για την ιστορική πληρότητα σημειώνεται ότι ο έλεγχος γινόταν στο παρελθόν.

A) Με αντιπαραβολή των εγγραφών των λογιστικών βιβλίων μεταξύ τους και προς τα δικαιολογητικά τους η

B) Με αντιπαραβολή των στοιχείων διαφόρων συγκεντρωτικών καταστάσεων με τα βιβλία.

Η μορφή αυτή των ελέγχων γίνεται σήμερα μόνον σε μικρές επιχειρήσεις που δεν διαθέτουν μηχανογραφική οργάνωση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΛΕΓΧΩΝ

6.1 ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΛΕΓΧΩΝ ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΤΑ ΜΕΣΑ

Για την ολοκλήρωση της κατάταξης τους απομένει να εξετασθεί και η διαφοροποίηση τους ανάλογα με τον τρόπο και τα μέσα άσκησης τους. Έτσι κατατάσσονται οι έλεγχοι σε:

A) Φυσικούς, όταν για ορισμένες πράξεις ή ενέργειες απαιτούνται δύο τουλάχιστον άτομα π.χ. άνοιγμα των χρηματοκιβωτίων.

B) Μηχανικούς όταν χρησιμοποιούνται μηχανικά μέσα (μηχανήματα καταμέτρησης χρημάτων κλπ.).

Γ) Διαδικασιών, όταν άλλος υπάλληλος συντάσσει τις καταστάσεις π.χ. τη μισθοδοτική κατάσταση και άλλος ενεργεί τις πληρωμές.

Δ) Περιοριστικούς, όταν εξετάζεται η τήρηση η καθορισθέντων ορίων π.χ. το ημερήσιο υπόλοιπο των μετρητών στο ταμείο να μην υπερβαίνει ορισμένο ποσό.

Όπως είναι αυτονόητο οι πιο πάνω τρόποι εμέσου ελέγχου έχουν ως σκοπό τη διασφάλιση των συμφερόντων των μονάδων και την αποφυγή ζημιογόνων γι' αυτές παρενεργειών, πράξεων ή παραλείψεων οργάνων τους.

6.2 ΕΛΕΓΧΟΣ ΟΛΙΚΗΣ ΑΠΟΔΟΣΗΣ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ

Ο Έλεγχος της ολικής απόδοσης μιας επιχείρησης αποβλ.επει στην εκτίμηση και στην σύγκριση των ολικών επιτεύξεων προς τις γενικές επιδιώξεις της.

Λόγοι που επιβάλουν τον έλεγχο της ολικής απόδοσης των επιχειρήσεων είναι:

A) η ανάγκη του ελέγχου του γενικού προγραμματισμού της επιχειρηματικής δραστηριότητας και

B) της εκτίμησης της συνολικής απόδοσης του management αυτής.

Ο ολικός έλεγχος της αποδοτικότητας της επιχείρησης επιτυγχάνεται με ένα από τους ακόλουθους τρόπους:

A) Με τον Προϋπολογισμό

Ο γενικός προϋπολογισμός.

(15)

B) Με το λογαριασμό Κέρδη και Ζημίες.

Ο λογαριασμός αυτός αποτελεί σημαντικό μέσο ελέγχου γιατί δείχνει τους συντελεστές εσόδων, που καθορίζουν την επιτυχία ή αποτυχία της επιχειρηματικής δραστηριότητας.

Γ) Με την μέτρηση της αποδοτικότητας των επενδύσεων.

Αυτός αφορά σύγκριση των κερδών προς τις συνολικές επενδύσεις. Στόχος της επιχείρησης είναι όχι μόνον η μεγιστοποίηση των κερδών αλλά η επίτευξη της άριστης απόδοσης των επενδύσεων ή των απασχολούμενων κεφαλαίων.

Δ) Με τη μέτρηση της αποτελεσματικότητας βασικών τομέων της επιχειρηματικής δραστηριότητας.

Οι τομείς αυτοί, κατά σειρά σπουδαιότητας, είναι:

- 1) Η αποδοτικότητα σε κέρδη
- 2) Η θέση της επιχείρησης στην αγορά
- 3) Η παραγωγικότητα των επί μέρους τομέων
- 4) Η ηγετική θέση του προϊόντος στην αγορά
- 5) Η ανάπτυξη του προσωπικού
- 6) Η συμπεριφορά του προσωπικού και
- 7) Η θέση της στην Ευρωπαϊκή αγορά.

6.3 ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Διευθυντικός έλεγχος αφορά τον έλεγχο της ποιότητας του management και της απόδοσης των managers της οικονομικής μονάδας.

Αποκλίσεις από τους προκαθορισθέντες στόχους παρουσιάζονται συνήθως όταν οι διοικήσεις είναι ανεπαρκείς στην εκτέλεση των καθηκόντων τους.

Ικανοί και κατάλληλοι managers κάνουν λιγότερα σφάλματα, αντιλαμβάνονται γρηγορότερα τις αποκλίσεις ενεργούν γρηγορότερα στη διόρθωση της πορείας της επιχείρησης και συμβάλουν στην επιτυχία αυτής.

Συνεπώς απαραίτητος είναι ο έλεγχος της Διοίκησης που μπορεί να είναι και αυτοέλεγχος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΕΛΕΓΧΟΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ

7.1 ΓΕΝΙΚΑ

Με τον όρο διαδικασίες εννοούμε το σύνολο των εργασιών και ενεργειών που απαιτούνται για τη διενέργεια μιας οικονομικής πράξης ή μιας συναλλαγής.

Οι έλεγχοι συνεπώς πρέπει να καλύπτουν όλα τα στάδια για την πραγματοποίηση της συναλλαγής.

Γι' αυτό διακρίνουμε τους ελέγχους των μέσων και των διαδικασιών, που θα απαιτηθούν για την εκτέλεση μιας συναλλαγής, στις πιο κάτω κατηγορίες:

- 1) Έλεγχος χώρων συναλλαγών
- 2) Έλεγχος σειράς προτεραιότητας πελατών
- 3) Έλεγχος ταυτοπροσωπίας συναλλασσομένων
- 4) Έλεγχος διαδικασιών συναλλαγής
- 5) Έλεγχος των παρεπόμενων στοιχείων της συναλλαγής
- 6) Έλεγχος υπαλλήλων που εμπλέκονται στη συναλλαγή

Με βάση την πιο πάνω κατάταξη οι έλεγχοι αναλύονται ως ακόλουθα:

7.2 ΕΛΕΓΧΟΣ ΧΩΡΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ

Οι χώροι συναλλαγών πρέπει να προσφέρουν άνεση, ασφάλεια, άνεση, αποφυγής ληστειών που θέτουν σε κίνδυνο και τη ζωή των πελατών.

7.3 Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΗΣ ΣΕΙΡΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ

Ήδη με το εφαρμοζόμενο σήμερα, από τις περισσότερες μεγάλες επιχειρήσεις, σύστημα της ελεγχόμενης με αυτόματα μηχανήματα, προτεραιότητας στην προσέλευση, αποκαταστάθηκε η τάξη, επιταχύνθηκε ο χρόνος εξυπηρέτησης, των πελατών και επήλθε ηρεμία στο προσωπικό των επιχειρήσεων.

7.4 ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΑΥΤΟΠΡΟΣΩΠΙΑΣ ΤΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΣΣΟΜΕΝΩΝ

Πρωταρχική μέριμνα και βασικό καθήκον των υπαλλήλων είναι να διαπιστώνουν την ταυτοπροσωπία του πελάτη με τον δικαιούχο, να ελέγχουν τα νομιμοποιητικά έγγραφα του, τα πληρεξούσια ή τις εξουσιοδοτήσεις του καθώς και την ορθότητα των στοιχείων της συναλλαγής που ζητάει να ενεργήσει.

7.5 Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΗΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΗΣ

Συνεπώς κατά τη διάρκεια της συναλλαγής πρέπει να ελέγχεται η ταυτοπροσωπία του πελάτη, η ορθότητα της λογιστικής καταχώρησης αυτής, τα διδόμενα ή λαμβανόμενα μετρητά και η αποδοχή της συναλλαγής από τον πελάτη με την υπογραφή του, ενώ συγχρόνως αυτόματα ελέγχεται η ύπαρξη τυχόν δεσμεύσεων στους λογαριασμούς του.

7.6 Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΠΑΡΕΠΟΜΕΝΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΗΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΗΣ

Ταυτόχρονα με τη συναλλαγή ενημερώνονται μηχανογραφικά τα αρχεία της Μονάδας για την ημερήσια συμφωνία των λογαριασμών, την ενημέρωση των αποτελεσματικών λογαριασμών, όταν κατ' αυτήν κινούνται λογαριασμοί τόκων, προμηθειών, εξόδων και ενεργείται και η παράλληλη κίνηση και άλλων λογαριασμών που, τυχόν, εμπλέκονται στην συναλλαγή.

Εκτός όμως από τις πιο πάνω ελεγχόμενες και διασταυρούμενες κινήσεις, επανελέγχονται, την ίδια ημέρα ή και αργότερα, τα δικαιολογητικά, (τιμολόγια, αποδείξεις, πληρεξούσια κλπ.) τα οποία αρχειοθετούνται κατά τρόπο που να παρέχουν τη δυνατότητα εύκολης ανεύρεσης τους.

Επίσης ελέγχονται τα συμβόλαια, οι συμβάσεις που συνομολογήθηκαν και τα νομιμοποιητικά έγγραφα που κατατέθηκαν.

Όπως είναι ευνόητο με τους ελέγχους αυτούς απασχολούνται διάφορα εξειδικευμένα στελέχη των επιχειρήσεων, συνήθως διαφορετικά για κάθε στάδιο ελέγχου.

7.7 ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΠΟΥ ΕΜΠΛΕΚΟΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΗ

Ένα σύστημα ελέγχου για να είναι αποτελεσματικό πρέπει να καλύπτει όλο το φάσμα των συναλλαγών. Γι' αυτό επιβάλλεται αυτό να καλύπτει και τις πράξεις των διενεργούντων η εμπλεκομένων στις συναλλαγές υπαλλήλων.

Αυτό επιτυγχάνεται πρώτα με τον καταμερισμό της εργασίας σε διάφορους υπαλλήλους και στη συνέχεια με την αποτύπωση των στοιχείων του υπαλλήλου σε κάθε έντυπο που χρησιμοποίησε , για την ευχερή διαπίστωση του προσώπου που διενέργησε την πράξη.

Υπογραφή, σφραγίδα.

Με την εισαγωγή όμως της ηλεκτρονικής στην εξυπηρέτηση των πελατών δεν αρκούν οι υπογραφές και οι σφραγίδες.

Με το ON LINE σύστημα υπάρχει η ευχέρεια πρόσβασης στους υπαλλήλους στα αρχεία της Οικονομικής Μονάδας και η δυνατότητα να ενεργούν πράξεις και να αντλούν ποικίλα στοιχεία χωρίς τη σύμπραξη άλλου προσώπου.

Για την αποτροπή συνεπώς πιθανών ανεπιθύμητων πράξεων οι επιχειρήσεις καθορίζουν:

A) την ύπαρξη ενός, ιδιαίτερου κατά υπάλληλο, κωδικού με τη χρήση του οποίου και μόνον είναι δυνατή η πρόσβαση στα ηλεκτρονικά αρχεία της επιχείρησης.

B) τα όρια μέσα στα οποία μπορεί να κινηθεί κάθε υπάλληλος και

Γ) την σύμπραξη και άλλου προσώπου η την προσυπογραφή του στο παραστατικό όταν υπερβαίνει η συναλλαγή κάποιο προκαθορισμένο ποσό.

Για το άνοιγμα και για το κλείσιμο του ηλεκτρονικού συστήματος συμμετέχει και ο Προϊστάμενος του Τμήματος καθώς και για συναλλαγές πάνω από ορισμένο ποσό συμπράττει και αυτός με την εισαγωγή στο σύστημα και του προσωπικού του κωδικού.

Για μεταφορές χρημάτων στις Τράπεζες, από κατάσταση σε κατάσταση της ίδιας Τράπεζας, χρησιμοποιούνται «κλειδάριθμοι».

Συνήθως αυτές γίνονται με ΤΕΛΕΞ και όχι με ΦΑΞ και περιέχουν στοιχεία του τηλετύπου για την αναγνώριση του Καταστήματος αποστολής του μηνύματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

ΕΛΕΓΧΟΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΕΩΝ

8.1 ΓΕΝΙΚΑ

Με τον όρο «Έλεγχος Διαχειρίσεων» εννοούμε τον έλεγχο της ύπαρξης χρημάτων, χρεογράφων, αξιόγραφων, εμπορευμάτων η άλλων αντικαταστατών πραγμάτων, που βρίσκονται στην κυριότητα η στην κατοχή της Οικονομικής μονάδας και στα χρηματοκιβώτια η στις αποθήκες αυτής.

Διακρίνεται στις ακόλουθες βασικές κατηγορίες:

- A) Έλεγχος ταμιακής διαχείρισης
- B) Έλεγχος διαχείρισης αξιόγραφων και
- Γ) Έλεγχος διαχείρισης προϊόντων.

8.2 ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΑΜΙΑΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Ο έλεγχος αυτός αφορά στη διαπίστωση της ύπαρξης στα ταμία γενικά των χρημάτων που αναφέρονται ως υπόλοιπο στο Λογαριασμό «Ταμείο».

Η εξακρίβωση γίνεται με λεπτομερή καταμέτρηση των χρημάτων (χαρτονομισμάτων και κερμάτων), με συνυπολογισμό αυτών που βρίσκονται στο λεγόμενο « μικρό ταμείο» καθώς και της αξίας χαρτοσήμων, γραμματοσήμων και της αλληλογραφίας της οικονομικής μονάδας.

Επίσης στην καταμέτρηση συμπεριλαμβάνονται τα τυχόν «φθαρμένα» και ξένα χαρτονομίσματα.

Ειδικά για τα ξένα τραπεζογραμμάτια εξετάζεται επίσης εάν αυτά αφορούν κυκλοφορούντα χαρτονομίσματα η αποσυρμένα .

Αυτό γίνεται με τη Βοήθεια ειδικών βιβλίων.

Ο έλεγχος του χρηματικού υπολοίπου, ειδικά στις Τράπεζες, ενεργείται ανελλιπώς κάθε μεσημέρι, μετά το τέλος των συναλλαγών.

Επίσης για λόγους ασφαλείας των συναλλαγών , η καταμέτρηση γίνεται προτού ο Ταμίας ενεργήσει τη λογιστική συμφωνία των ταμιακών παραστατικών με το χρηματικό υπόλοιπο του ταμείου του.

8.3 ΕΛΕΓΧΟΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΞΙΟΓΡΑΦΩΝ

Στο ταμείο, εκτός από μετρητά σε δραχμές και ξένα νομίσματα, φυλάσσονται και αξιόγραφα.

ΑΞΙΟΓΡΑΦΟ είναι το έγγραφο εκείνο που ενσωματώνει ένα ορισμένο δικαίωμα του οποίου τόσο η χρήση όσο και η μεταβίβαση προϋποθέτει την κατοχή του και το οποίο, με τη γραπτή διατύπωσή του, καθορίζει το περιεχόμενο, τη φύση και την έκταση των δικαιωμάτων του και τη νομική θέση του κομιστή του.

Μερικά είδη αξιόγραφων είναι.

Η συναλλαγματική, τα γραμμάτια σε διαταγή, η επιταγή, η φορτωτική, η μετοχή, η ομολογία, το έντοκο γραμμάτιο, το ομόλογο κλπ.

Στο ταμείο είναι δυνατόν να υπάρχουν τριών κατηγοριών αξιόγραφα:

A) Αυτά που δεν έχουν χρησιμοποιηθεί και είναι για χρήση η διάθεση π.χ. στελέχη επιταγών, φύλλα συναλλαγματικών η γραμματίων.

B) Αυτά που ανήκουν στην επιχείρηση, όπως συναλλαγματικές για είσπραξη, μεταχρονολογημένες επιταγές, τίτλοι του Δημοσίου,

Γ) Αυτά που της έχουν δοθεί για φύλαξη η για ενέχυρο της ύπαρξης τους και είναι καθαρά τυπικός.

Αντίθετα ο έλεγχος των αξιόγραφων των άλλων δύο κατηγοριών είναι ουσιαστικός και περιλαμβάνει, εκτός από την εξακρίβωση της ύπαρξης των συγκεκριμένων τίτλων, και τη διαπίστωση της εγκυρότητας τους (κανονική χαρτοσήμανση, υπογραφή κλπ.

Ο έλεγχος των τίτλων της δεύτερης κατηγορίας γίνεται για τα διαπιστωθεί μήπως από δόλο έχουν αντικατασταθεί κάποιοι τίτλοι.

8.4 ΕΛΕΓΧΟΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

Η κατηγορία αυτή αφορά τον έλεγχο της αποθηκευτικής διαχείρισης των προϊόντων και εξετάζει εάν τα συγκεκριμένα είδη που παράχθηκαν η αγοράστηκαν, βρίσκονται στην αποθήκη, δεν κινδυνεύουν να καταστραφούν, τηρείται η σειρά εισόδου και εξόδου τους κλπ.

Ο διαχειριστικός έλεγχος γίνεται τακτικά μεν με το κλείσιμο της διαχειριστικής περιόδου, οπότε ενεργείται απογραφή για τη σύνταξη του ισολογισμού, έκτακτα δε όποτε υπάρχουν υπόνοιες διαχειριστικών ανωμαλιών.

Σ' όλες τις περιπτώσεις των ελέγχων συντάσσεται, μετά το τέλος τους, Σχετικό αναλυτικό πρακτικό στο οποίο σημειώνονται τα στοιχεία των

(21)

προϊόντων που ελέγχθηκαν καθώς και οι διαφορές που διαπιστώθηκαν.

(22)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9

ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΚΑΙ ΜΗΧΑΝΟΓΡΑΦΗΣΗ

9. ΓΕΝΙΚΑ

Ένα εγχειρίδιο ελεγκτικής δεν μπορεί να καλύψει πλήρως όλες τις πτυχές και την πολυπλοκότητα των συστημάτων μηχανογράφησης μιας επιχείρησης. Ο σκοπός αυτού του κεφαλαίου είναι να κάνει μια γενική παρουσίαση των βασικών στοιχείων ενός συστήματος μηχανογράφησης, να ορίσει κάποιους όρους που χρησιμοποιούνται κατά την διαδικασία ελέγχου μέσα η έξω από μια επιχείρηση, και περιγράφει τις βασικές διαδικασίες μελέτης, μελέτης και αξιολόγησης του εσωτερικού ελέγχου μηχανογραφημένων συστημάτων.

9.1 ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΜΗΧΑΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ

Στα χειρόγραφα συστήματα, η καταχώριση των πράξεων μπορεί εύκολα να παρακολουθεί καθόσον αρχίζει από ορατά δικαιολογητικά, όπως τιμολόγια, γραμμάτια εισπράξεως και ένταλμα πληρωμής, καρτέλες κλπ., και συνεχίζει με εξίσου ορατό ίχνος στα βιβλία.

Παρόμοιο δικαιολογητικά υπάρχουν και σε ένα μηχανογραφημένο σύστημα, αλλά στις περισσότερες περιπτώσεις στη συνέχεια τα αρχεία καταχώρησης τούτων όχι μόνο ανακαλούνται μηχανικά, αλλά και διαβάζονται, άμεσα, μόνο από μηχανήματα και από τέτοια μόνο, επίσης, μπορούν να συμπληρωθούν και να επεξεργαστούν περαιτέρω. Ένα μηχανογραφημένο περιβάλλον περιέχει τα παρακάτω:

-Hardware. Τα μηχανήματα και οι συσκευές που συγκροτούν τον ηλεκτρονικό υπολογιστή, όπως η κεντρική μονάδα και τα περιφερειακά, τα πληκτρολόγια, οι εκτυπωτές, οι οθόνες, κλπ.

-Software. Περιλαμβάνουν:

α) Προγράμματα συστημάτων (utility programs).

Είναι τα προγράμματα που χρησιμοποιούνται για την εκτέλεση γενικών λειτουργιών (το λειτουργικό, όπως λέγεται) και τα οποία, μπορεί να τα προμηθευτή κανείς, συνήθως από τον κατασκευαστή, μαζί με τον υπολογιστή.

β) Προγράμματα εφαρμογών (user programs).

(23)

Συστήματα προγραμμάτων για τον χρήστη τα οποία χρησιμοποιούνται στην επεξεργασία στοιχείων και τα οποία μπορεί να τα κατασκευαστούν από εσωτερικό προγραμματιστή.

-Τεκμηρίωση (documentation).

Περιλαμβάνει την περιγραφή του συστήματος και των ελέγχων του που αφορούν τις εισαγωγές, την επεξεργασία και παραγωγή στοιχείων, τη λογική του συστήματος και τις οδηγίες λειτουργίας του.

Προσωπικό. Τα άτομα που διαχειρίζονται και λειτουργούν το σύστημα, το σχεδιάζουν, το προγραμματίζουν και ασκούν τον έλεγχο στο όλο σύστημα.

Στοιχεία (data). Πράξεις και άλλα σχετικά με αυτές στοιχεία και πληροφορίες που έχουν εισαχθεί, επεξεργασθεί ή παραχθεί από το σύστημα ή βρίσκονται αποθηκευμένα σ' αυτό.

-Έλεγχοι (controls). Διαδικασίες που έχουν σχεδιαστεί για να εξασφαλίσουν την σωστή καταχώρηση πράξεων και να αποτρέψουν ή να ανακαλύψουν λάθη και ανωμαλίες.

Τεκμηρίωση προγραμμάτων. Λόγω της σημασίας της ύπαρξης τεκμηρίωσης των διαφόρων προγραμμάτων λογιστικών εφαρμογών, θα αναφερθούμε λίγο εκτενέστερα στο θέμα αυτό. Η ύπαρξη επαρκούς τεκμηρίωσης συμβάλλει στην καλή εσωτερική οργάνωση και έλεγχο ενός μηχανογραφημένου συστήματος.

Όσον αφορά στον ελεγκτή, η τεκμηρίωση αποτελεί τη βάση για την κατανόηση της λειτουργίας του συστήματος και το πρώτο βήμα στην αξιολόγηση της δυνατότητας της διοίκησης (και ειδικά του λογιστηρίου) να ελέγξει την μηχανογράφηση. Τα παρακάτω είναι μια σειρά από τυπικά στοιχεία που απαντώνται σε όλες περίπου τις τεκμηριώσεις μηχανογραφημένων συστημάτων. Μια πλήρης παρουσίαση και συζήτηση του θέματος τεκμηρίωσης μηχανογραφημένων συστημάτων είναι έξω από τις δυνατότητες αλλά και τον σκοπό του βοηθήματος τούτου.

- Ορισμός του προβλήματος. (problem definition).

Στο τμήμα αυτό της τεκμηρίωσης περιγράφεται και εξηγείται η αναγκαιότητα και οι στόχοι ενός συγκεκριμένου προγράμματος.

Η έγκριση της αντίστοιχης εφαρμογής πρέπει κανονικά να φαίνεται στην τεκμηρίωση.

- Τεκμηρίωση συστημάτων.(Systems documentation).

Στην τεκμηρίωση των συστημάτων περιλαμβάνονται τα διαγράμματα ροής (flowcharts), στα οποία φαίνονται τα στάδια της διαδικασίας εκτέλεσης του προγράμματος.

(24)

Παραστατικά εισαγωγής/ εξαγωγής στο σύστημα και οι έλεγχοι /ασφάλειες εφαρμογής επίσης εμφανίζονται. Η τεκμηρίωση περιλαμβάνει ακόμη την περιγραφή των αρχείων, καθώς και τις απαιτήσεις σε μηχανήματα.

- Τεκμηρίωση προγράμματος (program documentation).

Η τεκμηρίωση του προγράμματος χρησιμεύει σαν βάση για την εξάσκηση ελέγχου αναφορικά με μεταβολές που μπορούν να γίνουν στο πρόγραμμα και στηρίζεται σε διαγράμματα ροής στην περιγραφή και παρουσίαση αρχείων, καθώς και στις οδηγίες λειτουργίας του προγράμματος.

-Τεκμηρίωση λειτουργιών (operations documentation).

Στο τμήμα αυτό της τεκμηρίωσης παρουσιάζονται λεπτομερείς οδηγίες για την λειτουργία του υπολογιστή και οι οποίες αναφέρονται στην εγκατάσταση και "τρέξιμο" του προγράμματος, κωδικούς και εντολές για λάθη ή διακοπή του προγράμματος, επανέναρξη, περιγραφή αρχείων με στοιχεία, καθώς και σε προγράμματα που θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν και στα στοιχεία εισαγωγής / εξαγωγής τούτων.

Η ευθύνη του ελεγκτή είναι να μελετήσει και να αξιολογήσει τους υπάρχοντες ελέγχους και ασφάλειες του συστήματος, ενώ το όλο σύστημα είναι ευθύνη της διοίκησης, όπως ευθύνη της είναι να έχει στη διάθεση των ελεγκτών επαρκή τεκμηρίωση τούτου, καθώς και το ανάλογο και κατάλληλο προσωπικό το οποίο θα βοηθήσει τους ελεγκτές να μελετήσουν και να ελέγξουν το σύστημα.

9.2 ΤΡΟΠΟΙ ΕΛΕΓΧΟΥ ΜΗΧΑΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ.

9.2.1 Έλεγχος γύρω από τον υπολογιστή.

Όταν άρχισε η μηχανογράφηση των λογιστηρίων στις επιχειρήσεις, δύο νέοι όροι χρησιμοποιήθηκαν για να περιγράψουν τον τρόπο ελέγχου τους, (1) έλεγχος γύρω από τον υπολογιστή και (2) έλεγχος μέσα από τον υπολογιστή.

Έλεγχος γύρω από τον υπολογιστή σήμαινε ότι ο ελεγκτής επιχειρούσε να αγνοήσει του υπολογιστή και να επαληθεύσει τα ελεγχόμενα μεγέθη ακολουθώντας αντίστροφα την κλασική μέθοδο καταχώρησης τους μέχρι τα πρωτότυπα δικαιολογητικά, ή και

(25)

κανονικά, παρακολουθώντας τούτα από τα δικαιολογητικά μέχρι την λογιστική κατάσταση στην οποία εμφανίζονται. Όσο το computer χρησιμοποιούνταν σαν ένας απλός μεγάλος και γρήγορος υπολογιστής, η μέθοδος αυτή επαρκούσε και μπορεί κανείς να πει ότι είναι και σήμερα ικανοποιητική υπό τις ίδιες προϋποθέσεις χρησιμοποίησης του υπολογιστή.

Καθώς όμως τα μηχανογραφημένα συστήματα γίνονται όλο και πιο πολύπλοκα και αναλαμβάνουν περισσότερες λειτουργίες και επεξεργασίες στοιχείων (χωρίς να είναι εύκολα εμφανείς όλες οι ενδιάμεσες φάσεις αυτών των λειτουργιών) ο έλεγχος γύρω από τον υπολογιστή αποτελεί λάθος μέθοδο όταν χρησιμοποιείται, επειδή ο ελεγκτής δεν έχει την απαραίτητη εξειδίκευση σχετικά με την λειτουργία των υπολογιστών.

9.2.2 Έλεγχος μέσα από τον υπολογιστή.

Ο άλλος όρος, έλεγχος μέσα από τον υπολογιστή, αναφέρεται στην πραγματική αξιολόγηση του μηχανογραφικού συστήματος, μηχανικού μέρους και προγραμμάτων, για την διαπίστωση της αξιοπιστίας των λειτουργιών εκείνων οι οποίες δεν είναι ορατές με το ανθρώπινο μάτι. Καθώς, όπως παρατηρούμε, τα μηχανογραφημένα συστήματα αναπόφευκτα στην εξέλιξη τους αναλαμβάνουν περισσότερες λειτουργίες και εκτοπίζουν τον ανθρώπινο, χειρόγραφο τρόπο, ο έλεγχος μέσα από τον υπολογιστή είναι επιβεβλημένος. Διαφορετικά αναλαμβάνουμε τον κίνδυνο να αγνοούμε σημαντικές πλευρές της εσωτερικής οργάνωσης και ελέγχου του λογιστικού συστήματος. Με την εξέλιξη, οι παραπάνω παλαιοί όροι έχουν αντικατασταθεί στην διεθνή ορολογία, αναφορικά με τον έλεγχο μηχανογραφημένων συστημάτων, από τους όρους (1) έλεγχος (μηχανογραφημένων πλέον συστημάτων) χωρίς την βοήθεια του υπολογιστή και (2) έλεγχος με τη βοήθεια του υπολογιστή, αντιστοίχως. Απαραίτητη προϋπόθεση για έλεγχο χωρίς τη βοήθεια του υπολογιστή είναι η ύπαρξη έντυπων λογιστικών και άλλων καταστάσεων και βιβλίων / λογαριασμών που θα μπορούν να χρησιμοποιηθούν στη θέση των κλασικών χειρόγραφων βιβλίων και αρχείων. Από την άλλη μεριά, ο έλεγχος με τον υπολογιστή έχει δύο διαστάσεις. Η μία είναι να χρησιμοποιηθεί το μηχανογραφικό σύστημα με πραγματικά ή υποθετικά στοιχεία για την δοκιμή της λειτουργίας και των απ' αυτό παραγόμενων στοιχείων και

(26)

καταστάσεων, όπως τούτο λειτουργεί καθημερινά, και η άλλη διάσταση είναι να χρησιμοποιηθεί το σύστημα του υπολογιστή με ειδικά προγράμματα, στην εκτέλεση και διενέργεια του ιδίου του ελέγχου και όλων των επιμέρους διαδικασιών. Στην τελευταία αυτή περίπτωση μιλάμε πλέον και για μηχανογραφημένο έλεγχο. Στην περίπτωση αυτή τα προγράμματα που χρησιμοποιούνται είναι συνήθως:

- Στατιστική επιλογή δειγμάτων για λεπτομερή έλεγχο.
- Υπολογισμός των αποτελεσμάτων και των κριτηρίων των στατιστικών επαληθεύσεων.
- Επιβεβαίωση (αποστολή επιστολών) υπολοίπων πελατών κλπ.
- Εκτέλεση υποθετικών λογιστικών διαδικασιών.
- Σύγκριση και διασταύρωση ομοειδών αρχείων και υποσυνόλων με σύνολα (π.χ. δευτεροβάθμιοι – πρωτοβάθμιοι λογαριασμοί, πελάτες – πωλήσεις, κλπ).
- Επαλήθευση πράξεων στα λογιστικά βιβλία (συνόλων κλπ.).

Αναφορικά με το γεγονός ότι στα αναπτυγμένα συστήματα online / real time, ήδη αρχίζει να μην αποτυπώνεται το ίχνος μιας πράξεως και ενός γεγονότος, καθόσον τούτο καταγράφεται αυτομάτως και εισέρχεται στο σύστημα άμα τη γενέσει του (π.χ. η μεταφορά χρημάτων από λογαριασμό σε λογαριασμό τρίτων μέσω online δικτύων ή το "χτύπημα" της κάρτας προσέλευσης του προσωπικού με κωδικό του ονόματος του σε - sensor - μηχανήμα καταγραφής) μπορούμε να πούμε ότι ο ελεγκτής αντιμετωπίζει την όχι και τόσο ευχάριστη κατάσταση να ικανοποιείται με την διαπίστωση / έλεγχο της σωστής λειτουργίας του συστήματος αφού δεν θα μπορεί να ελέγξει τα μεγέθη των πράξεων στα κλασικά πρωτότυπα παραστατικά που δεν θα εκδίδονται πλέον και ο έλεγχος μέσα από τον υπολογιστή θα είναι πλέον αναπόφευκτος.

9.3 ΜΕΛΕΤΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ (INTERNAL CONTROL) ΜΗΧΑΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ.

9.3.1 Εσωτερικός έλεγχος μηχανογραφημένου συστήματος.

Ανεξάρτητα με το αν ο ελεγκτής αντιμετωπίζει ένα χειρόγραφο ή

(27)

ένα μηχανογραφημένο σύστημα, οι αντικειμενικοί στόχοι του ελέγχου παραμένουν οι ίδιοι, δηλαδή η διαπίστωση αν το σύστημα έχει σχεδιαστεί κατά τρόπο που να προστατεύει επαρκώς τα περιουσιακά στοιχεία του πελάτη και να παράγει αξιόπιστα οικονομικά στοιχεία και πληροφορίες.

Η χρήση, όμως, ηλεκτρονικών υπολογιστών στην λειτουργία του συστήματος πληροφόρησης μιας μονάδας, επηρεάζει τις βασικές αρχές οι οποίες συνιστούν το κλασικό μοντέλο εσωτερικού ελέγχου που περιγράφεται στο αντίστοιχο κεφάλαιο και αναφέρεται στο γενικό χειρόγραφο σύστημα. Συνεπώς, η ελεγκτική διαδικασία θα πρέπει να προσαρμοστεί αναλόγως, έτσι ώστε ο ελεγκτής και ο έλεγχος που τούτος θα διενεργήσει να μπορέσει να αντιμετωπίσει και να αντεπεξέλθει στις ιδιαίτερες συνθήκες και απαιτήσεις αλλά και κινδύνους που περικλείει ένα μηχανογραφημένο σύστημα.

Το Σώμα Ορκωτών Λογιστών των ΗΠΑ αναφέρεται στις εξής κατηγορίες εσωτερικού ελέγχου μηχανογραφημένου λογιστικού συστήματος.

1. Γενικοί έλεγχοι.

- Το οργανόγραμμα και το εγχειρίδιο διαδικασιών και λειτουργιών του τμήματος μηχανογράφησης.
- Οι διαδικασίες τεκμηρίωσης, αξιολόγησης, έγκρισης νέων εφαρμογών και μεταβολών, και λειτουργίας και ασφάλειας του συστήματος και των επιμέρους προγραμμάτων.
- Έλεγχοι και ασφάλειες ενσωματωμένες στην κεντρική μονάδα από τον κατασκευαστή.
- Ασφάλειες για την πρόσβαση στον υπολογιστή και τα αρχεία του.
- Άλλες ασφάλειες που αφορούν γενικά το σύστημα.

2. Ερωτήσεις που θα μπορούσε να κάνει ο ελεγκτής στο πλαίσιο αξιολόγησης των γενικών ελέγχων είναι και οι παρακάτω:

- Ποιες διαδικασίες εξασφαλίζουν τον έλεγχο στην συντήρηση και επάρκεια του συστήματος και των προγραμμάτων του;
- Πώς η οργάνωση του τμήματος μηχανογράφησης εξασφαλίζει επαρκή εποπτεία και κατανομή καθηκόντων μέσα στο τμήμα και μεταξύ τμήματος και χρηστών τούτου;
- Ποιες διαδικασίες εξασφαλίζουν τον έλεγχο στην ανάπτυξη

- (28)

- του συστήματος και την πρόσβαση στην τεκμηρίωση τούτου;
- Ποιες διαδικασίες εξασφαλίζουν τον έλεγχο στην λειτουργία του υπολογιστή και την πρόσβαση στα αρχεία και τα προγράμματα του;
- Ποιες διαδικασίες εξασφαλίζουν ότι κατά την περίοδο διενέργειας του ελέγχου δεν γίνεται παρέμβαση και αλλοίωση των αρχείων και στοιχείων σ' αυτά;
- Σε ποιόν βαθμό οι εσωτερικοί ελεγκτές ενεργούν τακτικό έλεγχο και αξιολόγηση του μηχανογραφημένου συστήματος και της λειτουργίας τους;

Αυτόματοι έλεγχοι του υπολογιστή.

Όλοι οι υπολογιστές έχουν ενσωματωμένους από τον κατασκευαστή ορισμένους ελέγχους της ακρίβειας και της αξιοπιστίας τους σαν επεξεργαστές / μηχανήματα.

Οι συνηθέστεροι εξ' αυτών είναι:

A. Διάβασμα μετά από την καταχώρηση.

Ο υπολογιστής διαβάζει και εμφανίζει στην οθόνη αυτά που έχουν καταχωρηθεί στη μνήμη του.

B. Ηχώ.

Ο έλεγχος με τη μέθοδο της ήχους συνεπάγεται την μετάδοση στοιχείων που ελήφθησαν πίσω στην πηγή τους για σύγκριση με το αρχικό / παραστατικό.

Γ. Αντίστροφος πολλαπλασιασμός.

Στους ελέγχους εφαρμογών περιλαμβάνονται οι εξής:

- Έλεγχοι εισαγωγής στοιχείων.
- Έλεγχοι επεξεργασίας στοιχείων.
- Έλεγχοι παραγωγής στοιχείων.

Ερωτήσεις που θα μπορούσε να κάνει ο ελεγκτής στο πλαίσιο αξιολόγησης των γενικών ελέγχων είναι και οι παρακάτω:

- Με ποιόν τρόπο οι έλεγχοι και οι ασφάλειες λογιστικών εφαρμογών και επεξεργασίας στοιχείων εξασφαλίζουν την εκτέλεση της επεξεργασίας των στοιχείων μιας συγκεκριμένης εφαρμογής όπως προβλέπεται; (Δηλαδή ότι όλες οι πράξεις

- (29)

- καταχωρούνται και επεξεργάζονται από το σύστημα όπως έχουν εγκριθεί, ότι δεν εισέρχονται στο σύστημα μη εγκεκριμένες πράξεις, αλλά ούτε και παραλείπονται εγκεκριμένες τέτοιες).
- Πως οι έλεγχοι και οι ασφάλειες του συστήματος εξασφαλίζουν επαρκή βεβαιότητα ότι στοιχεία που έχουν παραληφθεί για καταχώρηση από το τμήμα μηχανογράφησης έχουν την απαραίτητη έγκριση, έχουν στην συνέχεια έχουν καταχωρηθεί σωστά και ταξινομηθεί σύμφωνα με τη λογιστική δεοντολογία και ότι τέτοια στοιχεία δεν έχουν, κατά την διαδικασία, χαθεί, αλλοιωθεί ή παραποιηθεί;
- Με ποιόν τρόπο έλεγχοι στην παραγωγή στοιχείων και καταστάσεων από το μηχανογραφικό σύστημα εξασφαλίζουν την ακρίβεια του αποτελέσματος, καθώς και ότι τέτοιες καταστάσεις και στοιχεία δεν διανέμονται παρά μόνο σε εξουσιοδοτημένα πρόσωπα της επιχείρησης;

Έλεγχοι προγραμμάτων εφαρμογών.

Ένας ικανός αριθμός ελέγχων των προγραμμάτων που χρησιμοποιούνται μπορούν να ενσωματωθούν σ' αυτά για την εξασφάλιση της αξιοπιστίας και ακρίβειας της επεξεργασίας των στοιχείων, όπως:

Α) Μέτρηση εγγραφών. Απαρίθμηση των εγγραφών που πρόκειται να καταχωρηθούν.

Β) Έλεγχος συνόλων. Το εκ των προτέρων γνωστό σύνολο μίας ομάδας ομοειδών καταχωρήσεων συγκρίνεται με αυτό που δίνει ο υπολογιστής μετά την καταχώρηση (π.χ. συνολική αξία τιμολογίων).

Γ) Σύνολα τυχαίων αντικειμένων. Ο έλεγχος αυτός είναι όπως και ο προηγούμενος, με τη διαφορά, ότι το σύνολο των αντικειμένων που επιλέγεται να επαληθευθεί δεν έχει, συνήθως, καμία ιδιαίτερη σημασία, αλλά επιλέγεται τυχαία για την ευκολία που παρέχει στην επαλήθευση του, π.χ. το σύνολο των τιμολογίων που εκδόθηκαν ή το ύψος των προ αριθμημένων τιμολογίων στο οποίο φθάνει κάθε φορά η τιμολόγηση.

Δ) Έλεγχος ταυτότητας. Στην μέθοδο αυτή γίνεται σύγκριση των ιδιαίτερων αναγνωριστικών στοιχείων κάθε παραστατικού προς

(30)

καταχώρηση, όπως ονόματα πελατών , εργατών, αριθμοί φορολογικών μητρώων κλπ. Με αυτά που υπάρχουν καταχωρημένα στο βασικό αρχείο τούτων.

Ε) Έλεγχος ορίων. Ελέγχεται η εύλογη διάσταση ενός πεδίου στοιχείων, δεδομένης της μεγίστης η ελάχιστης χωρητικότητας τούτου.

Στ) Έλεγχος τύπου χαρακτήρων . Επαληθεύει αν όλοι οι χαρακτήρες μέσα σε ένα πεδίο είναι αριθμητικοί, αλφαβητοαριθμητικοί η αλφαβητικοί, όπως κατά περίπτωση απαιτείται.

Ζ) Ετικέτες αρχείων. Ετικέτες που χρησιμοποιούνται για να εξασφαλίσουν ότι το κατάλληλο κεντρικό η άλλο αρχείο χρησιμοποιείται σε μια επεξεργασία. Ο υπολογιστής θα πρέπει να διαβάσει στην αρχή του αρχείου το όνομα του αρχείου που η εντολή υπέδειξε η το πρόγραμμα απαιτεί.

Η) Ισχύς σημείου η προσήμου. Ελέγχει ορθότητα του υπάρχοντος σημείου σε μια εγγραφή, π.χ. χρέωση η πίστωση, αρνητικό η θετικό. Αναλυτικότερη αναφορά στους παραπάνω ελέγχους μπορεί να βρεί κανείς σε ειδικά εγχειρίδια ελέγχου μηχανογραφημένων συστημάτων. Οι έλεγχοι που γράφονται στο κεφάλαιο αυτό αναφέρονται σε απλό σύστημα μηχανογράφησης, το οποίο όλη η επεξεργασία των στοιχείων λαμβάνει χώρα σε μια κεντρική μονάδα και κατά κατηγορία πράξεων η αρχείων που πρέπει να ενημερωθούν (batch method). Έτσι για παράδειγμα η μισθοδοσία καταχωρείται χωριστά σε όλη μαζί, την τιμολόγηση των πωλήσεων γίνεται χωριστά κ.ο.κ. Αντίθετα στο αναπτυγμένο σύστημα («online» και «real time» συστήματα και δίκτυα) μπορούν να γίνονται πολλές και διαφορετικές λειτουργίες ταυτοχρόνως και σε επίπεδο εταιρείας από απόψεως βάσης στοιχείων και από πολλά σημεία ταυτοχρόνως. Σ' ένα αναπτυγμένο σύστημα είναι μάλλον δύσκολο να εφαρμόσει κανείς τις παραδοσιακές ελεγκτικές μεθόδου και διαδικασίες και απαιτείται ο ελεγκτής να είναι ειδικά εκπαιδευμένος για έναν τέτοιο έλεγχο ή να υπάρχει ένας τέτοιος ειδικός στην ελεγκτική ομάδα. **SAS NO 3** του Σώματος Ορκωτών Λογιστών των ΗΠΑ προτείνει την παρακάτω, κατά σειρά, μελέτη και αξιολόγηση εσωτερικού ελέγχου μηχανογραφημένων συστημάτων.

1. Προκαταρτική εξέταση.
2. Αξιολόγηση προκαταρκτικής εξέτασης.
3. Λεπτομερής εξέταση.
4. Αξιολόγηση λεπτομερούς εξέτασης.

(31)

5.Δοκιμές του συστήματος.

6.Συνολική αξιολόγηση του συστήματος.

Η μελέτη και αξιολόγηση του εσωτερικού ελέγχου (internal control) ενός μηχανογραφημένου λογιστικού αρχίζει με μια προκαταρκτική εξέταση. Η εξέταση αυτή έχει σαν πρωταρχικό σκοπό να δώσει την δυνατότητα στην ομάδα ελέγχου να καταλάβει την ροή των συναλλαγών του πελάτη και συγκεκριμένα:

1. Πως τηρούνται και ενημερώνονται τα βιβλία σε ένα μηχανογραφημένο σύστημα.
2. Τον βαθμό στον οποίο ο υπολογιστής χρησιμοποιείται στην εκτέλεση μιας συγκεκριμένης λογιστικής διαδικασίας και ποιες είναι οι σημαντικές αυτές λογιστικές διαδικασίες που έχουν μηχανογραφηθεί.
3. Τη βασική δομή και αλληλόδιάρθρωση χειρόγραφων και μηχανογραφημένων ελέγχων στο όλο σύστημα.

Μέσα περιγραφής του συστήματος. Όπως περίπου και στην μελέτη του εσωτερικού συστήματος ελέγχου χειρόγραφων συστημάτων, έτσι και εδώ χρησιμοποιούνται παρόμοια μέσα όπως:

- Ερωματολόγια.
- Διαγράμματα ροής (flowcharts).
- Πίνακες αποφάσεων (μήτρες).
- Περιγραφές και υπομνήματα.

Η προκαταρκτική εξέταση αρχίζει με τις ερωτήσεις στον προϊστάμενο της μηχανογράφησης και εδώ γίνεται χρήση των γνωστών ερωματολογίων, παραδείγματα των οποίων παρουσιάζονται παρακάτω. Ο εντοπισμός και η περιγραφή των διαφόρων χειρόγραφων ελέγχων και παρεμβάσεων στην παραγωγική λειτουργία (εφαρμογές) του συστήματος γίνονται στη φάση αυτή, οι οποίοι όμως έλεγχοι θα πρέπει να αντιμετωπίζονται σαν ενταγμένοι στο συνολικό και ευρύτερο λογιστικό σύστημα και σαν μέρος του συστήματος αυτού.

Η προκαταρκτική εξέταση προμηθεύει τα πρώτα αποδεικτικά στοιχεία για την προφανή αξιοπιστία των γενικών ελέγχων και ασφαλειών στη λειτουργία και τις διάφορες εφαρμογές του συστήματος. Αν ο ελεγκτής αποφασίσει να βασιστεί σε ολόκληρο η σε μέρη του συστήματος, τότε θα πρέπει να ολοκληρώσει την μελέτη

(32)

και αξιολόγηση του συστήματος εσωτερικού ελέγχου εκτελώντας και κάποιους ελέγχους δοκιμαστικούς (με υποθετικά η και πραγματικά στοιχεία) σχετικά με τους ελέγχους και τις ασφάλειες του συστήματος πάνω στις οποίες προτίθεται να βασιστεί. Η λογική αυτών των δοκιμαστικών ελέγχων είναι η ίδια όπως και κατά την αξιολόγηση του εσωτερικού ελέγχου χειρόγραφων συστημάτων.

Μετά την αξιολόγηση της προκαταρκτικής εξέτασης του εσωτερικού ελέγχου του συστήματος ο ελεγκτής θα προχωρήσει στη λεπτομερέστερη μελέτη του συστήματος για να μπορέσει να κατανοήσει την λειτουργία τούτου. Σοβαρό κριτήριο για να προχωρήσει η όχι στην λεπτομερή μελέτη του συστήματος θα αποτελέσει, πέρα από και αφού είχε θετική την αίσθηση που απέκτησε από την προκαταρκτική μελέτη, και η απόφαση η αναγκαιότητα να διεξάγει τον έλεγχο μέσα από τον υπολογιστή, καθώς και το είδος (όρια, βάθος, κλπ.) του ελέγχου.

9.4 ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΜΗΧΑΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

ΓΕΝΙΚΑ

1. Πού βρίσκεται εγκαταστημένος ο υπολογιστής;
2. Δώστε σύντομη αλλά ακριβή περιγραφή του μηχανήματος (τύπος, κατασκευαστής, μνήμη, δυνατότητες, περιφερειακά, on line / real time η απλό σύστημα καταχώρησης κατά ομάδες ομοειδών στοιχείων κλπ.).
3. Εφαρμογές α) Τιμολόγηση β) Μισθοδοσία γ) Πελάτες δ) Βιβλίο παγίων ε) Αποθήκες στ) Κοστολόγηση κλπ.

ΟΡΓΑΝΩΣΗ:

4. Ζήτησε ή κατασκεύασε ο ίδιος λεπτομερές οργανόγραμμα του τμήματος μηχανογράφησης.
5. Εκτελούνται οι παρακάτω λειτουργίες από διαφορετικά πρόσωπα έτσι ώστε να επιτυγχάνεται ο απαραίτητος διαχωρισμός καθηκόντων;

Α. Προγράμματα εφαρμογών και έλεγχος λειτουργίας του υπολογιστή, καθώς και των αρχείων των στοιχείων.

Β. Προγράμματα εφαρμογών και έλεγχος και συμφωνία εισαγόμενων / εξαγόμενων.

Γ. Προσωπικό της μηχανογράφησης και χρήστες οι οποίοι κάνουν συναλλαγές και εκτελούν και αλλαγές στα βασικά αρχεία.

6.Εναλλάσσονται στα καθήκοντα τους άτομα τα οποία εκτελούν συγκεκριμένες λειτουργίες;

7.Παίρνουν κανονικά τις άδειές τους τα άτομα που χειρίζονται τον υπολογιστή;

8.Υπάρχουν γραπτές οδηγίες για την λειτουργία του υπολογιστή για εισαγωγή στοιχείων;

9.Είναι αδύνατη η πρόσβαση στα προγράμματα ατόμων που χειρίζονται τον υπολογιστή;

10.Απαιτείται σε συστήματα on line η χρήση συνθηματικού κωδικού για την είσοδο στο κύκλωμα;

11.Υπάρχει χρονολογικός πίνακας παραγωγής εκτύπωσης των διαφόρων λογιστικών και άλλων MIS καταστάσεων;

12.Υπάρχει ονομαστικός πίνακας των ατόμων που μπορούν να παίρνουν συγκεκριμένες καταστάσεις;

13.Υπάρχει πρόσωπο σύγχρονης και επαρκούς εκπαίδευσης στους υπολογιστές ως υπεύθυνος της μηχανογράφησης;

14.Υπάρχει τεκμηρίωση των προγραμμάτων της οποίας η επάρκεια, καθώς και αυτή του όλου συστήματος, επιβεβαιώνεται κατά καιρούς από εξωτερικό μηχανογραφικό σύμβουλο και με τη συμμετοχή των υπευθύνων μηχανογράφησης αλλά και των άλλων τμημάτων / πελατών της εταιρείας;

15.Είναι περιορισμένη η πρόσβαση στον υπολογιστή μόνο σε εξουσιοδοτημένα άτομα;

16.Υπάρχουν ετικέτες στις δισκέτες με τις οποίες αναγνωρίζονται τα διάφορα αρχεία και υπό αρχεία;

17.Προμηθεύεται η εταιρεία τα μηχανήματα τα προγράμματα από εταιρεία σοβαρή και ικανή να την καλύψει σε περίπτωση προβλήματος;

ΈΛΕΓΧΟΙ:

18.Υπάρχει άτομο ή ομάδα επιφορτισμένη με την ευθύνη του ελέγχου γενικώς στο τμήμα της μηχανογράφησης (με καθήκοντα όπως παρακάτω).

(34)

α. Έλεγχος παραλαμβανόμενων στοιχείων για τις απαραίτητες ασφάλειες (υπογραφές, εγκρίσεις, κλπ.).

β. Έλεγχος χρόνου παραλαβής.

Γ. Συμφωνία μεταξύ συνόλων εισερχόμενων στοιχείων και εξερχόμενων επεξεργασθέντων κατά ομάδα η αρχείο.

Δ. Έλεγχος διανομής παραγωγής

Ε. Έλεγχος και διόρθωση λαθών.

19. Εγκρίνονται οι αλλαγές βασικών προγραμμάτων από τα τμήματα που ζητούν τούτες;

20. Ενημερώνονται τα τμήματα για τις αλλαγές είχαν ζητήσει να γίνουν;

21. Κρατούνται αντίγραφα (back-up) για όλες τις εργασίες που εκτελούνται;

22. Τηρείται ημερολόγιο λειτουργιών του τμήματος μηχανογράφησης μέσω του υπολογιστή;

23. Γίνεται περιοδική αξιολόγηση από εξωτερικό σύμβουλο της απόδοσης των διαφόρων θέσεων της μηχανογράφησης (ατομ/ χρόνος, όγκος στοιχείων, κλπ.);

24. Έχουν τα διάφορα τμήματα / πελάτες της μηχανογράφησης εγκαταστήσει τους δικούς τους ελέγχους για τα στοιχεία που στέλνουν και παραλαμβάνουν από την μηχανογράφηση;

25. Ελέγχονται οι παραγόμενες καταστάσεις από άτομο άλλο απ' αυτό που έκανε την καταχώρηση και την επεξεργασία;

μέρος δεύτερο

φορολογικός έλεγχος επιχ/σεων

ΚΡΑΤΙΚΗ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ

Σ' αυτή περιλαμβάνονται όλοι οι έλεγχοι που εξασκούν και διενεργούν διάφοροι κρατικοί και ημικρατικοί φορείς. Οι σημαντικότεροι έλεγχοι αυτού του είδους είναι ο φορολογικός έλεγχος που διενεργείται από την εφορία και αφορά στην αναζήτηση η επαλήθευση του φορολογητέου εισοδήματος των υποκείμενων σε φορολογία φυσικών και νομικών προσώπων, ο έλεγχος από την Τράπεζα της Ελλάδος που αφορά σε νομισματικά και πιστωτικά θέματα, και ο έλεγχος από το Ελεγκτικό Συνέδριο του κράτους που αφορά στους λογαριασμούς στον δημόσιο τομέα.

Η Κρατική Ελεγκτική είναι συνήθως αρκετά πιο συνοπτική από την εξωτερική και διαφέρει απ' αυτήν στο ότι δεν ακολουθεί γενικός παράδειγμα λογιστικά και ελεγκτικά standards.

ΕΛΕΓΧΟΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΗΝ Α.Υ.Ο. ΠΟΛ. 1144/98

ΓΕΝΙΚΑ ΠΕΡΙ ΤΗΣ Α.Υ.Ο ΠΟΛ. 1144/98 (ΠΟΛ. 1168/01, 1250/02)

Η Α.Υ.Ο πολ. 1144/98 έχει όλα τα χαρακτηριστικά στοιχεία του τακτικού ελέγχου. Η διαφορά μεταξύ της πολ. 1144/98 και του τακτικού ελέγχου εντοπίζεται κυρίως στο γεγονός ότι η πολ. 1144/98 είναι απόφαση αντικειμενικού ελέγχου και ενεργοποιούνται συγκεκριμένες μόνο ελεγκτικές επαληθεύσεις.

Στην ελεγκτική διαδικασία με βάση την πολ. 1144/98 υπάγονται όλες οι επαγγελματικές δραστηριότητες, εκτός μόνο από τις παρακάτω περιπτώσεις που εξαιρούνται από τον έλεγχο αυτό.

ΥΠΟΘΕΣΕΙ ΠΟΥ ΕΞΑΙΡΟΥΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΛΕΓΧΟ ΜΕ ΤΗΝ ΠΟΛ. 1144/98

Εξαιρούνται από την διαδικασία ελέγχου της πολ. 1144/98 οι παρακάτω υποθέσεις (Α.Υ.Ο 1063790/ΠΟΛ. 1168/2-7-01):

Α) Υποθέσεις που ο τακτικός έλεγχος ανατίθεται στο Εθνικό Ελεγκτικό Κέντρο (Εθ. Ε. Κ.).

Β) Υποθέσεις για τις οποίες υπάρχουν κατασχεθέντα ανεπίσημα βιβλία και στοιχεία.

Γ) Υποθέσεις με πλαστά και εικονικά φορολογικά στοιχεία, δηλαδή υποθέσεις με στοιχεία για φοροδιαφυγή.

Δ) Υποθέσεις φορολογίας πλοίων.

Ε) Υποθέσεις τεχνικών και γεωργικών επιχειρήσεων.

ΣΤ) Υποθέσεις που έκλεισαν με βάση το άρθρο 6 παρ. 2 του Ν. 2753/99 (τριετίες για χρήσεις 1999 και μετά), δηλαδή για επιχειρήσεις εμπορίας – μεταποίησης με βιβλία β' κατηγορίας του Κ.Β.Σ. ή παροχής υπηρεσιών με βιβλία β' η προαιρετικά γ' κατηγορίας του Κ.Β.Σ. ή μικτές επιχειρήσεις που τηρούν βιβλία β' κατηγορίας (όχι μικτές με γ' κατηγορίας βιβλία του Κ.Β.Σ.).

Αν μια επιχείρηση δεν αποδέχεται τα αποτελέσματα του ελέγχου με βάση την πολ. 1144/98, τότε εφαρμόζονται οι γενικές διατάξεις, δηλαδή γίνεται τακτικός έλεγχος.

**ΓΕΝΙΚΕΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΕΣ ΕΠΑΛΗΘΕΥΣΕΙΣ (ΑΡΘΡΟ 3 Α.Υ.Ο.
ΠΟΛ. 1144/98)**

Ανεξάρτητα από την κατηγορία τήρησης βιβλίων, με βάση την πολ. 1144/98 γίνονται γενικές ελεγκτικές επαληθεύσεις που αναφέρονται σε όλες τις δραστηριότητες και οι οποίες αναφέρονται στα παρακάτω γεγονότα:

Α) Αν τηρηθηκαν τα βιβλία και στοιχεία που προβλέπονται από τον Κ.Β.Σ., για το κεντρικό και τα υποκαταστήματα.

Β) Αν τα βιβλία (και τα πρόσθετα βιβλία) του κεντρικού και των υποκαταστημάτων τηρήθηκαν σύμφωνα με τον Κ.Β.Σ.

Γ) Αν εφαρμόστηκε ο προβλεπόμενος σε κάθε χρήση συντελεστής καθαρού κέρδους πάνω στις αγορές ή στα ακαθάριστα έσοδα και αν προσδιορίστηκαν σωστά τα καθαρά κέρδη.

Δ) Αν υπάρχει νόμιμο καταστατικό και νομότυπες τροποποιήσεις που αφορούν Ο.Ε, Ε.Ε, Ε.Π.Ε, Α.Ε, κλπ.

Ε) Αν τηρήθηκαν σωστά οι όροι και οι προϋποθέσεις για τις παραγωγικές επενδύσεις και τις αφορολόγητες κρατήσεις (δηλαδή για τους αναπτυξιακούς νόμους).

ΣΤ) Αν τα δεδομένα από τις φ.τ.μ. συμφωνούν με τις αντίστοιχες καταχωρίσεις στα τηρούμενα βιβλία.

Ζ) Αν υπάρχουν υπερτιμολογήσεις – υποτιμολογήσεις σύμφωνα με το άρθρο 39 του Ν. 2238/94.

Η) Αν υπάρχουν παραβάσεις του Κ.Β.Σ, ή άλλα έγγραφα από τα οποία να προκύπτει φοροδιαφυγή ή να επηρεάζεται το κύρος των βιβλίων και στοιχείων.

Θ) Γίνεται αξιοποίηση τυχόν στοιχείων ελεγκτικών επαληθεύσεων ή διασταυρώσεων που έχουν αποσταλεί στις Δ.Ο.Υ., δελτίων πληροφοριών, καταστάσεων Κ.Ε.Π.Υ.Ο., και λοιπών στοιχείων από Οργανισμούς, τράπεζες, συνεταιριστικές και λοιπές υπηρεσίες ή αρχές.

Ι) Γίνεται έλεγχος για τυχόν έκδοση πλαστών ή εικονικών ή λήψη εικονικών φορολογικών στοιχείων.

ΣΗΜ: Α) Για τα κατασχεθέντα βιβλία και στοιχεία κρίνει ο προϊστάμενος της Δ.Ο.Υ., και ο οικονομικός επιθεωρητής αν επαρκούν οι ελεγκτικές επαληθεύσεις της Α.Υ.Ο. πολ. 1144/98 ή αν επιβάλλεται εκτενέστερος έλεγχος (άρθρο 6 πολ. 1144/98).

Β) Τα φορολογικά στοιχεία που αναφέρονται στις διαχειριστικές

(38)

χρήσεις, οι οποίες έχουν κλείσει με την Α.Υ.Ο. πολ. 1144/98, μπορούν να καταστραφούν, εφόσον έχουν καταβληθεί οι κάθε είδους φόροι που έχουν προκύψει από τον έλεγχο της απόφασης αυτής (άρθρο 13 πολ 1144/98).

Γ) Όταν ο φόρος που προκύπτει από την πολ. 1144/98 καταβάλλεται εφάπαξ, τότε γίνεται έκπτωση 5% στο ποσό που καταβάλλεται (Εγκ. Πολ. 1183/25.6.98).

ΠΡΟΣΑΥΞΗΣΗ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΑΝΑΚΡΙΒΕΙΑΣ (ΜΕ ΤΗΝ Α.Υ.Ο. 1144/98).

1) Σε περίπτωση που τα βιβλία και στοιχεία κρίνονται ανακριβή, το ποσοστό προσαύξησης των ακαθάριστων εσόδων ή αγορών, κατά περίπτωση, ορίζεται σε 10% (Α.Υ.Ο. 1075331/πολ. 1231/ 31.8.00).

Δηλαδή, στις περιπτώσεις που ελέγχονται τα βιβλία με τις διατάξεις της πολ 1144/98, προστίθενται πρώτα τα αποκριβέντα έσοδα στα ακαθάριστα έσοδα που δηλώνονται στα βιβλία και στη συνέχεια, προσαυξάνεται το άθροισμα αυτό των ακαθάριστων εσόδων με το ποσοστό 10% (άρθρο 7 παρ. 3 Α.Υ.Ο. 1061203/πολ. 1144/20.5.98). Αν πρόκειται για βιβλία αγορών, τότε οι αποκρυβείσες αγορές προστίθενται πρώτα σ' αυτές που προκύπτουν από τα βιβλία και στη συνέχεια, το προκύπτον άθροισμα προσαυξάνεται με το ποσοστό 10% (πολ. 1144/98 άρθρο 7 παρ. Α.3, πολ. 1231/31.8.00).

2) Το παραπάνω ποσοστό προσαύξησης διπλασιάζεται και γίνεται 20% όταν η ανακρίβεια οφείλεται σε έναν τουλάχιστον από τους πιο κάτω λόγους (άρθρο 7 παρ. Α3γ πολ. 1144/98, πολ. 1231/31.8.00):

Α) Στην έκδοση πλαστών ή εικονικών ή στη λήψη εικονικών ή στη νόθευση φορολογικών στοιχείων.

Β) Στη μη έκδοση στοιχείου αξίας ή διακίνηση του Κ.Β.Σ.(π.χ. τιμολογίου, δελτίου αποστολής κλπ) περισσότερες από μία φορές μέσα στην ίδια χρήση. Η διακίνηση αγαθών χωρίς το προβλεπόμενο συνοδευτικό στοιχείο, θεωρείται ως μη έκδοση του στοιχείου (πολ. 1144/98 άρθρο 7) θεωρείται ότι διαπράχθηκαν μέσα στην ίδια χρήση περισσότερες από μια παραβάσεις μη έκδοσης στοιχείου αξίας ή διακίνησης, όταν οι παραβάσεις αυτές διαπιστώνονται από διαφορετικούς ελέγχους (Εγκ. Πολ. 1219/6.8.98).

Γ) Στην μη προσκόμιση – επίδειξη βιβλίων και στοιχείων για τον

(39)

έλεγχο με βάση τις διατάξεις της απόφασης πολ. 1144/98.

Δ) Στην απόκρυψη φορολογητέας ύλης που υπερβαίνει το 10% της δηλωθείσης.

Προσοχή: Συγκρίνονται πρώτα τα ακαθάριστα έσοδα που προκύπτουν μετά από την προσαύξηση λόγω ανακρίβειας με εκείνα που προκύπτουν από τη συνάφεια και στη συνέχεια όποια είναι μεγαλύτερα, αυτά παίρνονται ως «ακαθάριστα έσοδα» τα οποία μετά συγκρίνονται με τα ακαθάριστα έσοδα που δηλώνονται για να προκύψει έτσι η διαφορά που μερίζεται ισομερώς στα έτη που ελέγχονται (άρθρο 7 παρ. 5 πολ. 1144/98).

3) Όταν γίνεται συμβιβασμός σε υποθέσεις που ελέγχονται από τις Δ.Ο.Υ., τότε η παραπάνω προσαύξηση 10% ή 20% μειώνεται αυτόματα κατά 50% και γίνεται αντίστοιχα 5% ή 10%, χωρίς όμως τη δυνατότητα να μειωθεί επιπλέον (άρθρο 7 παρ. 1 πολ. 1168/2.7.01, άρθρο 10 πολ. 1144/98). Αντίθετα, η παραπάνω προσαύξηση 10% και 20% (λόγω ανακρίβειας), σε υποθέσεις που ελέγχονται από ΤΕΚ ή ΠΕΚ μειώνεται κατά το στάδιο του συμβιβασμού, όχι όμως και κάτω από το 1/2 του αρχικού ποσοστού, δηλαδή όχι κάτω από το 5% ή από το 10% αντίστοιχα. Αυτό σημαίνει ότι, αν μια υπόθεση ελέγχεται από τα ΤΕΚ ή ΠΕΚ, τότε η προσαύξηση από 10% ή 20% μπορεί να γίνει 5% ή 10% αντίστοιχα, μόνο μετά από «πειστικότητα» του προϊσταμένου του οικείου ελεγκτικού κέντρου, ότι πράγματι πρέπει να γίνει αυτή η μείωση, γιατί αλλιώς, αντί να διαμορφωθεί η προσαύξηση π.χ. Στο 5% μπορεί να διαμορφωθεί στο 8% κλπ.

ΣΗΜ: Α) Όταν τα αποτελέσματα εξάγονται με λογιστικό τρόπο και οι παραβάσεις εκείνες που καθιστούν τα βιβλία και στοιχεία ανακριβή αφορούν αποκλειστικά δαπάνες ή έξοδα που συγκαταλέγονται στις ομάδες 1 και 6 του Γ.Λ.Σ., τότε τα ακαθάριστα έσοδα που δηλώνονται στα βιβλία δεν προσαυξάνονται λόγω της ανακρίβειας αυτής, με την προϋπόθεση όμως ότι δεν υπερβαίνουν το 5% του συνόλου από τις δαπάνες και έξοδα των πιο πάνω ομάδων 1 και 6 της ίδιας χρήσης (Α.Υ.Ο. πολ. 1231/31.8.00). Φυσικά επιβάλλονται τα πρόστιμα του Κ.Β.Σ., και οι λοιπές κυρώσεις σε όλες τις περιπτώσεις κανονικά.

(40)

β) Στις μικτές επιχειρήσεις, όταν οι παραβάσεις που επισύρουν σε ανακρίβεια τα βιβλία και στοιχεία της επιχείρησης αφορούν μόνο τη μία από τις δραστηριότητες (εμπορία και μεταποίηση ή παροχή υπηρεσιών), τότε προσυξάνονται τα ακαθάριστα έσοδα μόνο της δραστηριότητας αυτής που σχετίζεται με την παράβαση της ανακρίβειας (Α.Υ.Ο. 1231/31.8.00). Αν προκύπτει με σαφήνεια σε ποία από τις δύο δραστηριότητες αφορούν οι παραβάσεις τότε προσυξάνονται τα ακαθάριστα έσοδα στο σύνολο τους και από τις δύο δραστηριότητες. Τα ίδια ισχύουν και για τους ελεύθερους επαγγελματίες που ασκούν συγχρόνους και άλλη δραστηριότητα.

Προσοχή: Η εμπορία και η μεταποίηση θεωρούνται ως μία δραστηριότητα, ενώ η παροχή υπηρεσιών ως άλλη δραστηριότητα.

Γ) Ειδικά όμως για τις επιχειρήσεις που πουλάνε υγρά καύσιμα η καπνοβιομηχανικά προϊόντα, όταν έχουν και άλλη δραστηριότητα εμπορική η παραγωγή, δεν προσυξάνονται τα ακαθάριστα έσοδα από την πώληση, όταν οι παραβάσεις που έκριναν τα βιβλία ως ανακριβή, δε σχετίζονται με την δραστηριότητα της εμπορίας.

Αντίθετα, αν οι παραβάσεις που έκριναν τα βιβλία ως ανακριβή σχετίζονται με την δραστηριότητα της εμπορίας, τότε προσυξάνονται στο σύνολο τους τα ακαθάριστα έσοδα απ' όλες τις δραστηριότητες.

ΠΡΟΣΑΥΞΗΣΗ ΤΟΥ ΜΟΝΑΔΙΚΟΥ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗ ΚΑΘΑΡΟΥ ΚΕΡΔΟΥΣ (Μ.Σ.Κ.Κ.) ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΑΝΑΚΡΙΒΕΙΑΣ (Α.Υ.Ο 1144/98)

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 32 του Ν. 2238/94, όπως τροποποιήθηκε με τις διατάξεις του άρθρου 4 του Ν 2873/00, όταν πρόκειται για ανακρίβειες, ο Μ.Σ.Κ.Κ. προσυξάνεται κατά το 50% σε όλες τις περιπτώσεις ανακρίβειες και κατά 100% στις παρακάτω περιπτώσεις:

- . όταν εκδίδονται πλαστά βιβλία ή τιμολόγια
- . όταν τηρούνται ανεπίσημα βιβλία
- . όταν δεν εκδίδονται φορολογικά στοιχεία αξίας (τιμολόγια κλπ.).
- . όταν δεν διαφυλάσσονται τα βιβλία – ή όταν δεν επιδεικνύονται.
- . όταν γίνεται απόκρυψη της φορολογητέας ύλης που υπερβαίνει το 5%.
- . όταν το επάγγελμα ασκείται χωρίς να έχει εκδοθεί η σχετική άδεια από την Δ.Ο.Υ.

(41)

. όταν αλλοιώνονται τα δεδομένα από τη φορολογική ταμειακή μηχανή.

Σε όλες τις παραπάνω περιπτώσεις η προσαύξηση του Μ.Σ.Κ.Κ. μειώνεται στο $\frac{1}{2}$ και γίνεται 25% ή 50% αντίστοιχα μετά από συμβιβασμό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

ΕΛΕΓΧΟΣ ΣΤΑ ΒΙΒΛΙΑ Α΄ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΤΟΥ Κ.Β.Σ. (ΠΟΛ. 1144/98)

ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΠΑΛΗΘΕΥΣΕΙΣ ΣΕ Α΄ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΒΙΒΛΙΑ

Στις επιχειρήσεις που τηρούν βιβλία Α΄ κατηγορίας γίνονται, εκτός από της προηγούμενες επαληθεύσεις και οι παρακάτω ειδικές επαληθεύσεις (άρθρο 4B πολ. 1144/98):

- 1) Γίνεται ο έλεγχος στις αθροίσεις του βιβλία αγορών.
- 2) Ελέγχεται, αν τα δεδομένα από το βιβλίο αγορών (δηλαδή οι αγορές και οι δαπάνες) μεταφέρθηκαν σωστά στο Ε3, στο Ε1, στις δηλώσεις Φ.Π.Α. και στις λοιπές δηλώσεις της φορολογίας εισοδήματος.
- 3) Ερευνάται, αν υπάρχει ή όχι συνάφεια σε όλες τις ελεγχόμενες χρήσεις.

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΣΤΑ ΒΙΒΛΙΑ Α΄ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ (ΠΟΛ. 1144/98).

- 1) Αθροίζονται οι αγορές όλων των ετών που ελέγχονται.
- 2) Προστίθεται στις αγορές το σύνολο των πραγματικών δαπανών.
- 3) Το άθροισμα των παραπάνω παραγόντων (1+2), δηλαδή το άθροισμα των αγορών και δαπανών πολλαπλασιάζεται με το ποσοστό απόσβεσης 1%, αν πρόκειται για επιχειρήσεις πώλησης εμπορευμάτων ή με το ποσοστό απόσβεσης 3% αν πρόκειται για μεταποιητικές επιχειρήσεις.
- 4) Προστίθενται οι παραπάνω παράγοντες (1+2+3) και στη συνέχεια, πολλαπλασιάζεται το άθροισμα τους με τον προβλεπόμενο μοναδικό συντελεστή καθαρού κέρδους (Μ.Σ.Κ.Κ.) και έτσι προκύπτει το καθαρό κέρδος.
- 5) Στη συνέχεια, οι δηλούμενες συνολικά σε όλες τις ελεγχόμενες χρήσεις αγορές αναγόμενες σε πωλήσεις συγκρίνονται με το

(43)

άθροισμα των ακαθάριστων εσόδων που προκύπτουν από τη συνάφεια και αν η συνάφεια δίνει περισσότερα έσοδα, τότε η διαφορά των εσόδων προστίθεται ισομερώς στις χρήσεις που ελέγχονται.

6)Στις επιχειρήσεις πώλησης εμπορευμάτων με α' κατηγορίας βιβλία του Κ.Β.Σ., η συνολική διαφορά που προκύπτει από τη συνάφεια ανάγεται πρώτα σε αγορές με βάση το τύπο Μ.Σ.Κ.Κ. επί πωλήσεων, Μ.Σ.Κ.Κ. επί αγορών και στη συνέχεια, το ποσό που προκύπτει κατανέμεται ισομερώς σε όλες τις ελεγχόμενες χρήσεις. Αν υπάρχει κλάδος εμπορίας και κλάδος μεταποίησης, τότε η συνολική διαφορά επιμερίζεται πρώτα σε αγορές και σε ακαθάριστα έσοδα, ανάλογα με τη συμμετοχή του κάθε κλάδου και στη συνέχεια, τα ποσά που προκύπτουν κατανέμεται ισομερώς σε όλες τις ελεγχόμενες χρήσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

ΕΛΕΓΧΟΣ ΣΤΑ ΒΙΒΛΙΑ Β΄ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΤΟΥ Κ.Β.Σ. (ΠΟΛ. 1144/98)

ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΠΑΛΗΘΕΥΣΕΙΣ ΣΕ Β΄ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΒΙΒΛΙΑ.

Στις επιχειρήσεις που τηρούν βιβλία β΄ κατηγορίας του Κ.Β.Σ. γίνονται, εκτός από τις επαληθεύσεις της και οι παρακάτω ειδικές επαληθεύσεις (άρθρο πολ. 1144/98):

Προσοχή: Με διάφορες Α.Υ.Ο., μπορεί να γίνονται και στο μήνα με τα μικρότερα ακαθάριστα έσοδα ή και σε άλλους μήνες που για τους λογιστές είναι θέμα καθαρά τυπικό.

- 1) Ελέγχονται οι αθροίσεις στο βιβλίο εσόδων – εξόδων στο μήνα Ιούλιο ή Δεκέμβριο με τα μεγαλύτερα ακαθάριστα έσοδα.
- 2) Για το μήνα Ιούλιο ή Δεκέμβριο με τα μεγαλύτερα έσοδα ελέγχονται τα φορολογικά στοιχεία (τιμολόγια, δελτία αποστολής κλπ.), αν αυτά εκδόθηκαν σύμφωνα με τον Κ.Β.Σ. (άρθρο 3 παρ. Κ.Β.Σ.).
- 3) Ελέγχονται ουσιαστικά και με αντιπαραβολή οι εγγραφές που έχουν γίνει στα πρόσθετα βιβλία του άρθρου 10 παρ. 5 του Κ.Β.Σ.
- 4) Γίνεται έλεγχος, αν μεταφέρθηκαν σωστά οι αξίες από τα φορολογικά στοιχεία (τιμολόγια, αποδείξεις κλπ.) στο βιβλίο εσόδων – εξόδων.
- 5) Ελέγχεται, αν καταχωρήθηκαν σωστά στο βιβλίο εσόδων – εξόδων, οι αξίες από τα ληφθέντα στοιχεία αγορών (εμπορευμάτων, α΄ και β΄ υλών κλπ.).
- 6) Ελέγχεται, αν τα ποσά από τις Φ.Τ.Μ. συμφωνούν με τα αντίστοιχα ακαθάριστα έσοδα που έχουν καταχωρηθεί στα τηρούμενα βιβλία (Α.Υ.Ο. πολ. 1250/13.11.02).
- 7) Γίνεται έλεγχος, αν τα ποσά που καταχωρήθηκαν στο

(45)

βιβλίο εσόδων – εξόδων μεταφέρθηκαν σωστά στις δηλώσεις φορολογίας εισοδήματος και Φ.Π.Α (Ε3, Ε5, Ε1 κλπ).

- 8) Διενεργείται υποχρεωτικά κλειστή αποθήκη για ένα τουλάχιστον είδος, εφόσον η επιχείρηση τηρεί βιβλίο απογραφών και πουλάει μόνο χονδρικά. Αν όμως είναι δυνατόν, διενεργείται κλειστή αποθήκη και στις επιχειρήσεις που πουλάνε χονδρικά και λιανικά ή μόνο λιανικά (άρθρο 4 παρ. Γ8 πολ. 1144/98, πολ. 1250/02).
- 9) Ελέγχεται, αν εφαρμόστηκε ο σωστός τρόπος προσδιορισμού των καθαρών κερδών (μέσω του εντύπου Ε3).
- 10) Ελέγχονται όλες οι δαπάνες, ανεξάρτητα από το ποσό, που αφορούν έξοδα ταξιδιών, υποδοχής και φιλοξενίας καθώς και οι δαπάνες που αφορούν επιβατικά αυτοκίνητα. Από τις υπόλοιπες δαπάνες, ελέγχονται όσες υπερβαίνουν τα 293 ευρώ.
Στους ελεύθερους επαγγελματίες ελέγχονται γενικά όλες οι δαπάνες που υπερβαίνουν τα 88 ευρώ ανεξαρτήτως ποσού. Στους συμβολαιογράφους δεν αναγνωρίζονται μικροδαπάνες χωρίς νόμιμα παραστατικά (π.χ. αμοιβές καθαρίστριας, έξοδα ταξί, έξοδα κυλικείου κλπ.) ούτε και αποσβέσεις για επισφαλείς πελάτες (π.χ. 10% πάνω στα ακαθάριστα έσοδα χωρίς δικαιολογητικά κλπ.).(εγκ. Πολ. 1291/7.12.00).
- 11) Ελέγχεται, αν για δαπάνες αξίας μεγαλύτερης από τα 193 ευρώ ή από τα 88 ευρώ, για τις οποίες έχει εκπέσει το Φ.Π.Α., αν υπάρχουν τα νόμιμα δικαιολογητικά και αν πράγματι έπρεπε να εκπέσει ο Φ.Π.Α. (πολ. 1250/02).
- 12) Ελέγχεται αν η επιχείρηση βρίσκεται σε συνάφεια.

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΣΤΑ ΒΙΒΛΙΑ Β΄ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ (ΠΟΛ. 1144/98)

Ως συνάφεια, λέγεται η έρευνα με την οποία διαπιστώνεται αν το σύνολο των ακαθάριστων εσόδων που δηλώθηκαν μέσα σε όλες τις χρήσεις, ισούται ή είναι μεγαλύτερο από το άθροισμα των παρακάτω παραγόντων:

Α) Προστίθενται τα αρχικά αποθέματα της πρώτης ελεγχόμενης χρήσης και αν δεν υπάρχει απογραφή προστίθεται το 10% των αγορών της αμέσως προηγούμενης χρήσης και αφαιρούνται τα τελικά αποθέματα της τελευταίας ελεγχόμενης χρήσης και αν δεν υπάρχει απογραφή, τότε αφαιρείται το 10% των αγορών της χρήσης αυτής (άρθρο 3^α πολ. 1192/9.7.02). Δεν αφαιρείται το 10% των αγορών της προηγούμενης χρήσης, όταν τη χρονιά αυτή έγινε αλλαγή κατηγορίας βιβλίων (από Α΄ σε Β΄ κατηγορίας βιβλία, πολ. 1144/98). Επίσης, δεν λαμβάνονται υπόψη οι απογραφές που έγιναν προαιρετικά από τις επιχειρήσεις (οπότε στις περιπτώσεις αυτές, παίρνεται ως απογραφή το 10% των αντίστοιχων αγορών) (Εγκ. Πολ. 1242/7.10.98, 1100/27.4.99). Όταν γίνεται οριστική παύση εργασιών, τότε δε λαμβάνεται υπόψη κανένα ποσό ως τελικό απόθεμα, ούτε δηλαδή και το 10% των αγορών της τελευταίας αυτής χρήσης. Επίσης, αν ο έλεγχος αρχίζει από τη χρήση εκείνη που κάνει έναρξη λειτουργίας η επιχείρηση, τότε δεν υπολογίζονται αποθέματα έναρξης.

Β) Προστίθενται όλες οι πραγματικές δαπάνες των χρήσεων που ελέγχονται και που είναι γραμμένες στο βιβλίο εσόδων – εξόδων. Αν όμως από τον έλεγχο προκύπτουν διαφορετικά δεδουλευμένα ποσά από εκείνα του βιβλίου, τότε παίρνονται τα ποσά δαπανών που προκύπτουν από τον έλεγχο και όχι τα ποσά εκείνα που είναι γραμμένα στο βιβλίο εσόδων – εξόδων .

Δεν προστίθενται τα ποσά που καταβάλλουν για να ασφαλιστούν οι επιχειρηματίες (ποσά ΤΕΒΕ, ΤΑΕ κλπ.), ούτε και το τεκμαρτό ενοίκιο από ιδιόχρηση ακινήτου (καταστήματα, γραφείου κλπ.) διότι δεν είναι πραγματικά ποσά δαπανών.

Γ) Προστίθεται ως αποσβέσεις το ποσοστό 1% (αν είναι εμπορική η επιχείρηση) ή το 3% (αν είναι μεταποιητική η επιχείρηση) πάνω στο σύνολο των πιο πάνω παραγόντων (α)+(β). Σε επιχειρήσεις ή ελευθέρα επαγγέλματα που προβλέπεται να προσδιορίζονται με λογιστικό τρόπο τα' αποτελέσματα, ως αποσβέσεις λαμβάνονται αυτές που είναι

(47)

γραμμένες στα βιβλία ή στα έντυπα Ε3, μόνο στην περίπτωση που αυτές είναι μικρότερες από εκείνες που προκύπτουν με την εφαρμογή του ποσοστού 1% πάνω στους προαναφερόμενους παράγοντες (α)+(β) (πολ. 1192/02). Όταν η επιχείρηση έχει περισσότερους από έναν κλάδους ή είναι μικτή επιχείρηση, τότε παίρνεται το ποσοστό 1% αν τα έσοδα από εμπορία είναι περισσότερα (κύρια δραστηριότητα) ή το 3% αν τα έσοδα από μεταποίηση είναι περισσότερα (50% και πάνω), συνολικά για όλες τις ελεγχόμενες χρήσεις. Στα βενζινάδικα, για να υπολογιστούν οι αποσβέσεις, το ποσοστό 1% εφαρμόζεται πάνω στις λοιπές αγορές (δηλαδή πάνω στις αγορές από λιπαντικά, αξεσουάρ κλπ.) και πάνω σ' όλες τις δαπάνες και δεν εφαρμόζεται ποτέ πάνω στις αγορές από βενζίνες και πετρέλαια (Εγκ. Πολ. 1100/27.4.99, Α.Υ.Ο. πολ.1192/9.7.02 παρ. 2γ).

Δ) Προστίθενται τα καθαρά κέρδη που προσδιορίζονται με τον πολλαπλασιασμό του προβλεπόμενου μοναδικού συντελεστή καθαρού κέρδους (Μ.Σ.Κ.Κ.) πάνω στο άθροισμα των πιο πάνω παραγόντων α+β+γ. Σε περίπτωση που υπάρχουν περισσότεροι από ένας Μ.Σ.Κ.Κ., τότε για να βρεθούν τα καθαρά κέρδη, πολλαπλασιάζεται με το άθροισμα των πιο πάνω παραγόντων (α+β+γ) ο μέσος σταθμικός συντελεστής που προκύπτει από τη διαίρεση των συνολικών καθαρών κερδών προέρχονται από την εφαρμογή των Μ.Σ.Κ.Κ., για όλες τις ελεγχόμενες χρήσεις με τα συνολικά δηλωθέντα ακαθάριστα έσοδα των ίδιων χρήσεων (Α.Υ.Ο. πολ. 1192/9.7.02).

Ε) Στα ελευθέρια επαγγέλματα, ως καθαρά κέρδη παίρνονται αυτά που προκύπτουν από την εφαρμογή του συντελεστή καθαρών κερδών που ισχύει για το ασκούμενο επάγγελμα πάνω στα δηλωμένα ακαθάριστα έσοδα όλων των ελεγχόμενων χρήσεων. Ειδικά στους γιατρούς που συνεργάζονται με Διαγνωστικά Κέντρα, για τον προσδιορισμό της συνάφειας, ως ακαθάριστο έσοδο παίρνεται το 40% των εσόδων που εισέπραξε ο γιατρός από ασθενείς (πελάτες) του Διαγνωστικού Κέντρου (Α.Υ.Ο. 1250/13.11.02 άρθρο 1 παρ. 6, άρθρο 4 παρ. Γ\ \ στ πολ. 1144/98).

Στ) Στις επιχειρήσεις εμπορίας υγρών καυσίμων (πρατήρια – βιβλίο αγορών) τα καθαρά κέρδη υπολογίζονται με τον πολλαπλασιασμό του συνόλου των αγορών που δηλώθηκαν για όλες τις ελεγχόμενες χρήσεις με το Μ.Σ.Κ.Κ. 1,20% (Κ.Α. 44214, ΠΟΛ 1192/9.7.02).

ΣΗΜ: α) Όταν δηλώνονται διαφορετικά ποσά στα έντυπα Ε3 απ' ότι στο βιβλίο εσόδων – εξόδων, τότε παίρνονται τα μεγαλύτερα ποσά μεταξύ αυτών των δύο (Ε3 και βιβλίου εσόδων – εξόδων) και στην συνέχεια, τα μεγαλύτερα αυτά ποσά συγκρίνονται με τα αντίστοιχα έσοδα που προκύπτουν από τη συνάφεια.

Β) Σε επιχειρήσεις πώλησης εμπορευμάτων ή μεταποίησης ή σε μικτές επιχειρήσεις με συνολικά ακαθάριστα έσοδα από τη δραστηριότητα πώλησης αγαθών για όλες τις ελεγχόμενες χρήσεις μεγαλύτερα του 50% του συνόλου των ακαθάριστων εσόδων από όλες τις δραστηριότητες, για τις ίδιες χρήσεις, όταν στα ελεγχόμενα έτη υπάρχουν και έτη αδράνειας (πολ. 1222/18.8.99), τότε η διαφορά που προκύπτει από τη συνάφεια κατανέμεται ισομερώς μόνο στις χρήσεις που είναι εκτός της αδράνειας (πολ. 1192/02), δηλαδή μόνο στις χρήσεις που υπάρχουν αγορές ή πωλήσεις εμπορεύσιμων αγαθών. Φυσικά, για να θεωρείται αδράνεια, θα πρέπει να έχει γίνει γνωστοποίηση με δήλωση μεταβολών κλπ. Για τις επιχειρήσεις όμως παροχής υπηρεσιών και για τα ελεύθερα επαγγέλματα καθώς και για της μικτές επιχειρήσεις με πωλήσεις αγαθών κάτω του 50% των συνολικών εσόδων δεν αναγνωρίζεται αδράνεια και έτσι η τυχόν διαφορά της συνάφειας κατανέμεται ισομερώς σε όλες τις ελεγχόμενες χρήσεις (συμπεριλαμβανομένων και των χρήσεων που είναι σε αδράνεια).

Γ) Στα βενζινάδικα, στα περίπτερα κλπ., όταν ασκούν και δεύτερη δραστηριότητα και τηρούν παράλληλα βιβλίο αγορών και βιβλίο εσόδων – εξόδων, τότε οι αγορές από το βιβλίο αγορών μετατρέπονται πρώτα σε πωλήσεις και στη συνέχεια οι τεκμαρτές αυτές πωλήσεις προστίθεται στις άλλες πωλήσεις που είναι δηλωμένες στο βιβλίο εσόδων – εξόδων και έτσι τα συνολικά αυτά έσοδα συγκρίνονται στη συνέχεια με τα έσοδα της συνάφειας για να προσδιοριστούν έτσι οι τυχόν διαφορές που προκύπτουν από τη συνάφεια. Αν οι διαφορές αυτές είναι μέχρι 58,69 ευρώ, ανά χρήση , δεν προστίθεται στα δηλωμένα ακαθάριστα έσοδα ή στις αγορές ούτε και υπολογίζεται Φ.Π.Α. ή άλλος φόρος λόγω συνάφειας (Α.Υ.Ο πολ. 1222/18.8.98).

Δ) Στα εξουσιοδοτημένα συνεργεία επισκευής καινούργιων αυτοκινήτων, δεν θεωρούνται ως ακαθάριστα έσοδα, για την συνάφεια, οι πωλήσεις ανταλλακτικών που καλύπτονται από την εγγύηση, διότι δεν προκύπτει κέρδος (Εγκ. Πολ. 1291/7.12.00)

Ε) Όταν ελέγχονται π.χ. 5 χρήσεις, από τις οποίες οι δύο πρώτες ήταν με βιβλίο αγορών και οι υπόλοιπες με βιβλίο εσόδων – εξόδων, τότε ελέγχονται χωριστά οι χρήσεις με βιβλίο αγορών και χωριστά οι χρήσεις με βιβλίο εσόδων – εξόδων .

Στ) Αν κάποια επιχείρηση έχει περισσότερα από ένα εμπορεύσιμα είδη ή περισσότερους από έναν κλάδους με διαφορετικούς συντελεστές καθαρού κέρδους, τότε η διαφορά που προκύπτει από τη συνάφεια επιμερίζεται πρώτα, ανάλογα με τη συμμετοχή του κάθε είδους ή κλάδου στα συνολικά ακαθάριστα έσοδα, και στη συνέχεια τα ποσά αυτά που προκύπτουν από τον επιμερισμό προσαυξάνουν τα δηλωθέντα ακαθάριστα έσοδα αντίστοιχα του κάθε είδους ή του κλάδου (Εγκ. Πολ. 1183/25. 6. 98).

Ζ) Ειδικά, σε ότι αφορά το Φ.Π.Α., όταν πρόκειται για επιχειρήσεις που υπάγονται στη συνάφεια της 3ετίας, τα κατανεμόμενα σε κάθε χρήση ποσά από διαφορές ακαθάριστων εσόδων επιμερίζονται ανάλογα με τις εκροές που αντίστοιχα έχουν δηλωθεί και σε εκροές απαλλασσόμενες με δικαίωμα έκπτωσης του Φ.Π.Α., εισροών, με την προϋπόθεση όμως να μην υπάρχει ανακρίβεια στα βιβλία και στοιχεία της οικείας χρήσης (πολ. 1192/02). Σε όλες τις άλλες περιπτώσεις εφαρμόζονται κανονικά οι διατάξεις της (πολ. 1144/98).

ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΠΟΥ ΜΕΙΩΝΕΤΑΙ Η ΑΡΝΗΤΙΚΗ ΔΙΑΦΟΡΑ ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΚΑΤΑΝΟΜΗ (άρθρο 1 παρ. 7 πολ. 1192/9.7.02)

Η τυχόν αρνητική διαφορά που προκύπτει, μειώνεται κατά 10% πριν κατανεμηθεί ισομερώς στις χρήσεις που αφορά, στις παρακάτω περιπτώσεις:

Α) Όταν η επιχείρηση τελούσε σε αδράνεια για χρονικό διάστημα πάνω από μία διαχειριστική περίοδο. Δεν ισχύει για επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών και για ελεύθερους επαγγελματίες.

Β) Όταν από γεγονότα ανωτέρας βίας επηρεάστηκε αρνητικά η λειτουργία της επιχείρησης. Τέτοιες περιπτώσεις είναι π.χ. ο σεισμός, η πυρκαγιά, η πλημμύρα και γενικά κάθε φυσικό φαινόμενο που επιφέρει απώλειες ή καταστροφές.

Γ) Όταν ειδικοί λόγοι ή ιδιαίτερες συνθήκες επηρέασαν αρνητικά τη λειτουργία της επιχείρησης για πάνω από μία από τις ελεγχόμενες χρήσεις (όπως π.χ. το μετρό ή άλλα δημόσια έργα μεγάλης διάρκειας κλπ.).

Δ) Όταν πρόκειται για επιχειρήσεις: 1) του κλάδου γουνοποιίας, 2) βιβλιοπωλεία, εφόσον τα ακαθάριστα έσοδα από πωλήσεις βιβλίων, συνολικά για όλες τις ελεγχόμενες χρήσεις, αποτελούν τουλάχιστον το

(50)

70% του συνόλου των ακαθάριστων εσόδων των ίδιων χρήσεων καθ
4) γιατρούς που συστεγάζονται με εταιρίες ιατρικών υπηρεσιών
– διαγνωστικά κέντρα.

ΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑ ΚΛΕΙΣΤΗΣ ΑΠΟΘΗΚΗΣ

Ενδείκνυται να διενεργείται από τον φορολογικό ελεγκτή «κλειστή αποθήκη» συνήθως στην αρχή ή στο τέλος της κάθε χρήσης, εφόσον φυσικά η επιχείρηση συντάσσει απογραφή στο τέλος της κάθε χρήσης και εφόσον προσδιορίζεται με σαφήνεια και με ακρίβεια η ταυτότητα του κάθε είδους από αυτά που διενεργείται η κλειστή αποθήκη. Μπορεί φυσικά να γίνει «κλειστή αποθήκη» για ορισμένα είδη, για την ποσοτική διακίνηση τους σε ολόκληρη τη χρήση και όχι μόνο στην αρχή ή στο τέλος της κάθε χρήσης. Η διενέργεια της κλειστής αποθήκης προτιμάται, κυρίως στις επιχειρήσεις που τηρούν βιβλίο αποθήκης, διότι στις περιπτώσεις αυτές διευκολύνεται πάρα πολύ ο έλεγχος και δίνει συγκεκριμένα και αναμφισβήτητα αποτελέσματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄

ΕΛΕΓΧΟΣ ΣΤΑ ΒΙΒΛΙΑ Γ΄ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΤΟΥ Κ.Β.Σ. (ΠΟΛ. 1144/98)

Στα γ΄ κατηγορίας βιβλία, ο έλεγχος με βάση την πολ. 1144/98 και ο τακτικός έλεγχος δεν έχουν μεγάλες διαφορές.

ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΠΑΛΗΘΕΥΣΕΙΣ ΣΕ ΒΙΒΛΙΑ Γ΄ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΤΟΥ Κ.Β.Σ.

Στις επιχειρήσεις που τηρούν βιβλία Γ΄ κατηγορίας του Κ.Β.Σ., γίνονται εκτός από τις επαληθεύσεις της σελίδας (58-59) και οι παρακάτω ειδικές επαληθεύσεις (άρθρο 4 Ε απόφ. Πολ. 1144/98):
Προσοχή: Οι παρακάτω επαληθεύσεις 2-5 διενεργούνται κατ' αρχήν στις 3 πιο πρόσφατες ελεγχόμενες χρήσεις αν αυτές είναι πάνω από 3 (ή στις 2 αν αυτές είναι μέχρι 3) και μόνο αν από τη διενέργεια των επαληθεύσεων αυτών προκύψουν διαφορές ή έστω και σε μία από αυτές προκύπτουν παραβάσεις που επισύρουν ανεπάρκεια ή ανακρίβεια των βιβλίων, τότε γίνονται οι ελεγκτικές αυτές επαληθεύσεις και σε όλες τις άλλες ελεγχόμενες χρήσεις (Α.Υ.Ο. πολ. 1250/13.11.02). Επίσης, με διάφορες Α.Υ.Ο. μπορεί οι επαληθεύσεις να γίνονται και στο μήνα με τα μικρότερα ακαθάριστα έσοδα ή και σε άλλους μήνες, πράγμα που δεν αφορά όμως άμεσα τους λογιστές.

- 1) Ελέγχεται, αν το άθροισμα από τις κινήσεις των ημερολογίων είναι ίσο με τα σύνολα των κινήσεων του γενικού καθολικού και του ισοζυγίου (άρθρο 4 παρ. Ε, πολ. 1144/98).
- 2) Γίνεται έλεγχος στις τελευταίες 5 μέρες (ή από 16-20) του μήνα με τα μεγαλύτερα ακαθάριστα έσοδα, αν τα φορολογικά στοιχεία (τιμολόγια κλπ.) εκδόθηκαν σύμφωνα με τον Κ.Β.Σ. (άρθρο 4 παρ. Ε2 πολ. 1144/98).
- 3) Γίνεται έλεγχος στις τελευταίες 5 μέρες του μήνα με τα μεγαλύτερα ακαθάριστα έσοδα, αν για τις καταχωρήσεις που έγιναν στα τυχόν τηρούμενα πρόσθετα βιβλία εκδόθηκαν αντίστοιχα φορολογικά στοιχεία του Κ.Β.Σ. (τιμολόγια κλπ.)

(52)

- 4) Ελέγχεται αν τα έσοδα, οι αγορές και οι δαπάνες που αφορούν τις δύο τελευταίες μέρες του μήνα ή τις δύο πρώτες ημέρες του β' 15^{ης} ημεμέρου του μήνα με τα μεγαλύτερα ακαθάριστα έσοδα έχουν καταχωρηθεί σωστά στα τηρούμενα βιβλία. Για ορισμένα έτη ελέγχου έχουν αλλάξει οι μέρες αυτές του ελέγχου.
- 5) Ελέγχεται, αν για τα δελτία αποστολής που έχουν εκδοθεί από την επιχείρηση μέσα στις τελευταίες 5 ημέρες του Δεκεμβρίου (ή του Ιουνίου αν η επιχείρηση κλείνει ισολογισμό τον Ιούνιο), έχουν εκδοθεί τα αντίστοιχα τιμολόγια κλπ. Σύμφωνα πάντα με τον Κ.Β.Σ. (αντί τις τελευταίες 5 μέρες μπορεί ο έλεγχος να γίνει π.χ. από 16-20 Δεκεμβρίου κλπ.).
- 6) Ελέγχονται επιλεκτικά για 3 είδη, αν τα ποσοτικά υπόλοιπα και οι αξίες από τις καρτέλες του βιβλίου αποθήκης συμφωνούν με τις αντίστοιχες ποσότητες που έχουν καταχωρηθεί στο βιβλίο απογραφών στο τέλος της κάθε χρήσης.
- 7) Ελέγχεται η διακίνηση της ποσότητας για ένα τουλάχιστον είδος (κλειστή αποθήκη,) υποχρεωτικά για όσους πωλούν αποκλειστικά χονδρικός και προαιρετικά για όσους πωλούν χονδρικός και λιανικός ή αποκλειστικά λιανικός (άρθρο 4 παρ. Ε7 πολ. 1144/98).
- 8) Ελέγχεται, αν έγινε σωστά η αποτίμηση στο τέλος της χρήσης για δύο είδη χωριστά για κάθε αποθηκευτικό χώρο, εφόσον τηρείται πλήρης αποθήκη και για ένα είδος στις λοιπές περιπτώσεις. Αν προκύψουν διαφορές ο έλεγχος επεκτείνεται και σε άλλα είδη (άρθρο 4 παρ. Ε8 πολ. 1144/98).
- 9) Ελέγχονται οι δαπάνες που είναι πάνω από 880 ευρώ . Ελέγχονται ανεξάρτητα ποσού, τα έξοδα ταξιδιών, υποδοχής και φιλοξενίας, οι δαπάνες που αφορούν επιβατικά αυτοκίνητα καθώς και οι αποσβέσεις (Εγκ. Πολ. 1219/6.8.98).
- 10) Ελέγχονται στις τεχνικές επιχειρήσεις, αν εφαρμόστηκαν σωστά οι προβλεπόμενοι Σ.Κ.Κ. και αν δαπάνες κατασκευής βρίσκονται σε προφανή δυσαναλογία με το πραγματικό κόστος (διαφορά πάνω από το 20% του κόστους κατασκευής). Π.χ. αν μία επιχείρηση που ανεγείρει οικοδομές(Σ.Κ.Κ. 15%) παρουσιάζει δαπάνες στα βιβλία 1.000.000ευρώ, ενώ το πραγματικό κόστος κατασκευής προσδιορίζεται στα 4.000.000ευρώ, τότε έχουμε:
 Πραγματικό κόστος 4.000.000- δαπάνες δηλωμένες 1.000.000 = 3.000.000ευρώ διαφορά, $4.000.000 \cdot 20\% = 800.000$ ευρώ. Επειδή, $3.000.000 > 800.000$ ευρώ, ο Σ.Κ.Κ. 15% αυξάνεται μέχρι 60% δηλαδή

μέχρι 24% ($15 \cdot 1,60\% = 24\%$). Με άλλα λόγια, μπορεί ν' αυξηθεί ο συντελεστής από 1% - 60% κατά την κρίση του ελεγκτή και όχι απευθείας 60%. Επίσης, για ισολογισμούς με 31.12.97 και μετά, ελέγχεται και ο επαναπροσδιορισμός των καθαρών κερδών, με την προσαύξηση δηλαδή των τεκμαρτών κερδών κατά το ποσοστό 40% της διαφοράς μεταξύ πραγματικών και τεκμαρτών κερδών, όταν τα πραγματικά κέρδη είναι μεγαλύτερα από τα αντίστοιχα τεκμαρτά κέρδη.

11) Ελέγχεται, με βάση τα τιμολόγια αγοράς και πώλησης, το πραγματικό μικτό κέρδος για τις εμπορικές και μεταποιητικές επιχειρήσεις (όταν αυτό είναι εφικτό) και η τυχόν απόκλιση από έτος σε έτος.

12) Συνεκτιμούνται στον έλεγχο οι τυχόν παρατηρήσεις από ορκωτούς ελεγκτές.

13) Για τις επιχειρήσεις που τηρούν βιβλίο παραγωγής – κοστολογίου, ελέγχονται δύο είδη από τα παραγόμενα, όσον αφορά τις αποκλίσεις μεταξύ τεχνικών προδιαγραφών και παραγωγής (Απόφ. Πολ. 1144/13.7.99).

14) Ελέγχεται η τυχόν αύξηση του εταιρικού κεφαλαίου, αν ολοκληρώθηκε, όταν αυτή είναι υποχρεωτική ή αν καλύπτεται από το « πόθεν έσχες» αν αυτή είναι προαιρετική (για χρήσεις από 1.1.03 και μετά καταργείται ο έλεγχος αυτός).

15) Ελέγχεται σε βάθος ο Φ.Π.Α., όπως π.χ. ο Φ.Π.Α. που εκπίπτει, το πιστωτικό υπόλοιπο του Φ.Π.Α. (παραγραφή κλπ.), γίνεται έλεγχος στα ακαθάριστα έσοδα που εμφανίζονται ανά συντελεστή Φ.Π.Α., ελέγχονται οι ενδοκοινοτικές συναλλαγές κλπ.

ΣΗΜ: Όταν οι επιχειρήσεις ελέγχονται από τα ΠΕΚ, τότε μπορεί ο ελεγκτής να ελέγξει περισσότερα από 2 είδη και μάλιστα για τη διακίνηση σε ολόκληρη τη χρήση (πλήρη επαλήθευση), ανεξάρτητα αν τηρείται βιβλίο αποθήκης ή όχι (Αποφ. 1231/31.8.00, άρθρο 1 παρ. 3).

ΕΛΕΓΧΟΣ ΜΙΚΤΟΥ ΚΕΡΔΟΥΣ

Σε όλους τους φορολογικούς ελέγχους και με βάση τα πραγματικά στοιχεία της κάθε επιχείρησης προσδιορίζεται από το φορολογικό ελεγκτή το μικτό κέρδος της επιχείρησης. Με το μικτό κέρδος ελέγχεται η ακρίβεια και η επάρκεια στα βιβλία και στοιχεία της επιχείρησης.

(54)

ΠΑΡΑΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΥΠΟΛΟΙΠΟΥ ΑΠΟ ΤΟ Φ.Π.Α. –

Με βάση το 34 του Ν. 2859/00 (Εγκ. Πολ. 1292/92.12.92, πολ. 1183/25.6.98) το πιστωτικό υπόλοιπο του Φ.Π.Α. που προκύπτει από τις εκκαθαριστικές δηλώσεις, παραγράφεται μετά από τρία χρόνια μετρούμενα από 1.1. του επόμενου έτους από εκείνου που υποβάλλεται η εκκαθαριστική δήλωση του Φ.Π.Α.

ΕΛΕΓΧΟΣ ΜΕ ΤΗΝ ΠΟΛ. 1144/98, ΟΤΑΝ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΙ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ Φ.Π.Α.

Στις επιχειρήσεις που έχουν δύο ή και περισσότερους συντελεστές Φ.Π.Α. (π.χ. πωλήσεις με 8% και με 18% κλπ.) (όπως ταβέρνες, μπαρ, καφετέριες κλπ.), παρατηρείται συνήθως το φαινόμενο, να παρουσιάζονται τα έσοδα με το χαμηλό συντελεστή Φ.Π.Α. πολύ αυξημένα σε βάρος των εσόδων με τον κανονικό συντελεστή Φ.Π.Α. και φυσικά δυσανάλογα με τις αντίστοιχες αγορές. Σε αυτές τις περιπτώσεις, η επιχείρηση φτάνει σε σημείο να μην αποδίδει ποτέ Φ.Π.Α. και πολλές φορές να έχει ακόμα και απαίτηση για επιστροφή πιστωτικού υπολοίπου Φ.Π.Α.

Στις περιπτώσεις αυτές, ερευνάται η ποσοστιαία αναλογία των εκροών από πωλήσεις εμπορεύσιμων αγαθών με τον μεγαλύτερο συντελεστή Φ.Π.Α. Ως προς τις συνολικές πωλήσεις εμπορεύσιμων αγαθών για κάθε χρήση χωριστά, είναι τουλάχιστον ίση με την ποσοστιαία αναλογία των πωλήσεων εμπορεύσιμων αγαθών με τον ίδιο συντελεστή για όλες τις ελεγχόμενες χρήσεις ως προς τις συνολικές αγορές εμπορεύσιμων αγαθών των ίδιων χρήσεων (πολ. 1242/7.10.98).

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΑΠΟ ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΑΝΑ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗ Φ.Π.Α.

Σύμφωνα με την απόφαση πολ. 1144/98, όταν υπάρχουν διαφορετικοί συντελεστές Φ.Π.Α., τότε το συνολικό ποσό που θα προκύψει λόγω έλλειψης συνάφειας θα κατανεμηθεί στα έσοδα των βιβλίων ανά συντελεστή Φ.Π.Α. χωριστά.

ΑΝΑΚΡΙΒΕΙΑ – ΑΝΕΠΑΡΚΕΙΑ

Από τον έλεγχο που θα κάνει ο φορολογικός έλεγχος μπορεί να χαρακτηρίσει τα βιβλία ως ανεπαρκή ή ως ανακριβή, οπότε τα αποτελέσματα προσδιορίζονται εξωλογιστικά.

ΑΝΕΠΑΡΚΗ ΒΙΒΛΙΑ

Όταν τα βιβλία χαρακτηρίζονται ανεπαρκή, τότε τα αποτελέσματα προσδιορίζονται εξωλογιστικά, χωρίς όμως να προσαυξάνονται τα ακαθάριστα έσοδα ούτε και ο Σ.Κ.Κ.

ΑΝΑΚΡΙΒΗ ΒΙΒΛΙΑ

Όταν τα βιβλία χαρακτηρίζονται ανακριβή, τότε προσαυξάνονται συνήθως τα ακαθάριστα έσοδα και στη συνέχεια προσδιορίζονται τα καθαρά κέρδη αφού πρώτα προσαυξηθεί και ο Σ.Κ.Κ., ως εξής:

A) Όταν η ανακρίβεια αναφέρεται στις δαπάνες των ομάδων 1 και 6 του Γ.Λ.Σ. και είναι κάτω από το ποσοστό 5% του ύψους των ομάδων αυτών και δεν υπάρχουν πλαστά ή εικονικά ή νοθευμένα στοιχεία, τότε δεν προσαυξάνονται τα ακαθάριστα έσοδα, αλλά μόνο ο Σ.Κ.Κ. Αν όμως η ανακρίβεια είναι πάνω από το 5% του ύψους των ομάδων αυτών (1 και 6) ή πρόκειται για πλαστά – εικονικά στοιχεία, τότε προσαυξάνονται και τα ακαθάριστα έσοδα και ο Σ,Κ,Κ,

B) Όταν η επιχείρηση έχει πολλούς κλάδους δραστηριότητας και εφόσον η ανακρίβεια αναφέρεται αναμφισβήτητα σε συγκεκριμένο κλάδο δραστηριότητας, τότε προσαυξάνονται μόνο τα έσοδα του κλάδου αυτού (και όχι των υπολοίπων κλάδων).

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ ΓΕΝΙΚΑ ΤΑΚΤΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΤΑΚΤΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Οι επιχειρήσεις που δεν αποδέχονται τα αποτελέσματα του συνοπτικού ελέγχου με βάση την Α.Υ.Ο. πολ. 1144/98, ελέγχονται υποχρεωτικά με τις γενικές διατάξεις της φορολογίας εισοδήματος, δηλαδή υπόκεινται σε τακτικό έλεγχο, ο οποίος περιγράφεται ανά κατηγορία τήρησης λογιστικών βιβλίων, στα αμέσως παρακάτω κεφάλαια Α,Β, καιΓ.

ΚΛΑΣΣΙΚΟΙ ΤΡΟΠΟΙ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ

Σήμερα οι κλασσικοί τρόποι φοροδιαφυγής που συναντιέται στην πράξη, είναι οι εξής :

1. Αγορά εμπορευμάτων χωρίς τιμολόγιο: Την ποσότητα αυτή όμως θα πρέπει να την πωλήσει, αυτός που την αγοράζει, χωρίς τιμολόγιο, για να είναι καλυμμένος ποσοτικά.

Μ' αυτόν τον τρόπο, η επιχείρηση αυτή επιτυγχάνει:

- Α) να γλιτώνει το φόρο που θα πλήρωνε για το κέρδος που θα πραγματοποιούσε από την πώληση των ποσοτήτων αυτών και
- Β) να πουλάει σε τιμές χαμηλότερες από εκείνες που ορίζουν οι ανταγωνιστές του και να κερδίζει την πελατεία.

Σε περίπτωση που η αγορά χωρίς τιμολόγιο αφορά α' ύλη, τότε θα πρέπει, η ποσότητα του προϊόντος που παράγεται από την ύλη αυτή, να πωληθεί χωρίς τιμολόγιο, για να ολοκληρωθεί η φοροδιαφυγή. Στην περίπτωση αυτή όμως θα πρέπει να γίνεται ταυτόχρονα αγορά α' ύλης χωρίς τιμολόγιο και για τα άλλα είδη α' υλών που συνθέτουν την παραγωγή του προϊόντος αυτού που θα πωληθεί χωρίς τιμολόγιο. Δεν πρέπει να αναγράφονται στα επίσημα βιβλία οι ποσότητες αυτές των α' υλών και έτοιμων προϊόντων, αν υπάρχουν κατά την απογραφή τέλους χρήσης. Στις περιπτώσεις αυτές, το υπουργείο Οικονομικών μπορεί να αντιδράσει κυρίως με τον προκλητικό έλεγχο που κάνει η Σ.Δ.Ο.Ε. Η υπηρεσία αυτή (Σ.Δ.Ο.Ε.)

(57)

παρακολουθεί από κοντά τις μεταφορές των εμπορεύσιμων αγαθών. Επίσης κάνει αιφνιδιαστικούς ελέγχους στις υπογραφές τέλους χρήσης για τα αποθέματα. Μ' αυτό των τρόπο, οι αγορές που είναι χωρίς τιμολόγιο θ' αυξάνουν τα πραγματικά αποθέματα, σε σχέση μ' αυτά που δείχνουν τα τιμολόγια αγοράς, με αποτέλεσμα ν' αποκαλυφθεί το μέγεθος της φοροδιαφυγής.

2. Η προηγούμενη περίπτωση φοροδιαφυγής, όταν γίνεται από επιχειρήσεις που πουλάνε μόνο χονδρικά και δεν είναι υποχρεωμένες να τηρούν θεωρημένο βιβλίο αποθήκης, αν δεν γίνει με μεγάλη επιμέλεια, τότε μπορώ να πιαστεί έστω και μετά από 2 ή 3 χρόνια, όταν δηλαδή γίνει τακτικός φορολογικός έλεγχος και χρησιμοποιηθεί φυσικά η μέθοδος της « κλειστής αποθήκης».

Με την μέθοδο αυτή, ο φορολογικός ελεγκτής της Δ.Ο.Υ. ελέγχει την ποσοτική κίνηση ενός και μόνο συγκεκριμένου είδους μέσα σ' ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Τέτοιο διάστημα παίρνεται κυρίως ο πρώτος ή ο τελευταίος μήνας του έτους που ελέγχεται (ίσως και δίμηνο ή τρίμηνο ή και ολόκληρο το έτος). Σύμφωνα με την Εγκ. 1021520/15.2.96, ο έλεγχος της « κλειστής αποθήκης» θα πρέπει ν' αφορά τουλάχιστον τρία βασικά είδη της δραστηριότητας της επιχείρησης, που το ένα από αυτά θα είναι εκείνο που έχει το υψηλότερο κόστος απόκτησης ή παραγωγής.

Για το χρονικό αυτό διάστημα (μήνα κλπ.), ο ελεγκτής συντάσσει μια κατάσταση, στην οποία αναγράφει τις αγορές και πωλήσεις που έγιναν αναλυτικά κατά ημερομηνία, για το είδος αυτό που ελέγχει.

Αν γραφεί ποσότητα μικρότερη , η διαφορά θεωρείται απόκρυψη ποσότητας στην απογραφή και θεωρούνται ανακριβή τα βιβλία της επιχείρησης (εκτός αν δικαιολογηθεί).

3. Αν η παραπάνω επιχείρηση πουλάει χονδρικά και λιανικά (ή μόνο λιανικά), τότε οι λιανικές πωλήσεις του είδους αυτού μετατρέπονται σε τεμάχια, ως εξής:
Διαιρούνται οι λιανικές πωλήσεις με τη μέση τιμή πώλησης λιανικά και αυτό που βρίσκεται, είναι τα τεμάχια που πωλήθηκαν λιανικά. Στη συνέχεια συντάσσονται οι ίδιες παραπάνω καταστάσεις και με τον ίδιο τρόπο βγαίνουν τα συμπεράσματα.
4. Έστω ότι μια βιοτεχνία, που ασχολείται με την παραγωγή και πώληση κουβέρτας, δεν είναι υποχρεωμένη να τηρεί θεωρημένο βιβλίο αποθήκης. Στην περίπτωση αυτή, ο λογιστής για να πέσει σε καμία

(58)

φορολογική παγίδα (είτε επιδιώκει, είτε δεν επιδιώκει φοροδιαφυγή) θα πρέπει να γράψει τις τεχνικές προδιαγραφές παραγωγής μιας κουβέρτας σε μια απλή αθεώρητη κόλλα χαρτιού, ως εξής:

ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΜΙΑΣ ΚΟΥΒΕΡΤΑΣ

	Κιλά	σε ποσοστά
Μαλλιά Νέας Ζηλανδίας	3	75%
Στυμόνο σε νήμα (αγοράζεται έτοιμο)	<u>1</u>	<u>25%</u>
Σύνολο	4	100%

Το μαλλί της Νέας Ζηλανδίας παράγεται πρώτα σε νήμα από την ίδια τη βιοτεχνία με ποσοστό φύρας 20%. Το ποσοστό αυτό είχε προσδιοριστεί από επιτροπή η οποία είχε σχηματιστεί μετά από σχετική αίτηση της επιχείρησης προς τη Δ.Ο.Υ. Ο χρόνος παραγωγής από μαλλί σε κουβέρτα διαρκεί 5 ημέρες.

5. Έστω ότι η προηγούμενη βιοτεχνία είναι υποχρεωμένη να τηρεί βιβλίο αποθήκης. Η βιοτεχνία αυτή ασχολείται, όπως προαναφέραμε, με την παραγωγή και πώληση της κουβέρτας. Οι τεχνικές προδιαγραφές, όπως αυτές προσδιορίζονται από τον υπάλληλο της Δ.Ο.Υ. , με βάση τα στοιχεία που του δίνουν οι τεχνικοί της επιχείρησης είναι:

ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΜΙΑΣ ΚΟΥΒΕΡΤΑΣ

Νήμα Νέας Ζηλανδίας	3 κιλά
Στυμόνι	<u>1 κιλό</u>
Σύνολο	<u>3 κιλά φύρα 5%</u>

Έστω ότι μέσα στο έτος 2002 παράχθηκαν 5.000 τεμάχια κουβέρτας και αναλώθηκαν οι ποσότητες α' υλών (όπως αποσεικνύεται και από το βιβλίο αποθήκης).

Παίρνονται δύο περιπτώσεις ανάλωσης ως εξής:

1^η περίπτωση

Οι πραγματικές αναλώσεις α' υλών είναι μικρότερες από τις αντίστοιχες εκείνες α' ύλες που χρειάζονται με βάση τις τεχνικές

(59)

προδιαγραφές.

Αυτό σημαίνει ότι η επιχείρηση αγόρασε α' ύλες χωρίς τιμολόγια ή ότι ένα μέρος από τις ποσότητες α' υλών που πράγματι αναλώθηκαν, τις εμφάνισε ως απόθεμα α' υλών ή ότι το ποσοστό φύρας ήταν μικρότερο από το φυσιολογικό. Οι διαφορές αυτές είναι αρκετά μεγάλες που αν δεν δικαιολογηθούν χαρακτηρίζουν τα βιβλία ανακριβή.

2^η περίπτωση

Οι πραγματικές αναλώσεις α' υλών είναι μεγαλύτερες από τις αντίστοιχες εκείνες α' ύλες που χρειάζονται με βάση τις τεχνικές προδιαγραφές.

Αυτό σημαίνει ότι η επιχείρηση ή πούλησε μια ποσότητα από τα νήματα χωρίς τιμολόγιο ή ότι δεν τα εμφάνισε στην απογραφή λήξης ή ότι απέκρυψε ένα μέρος από τα προϊόντα που έχουν παραχθεί με σκοπό να τα πωλήσει αργότερα χωρίς τιμολόγιο.

Το αποτέλεσμα είναι και πάλι τα βιβλία να θεωρηθούν ανακριβή, αν δε μπορέσει η επιχείρηση να δικαιολογήσει τις διαφορές αυτές.

6. Σύμφωνα με τον Κ.Β.Σ. ο προμηθευτής μαζί με τα εμπορεύματα αποστέλλει συνήθως δελτίο αποστολής εμπορευμάτων. Στη συνέχεια, ο αγοραστής φοροφυγιάς μετά την παραλαβή των εμπορευμάτων αποστέλλει ταχυδρομικώς στον προμηθευτή των παραπάνω εμπορευμάτων, δελτίο αποστολής (εικονικό), στο οποίο να εμφανίζεται ότι οι ποσότητες των παραπάνω εμπορευμάτων που αγοράστηκαν επιστράφηκαν (ως ακατάλληλες κλπ.). Στην συνέχεια, αν ο προμηθευτής είχε έκδοση τιμολόγιο για τα εμπορεύματα που απέστειλε στον φοροφυγιά, εκδίδει ένα πιστωτικό τιμολόγιο, η διαφορετικά, συσχετίζει και ακυρώνει το δελτίο αποστολής του με το δελτίο αποστολής του φοροφυγιά κλπ.

7. Ένας άλλος τρόπος φοροδιαφυγής πραγματώνεται από υπερτιμολόγηση εμπορευμάτων που εισάγονται από το εξωτερικό π.χ. έστω ότι εισάγονται κρέατα αξίας 4\$ το κιλό. Ο φοροφυγιάς συμφωνεί με τον οίκο του εξωτερικού ν' αναγράφεται στο τιμολόγιο ότι η αξία κάθε κιλού είναι 5\$. Επομένως πουλά ακριβότερα και με μεγαλύτερα περιθώρια κέρδους, ενώ στην πραγματικότητα φορολογείται για μικρότερα κέρδη, σε σύγκριση μ' εκείνα που θα έπρεπε να φορολογηθεί. Στις περιπτώσεις αυτές

(60)

- επιτυγχάνεται συγχρόνως και λαθραία εξαγωγή συναλλάγματος.
8. Ένας άλλος τρόπος φοροδιαφυγής είναι και ο παρακάτω. Για την κατανόηση του αναφέρεται το παρακάτω παράδειγμα. Αγοράζει ο φοροφυγάς π.χ. 1.000 τεμάχια εμπορεύματα αντί 2.000 ευρώ και στο τιμολόγιο αναγράφονται μόνο 700 τεμάχια εμπορεύματα με αξία πάλι 2.000 ευρώ. Μ' αυτόν τον τρόπο, μπορεί ο φοροφυγάς να πουλήσει χωρίς τιμολόγιο 300 τεμάχια και επί πλέον μπορεί να τα πουλήσει και πιο ακριβά, αν η τιμή πώλησης καθορίζεται με ποσοστό κέρδους πάνω την τιμολογιακή αξία αγοράς του εμπορεύματος. Στην περίπτωση αυτή, σε ενδεχόμενο έλεγχο από τη Δ.Ο.Υ., αν η τιμή των εμφανιζομένων στο τιμολόγιο 700 τεμάχια είναι πολύ μεγαλύτερη από την πραγματική τιμή που διαμορφώνεται στην αγορά, τότε θα πρέπει να προκαλέσει την προσοχή του ελεγκτή και ν' αρχίσει να ερευνά για την πάταξη της φοροδιαφυγής αυτής.
9. Να λαμβάνει ο φοροφυγάς εικονικά τιμολόγια από προμηθευτές ή από άλλες επιχειρήσεις, στα οποία να αναγράφονται εικονικές αγορές αγαθών που αυξάνουν το πάγιο ενεργητικό ή τα γενικά έξοδα. Με τον τρόπο αυτό αυξάνονται οι δαπάνες χρήσης είτε μέσω αποσβέσεων (όσον αφορά τ' αγορασμένα πάγια περιουσιακά στοιχεία), είτε μέσω γενικών εξόδων και επομένως να εμφανίζονται μειωμένα καθαρά κέρδη. Τον τρόπο αυτό προτιμά (προς όφελος του φοροφυγά) κυρίως ο διευθυντής που ελέγχει το ταμείο της επιχείρησης, γιατί έτσι μπορεί να εκταμιεύει ποσά από τα ταμείο και προς όφελος. Στις περιπτώσεις αυτές, αγοράζονται υλικά κυρίως σε είδη που δεν μπορούν να προσδιορισθούν κατ' αξία επακριβώς σ' έναν ενδεχόμενο έλεγχο. Γι' αυτό θα πρέπει ο υπάλληλος της Δ.Ο.Υ., κατά τον έλεγχο των βιβλίων της επιχείρησης, να είναι πολύ προσεκτικός σε είδη που εκ πρώτης όψης φαίνονται ασήμαντα για την επιχείρηση.
10. Οι επιχειρήσεις του Υπουργείου Οικονομικών, για να μπορέσουν να περιορίσουν την φοροδιαφυγή, εφαρμόζουν σε μεγάλη κλίμακα τον προληπτικό έλεγχο. Δηλαδή ελέγχουν τις ποσότητες των αγαθών που μεταφέρονται με φορτηγά μέσα, για να διαπιστώσουν αν υπάρχει συμφωνία μεταξύ των ανωτέρω ποσοτήτων και των παραστατικών στοιχείων (δελτίων αποστολής ή τιμολογίων) στα οποία αναγράφονται οι μεταφερόμενες ποσότητες. Αυτός είναι ο καλύτερος έλεγχος που μπορεί να γίνει. Συνήθως όμως, ο προληπτικός έλεγχος εξασθενεί κατά τις αργίες, πράγμα που το

(61)

εκμεταλλεύονται σε μεγάλο βαθμό οι φοροφυγάδες.

ΚΕΡΔΗ ΠΟΥ ΔΕΝ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΝΤΑΙ ΛΟΓΩ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ

1^η περίπτωση: Αφορά εμπορικές επιχειρήσεις

α. Αν μια εμπορική επιχείρηση εμφανίζει κανονικά τις αγορές της και μειώνει τα έσοδα από τις πωλήσεις της (λόγω μη έκδοσης τιμολογίων ή λόγω υποτιμολόγησης πωλήσεων κλπ.), το κέρδος που επιτυγχάνει με τον τρόπο αυτό της φοροδιαφυγής είναι ίσο με την αξία των πωλήσεων χωρίς τιμολόγιο και γενικά ίσο με τη μείωση του ύψους των εσόδων της.

Δηλαδή, αν οι πωλήσεις που έγιναν χωρίς τιμολόγιο είναι 10.000ευρώ, τότε και το κέρδος που διαφεύγει της φορολογίας (λόγω φοροδιαφυγής) θα είναι 10.000ευρώ.

Στην περίπτωση αυτή όμως οι πιθανότητες να αποκαλυφτεί η φοροδιαφυγή είναι μεγάλες και κυρίως αυτό γίνεται με την κλειστή αποθήκη ή με τον έλεγχο στα επί μέρους τιμολόγια αγορών και πωλήσεων από όπου μπορεί να προσδιοριστεί το μικτό κέρδος πωλήσεων και το ύψος της φοροδιαφυγής. Εδώ βασικό ρόλο παίζει το μικτό κέρδος πάνω στις αγορές και το μικτό κέρδος πάνω στις πωλήσεις. Τα ποσοστά αυτά δεν πρέπει να έχουν μεγάλα ανοίγματα και να είναι οπωσδήποτε ικανοποιητικά. Το ίδιο σημαίνει και με τα αντίστοιχα ποσοστά καθαρών κερδών πάνω στις αγορές και πάνω στις πωλήσεις.

Β. Αν μια εμπορική επιχείρηση αγοράζει χωρίς τιμολόγια και τις αντίστοιχες ποσότητες τις πουλάει στη συνέχεια χωρίς τιμολόγια ή αποδείξεις λιανικής πώλησης, τότε στην περίπτωση αυτή το καθαρό κέρδος που επιτυγχάνεται από την φοροδιαφυγή είναι ίσο με το μικτό κέρδος που έχουν οι αγορές που πραγματοποιήθηκαν χωρίς τιμολόγιο και που πωλήθηκαν μετά επίσης χωρίς τιμολόγιο.

2^η περίπτωση: Αφορά βιοτεχνικές και βιομηχανικές επιχειρήσεις

Η φοροδιαφυγή που κάπως δύσκολα σήμερα μπορεί ν' αποκαλυφτεί είναι η αγορά α' υλών χωρίς τιμολόγιο και η απόκρυψη της αντίστοιχης παραγωγής που στη συνέχεια πωλείται χωρίς τιμολόγιο. Αν οι τεχνικές προδιαγραφές απαιτούν την ανάλυση δύο ή

(62)

περισσότερων α' υλών για την παραγωγή ενός συγκεκριμένου προϊόντος, τότε και πάλι δεν αποκαλύπτεται εύκολα η φοροδιαφυγή αυτή αν οι αγορές α' υλών χωρίς τιμολόγια είναι κατ' αναλογία συμμετοχής τους στις τεχνικές προδιαγραφές.

Με τον τρόπο αυτό επιτυγχάνεται απόκρυψη καθαρού κέρδους τόσο, όσο θα ήταν το μικτό κέρδος, αν η επιχείρηση δεν επεδίωκε φοροδιαφυγή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

ΤΑΚΤΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΣΕ ΒΙΒΛΙΑ Α΄ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΤΟΥ Κ.Β.Σ.

ΕΛΕΓΚΤΙΚΕΣ ΕΠΑΛΗΘΕΥΣΕΙΣ ΣΤΑ Α΄ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΒΙΒΛΙΑ ΤΟΥ Κ.Β.Σ.

Σ τις επιχειρήσεις με α΄ κατηγορίας βιβλία, δηλαδή στις επιχειρήσεις που τηρούν βιβλίο αγορών, όταν διενεργείται τακτικός έλεγχος, για να είναι ολοκληρωμένος, θα πρέπει να γίνονται τουλάχιστον οι παρακάτω λογιστικές επαληθεύσεις:

- 1) Επαληθεύονται οι αθροίσεις του βιβλίου αγορών, όταν αυτό τηρείται χειρόγραφα.
- 2) Ελέγχεται, αν καταχωρήθηκαν σωστά στο βιβλίο αγορών τα τιμολόγια αγοράς και αν τα ποσά αυτά μεταφέρθηκαν σωστά από το βιβλίο αγορών στις περιοδικές και εκκαθαριστικές δηλώσεις του Φ.Π.Α. καθώς και στα έντυπα φορολογίας εισοδήματος (Ε3,Ε5 κλπ.).
- 3) Φυσικά, ελέγχεται αν τηρήθηκαν και εκδόθηκαν τα προβλεπόμενα από τον Κ.Β.Σ. βιβλία και στοιχεία, τόσο από το Κεντρικό και από τα τυχόν υποκαταστήματα της επιχείρησης και τα διάφορα άλλα τυπικά της έναρξης, της θεώρησης βιβλίων και στοιχείων κλπ.

ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΜΙΚΤΟΥ ΚΕΡΔΟΥΣ ΓΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΤΗΡΟΥΝ ΒΙΒΛΙΟ ΑΓΟΡΩΝ

Όταν τηρείται βιβλίο αγορών, για τον προσδιορισμό του μικτού κέρδους, γίνεται σύγκριση των τιμών αγορών και πωλήσεων και βρίσκεται ο συντελεστής μικτού κέρδους επί αγορών. Στη συνέχεια, ο συντελεστής αυτός συγκρίνεται με το συντελεστή μικτού κέρδους που προκύπτει με την εφαρμογή των μοναδικών συντελεστών καθαρού κέρδους (μοναδικό Σ.Κ.Κ. επί αγορών / μοναδικό Σ.Κ.Κ. επί πωλήσεων) και όποιος από τους συντελεστές αυτούς του μικτού κέρδους είναι μεγαλύτερος αυτός πολλαπλασιάζεται στη συνέχεια με τις αγορές που είναι καταχωρημένες στο βιβλίο αγορών και έτσι βρίσκεται το μικτό κέρδος. Το μικτό κέρδος προστίθεται στις αγορές

(64)

και το άθροισμα που προκύπτει αποτελεί τα ακαθάριστα έσοδα. Πάνω στ' ακαθάριστα έσοδα, που προσδιορίζονται μ' αυτό τον τρόπο, εφαρμόζεται ο συντελεστής καθαρού κέρδους επί πωλήσεων και έτσι προκύπτει το καθαρό κέρδος . Το ίδιο κέρδος προκύπτει και από τον πολλαπλασιασμό των αγορών με το συντελεστή καθαρού κέρδους επί αγορών.

ΣΗΜ.: Αν από έτος σε έτος δεν υπάρχουν ουσιώδεις διαφορές από άποψη είδους και περιθωρίων κέρδους στα είδη αυτά που αγοράζονται, τότε θα παίρνεται το ίδιο ποσοστό μικτού κέρδους πάνω στις αγορές και για τα επόμενα έτη και επομένως δεν θα γίνεται η παραπάνω διαδικασία κάθε χρόνο, αλλά θα παίρνεται το σύνολο των αγορών και θα πολλαπλασιάζεται με το ίδιο ποσοστό μικτού κέρδους (π.χ. με 64,14%) και έτσι, με τον τρόπο αυτό, θα υπολογίζεται το συνολικό ποσό του μικτού κέρδους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

ΤΑΚΤΙΚΟΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΣΕ ΒΙΒΛΙΑ Β΄ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΤΟΥ Κ.Β.Σ.

ΕΛΕΓΚΤΙΚΕΣ ΕΠΑΛΗΘΕΥΣΕΙΣ ΣΤΑ Β΄ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΒΙΒΛΙΑ ΤΟΥ Κ.Β.Σ.

Στις επιχειρήσεις με Β΄ κατηγορίας βιβλία του Κ.Β.Σ., δηλαδή στις επιχειρήσεις που τηρούν βιβλίο εσόδων – εξόδων, όταν διενεργείται τακτικός έλεγχος, για να είναι ολοκληρωμένος, θα πρέπει να γίνονται τουλάχιστον οι παρακάτω λογιστικές επαληθεύσεις:

- 1) Επαληθεύονται οι αθροίσεις στο βιβλίο εσόδων – εξόδων, κυρίως όταν αυτό τηρείται χειρόγραφα.
- 2) Ελέγχεται, αν τα φορολογικά στοιχεία εκδόθηκαν σύμφωνα με τις διατάξεις του Κ.Β.Σ.
- 3) Ελέγχεται, αν καταχωρήθηκαν σωστά στο βιβλίο εσόδων – εξόδων τα τιμολόγια αγοράς και πώλησης και αν τα ποσά αυτά μεταφέρθηκαν σωστά από το βιβλίο εσόδων – εξόδων στις περιοδικές και εκκαθαριστικές δηλώσεις του Φ.Π.Α. καθώς και στα έντυπα φορολογίας εισοδήματος (Ε3,Ε5 κλπ.).
- 4) Ελέγχεται, αν για τα δελτία αποστολής που έχουν εκδοθεί από την ελεγχόμενη επιχείρηση, έχουν εκδοθεί τα αντίστοιχα φορολογικά στοιχεία αξίας (τιμολόγια πώλησης κλπ.).
- 5) Στις επιχειρήσεις που διενεργείται απογραφή πραγματοποιείται «κλειστή αποθήκη» σε όσα είδη κρίνει σκόπιμο ο ελεγκτής. Προτιμάται η «κλειστή αποθήκη» στις επιχειρήσεις που είναι «chonδρικής πώλησης» ή « κυρίως chonδρικής πώλησης».
- 6) Ελέγχεται, αν τα κέρδη με το λογιστικό τρόπο προσδιορίστηκαν σωστά, εφόσον εφαρμόζεται και αυτός ο προσδιορίστηκαν σωστά, εφόσον εφαρμόζεται και αυτός ο τρόπος προσδιορισμού των κερδών.
- 7) Ελέγχονται όλες οι δαπάνες με βαρύτητα στις δαπάνες που αφορούν έξοδα ταξιδιών, υποδοχής και φιλοξενίας καθώς και στις δαπάνες που αφορούν επιβατικά αυτοκίνητα, για να προσδιοριστεί έτσι επακριβώς το ποσό που θα προστεθεί ως

(66)

λογιστική διαφορά στα δηλωμένα κέρδη.

- 8) Ελέγχεται στους αρχιτέκτονες και μηχανικούς, αν οι τεκμαρτές δαπάνες βρίσκονται σε προφανή δυσαναλογία με τις δαπάνες της χρήσης.
- 9) Ελέγχονται οι συντελεστές μικτού και καθαρού κέρδους, αν αυτοί βρίσκονται σε αρμονία από έτος σε έτος, καθώς και αν ανταποκρίνονται στους αντίστοιχους πραγματικούς συντελεστές που προκύπτουν από τα βιβλία και στοιχεία της επιχείρησης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄

ΤΑΚΤΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΣΕ ΒΙΒΛΙΑ Γ΄ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΤΟΥ Κ.Β.Σ.

ΕΛΕΓΚΤΙΚΕΣ ΕΠΑΛΗΘΕΥΣΕΙΣ ΣΤΑ ΒΙΒΛΙΑ Γ΄ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΤΟΥ Κ.Β.Σ.

Στις επιχειρήσεις με Γ κατηγορίας βιβλία του Κ.Β.Σ. δηλαδή στις επιχειρήσεις που τηρούν βιβλία με διπλογραφικό σύστημα, όταν ενεργείται τακτικός έλεγχος, για να είναι ολοκληρωμένος, θα πρέπει να γίνονται τουλάχιστον οι παρακάτω λογιστικές επαληθεύσεις:

- 1) Ελέγχεται, αν τα δεδομένα από τα ημερολόγια μεταφέρθηκαν σωστά στα καθολικά και αν τα αναλυτικά καθολικά συμφωνούν με το γενικό καθολικό.
- 2) Ελέγχεται, αν τα φορολογικά στοιχεία (τιμολόγια κλπ.) εκδόθηκαν σύμφωνα με τον Κ.Β.Σ.
- 3) Ελέγχεται, αν για τις καταχωρήσεις που έγιναν στα τυχόν πρόσθετα τηρούμενα βιβλία εκδόθηκαν τα αντίστοιχα φορολογικά στοιχεία του Κ.Β.Σ. (αποδείξεις παροχής υπηρεσιών κλπ.).
- 4) Ελέγχεται, αν τα έσοδα, οι αγορές και οι δαπάνες έχουν καταχωρηθεί σωστά στα τηρούμενα βιβλία.
- 5) Ελέγχεται, αν για τα δελτία αποστολής που έχουν εκδοθεί από την επιχείρηση έχουν εκδοθεί και τα αντίστοιχα τιμολόγια πώλησης κλπ.
 - 6) Ελέγχεται, αν τα ποσοτικά υπόλοιπα και οι αξίες από τις καρτέλες του βιβλίου αποθήκης συμφωνούν με τις ποσότητες που έχουν καταχωρηθεί στο βιβλίο απογραφών στο τέλος της κάθε χρήσης. Είναι απαραίτητο να συμφωνούν τα λογιστικά υπόλοιπα από τις μερίδες (καρτέλες) αποθήκης με αυτά που απογράφονται στο τέλος κάθε χρήσης. Π.χ. αν, στην καρτέλα αποθήκης του είδους «ψυγεία τύπου Α» με ημερομηνία 31.12.03 εμφανίζεται υπόλοιπο 100 τεμάχια, ενώ στην απογραφή με ίδια ημερομηνία 31.12.03 εμφανίζεται υπόλοιπο «ψυγεία τύπου Α» 90 τεμάχια,

(68)

Τότε θα πρέπει να ερευνηθεί η διαφορά που είναι 10 τεμάχια, και αν η διαφορά αυτή δικαιολογείται έχει καλώς, αλλιώς η επιχείρηση μπαίνει σε περιπέτειες. Θα πρέπει επίσης, η ονομασία «ψυγεία τύπου Α» να είναι η ίδια και στην καρτέλα αποθήκης αλλά και στο βιβλίο απογραφών.

- 7) Ελέγχεται η διακίνηση της ποσότητας, για όσα είδη κρίνει απαραίτητα ο ελεγκτής, και εφόσον φυσικά η λειτουργία της επιχείρησης και η διακίνηση το επιτρέπουν αυτό. Δηλαδή, γίνεται η λεγόμενη «κλειστή αποθήκη». Π.χ. στις 20.2.04 ενεργείται «κλειστή αποθήκη» σε ένα συγκεκριμένο είδος. Την ημέρα αυτή, η μερίδα (καρτέλα) αποθήκης του είδους αυτού εμφανίζει υπόλοιπο 190 κιλά. Η διαφορά που είναι 10 κιλά, αν δεν μπορεί να δικαιολογηθεί, θεωρείται ανακρίβεια.
- 8) Ελέγχεται, αν έγινε σωστά η αποτίμηση του κάθε είδους χωριστά στο τέλος της χρήσης και αν εφαρμόστηκε η ίδια μέθοδος αποτίμησης από έτος σε έτος. Πάντως, τονίζεται ότι η αποτίμηση των ειδών που απογράφονται στο τέλος της χρήσης διενεργείται με τη μικρότερη τιμή μεταξύ της τιμής απόκτησης και της τιμής διάθεσης (πώλησης). Δηλαδή, αν το είδος «Α» κοστίζει στην επιχείρηση 20ευρώ, και η τιμή διάθεσης κατά την ημέρα της απογραφής είναι 18ευρώ, τότε το είδος «Α» απογράφεται με την τιμή των 18ευρώ που είναι η μικρότερη μεταξύ των δύο αυτών τιμών.
- 9) Ελέγχονται οι τεχνικές προδιαγραφές όπου υπάρχουν. Σύμφωνα με τον Κ.Β.Σ., βιβλίο τεχνικών προδιαγραφών υποχρεούνται να τηρούν οι επιχειρήσεις που είναι μεταποιητικές και εφόσον υποχρεωτικά τηρούν βιβλίο αποθήκης κατ' είδος, ποσότητα και αξία ως προς την εισαγωγή και την εξαγωγή. Οι τεχνικές προδιαγραφές καταχωρούνται στο βιβλίο «τεχνικών προδιαγραφών» πριν αρχίσει η αντίστοιχη παραγωγική διαδικασία. Στη τέλος της χρήσης, στο βιβλίο «παραγωγής και κοστολογίων» καταχωρείται το κόστος που προκύπτει με βάση τις τεχνικές προδιαγραφές καθώς και το πραγματικό κόστος που προκύπτει με βάση τα πραγματικά δεδομένα της επιχείρησης, χωριστά για υλικά, εργατικά και λοιπά στοιχεία κόστους. Η διαφορά που προκύπτει είναι η λεγόμενη απόκλιση και αν αυτή είναι μέσα στην προβλεπόμενη από τις τεχνικές προδιαγραφές απόκλιση, έχει καλώς, αλλιώς αν δεν δικαιολογείται με πραγματικά στοιχεία, θεωρείται λόγος δεδομένα της παραγωγικής

(69)

διαδικασίας της επιχείρησης συντάσσει τις τεχνικές προδιαγραφές και τις καταχωρεί στο βιβλίο «τεχνικών προδιαγραφών» στην αρχή της διαχειριστικής χρήσης. Στο τέλος όμως της ίδιας χρήσης και στο βιβλίο «παραγωγής και κοστολογίων» θα πρέπει ο λογιστής να καταχωρήσει το προϋπολογισμένο κόστος που προκύπτει με βάση τις τεχνικές προδιαγραφές και το πραγματικό κόστος καθώς και τις αποκλίσεις για κάθε είδους παραγόμενου αγαθού χωριστά.

- 10) Ελέγχονται οι δαπάνες της επιχείρησης με περισσότερη έμφαση στα έξοδα ταξιδιών, υποδοχής και φιλοξενίας, στα έξοδα συντήρησης και κίνησης των ΙΧΕ αυτοκινήτων και στις αποσβέσεις.
- 11) Ελέγχεται στις τεχνικές επιχειρήσεις, αν εφαρμόστηκαν σωστά οι προβλεπόμενοι Σ.Κ.Κ. και αν οι δαπάνες κατασκευής βρίσκονται σε προφανή δυσαναλογία με το πραγματικό κόστος κατασκευής (διαφορά πάνω από το 20% του κόστους κατασκευής). Επίσης ελέγχεται για επιχειρήσεις με γ' κατηγορίας βιβλία του Κ.Β.Σ. για τα κέρδη από ισολογισμούς με 31.12.97 και μετά, αν εφαρμόστηκαν οι διατάξεις του άρθρου 7 του Ν. 2579/98, δηλαδή αν προστέθηκε στα τεκμαρτά κέρδη να φορολογηθεί το 40% της διαφοράς μεταξύ πραγματικών και τεκμαρτών κερδών, όταν τα πραγματικά κέρδη είναι μεγαλύτερα από τα τεκμαρτά.
- 12) Ελέγχεται, με βάση τα τιμολόγια αγοράς και πώλησης, αν το πραγματικό μικτό κέρδος (προτιμάται κυρίως για τις εμπορικές και μεταποιητικές επιχειρήσεις και εφόσον αυτό είναι εφικτό) είναι διαφορετικό από έτος σε έτος. Είναι πράγματι βασικό και κυρίαρχο στοιχείο για τον έλεγχο, ο επιτυγχανόμενος Συντελεστής Μικτού Κέρδους (Σ.Κ.Κ.). Δηλαδή, σε κάθε περίπτωση ερευνάται σε βάθος, αν ο επιτυγχανόμενος Σ.Μ.Κ. συμφωνεί ή εν πάσει περιπτώσει, δεν έχει σοβαρή απόκλιση από αυτόν που εμφανίζουν τα βιβλία.
- 13) Ελέγχεται ο Συντελεστής Καθαρού Κέρδους (Σ.Κ.Κ.) από έτος σε έτος. Δηλαδή, γίνεται σύγκριση των Σ.Κ.Κ. από έτος σε έτος και αν προκύπτουν αποκλίσεις θα πρέπει να δικαιολογούνται.
- 14) Ελέγχονται οι δοσοληπτικοί λογαριασμοί, διότι ενδεχόμενα μπορούν να προκύψουν και άλλες φορολογικές υποχρεώσεις για την επιχείρηση.
- 15) Ελέγχεται το πιστωτικό υπόλοιπο του Φ.Π.Α.

(70)

ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΠΙΔΕΙΚΝΥΟΝΤΑΙ ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΚΑΙ ΣΤΟΙΧΕΙΑ- ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Ο φορολογικός έλεγχος, σε περίπτωση που δεν προσκομίζονται τα βιβλία και στοιχεία για να διενεργήσει τον καθιερωμένο φορολογικό έλεγχο, για τον υπολογισμό του φόρου εισοδήματος που οφείλει να πληρώσει ο επιτηδευματίας αυτός, προβαίνει συνοπτικά στις παρακάτω ενέργειες:

- 1) Από τα έντυπα Ε3, εκκαθαριστική δήλωση του Φ.Π.Α. και από τα άλλα συμπληρωματικά στοιχεία που έχουν υποβληθεί στη Δ.Ο.Υ., προσδιορίζει τα αντίστοιχα οικονομικά δεδομένα.
- 2) Λογιστικό διαφορά δεν προσδιορίζει, διότι δεν του προσκομίστηκαν τα βιβλία και στοιχεία.
- 3) Προβαίνει στις ανάλογες νόμιμες διαδικασίες για την τυχόν προσκόμιση στον έλεγχο των βιβλίων και στοιχείων (π.χ. κοινοποιήσεις με σχετικά έγγραφα της Δ.Ο.Υ. κλπ.).
- 4) Αξιολογεί τις τυχόν παραβάσεις που υπάρχουν στη διάθεση του (π.χ. από ΣΔΟΕ κλπ.).
- 5) Στη συνέχεια ο φορολογικός ελεγκτής λαμβάνει υπόψη του:
 - α) το είδος του ασκούμενου επαγγέλματος,
 - β) το ύψος του επενδεδυμένου κεφαλαίου,
 - γ) τις συνθήκες λειτουργίας ομοειδών επιχειρήσεων,
 - δ) το ύψος των δεδομένων στοιχείων (αγορών – πωλήσεων – δαπανών κλπ.) που προκύπτουν από τα έντυπα Ε3 κλπ.,
 - ε) τις παραβάσεις του Κ.Β.Σ. κλπ. Και με τα δεδομένα αυτά προσδιορίζει τα ακαθάριστα έσοδα εξωλογιστικά.
- 6) Επειδή τα βιβλία και στοιχεία κρίνονται ως ανακριβή, τα καθαρά κέρδη υπολογίζονται όπως εκείνα.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

- 1) Απόκρυψη στις αγορές δεν διαπιστώθηκε.
- 2) Οι εξαγωγές καλύπτονται με αθεώρητα τιμολόγια, δελτία αποστολής θεωρημένα και με διασαφήσεις εξαγωγών.
- 3) Κατά την πρώτη ημέρα του ελέγχου δια πιστώθηκε ότι τα βιβλία που τηρούνταν ενημερώνονταν εμπρόθεσμα.
- 4) Το βιβλίο αποθήκης και το βιβλίο παραγωγής – κοστολογίου ενημερώνονταν σύμφωνα με τον Κ.Β.Σ.
- 5) Η αποτίμηση των α΄ και β΄ υλών- υλικών συσκευασίας, ειδών συσκευασίας, αναλώσιμων υλικών και έτοιμων προϊόντων έγινε με την παγίως ακολουθούμενη μέθοδο του σταθμικού μέσου όρου.
- 6) Από την «κλειστή αποθήκη» που διενεργήθηκε δειγματοληπτικά για ορισμένα είδη, δεν διαπιστώθηκε καμία απολύτως παρατυπία. Πάντως δε μπορεί να πραγματοποιηθεί «κλειστή αποθήκη» σε πολλά είδη γιατί οι πωλήσεις πραγματοποιούνται και χονδρικά και λιανικά.
- 7) Οι αποσβέσεις ενεργήθηκαν κανονικά και σύμφωνα με το Π.Δ.100/98.
- 8) Για τους μισθούς και τα ημερομίσθια καταβλήθηκαν οι εισφορές στα αντίστοιχα ταμεία ασφάλισης και αποδόθηκε κανονικά το Φ.Μ.Υ.
- 9) Οι δαπάνες εξαγωγών χωρίς δικαιολογητικά υπολογίστηκαν σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 31 του Ν. 2238/94, και μάλιστα για το ποσό που υπολογίστηκε επιπλέον συμπεριλήφθηκε στις λογιστικές διαφορές.
- 10) Οι συγκεντρωτικές καταστάσεις για πελάτες και προμηθευτές υποβλήθηκαν εμπρόθεσμα και τα αθροίσματα αυτών συμφωνούν με τα δεδομένα των βιβλίων και στοιχείων και με τις σχετικές δηλώσεις της Α.Ε.
- 11) Ο έλεγχος έχει ελέγξει τον φασιονίστα , όσον αφορά την απογραφή, τα Δ.Α λήψης και έκδοσης και δε διαπίστωσε καμία διαφορά. Τα προϊόντα που βρίσκονται με 31.12.02 σε χείρας τρίτων (φασιονίστες), απογράφηκαν σε τιμές κόστους και ανάλογα με το στάδιο τελειοποίησης τους(για ράψιμο ή σίδερο κλπ).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Η στρατηγική των επιχειρήσεων και των επιχειρηματιών έχουν πάντα την σκέψη τους στο κέρδος και ένα μέρος στην απόκρυψη φορολογητέας ύλης ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΑ.

Ο ελεγκτής και ειδικά ο φορολογικός προσπαθεί να συλλάβει τα λάθαι και τοις παραλήψεις προς όφελος του κράτους για να αυξηθεί η φορολογητέα ύλη και ενάντια των Κερδοσκόπων.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ

	Σελ.
1.1 ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ	3
1.2 Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΓΕΝΙΚΑ	3
1.3 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ	4
1.4 Η ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΣΗΜΕΡΑ	4

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Ο ΕΛΕΓΚΤΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ

2.1 ΠΡΟΣΟΝΤΑ ΕΛΕΓΚΤΩΝ	5
2.2 ΤΡΟΠΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΛΕΓΚΤΗ	5
2.2.1 Προετοιμασία ελέγχου	5
2.2.2 Πρόγραμμα ελέγχου	6
2.2.3 Έκθεση ελέγχου	6
2.3 ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΕΛΕΓΚΤΗ	6
2.4 ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΕΛΕΓΚΤΩΝ	7

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΣ

3.1 ΕΠΟΠΤΕΙΑ	8
3.2 Ο ΕΛΕΓΧΟΣ	8
3.3 ΒΑΣΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ	8
3.4 ΟΙ ΒΑΣΙΚΕΣ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ	8

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΜΟΡΦΕΣ ΕΛΕΓΧΩΝ

4.1 ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΕΛΕΓΧΩΝ	10
-------------------------------	-----------

4.1.1 Εσωτερικός και εξωτερικός έλεγχος	10
4.1.2 Τυπικός και ουσιαστικός έλεγχος	10
4.1.3 Τακτικός και έκτακτος έλεγχος	10
4.1.4 Γενικός και μερικός έλεγχος	10
4.1.5 Αυτοέλεγχος	11
4.2 ΜΕΤΡΑ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΑΝΤΙΚΑΝΟΝΙΚΩΝ ΕΝΕΡΓΕΙΩΝ	11
4.3 ΕΙΔΗ ΕΛΕΓΧΩΝ	11
4.3.1 Από άποψη προγράμματος ελέγχων διακρίνονται σε:	11
4.3.2 Από άποψη έκτασης ελέγχων διακρίνονται σε:	11
4.3.3 Από άποψη τρόπων ελέγχων διακρίνονται σε:	12

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ

5.1 ΓΕΝΙΚΑ	13
5.2 ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ	13
5.3 ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ	13

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΛΕΓΧΩΝ

6.1 ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΛΕΓΧΩΝ ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΤΑ ΜΕΣΑ	15
6.2 ΕΛΕΓΧΟΣ ΟΛΙΚΗΣ ΑΠΟΔΟΣΗΣ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ	15
6.3 ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ	15

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΕΛΕΓΧΟΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ

7.1 ΓΕΝΙΚΑ	17
7.2 ΕΛΕΓΧΟΣ ΧΩΡΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ	17
7.3 Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΗΣ ΣΕΙΡΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	17
7.4 ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΑΥΤΟΠΡΟΣΩΠΙΑΣ ΤΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΣΣΟΜΕΝΩΝ	18
7.5 Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΗΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΗΣ	18
7.6 Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΠΑΡΕΠΟΜΕΝΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΗΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΗΣ	18
7.7 ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΠΟΥ ΕΜΠΛΕΚΟ-	

ΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΗ	19
---------------------	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

ΕΛΕΓΧΟΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΕΩΝ	
8.1 ΓΕΝΙΚΑ	20
8.2 ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΑΜΙΑΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ	20
8.3 ΕΛΕΓΧΟΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΞΙΟΓΡΑΦΩΝ	21
8.4 ΕΛΕΓΧΟΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	21

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9

ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΚΑΙ ΜΗΧΑΝΟΓΡΑΦΗΣΗ	
9 ΓΕΝΙΚΑ	23
9.1 ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΜΗΧΑΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ	23
9.2 ΤΡΟΠΟΙ ΕΛΕΓΧΟΥ ΜΗΧΑΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ	
9.2.1 Έλεγχος γύρο από τον υπολογιστή.	25
9.2.2 Έλεγχος μέσα από τον υπολογιστή.	26
9.3 ΜΕΛΕΤΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ (INTERNAL CONTROL) ΜΗΧΑΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ.	
9.3.1 Εσωτερικός έλεγχος μηχανογραφημένου συστήματος	27
9.4 ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΜΗΧΑΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ	33

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΕΠΙΧ/ΣΕΩΝ

ΚΡΑΤΙΚΗ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ	36
ΕΛΕΓΧΟΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΗΝ Α.Υ.Ο ΠΟΛ. 1144/98	37
ΓΕΝΙΚΑ ΠΕΡΙ ΤΗΣ Α.Υ.Ο ΠΟΛ. 1144/98(ΠΟΛ. 1168/01, 1250/02	37
ΥΠΟΘΕΣΕΙ ΠΟΥ ΕΞΑΙΡΟΥΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΛΕΓΧΟ ΜΕ ΤΗΝ ΠΟΛ. 1144/98	37

ΓΕΝΙΚΕΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΕΣ ΕΠΑΛΗΘΕΥΣΕΙΣ (ΑΡΘΡΟ 3 Α.Υ.Ο ΠΟΛ. 1144/98)	38
ΠΡΟΣΑΥΞΗΣΗ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΑΝΑΚΡΙΒΕΙΑΣ (ΜΕ ΤΗΝ Α.Υ.Ο 1144/98)	39
ΠΡΟΣΑΥΞΗΣΗ ΤΟΥ ΜΟΝΑΔΙΚΟΥ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗ ΚΑΘΑΡΟΥ ΚΕΡΔΟΥΣ (Μ.Σ.Κ.Κ.) ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΑΝΑΚΡΙΒΕΙΑΣ (Α.Υ.Ο 1144/98)	41

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

<u>ΕΛΕΓΧΟΣ ΣΤΑ ΒΙΒΛΙΑ Α΄ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΤΟΥ Κ.Β.Σ. ΠΟΛ. 1144/98</u>	
ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΠΑΛΗΘΕΥΣΕΙΣ ΣΕ Α΄ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΒΙΒΛΙΑ	43
ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΣΤΑ ΒΙΒΛΙΑ Α΄ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ (ΠΟΛ. 1144/98)	43

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

<u>ΕΛΕΓΧΟΣ ΣΤΑ ΒΙΒΛΙΑ Β΄ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΤΟΥ Κ.Β.Σ. (ΠΟΛ. 1144/98)</u>	
ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΠΑΛΗΘΕΥΣΕΙΣ ΣΕ Β΄ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΒΙΒΛΙΑ	45
ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΣΤΑ ΒΙΒΛΙΑ Β΄ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ (ΠΟΛ. 1144/98)	47
ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΠΟΥ ΜΕΙΩΝΕΤΑΙ Η ΑΡΝΗΤΙΚΗ ΔΙΑΦΟΡΑ ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΚΑΤΑΝΟΜΗ(άρθρο 1 παρ. 7 πολ. 1192/9.7.02)	50
ΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑ ΚΛΕΙΣΤΗΣ ΑΠΟΘΗΚΗΣ	51

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄

ΕΛΕΓΧΟΣ ΣΤΑ ΒΙΒΛΙΑ Γ΄ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΤΟΥ Κ.Β.Σ. (ΠΟΛ. 1144/98)

ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΠΑΛΗΘΕΥΣΕΙΣ ΣΕ ΒΙΒΛΙΑ Γ΄ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΤΟΥ Κ.Β.Σ.	52
ΕΛΕΓΧΟΣ ΜΙΚΤΟΥ ΚΕΡΔΟΥΣ	54
ΠΑΡΑΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΥΠΟΛΟΙΠΟΥ ΑΠΟ ΤΟ Φ.Π.Α.	55
ΕΛΕΓΧΟΣ ΜΕ ΤΗΝ ΠΟΛ. 1144/98, ΟΤΑΝ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΙ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ Φ.Π.Α.	55
ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΑΠΟ ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΑΝΑ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗ Φ.Π.Α.	55
ΑΝΑΚΡΙΒΕΙΑ – ΑΝΕΠΑΡΚΕΙΑ	56
ΑΝΕΠΑΡΚΗ ΒΙΒΛΙΑ	56
ΑΝΑΚΡΙΒΗ ΒΙΒΛΙΑ	56

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

ΓΕΝΙΚΑ ΤΑΚΤΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΤΑΚΤΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	57
ΚΛΑΣΣΙΚΟΙ ΤΡΟΠΟΙ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ	57
ΚΕΡΔΗ ΠΟΥ ΔΕΝ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΝΤΑΙ ΛΟΓΩ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ	62

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄΄

ΤΑΚΤΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΣΕ ΒΙΒΛΙΑ Α΄ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΤΟΥ Κ.Β.Σ.	
ΕΛΕΓΚΤΙΚΕΣ ΕΠΑΛΗΘΕΥΣΕΙΣ ΣΤΑ Α΄ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΒΙΒΛΙΑ ΤΟΥ Κ.Β.Σ.	64
ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΜΙΚΤΟΥ ΚΕΡΔΟΥΣ ΓΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΤΗΡΟΥΝ ΒΙΒΛΙΟ ΑΓΟΡΩΝ	64

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

ΤΑΚΤΙΚΟΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΣΕ ΒΙΒΛΙΑ Β΄ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΤΟΥ Κ.Β.Σ. ΕΛΕΓΚΤΙΚΕΣ ΕΠΑΛΗΘΕΥΣΕΙΣ ΣΤΑ Β΄ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΒΙΒΛΙΑ ΤΟΥ Κ.Β.Σ.	66
--	-----------

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄

ΤΑΚΤΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΣΕ ΒΙΒΛΙΑ Γ΄ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΤΟΥ Κ.Β.Σ. ΕΛΕΓΚΤΙΚΕΣ ΕΠΑΛΗΘΕΥΣΕΙΣ ΣΤΑ ΒΙΒΛΙΑ Γ΄ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΤΟΥ Κ.Β.Σ.	68
ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΠΙΔΕΙΚΝΥΟΝΤΑΙ ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΚΑΙ ΣΤΟΙΧΕΙΑ – ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ	71
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ	72
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ	73

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

**ΝΙΚΟΣ ΔΗΜΟΥ
ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΟΣ**

**ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ
Βασικές Αρχές Γενικής
Κ. Τραπεζικής Ελεγκτικής
ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΕΛΛΗΝ»**

**ΚΩΝ. ΚΑΝΤΖΥΟ, MBA,PHD
Επ. Καθηγητού Πανεπιστημίου
Αιγαίου Καθηγητού Τ.Ε.Ι
ΠΕΙΡΑΙΑ**

**ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ
Θεωρία και Πρακτική
ΕΚΔΟΣΕΙΣ
«Α. ΣΤΑΜΟΥΛΗΣ»**

**ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Ι. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗΣ
Καθηγητού Λογιστικής –
Κοστολόγησης**

**ΑΦΟΡΟΛΟΓΗΤΑ
ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ
ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΚΑΘΕ ΤΡΙΑ ΧΡΟΝΙΑ
ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΕΠΙΧ.
ΣΕΩΝ (ΤΑΚΤΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ-
ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ
(ΠΟΛ. 1144/98) ΑΠΟΡΡΙΨΗ
ΒΙΒΛΙΩΝ – ΛΟΓΙΣΤΙΚΕΣ
ΔΙΑΦΟΡΕΣ – ΔΑΠΑΝΕΣ
3^Η ΕΚΔΟΣΗ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2003
www.Karagiannisd.gr**

ΕΞΗΠΡΕΣ

**ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙ-
ΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ:
ΟΜΙΛΟΣ ΚΑΛΟΦΩΛΙΑ Α.Ε**